

CVRIA

EUROOPAN YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

VUOSIKERTOMUS 2005

MYYN TI JA TILAUKSET

Julkaisutoimiston toimittamat maksulliset julkaisut ovat saatavissa myyntiedustajiltamme kautta maailman. Osoittakaa tilauksenne yhdelle myyntiedustajista, joista löydätte luettelon

- joko julkaisutoimiston Internet-sivustosta osoitteesta <http://publications.eu.int>
- tai pyytämällä sitä faksitse numerosta (352) 29 29-42758.

EUROOPAN YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

VUOSIKERTOMUS 2005

Katsaus Euroopan
yhteisöjen tuomioistuimen
ja ensimmäisen
oikeusasteen tuomioistuimen
toimintaan

Luxemburg 2006

www.curia.eu.int

Euroopan yhteisöjen tuomioistuin
L-2925 Luxemburg
P. (352) 43 03-1
Teleksi: 2510 CURIA LU
F. (352) 43 03-2600
Tiedotusosaston faksi: (352) 43 03-2500

Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin
L-2925 Luxemburg
P. (352) 43 03-1
F. (352) 43 03-2100

Euroopan unionin virkamiestuomioistuin
L-2925 Luxemburg
P. (352) 43 03-1

Internet: <http://www.curia.eu.int>

Toimitustyö päättynyt: 20.1.2006

Suuri määrä muuta tietoa Euroopan unionista on käytettävissä Internetissä Europa-palvelimen kautta (<http://europa.eu.int>).

Luettelointitiedot ovat teoksen lopussa.

Luxemburg: Euroopan yhteisöjen virallisten julkaisujen toimisto, 2006

ISBN 92-829-0807-0

© Euroopan yhteisöt, 2006

Tekstin jäljentäminen on sallittua, kunhan lähde mainitaan.

Printed in Italy

PAINETTU KLOORIVALKAISEMATTOMALLE PAPERILLE

Sisällys

sivu

Johdanto, yhteisöjen tuomioistuimen presidentti Vassilios Skouris	5
--	---

I luku

Euroopan yhteisöjen tuomioistuin

A – Yhteisöjen tuomioistuimen kehitys ja toiminta vuonna 2005 yhteisöjen tuomioistuimen presidentti Vassilios Skouris	9
B – Yhteisöjen tuomioistuimen kokoonpano	61
1. Yhteisöjen tuomioistuimen jäsenet	63
2. Yhteisöjen tuomioistuimen kokoonpanon muutokset vuonna 2005	77
3. Protokollajärjestys	79
4. Yhteisöjen tuomioistuimen entiset jäsenet	81

II luku

Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

A – Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toiminta vuonna 2005 ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentti Bo Vesterdorf	85
B – Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kokoonpano	145
1. Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen jäsenet	147
2. Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kokoonpanon muutokset vuonna 2005	157
3. Protokollajärjestys	159
4. Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen entiset jäsenet	161

III luku

Euroopan unionin virkamiestuomioistuin

A – Virkamiestuomioistuimen toiminta vuonna 2005 virkamiestuomioistuimen presidentti Paul J. Mahoney	165
B – Virkamiestuomioistuimen kokoonpano	169
1. Virkamiestuomioistuimen jäsenet	171
2. Protokollajärjestys	175

IV luku

Tapaamiset ja vierailut

A – Viralliset vierailut yhteisöjen tuomioistuimeen ja yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen vuonna 2005	179
B – Opintomatkat yhteisöjen tuomioistuimeen ja yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen vuonna 2005	181
C – Juhlalliset istunnot vuonna 2005	185
D – Vierailut ja osallistumiset virallisiin tilaisuuksiin vuonna 2005	187

V luku

Oikeudenkäyntitilastot

A – Yhteisöjen tuomioistuimen oikeudenkäyntitilastot	197
B – Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen oikeudenkäyntitilastot	223

<i>Suppea organisaatiokaavio</i>	<i>243</i>
--	------------

<i>Yhteisöjen tuomioistuimen yhteystiedot</i>	<i>245</i>
---	------------

Johdanto

Kun vuosi 2004 oli historiallinen vuosi Euroopan unionin laajentumisen takia ja sen takia, että yhteisöjen tuomioistuimeen tuli tuomareita ja uusia työntekijöitä kymmenestä uudesta jäsenvaltiosta, vuodelle 2005 leimaa-antavinta on ollut Euroopan unionin tuomioistuinrakenteen merkittävä muutos. Euroopan unionin virkamiestuomioistuin, jonka jäsenet astuivat virkaansa lokakuussa 2005, muodostaa ensimmäisen Nizzan sopimuksessa tehtyjen muutosten myötä luodun erityisen lainkäyttölautakunnan.

Kulunutta vuotta voidaan myös luonnehtia vakiinnuttamisvuodeksi. Yhteisöjen tuomioistuimenhan piti ensinnäkin mukautua 25 jäsenvaltion ja 20 virallisen kielen muodostamaan uuteen todellisuuteen. Lisäksi yhteisöjen tuomioistuimen vuonna 2004 omaksumat erilaiset työmenetelmien tehokkuutta lisäävät sisäiset toimet ovat alkaneet vaikuttaa täydellä voimalla vuonna 2005. Oikeudenkäyntien keston huomattava lyheneminen, erityisesti sillä osin kuin kyse on ennakkoratkaisuasioista, kannattaa erityisesti panna merkille tässä yhteydessä. Lisäksi on korostettava sitä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin sai vuonna 2005 päätökseen huomattavasti enemmän asioita kuin vuonna 2004.

Lukija löytää seuraavilta sivuilta selvityksen toimielimen vuoden 2005 toiminnan kehityksestä, esityksen yhteisöjen tuomioistuimen ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen varsinaisesta lainkäyttötoiminnasta, tilastoja sekä esityksen niistä organisaatiota koskevista toimenpiteistä, jotka virkamiestuomioistuin on toteuttanut jäsentensä virkaanastumista seuraavina kolmena ensimmäisenä kuukautena.

V. Skouris
Yhteisöjen tuomioistuimen presidentti

I luku

Euroopan yhteisöjen tuomioistuin

A – Yhteisöjen tuomioistuimen kehitys ja toiminta vuonna 2005

Yhteisöjen tuomioistuimen presidentti Vassilios Skouris

Vuosikertomuksen tässä osassa esitellään järjestelmällisesti Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen vuoden 2005 toimintaa. Tässä osassa ensinnäkin kuvaillaan yhteisöjen tuomioistuimen kehitystä kuluneena vuonna, ja tällöin painopiste on yhteisöjen tuomioistuinta koskevissa institutionaalisissa muutoksissa, jotka ovat vaikuttaneet yhteisöjen tuomioistuimen toimintaan, sekä yhteisöjen tuomioistuimen sisäistä organisaatiota ja työmenetelmiä koskevissa muutoksissa (1 kohta). Toiseksi analysoidaan tilastoja, jotka koskevat yhteisöjen tuomioistuimen työmäärän kehitystä ja oikeudenkäyntien keskimääräistä kestoja (2 kohta). Kolmanneksi tässä osassa esitetään edellisvuosien tapaan yhteisöjen tuomioistuimen tärkeimmät ratkaisut alakohtaisesti jaoteltuina (3 kohta).

1. Yhteisöjen tuomioistuimessa vuonna 2005 tapahtuneen institutionaalisen kehityksen kannalta oli tärkeintä Euroopan unionin virkamiestuomioistuimen toiminnan alkaminen (1.1 kohta). Tässä yhteydessä on kiinnitettävä huomiota myös yhteisöjen tuomioistuimen perussääntöön sekä yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestykseen tehtyihin muutoksiin (1.2 kohta).

1.1. Euroopan unionin virkamiestuomioistuimen perustaminen neuvoston 2.11.2004 tekemällä päätöksellä ja kyseisen tuomioistuimen seitsemän jäsenen virkaanastuminen olivat tärkeitä hetkiä toimielimelle. Kyseiset toimet liittyivät niihin muutoksiin, joita Nizzan sopimuksella tehtiin Euroopan unionin tuomioistuinlaitoksen rakenteeseen. Virkamiestuomioistuin on ensimmäinen EY 220 artiklan toisen kohdan ja EY 225 a artiklan nojalla perustetuista erityisistä lainkäyttöelimistä.

Euroopan unionin henkilöstöasiat ovat muodostaneet huomattavan osan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen, jonka yhteyteen virkamiestuomioistuin on perustettu, työtaakasta. Yhteisöjen tuomioistuimelle ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen henkilöstöasioissa antamista tuomioista tehty valitukset ovat edustaneet suhteellisesti pienempää työtaakkaa. Niinpä uuden lainkäyttöelimen perustamisella on tarkoitus lähinnä keventää ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työtaakkaa, joka on lisääntynyt sen johdosta, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle siirrettiin vuonna 2004 Nizzan sopimuksen nojalla toimivalta ratkaista tiettyihin ryhmiin kuuluvia suoria kanteita, jotka aiemmin kuuluivat yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaan.

Vuosikertomuksen kolmannessa kohdassa on virkamiestuomioistuimen presidentin yksityiskohtainen selvitys tämän uuden lainkäyttöelimen vuoden 2005 ensimmäisistä toimintakuukausista.

1.2. Oikeudenkäyntiä sääteleviin säädösteksteihin tehtyjen muutosten osalta on ensinnäkin korostettava sitä, että virkamiestuomioistuimen perustamisen vuoksi on ollut tarpeen lisätä yhteisöjen tuomioistuimen perussääntöön tiettyjä erityismääräyksiä, jotka koskevat sitä, kuinka yhteisöjen tuomioistuin voi käsitellä uudelleen niitä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen päätöksiä, jotka on tehty muutoksenhaun johdosta. Niinpä neuvoston 3.10.2005 tekemällä päätöksellä yhteisöjen tuomioistuimen perussääntöön lisättiin 62 a artikla ja 62 c artikla, joissa annetaan muun muassa yleiset säännöt, jotka koskevat tä-

män menettelyn kiireellisyyttä, kyseisen menettelyn kirjallista ja suullista vaihetta ja menettelyn mahdollista lykkäävää vaikutusta.

Lisäksi oikeudenkäynnin kulkua ja työmenetelmiensä koskevan pohdinnan johdosta yhteisöjen tuomioistuin oli vuonna 2004 ehdottanut tiettyjä muutoksia työjärjestykseensä lyhentääkseen oikeudenkäyntien kestoa. Neuvostossa käydyn keskustelun jälkeen nämä muutokset hyväksyttiin 12.7.2005, ja ne tulivat voimaan 1.10.2005. Muutokset koskevat ensinnäkin työjärjestyksen 37 artiklan 7 kohtaa, jossa nyt annetaan yhteisöjen tuomioistuimelle mahdollisuus määrittää edellytykset, joiden täyttyessä kirjaamoon sähköisesti toimitettua oikeudenkäyntiasiakirjaa pidetään kyseisen asiakirjan alkuperäiskappaleena. Toiseksi muutokset koskevat työjärjestyksen 104 artiklan 1 kohtaa, jonka perusteella yhteisöjen tuomioistuin voi nykyisin menetellä siten, ettei se käännä ennakkoratkaisupyyntöjä kokonaisuudessaan kaikille virallisille kielille silloin, kun ennakkoratkaisupyyntöt ovat erityisen pitkiä. Tällöin näiden pyyntöjen täysimääräinen kääntäminen korvataan tiivistelmällä, joka laaditaan niiden valtioiden, joille käännös osoitetaan, virallisilla kielillä. Kolmanneksi on kiinnitettävä huomiota myös työjärjestyksen 44 a artiklaan, 104 artiklan 4 kohtaan ja 120 artiklaan tehtyyn muutokseen, joka koskee sen määräajan, jossa pyyntö suullisen käsittelyn järjestämisestä on esitettävä, muuttamista kuukaudesta kolmeen viikkoon.

Neuvosto hyväksyi 18.10.2005 myös joukon muita työjärjestyksen muutoksia, joita yhteisöjen tuomioistuin oli ehdottanut 2005. Nämä muutokset tulivat voimaan 1.12.2005. Muutokset koskevat muun muassa asiaa selvittävän jaoston, joka on menettänyt merkityksensä, poistamista (9 artiklan 2 kohdan, 44 artiklan 5 kohdan, 45 artiklan 3 kohdan, 46 ja 60 artiklan, 74 artiklan 1 kohdan ja 76 artiklan 3 kohdan muutokset), 11 b artiklan 1 kohdan ja 11 c artiklan 1 kohdan muuttamista eli niiden artiklojen muuttamista, joilla pyritään varmistamaan tuomareiden tasapuolisempi osallistuminen suureen jaostoon ja muihin ratkaisukokoonpanoihin ja jotka koskevat myös kahden varajäsenenä toimivan tuomarin nimittämistä niissä asioissa, jotka siirretään suureen jaostoon sen vuoden alusta, jona tuomarit osittain vaihtuvat, tähän vaihtumiseen saakka.

2. Yhteisöjen tuomioistuimen työmenetelmien tehokkuuden lisäämiseksi tehtyjen toimien ja laajentumisen mukanaan tuomien 10 uuden tuomarin tulon yhteisvaikutus on edelleen selvästi nähtävissä yhteisöjen tuomioistuimen vuoden 2005 lainkäyttötoimintaa koskevissa tilastoissa. Vireillä olevien asioiden määrä on vähentynyt noin 12 prosentilla, ja yhteisöjen tuomioistuimessa käytyjen oikeudenkäyntien kesto on lyhentynyt merkittävästi.

Yhteisöjen tuomioistuin ratkaisi vuonna 2005 512 asiaa (nettoluku, jossa otetaan huomioon asioiden yhdistäminen). Näistä asioista 362:ssa annettiin tuomio ja 150 ratkaistiin määräyksellä. Huomautettakoon, että vuonna 2005 annettujen tuomioiden määrä vastaa suunnilleen vuonna 2004 annettujen tuomioiden määrää (375 tuomiota); annettujen määräysten lukumäärä on sen sijaan pienentynyt.

Yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saatettiin kuluneena vuonna 474 uutta asiaa (vuonna 2004 niitä pantiin vireille 531; nämä luvut ovat bruttolukuja). Vuoden 2005 lopussa vireillä olevia asioita oli 740 (bruttoluku), kun niitä vuoden 2004 lopussa oli 840 ja vuoden 2003 lopussa 974. Toisin sanoen yhteisöjen tuomioistuin on jo kahdessa vuodessa onnistunut vähentämään vireillä olevien asioiden lukumäärää noin 24 prosentilla.

Jo vuonna 2004 havaittu oikeudenkäyntien keston lyhentyminen on vieläkin selvempää vuonna 2005 ennakkoratkaisupyyntöjen osalta: niiden keskimääräinen käsittelyaika on lyhentynyt 23,5 kuukaudesta 20,4 kuukauteen. Suorien kanteiden ja valitusten keskimääräinen käsittelyaika oli 21 kuukautta. Tässä yhteydessä on tärkeää panna merkille, että vuonna 2003 ennakkoratkaisuasioiden ja suorien kanteiden keskimääräinen käsittelyaika oli 25 kuukautta ja valitusten keskimääräinen käsittelyaika 28 kuukautta.

Kuluneena vuonna yhteisöjen tuomioistuin käytti niitä välineitä, joita sillä on käytettävissään tiettyjen asioiden käsittelyn nopeuttamiseksi (etusijan antaminen jonkin asian käsittelylle, nopeutettu menettely, yksinkertaistettu menettely ja mahdollisuus ratkaista asia ilman julkisasiamiehen ratkaisuehdotusta). Nopeutettua menettelyä haettiin kuudessa asiassa, mutta työjärjestyksessä asetetut kiireellisyyttä koskevat poikkeukselliset edellytykset eivät täyttyneet. Vuonna 2004 aloitetun käytännön mukaisesti yhteisöjen tuomioistuimen presidentti hyväksyy tai hylkää nopeutettua menettelyä koskevat hakemukset perustellulla määräyksellä.

Lisäksi yhteisöjen tuomioistuin käytti jälleen kuluneena vuonna työjärjestyksen 104 artiklan 3 kohdassa määrättyä yksinkertaistettua menettelyä vastatakseen tiettyihin ennakkoratkaisukysymyksiin. Tämän määräyksen nojalla annettiin nimittäin 12 määräystä, joilla saatettiin päätökseen yhteensä 29 asiaa.

Yhteisöjen tuomioistuin käytti myös melko usein perussäännön 20 artiklassa annettua mahdollisuutta ratkaista asia ilman julkisasiamiehen ratkaisuehdotusta, kun asiassa ei tule esiin uutta oikeuskysymystä. Mainittakoon, että noin 35 prosenttia vuonna 2005 julistetuista tuomioista annettiin ilman ratkaisuehdotusta (vuonna 2004 30 prosenttia tuomioista annettiin ilman ratkaisuehdotusta).

Asioiden jakamisesta yhteisöjen tuomioistuimen eri kokoonpanoille on todettava, että suuri jaosto ja täysistunto käsittelivät vuonna 2005 ratkaistuja asioista lähes 13 prosenttia, viiden tuomarin kokoonpanossa niistä käsiteltiin 54 prosenttia ja kolmen tuomarin kokoonpanossa 33 prosenttia. Tässä on todettavissa, että suuren jaoston käsittelemien asioiden määrän vähäistä nousua lukuun ottamatta kunkin ratkaisukokoonpanon käsittelemien asioiden prosenttiosuus pysyi samana kuin vuonna 2004.

Toimintakauden 2005 tilastoja koskevien muiden tietojen osalta viitataan tämän vuosikertomuksen V lukuun.

3. Vuosikertomuksen tässä kohdassa esitellään oikeuskäytännön tärkeimmät ratkaisut seuraavalla tavalla alakohtaisesti jaoteltuina:

institutionaalinen oikeus; kansalaisuuteen perustuvan syrjinnän kieltä ja Euroopan unionin kansalaisuus; tavaroiden vapaa liikkuvuus; maatalous; työntekijöiden vapaa liikkuvuus; sijoittautumisvapaus ja palvelujen tarjoamisen vapaus; pääomien vapaa liikkuvuus; kilpailusäännöt; lainsäädäntöjen lähentäminen; sosiaalioikeus; yhtiöoikeus ja ympäristö.

On täsmennettävä, että tiettyyn alaan luokitellussa tuomiossa voidaan käsitellä kysymyksiä, joilla on suuri merkitys myös muilla aloilla.

3.1. Konstitutionaalisia tai **institutionaalisia** asioita koskevista tuomioista on mainittava kuusi; kaksi näistä koskee Euroopan unionin perustamissopimuksen VI osaston ("kolmas pilari") alalla tehtyjä puitepäätöksiä, kun taas neljä muuta koskee yhteisön ja kolmannen valtion välisen kumppanuussopimuksen vaikutuksia, neuvoston ja komission välistä täytäntöönpanovallan jakoa, kumoamiskanteen tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä ja yhteisöjen tuomioistuimen valtuuksia, kun sen käsiteltäväksi on saatettu sellaista jäsenvaltiota vastaan nostettu kanne, joka ei ole noudattanut tuomiota, jossa sen todetaan jättäneen noudattamatta jäsenyysvelvoitteitaan.

Asiassa C-105/03, *Pupino* (tuomio 16.6.2005, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa) Tribunale di Firenzen (Italia) tutkintatuomari esitti yhteisöjen tuomioistuimelle ennakkoratkaisukysymyksen, joka koski Euroopan unionista tehdyn sopimuksen VI osastoa. Tutkintatuomarin käsiteltäväksi oli saatettu rikosasia, jossa vastaajana oli lastentarhanopettaja Maria Pupino, jota epäiltiin tosiseikkojen tapahtuma-aikaan alle viisivuotiaiden lasten pahoinpitelystä.

Esitutkinnassa ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomari oli kuullut alaikäisten uhrien lausunnot. Italian prosessioikeuden mukaan esitutkintavaiheessa kerättyjä seikkoja pidetään todisteina sanan teknisessä merkityksessä vain silloin, kun niitä on käsitelty kontradiktorisesti menettelyn toisessa vaiheessa eli julkisessa käsittelyssä. Italian rikosprosessilain 392 §:n 1 momentissa ja 398 §:n 5 momentissa on kuitenkin säädetty poikkeuksesta silloin, kun alle 16-vuotiaat ala-ikäiset ovat sellaisten tiettyjen rikosten, jotka näissä säännöksissä luetellaan tyhjentävästi, kuten esimerkiksi seksuaalisen väärinkäytön, uhreina. Näissä tapauksissa menettelyn ensimmäisen vaiheen aikana hankitut todistajanlausunnot ovat uhrien suojelemiseksi todisteita ilman, että niihin olisi tarpeen soveltaa kontradiktorisen menettelyn periaatetta. Tämän perusteella syyttäjä vaati, että tätä poikkeusta sovelletaan Pupinon asiassa, jottei alaikäisiä ja vastaajaa saateta vastatusten, ja kun otetaan huomioon alaikäisten psykologiset traumat.

Italian rikosprosessilain edellä mainitut todistelua koskevat säännökset annettiin puitepäätöksen 2001/220/YOS¹ johdosta; kyseisessä puitepäätöksessä säädetään uhrien oikeuksien tunnustamisesta (2 artikla), uhrien mahdollisuudesta tulla kuulluksi (3 artikla) ja uhrien suojelusta erityisesti julkisessa oikeudenkäynnissä todistamisen seurauksilta (8 artikla).

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomari päätti lykätä asian ratkaisua ja pyytää yhteisöjen tuomioistuinta lausumaan puitepäätöksen 2, 3 ja 8 artiklan soveltamisalasta analysoidakseen sitä, onko Italian rikosprosessilaissa säädetyn poikkeuksen ulottaminen koskemaan kyseessä olevaa tapausta asianmukaista, ja tulkitakseen kyseessä olevaa italialaista lakia yhteisön puitepäätöksen valossa.

Tarkasteltuaan ensinnäkin EU 35 artiklan 2 kohtaan perustuvaa toimivaltaansa lausua ennakkoratkaisupyynnöstä yhteisöjen tuomioistuin tarkasteli ennakkoratkaisupyynnön tutkimatta jättämistä koskevaa väitettä, jonka Ranskan ja Italian hallitukset olivat esittäneet ja joka perustui siihen, että yhteisöjen tuomioistuimen vastauksesta ei olisi hyötyä pääasian oikeusriidan ratkaisun kannalta. Ranskan hallitus esitti, että ennakkoratkaisupyynnön

¹ Uhrien asemasta rikosoikeudenkäyntimenettelyissä 15 päivänä maaliskuuta 2001 tehty neuvoston puitepäätös 2001/220/YOS (EYVL L 82, s. 1).

esittänyt tuomari pyrki soveltamaan suoraan puitepäätöstä, vaikka tällaisilla säännöksillä ei EU 34 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaan ole välitöntä oikeusvaikutusta. Yhteisöjen tuomioistuin muistutti tältä osin, että olettaen, jonka mukaan ennakkoratkaisukysymyksillä on merkitystä, voidaan hylätä vain poikkeustapauksissa eli silloin, kun kansallisen tuomioistuimen pyytämällä unionin oikeuden säännösten ja määräysten tulkittamisella ei ole mitään yhteyttä asian tosiseikkoihin tai kohteeseen, tai "kun kyseinen ongelma on luonteeltaan hypoteettinen taikka kun yhteisöjen tuomioistuimella ei ole tiedossaan niitä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, jotka ovat tarpeen, jotta se voisi antaa hyödyllisen vastauksen sille esitettyihin kysymyksiin".

Yhteisöjen tuomioistuin hylkäsi oikeudenkäyntiväitteen ja totesi, että EU 34 artiklan 2 kohdan sanamuodon mukaan puitepäätöksillä on sitova vaikutus, mikä merkitsee, että kansallisten viranomaisten velvollisuutena on tulkita kansallista lainsäädäntöä puitepäätöksen mukaisesti sillä tavoin kuin sitä on EY 249 artiklan kolmannen kohdan mukaan tulkittava direktiivien mukaisesti. Soveltaessaan kansallista lainsäädäntöään "kansallisen tuomioistuimen on – – tulkittava [sitä] mahdollisimman pitkälle puitepäätöksen sanamuodon ja tarkoituksen mukaisesti, jotta sillä tavoiteltu tulos saavutettaisiin". Kansallisen tuomioistuimen tulkittaessa oman kansallisen oikeutensa asian kannalta merkityksellisiä sääntöjä sen velvollisuutta viitata puitepäätöksen sisältöön rajoittavat "yleiset oikeusperiaatteet ja niistä erityisesti oikeusvarmuuden periaate ja taannehtivuuskiellon periaate". Samoin se totesi, että "yhdenmukaisen tulkinnan periaate ei voi olla perustana kansallisen oikeuden *contra legem* -tulkinnalle. Tämä periaate edellyttää kuitenkin, että kansallinen tuomioistuin ottaa tarvittaessa huomioon kansallisen oikeuden säännökset kokonaisuudessaan arvioidakseen, missä määrin kansallista oikeutta voidaan soveltaa niin, ettei tästä aiheudu puitepäätöksellä tavoitellun tuloksen kanssa ristiriitaista lopputulosta".

Vaikka puitepäätökset ovat hallitusten välisen yhteistyön tulosta, koska ne kuuluvat kolmanteen pilariin, ja vaikka niillä ei ole välitöntä oikeusvaikutusta, kansallista oikeutta, johon ne sisällytetään, voidaan tulkita niiden säännösten ja tavoitteen valossa. Tämä on sopusoinnussa sen kanssa, että jäsenvaltiot haluavat luoda "yhä läheisemmän Euroopan unionin", jolla on käytössään sellaiset oikeudelliset instrumentit, joilla on vastaavat vaikutukset kuin EY:n perustamissopimuksessa, jossa tähdätään pidemmälle menevään integraatioon, määrätyillä instrumenteilla (ks. tuomion 36 kohta).

Yhteisöjen tuomioistuin päätteli, että puitepäätöksen säännöksiä on tulkittava siten, että "kansallisella tuomioistuimella on oltava mahdollisuus sallia pikkulasten, jotka väittävät joutuneensa pahoinpitelyn kohteeksi, todistaa sellaisten menettelytapojen mukaisesti, joilla voidaan taata heille asianmukainen suoja, esimerkiksi julkisen oikeudenkäynnin ulkopuolella ja ennen sen pitämistä".

Asiassa C-176/03, *komissio* vastaan *neuvosto* (tuomio 13.9.2005, ei vielä julkaistu oikeustauskokoelmassa) yhteisöjen tuomioistuimessa nostettiin kanne, jossa vaadittiin puitepäätöksen 2003/80/YOS² kumoamista.

² Ympäristön suojelusta rikosoikeudellisin keinoin 27 päivänä tammikuuta 2003 tehty neuvoston puitepäätös 2003/80/YOS (EUVL L 29, s. 55).

Puitepäättös perustuu Euroopan unionista tehdyn sopimuksen VI osastoon ja erityisesti EU 29 artiklaan, EU 31 artiklan e alakohtaan ja EU 34 artiklan 2 kohdan b alakohtaan, sellaisina kuin ne olivat ennen Nizzan sopimuksen voimaantuloa voimassa olleessa muodossaan, ja puitepäättöksellä on tarkoitus vastata yhteisillä toimilla ympäristörikosten huolestuttavaan lisääntymiseen. Puitepäättöksen 2 ja 3 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on määrättävä rikosoikeudellinen rangaistus seitsemäntyyppisestä joko tahallaan tai tuottamuksellisesti suoritetusta ympäristörikoksesta. Puitepäättöksen 4 artiklan mukaan rangaistaviksi teoiksi on säädettävä myös muu osallistuminen kuin itse rikoksen suorittajana toimiminen, kuten yllytys rikoksen suorittamiseen. Säädettyjen rikosoikeudellisten seuraamusten on puitepäättöksen 5 artiklan mukaan oltava ”tehokkaita, oikeasuhteisia ja [varoittavia]”. Puitepäättöksen 5 artiklan 1 kohdassa täsmennetään, että niihin on kuuluttava ainakin törkeissä tapauksissa vapausrangaistukset, jotka voivat johtaa rikoksen johdosta luovuttamiseen. Puitepäättöksen 6 artikla koskee oikeushenkilöiden vastuuta 2–4 artiklassa määritellyistä menettelyistä, ja 7 artiklan mukaan oikeushenkilöihin on sovellettava ”tehokkaita, oikeasuhteisia ja [varoittavia]” seuraamuksia. Puitepäättöksen 7 artiklassa mainitaan viisi konkreettista rikosoikeudellista seuraamusta, jotka näistä rikoksista voidaan määrätä oikeushenkilöille.

Ennen puitepäättöksen tekemistä komissio oli tehnyt EY 175 artiklan 1 kohdan nojalla ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi ympäristön suojelusta rikosoikeudellisin keinoin. Euroopan parlamentti otti kantaa näihin kahteen tekstiin ja kehotti neuvostoa samalla tekemään puitepäättöksestä direktiiviä täydentävän välineen, jota käytettäisiin rikosoikeudellisin keinoin tapahtuvassa ympäristönsuojelussa ainoastaan yhteistyötä oikeudellisissa asioissa koskevien kahden näkökohdan osalta, ja pidättäytymään tekemästä puitepäättöstä ennen direktiivin antamista. Neuvosto ei hyväksynyt direktiiviehdotusta mutta kylläkin puitepäättöksen, jonka johdanto-osan viidennessä ja seitsemännessä perustelukappaleessa direktiiviehdotus mainitaan, ja ilmoitti, että neuvoston enemmistö katsoi, että direktiiviehdotus ylittää yhteisölle annetun toimivallan, koska direktiiviehdotuksen tavoitteena oli velvoittaa jäsenvaltiot ottamaan käyttöön rikosoikeudellisia seuraamuksia. Komissio oli ilmoittanut olevansa eri mieltä tästä seikasta.

Puitepäättöksen kumoamisvaatimuksensa tueksi komissio ilmoitti yhteisöjen tuomioistuimessa olevansa eri mieltä edellä mainittujen Euroopan unionista tehdyn sopimuksen määräysten valinnasta puitepäättöksen 1–7 artiklan oikeudelliseksi perustaksi. Komissio korosti, että EY 2 artiklan nojalla yhteisöllä on toimivalta vaatia jäsenvaltioita määräämään kansallisella tasolla seuraamuksia, tarvittaessa myös rikosoikeudellisia seuraamuksia, jos tämä on tarpeen yhteisön tietyn tavoitteen saavuttamiseksi.

Neuvosto esitti tähän, että jäsenvaltioiden ja Euroopan yhteisöjen välinen toimivallan jako rikosoikeudellisissa asioissa on selvä ja että yhteisöjen tuomioistuin ei ole milloinkaan velvoittanut jäsenvaltioita säätämään rikosoikeudellisista seuraamuksista.

Yhteisöjen tuomioistuin totesi ensiksi, että sen tehtävänä on valvoa, että toimet, joiden neuvosto väittää kuuluvan Euroopan unionista tehdyn sopimuksen VI osaston soveltamisalaan, eivät ulotu EY:n perustamissopimuksen määräyksillä yhteisölle annetun toimivallan alueelle.

Käsiteltäväkseen saatetun konkreettisen ongelman osalta yhteisöjen tuomioistuin totesi, että ympäristönsuojelu on yksi yhteisön tavoitteista, joka on luonteeltaan poikittainen ja perustavanlaatuinen ja jonka saavuttamiseksi EY 174–EY 176 artiklassa annetaan asianmukaiset välineet, ja huomautti, että EY 175 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan kolmessa luetelmakohdassa tarkoitetuissa toimenpiteissä on kaikissa kysymyksessä yhteisön toimielinten ryhtyminen toimenpiteisiin sellaisilla aloilla, kuten veropolitiikka, energiapolitiikka tai kaavoituspolitiikka, joilla yhteisön ympäristöpolitiikan ulkopuolella joko yhteisöllä ei ole lainsäädäntövaltaa tai lainsäädäntötoimiin edellytetään neuvostossa yksimielisyyttä.

Kerrattuaan tämän jälkeen vakiintunutta oikeuskäytäntöään, jonka mukaan yhteisön toimen oikeudellisen perustan valinnan on perustuttava objektiivisiin seikkoihin, jotka voivat olla tuomioistuimen suorittaman valvonnan kohteena ja joihin kuuluvat erityisesti toimen tarkoitus ja sisältö, yhteisöjen tuomioistuin totesi, että puitepäättöksen tavoitteena on ympäristönsuojelu ja että sen 2–7 artikla merkitsevät jäsenvaltioiden rikoslainsäädäntöjen osittaista yhdenmukaistamista, millä alalla yhteisöllä ei ole toimivaltaa. Yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että tämä viimeksi mainittu toteamus ei kuitenkaan estä yhteisön lainsäätäjää toteuttamasta jäsenvaltioiden rikosoikeuteen liittyviä toimenpiteitä, jotka se katsoo tarpeellisiksi sääntämiensä ympäristönsuojelunormien täyden tehokkuuden takaamiseksi, kun se, että kansalliset viranomaiset soveltavat tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia rikosoikeudellisia seuraamuksia, on välttämätön toimenpide vakavien ympäristöön kohdistuvien loukkausten torjunnassa. Koska nämä edellytykset nimenomaisesti täyttyivät nyt esillä olevassa asiassa, puitepäättöksen 1–7 artikla olisi voitu pätevästi antaa EY 175 artiklan perusteella, joten koska puitepäättöksellä loukataan EY 175 artiklalla yhteisölle annettua toimivaltaa, sillä rikotaan EU 47 artiklaa kokonaisuudessaan, sillä sitä ei voi jakaa osiin. Puitepäättös oli kumottava.

Samalla linjalla kuin asiassa C-438/00, *Deutscher Handballbund* (tuomio 8.5.2003, Kok. 2003, s. I-4135) asiassa C-265/03, *Simutenkov* (tuomio 12.4.2005, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa) yhteisöjen tuomioistuimelle tarjoutui tilaisuus lausua ensimmäisen kerran yhteisön ja kolmannen maan välisestä kumppanuussopimuksesta.

Igor Simutenkov on Venäjän kansalainen, jolla on oleskelu- ja työlupa Espanjassa. Hän pelasi Club Deportivo Tenerife -nimisen joukkueen kanssa tehdyn työsopimuksen nojalla ammattilaisena jalkapalloa, ja hänellä oli Espanjan jalkapalloliiton sellaisille pelaajille myöntämä lisenssi, jotka eivät ole yhteisön jäsenvaltioiden kansalaisia.

Espanjan jalkapalloliiton sääntöjen mukaan seurat saavat peluuttaa valtakunnallisissa kilpailuissa vain rajoitettua määrää sellaisista kolmansista valtioista kotoisin olevia pelaajia, jotka eivät ole ETA-sopimuksen sopimuspuolia. Simutenkov vaati, että hänen lisenssinsä korvattaisiin yhteisön pelaajan lisenssillä, ja näin tehdessään hän tukeutui yhteisöjen ja Venäjän federaation väliseen kumppanuussopimukseen, jossa työolojen osalta kielletään Venäjän kansalaisen syrjiminen hänen kansalaisuutensa perusteella. Liitto hylkäsi vaatimuksen. Espanjalainen tuomioistuin, jonka käsiteltäväksi asia saatettiin, esitti yhteisöjen tuomioistuimelle ennakkoratkaisukysymyksen selvittääkseen, onko espanjalaisen urheiluliiton säännöt yhteensopivia kumppanuussopimuksen kanssa.

Todettuaan, että yksityinen oikeussubjekti voi vedota yhteisön ja Venäjän kumppanuussopimuksen 23 artiklan 1 kohdassa määrättyyn syrjintäkiellon periaatteeseen, yhteisöjen tuomioistuin pohti tämän periaatteen merkitystä.

Yhteisöjen tuomioistuin totesi ensiksi, että kyseisessä sopimuksessa määrätään jonkin jäsenvaltion alueella laillisesti työskentelevien venäläisten työntekijöiden sellaisesta oikeudesta yhdenvertaiseen kohteluun työoloissa, jolla on sama ulottuvuus kuin sillä oikeudella, joka EY:n perustamissopimuksella on samaa sanamuotoa käyttäen annettu jäsenvaltioiden kansalaisille. Kyseessä olevan kaltainen kansalaisuuteen perustuva rajoitus on ristiriidassa tämän oikeuden kanssa, kuten yhteisöjen tuomioistuin on todennut samankaltaisissa olosuhteissa asioissa *Bosman* ja *Deutscher Handballbund* annetuissa tuomioissa.

Tämän jälkeen yhteisöjen tuomioistuin totesi, että kansalaisuuteen perustuva rajoitus ei koske sellaisia erityisiä otteluita, joissa ovat vastakkain maitaan edustavat maajoukkueet, vaan jalkapalloseurojen välisiä virallisia otteluita ja näin olennaista osaa ammattipelaajien toiminnasta. Tällaista rajoitusta ei näin ollen voida perustella urheiluun liittyvillä näkökohdilla.

Näin ollen yhteisöjen ja Venäjän federaation välisen kumppanuussopimuksen 23 artiklan 1 kohdan vastaista on, että ammattiurheilijana toimivaan Venäjän kansalaiseen, joka laillisesti työskentelee jäsenvaltioon sijoittautuneessa jalkapalloseurassa, sovelletaan saman jäsenvaltion urheiluliiton antamaa sääntöä, jonka mukaan seurat saavat peluuttaa valtakunnallisissa kilpailuissa vain rajoitettua määrää sellaisista kolmansista valtioista kotoisin olevia pelaajia, jotka eivät ole ETA-sopimuksen sopimuspuolia.

Asiassa C-257/01, *komissio* vastaan *neuvosto* (tuomio 18.1.2005, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa) yhteisöjen tuomioistuin ratkaisi kumoamiskanteen, jonka komissio oli nostanut kahdesta neuvoston asetuksesta, joissa varattiin neuvostolle täytäntöönpanovalta tiettyjen yksityiskohtaisten määräysten ja käytännön menettelytapojen osalta siltä osin kuin kyse oli yhtäältä viisumihakemusten käsittelystä (asetus N:o 789/2001³) ja toisaalta rajatarkastusten ja -valvonnan toteuttamisesta (asetus N:o 790/2001⁴).

Siltä osin kuin kyse on neuvoston ja komission välisestä toimivallan jaosta viisumien myöntämisen ja rajatarkastusten alalla, Amsterdamin sopimuksen EY 62 ja EY 67 artiklassa määrätään kyseisen sopimuksen voimaantuloa seuraavasta viiden vuoden siirtymäajasta, jotta neuvosto rajoittaa komission toimivaltaa tietyillä kolmannen pilarin alaan kuuluvilla alueilla. Kolmannen pilarin ”yhteisön piiriin sisällyttämisen” ja erityisesti Schengenin säännösten täytäntöönpanon yhteydessä neuvoston päätöstä 1999/468/EY (jäljempänä toinen komitologiapäätös) pidettiin oikeudellisena perustana komissiolle annettujen täytäntöönpanovaltuuksien rajoittamiselle. Tällä päätöksellä rajatarkastuksia koskeva yhteinen käsikirja (jäljempänä käsikirja) ja viisumihakemusten osalta yhteinen konsuliohjeisto (jäljem-

³ Täytäntöönpanovalan varaamisesta neuvostolle viisumihakemusten käsittelyä koskevien tiettyjen yksityiskohtaisten määräysten ja käytännön menettelytapojen osalta 24 päivänä huhtikuuta 2001 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 789/2001 (EYVL L 116, s. 2).

⁴ Täytäntöönpanovalan pidättämisestä neuvostolle rajatarkastusten ja -valvonnan toteuttamista koskevien tiettyjen yksityiskohtaisten määräysten ja käytännön menettelytapojen osalta 24 päivänä huhtikuuta 2001 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 790/2001 (EYVL L 116, s. 5).

pänä konsuliohjeisto), joissa vahvistetaan Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen⁵ (jäljempänä yleissopimus) soveltamisohjeet ja niiden liitteet, integroitiin yhteisön puitteissa. Neuvosto antoi nyt käsiteltävänä olevassa asiassa kyseessä olleet asetukset luodakseen kehykset käsikirjan ja konsuliohjeiston muutoksille.

Näillä kahdella riidanalaisella asetuksella on samanlainen rakenne, ja tavoitteena on tehdä neuvoston hyväksi toimivaltaa koskeva varauma yhtäältä siltä osin kuin kyse on rajatarkastusten ja viisumien alalla suoritettavista täytäntöönpanotoimista ja toisaalta käsikirjan ja konsuliohjeiston ja niiden liitteiden muuttamisesta ja ajan tasalle saattamisesta. Asetuksen N:o 789/2001 kahdeksannessa perustelukappaleessa ja asetuksen N:o 790/2001 viidennessä perustelukappaleessa todetaan, että koska jäsenvaltioilla on sekä viisumipolitiikan että rajatarkastusten kehittämisessä korostettu asema, neuvosto varaa itselleen "oikeuden vahvistaa, muuttaa ja ajantasaistaa" tiettyjä "yksityiskohtaisia määräyksiä ja käytännön menettelytapoja". Nämä määräykset luetellaan kummankin asetuksen 1 artiklassa. Asetusten 2 artiklassa otetaan käyttöön menettely, jonka mukaan jäsenvaltioiden on ilmoitettava neuvostolle muutokset, joita ne haluavat tehdä käsikirjan ja konsuliohjeiston liitteiden tiettyihin osiin.

Komissio vaati näiden asetusten kumoamista sillä perusteella, että niillä rikotaan EY 202 artiklaa ja toisen komitologiapäätöksen 1 artiklaa, joissa esitetään periaate, jonka mukaan täytäntöönpanovalta kuuluu komissiolle. Tältä osin komissio väittää, että neuvosto on esittänyt "yleiset perustelut" kyseessä olevien asetusten johdantokappaleessa, vaikka sen olisi pitänyt täsmentää itselleen varaamiensa täytäntöönpanovaltuuksien luonne ja sisältö. Tällaisessa tapauksessa on EY 235 artiklan ja yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön (asia 16/88, *komissio v. neuvosto*, tuomio 17.10.1989, Kok. 1989, s. 3457, 10 kohta) perusteella velvollisuus esittää yksityiskohtaiset perustelut. Lisäksi rajatarkastusten ja maahanmuuton kaltaiset alat on saatettu yhteisön alaan, joten niihin sovelletaan nykyisin EY 202 artiklassa määrättyä menettelyä. Asetusten 2 artiklassa kuitenkin annetaan jäsenvaltioille toimivalta muuttaa tiettyjä konsuliohjeiston, käsikirjan ja niiden liitteiden määräyksiä. Tätä vastaan neuvosto esittää, että alat, jotka äskettäin oli sisällytetty yhteisön piiriin, ovat herkkiä aloja, joilla jäsenvaltiot ovat halunneet säilyttää toimivaltuutensa. Lisäksi asetusten 1 artiklassa rajataan selvästi ja tyhjentävästi se täytäntöönpanon ala, jolla ainoastaan neuvosto on toimivaltainen. Käsikirjan, konsuliohjeiston ja niiden liitteiden sisältämien tietojen ajan tasalle saattamisen osalta neuvosto huomauttaa, että ainoastaan jäsenvaltiot voivat toimittaa näiden määräysten ajan tasalle saattamisen edellyttämät tiedot, minkä vuoksi tämä toimivalta on varattu niille.

Yhteisöjen tuomioistuin ei seurannut julkisasiamiehensä ratkaisuehdotusta vaan omaksui neuvoston päättelytavan ja hylkäsi komission esittämän kumoamisvaatimuksen.

Yhteisöjen tuomioistuin muistutti ensin, että EY 202 artiklan ja toisen komitologiapäätöksen 1 artiklan mukaan komissio on toimivaltainen toteuttamaan perussäädöksen täytäntöönpanotoimet. Sen sijaan "neuvoston on perusteltava asianmukaisesti täytäntöönpan-

⁵ Tarkastusten asteittaisesta lakkauttamisesta yhteisillä rajoilla Benelux-talousliiton valtioiden, Saksan liittotasavallan ja Ranskan tasavallan hallitusten välillä Schengenissä 14 päivänä kesäkuuta 1985 allekirjoitetun Schengenin sopimuksen soveltamista koskeva yleissopimus (EYVL 2000, L 239, s. 19).

tavan tai muutettavan perussäädöksen luonteen ja sisällön perusteella poikkeus säännöstä". Tältä osin asetuksen N:o 789/2001 ja asetuksen N:o 790/2001 johdantokappaleissa nimenomaisesti viitataan jäsenvaltioiden korostettuun asemaan viisumi- ja rajavalvonnan alalla sekä näiden alojen arkaluonteisuuteen erityisesti siltä osin kuin kyse on poliittisista suhteista kolmansiin valtioihin. Niinpä neuvosto on voinut "kohtuullisesti katsoa, että kyseessä oli erityistapaus, ja se on asianmukaisesti perustellut EY 253 artiklan mukaisesti päätöksen varata itselleen tilapäisesti toimivallan panna täytäntöön joukon tyhjentävästi lueteltuja yhteisen konsuliohjeiston ja yhteisen käsikirjan määräyksiä".

Näiden asetusten 2 artiklan osalta yhteisöjen tuomioistuin totesi tämän jälkeen, että koska ne on annettu ajankohtana, jolloin kyseinen ala kuului hallitustenvälisen yhteistyön piiriin, "niiden sisällyttäminen Euroopan unionin piiriin Amsterdamin sopimuksen voimaantulosta lukien ei sellaisenaan saanut aikaan sitä, että jäsenvaltioilta olisi saman tien viety toimivalta, joka niillä oli kyseisten toimien osalta, jotta ne voisivat taata niiden asianmukaisen soveltamisen".

Niinpä yhteisöjen tuomioistuin päätteli, että "tässä erityisessä ja tilapäisessä asiayhteydessä, odotettaessa Schengenin säännöstön mukanaan tuomaa kehitystä Euroopan unionin oikeudellisiin ja institutionaalisiin puitteisiin, neuvostoa ei voida moittia siitä, että se on perustanut menettelyn, jossa jäsenvaltiot voivat tehdä muutoksia, joita niillä on valta tehdä yksin tai yhdessä muiden jäsenvaltioiden kanssa yhteisen konsuliohjeiston tai yhteisen käsikirjan tiettyihin määräyksiin, joiden sisältö riippuu pelkästään tiedoista, joita vain jäsenvaltioilla on hallussaan", koska ei ollut näytetty, että olisi ollut aihetta noudattaa yhtenäistä ajantasaistamismenettelyä tehokkaan tai asianmukaisen soveltamisen takaamiseksi.

Asiassa C-141/02 P, *komissio vastaan T-mobile Austria GmbH* (tuomio 22.2.2005, Kok. 2005, s. I-1283) komissio valitti yhteisöjen tuomioistuimeen ja vaati ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-54/99, *max.mobil Telekomunikation Service vastaan komissio*, 30.1.2002 antaman tuomion (Kok. 2002, s. II-313) kumoamista. Kyseisessä tuomiossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin oli ottanut tutkittavaksi max.mobil Telekomunikation Service GmbH -nimisen yhtiön, josta sittemmin oli tullut T-Mobile Austria GmbH, kanteen, jossa vaadittiin kumottavaksi komission kirje, jolla komissio ilmoitti jättävänsä nostamatta jäsenyysveloitteiden noudattamatta jättämistä koskevan kanteen Itävallan tasavaltaa vastaan. Kantaja eli max.mobil oli nimittäin tehnyt komissiolle kantelun, jossa tätä vaadittiin toteamaan, että Itävallan tasavalta oli rikkonut sekä EY:n perustamissopimuksen 86 artiklaa että 90 artiklan 1 kohtaa (joista on tullut EY 82 artikla ja EY 86 artiklan 1 kohta). Kantelulla pyrittiin riitauttamaan se, ettei max.mobil-yhtiöltä ja eräältä sen kilpailijalta ollut vaadittu erisuuruisia maksuja, sekä kyseiselle kilpailijalle näiden maksujen maksamisen osalta myönnettyt edut.

Koska komissio oli ilmoittanut kirjeitse max.mobil-yhtiölle siitä, että se hylkäsi kyseisen yhtiön kantelun osittain, max.mobil-yhtiö nosti kanteen tästä kirjeestä. Komissio puolestaan teki tällöin kyseistä kannetta koskevan oikeudenkäyntiväitteen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 114 artiklan 1 kohdan perusteella. Vaikka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin otti max.mobil-yhtiön kanteen tutkittavaksi, se hylkäsi kanteen. Komissio kuitenkin päätyi valittamaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomiosta ja vaatimaan sen kumoamista siltä osin kuin siinä otettiin tutkittavaksi max.mobil-yhtiön kanne. Kantaja max.mobil-yhtiö kuitenkin katsoi, että koska komissio

oli voittanut asiansa, tapauksessa sovelletaan yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 49 artiklan toista kohtaa, ja se vastusti komission valituksen tutkittavaksi ottamista.

Yhteisöjen tuomioistuin hylkäsi max.mobil-yhtiön komission valituksesta tekemän oikeudenkäyntiväitteen. Yhteisöjen tuomioistuin muistutti tältä osin, että yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 49 artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitetut päätökset, joilla ratkaistaan väite siitä, että asia on jätettävä tutkittavaksi ottamatta, ovat toiselle asianosaiselle vastaisia päätöksiä, kun niissä joko hyväksytään tai hylätään tämä oikeudenkäyntiväite, joten valitus, jonka komissio tekee ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomion sellaisesta osasta, jossa nimenomaisesti hylätään oikeudenkäyntiväite, jonka komissio oli esittänyt kanteesta, joka koski komissiolle osoitetun kantelun hylkäämistä, vaikka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin lopulta hylkäsi kanteen perusteettomana, on otettava tutkittavaksi. Lisäksi yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin oli menetellyt virheellisesti ottaessaan tutkittavaksi max.mobil-yhtiön kanteen, joten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio oli kumottava. Tässä asiassa yhteisöjen tuomioistuimelle tarjoutui tilaisuus täsmentää asiassa C-107/95 P, *Bundesverband der Bilanzbuchhalter vastaan komissio*, 20.2.1997 antamaansa tuomiota (Kok. 1997, s. I-947), jonka mukaan komissiolla on valta todeta perustamissopimuksen 90 artiklan 3 kohdassa (josta on tullut EY 86 artiklan 3 kohta) sille myönnettyä toimivaltaa käyttämällä, että tietty jäsenvaltion toimenpide on perustamissopimuksen määräysten vastainen, ja osoittaa toimenpiteet, jotka kyseisen jäsenvaltion on toteutettava yhteisön oikeuden mukaisten velvoitteidensa noudattamiseksi. Yhteisöjen tuomioistuin muistutti tästä oikeuskäytännöstä ilmenevän, että yksityisellä oikeussubjektilla voi tietyissä tilanteissa olla oikeus nostaa kumoamiskanne päätöksestä, jonka komissio osoittaa jäsenvaltiolle perustamissopimuksen 90 artiklan 3 kohdan nojalla, jos perustamissopimuksen 173 artiklan neljännessä kohdassa (josta on muutettuna tullut EY 230 artiklan neljäs kohta) määrätyt edellytykset täyttyvät. Se totesi kuitenkin, että perustamissopimuksen 90 artiklan 3 kohdan sanamuodosta ja kaikkien tämän artiklan sisältämien määräysten tarkoituksesta seuraa, ettei komission tarvitse ryhtyä näissä määräyksissä tarkoitettuihin toimenpiteisiin, sillä yksityiset oikeussubjektit eivät voi vaatia komissiota ottamaan tietynlaista kantaa. Yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että se, että kantajalla on suora ja erillinen intressi sellaisen päätöksen kumoamiseen, jossa komissio ilmoittaa, ettei se ryhdy toimenpiteisiin kantajan kantelun johdosta, ei voi luoda sille oikeutta riitauttaa tätä päätöstä, eikä kantaja myöskään voi vedota kanteen nostamista koskevaan oikeuteen, joka johtuisi asetuksesta N:o 17, jota ei sovelleta perustamissopimuksen 90 artiklan osalta. Yhteisöjen tuomioistuimen mukaan tämä toteamus ei loukkaa hyvän hallintotavan periaatetta eikä muutakaan yhteisön oikeuden yleistä periaatetta. Mikään yhteisön oikeuden yleinen periaate ei nimittäin edellytä sitä, että yrityksellä pitäisi olla oikeus nostaa kanne yhteisöjen tuomioistuimissa siitä, että komissio jättää nostamatta kanteen jäsenvaltiota vastaan perustamissopimuksen 90 artiklan 3 kohdan nojalla.

Asiassa C-304/02, *komissio vastaan Ranska* (tuomio 12.7.2005, ei vielä julkaistu oikeustauskokokoelmassa) yhteisöjen tuomioistuimessa nostettiin Ranskan tasavaltaa vastaan jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskeva kanne EY 228 artiklan 2 kohdan nojalla. Kyseinen määräys koskee yhteisöjen tuomioistuimen tuomion täytäntöönpanon laiminlyöntiä. Ranskan tasavaltaa arvosteltiin siitä, ettei se ollut pannut täytäntöön yhteisöjen tuomioistuimen asiassa C-64/88 11.6.1991 antamaa tuomiota (Kok. 1991, s. I-2727), jossa todettiin, että Ranska ei ollut noudattanut kalastusta ja kalastustoiminnan valvontaa

koskevien asetusten mukaisia velvoitteitaan. Komissio päätteli lukuisten eri ranskalaisissa satamissa tehtyjen tarkastusten jälkeen, että tarkastukset olivat edelleen riittämättömiä ja että oli yleisesti tiedossa, ettei syytteitä ollut nostettu, vaikka yhteisön lainsäädäntöä ei ollut aina noudatettu. Niinpä komission mukaan Ranska oli jatkanut yhteisen kalastuspolitiikan vastaisesti jäsenyysvelvoitteidensa noudattamatta jättämistä tuomion julistamisen jälkeen, vaikka Ranskan hallitus oli ryhtynyt tiettyihin toimenpiteisiin yhteisön säännösten täytäntöönpanemiseksi.

Yhteisöjen tuomioistuin muistutti aluksi siitä, kuinka tärkeää on noudattaa yhteisen kalastuspolitiikan alalla annettuja yhteisön oikeussääntöjä, koska velvoitteiden noudattamisella voidaan taata kalavarojen suojaaminen, meren biologisten varojen säilyttäminen ja niiden hyödyntäminen kestäväällä perustalla sekä taloudellisesti ja sosiaalisesti tarkoituksenmukaisella tavalla. Tutkittuaan sille toimitetussa komission tarkastuskertomuksessa esitetyt toiseikat yhteisöjen tuomioistuin totesi, että Ranskan tasavalta ei ollut varmistanut yhteisön säännöksissä säädettyjen vaatimusten mukaista kalastustoiminnan valvontaa ja että se ei ollut toteuttanut kaikkia edellä mainitussa asiassa *komissio* vastaan *Ranska* 11.6.1991 annetun tuomion täytäntöönpanon edellyttämiä toimenpiteitä.

Komission esittämään toiseen väitteeseen, jonka mukaan Ranska edelleen nosti riittämättömästi syytteitä yhteisen kalastuspolitiikan säännösten rikkomisista, yhteisöjen tuomioistuin totesi, että "jos jäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset nimittäin jättävät järjestelmällisesti asettamatta syytteeseen tällaisista rikkomisista vastuussa olevat henkilöt, sekä kalavarojen säilyminen ja hoito että yhteisen kalastuspolitiikan yhdenmukainen soveltaminen vaarantuvat". Koska Ranska ei ollut tehnyt sitä, mikä oli tarpeen, jotta lainsäädännön rikkojat asetetaan järjestelmällisesti syytteeseen, yhteisöjen tuomioistuin päätteli, että Ranska, joka ei ollut toteuttanut kaikkia asiassa *komissio* vastaan *Ranska* 11.6.1991 annetun tuomion täytäntöönpanon edellyttämiä toimenpiteitä, ei ollut noudattanut jäsenyysvelvoitteitaan.

Siltä osin kuin kyse oli Ranskalle määrättävästä taloudellisesta seuraamuksesta, yhteisöjen tuomioistuin pohdiskeli julkisasiamiehen 29.4.2004 esittämän ratkaisuehdotuksen perusteella yhtäältä sitä mahdollisuutta, että se määräisi maksettavaksi kiinteämääräisen hyvityksen, vaikka komissio oli vaatinut tuomittavaksi uhkasakon, ja toisaalta oikeuttaan määrätä maksettavaksi samalla kertaa sekä kiinteämääräinen hyvitys että uhkasakko, ja yhteisöjen tuomioistuin määräsi suullisen käsittelyn aloitettavaksi uudelleen siltä osin kuin näitä EY 228 artiklan 2 kohdan tulkintaa koskevia kysymyksiä ei ollut käsitelty oikeudenkäynnin kuluessa.

Sen osalta, onko mahdollista määrätä samalla kertaa sekä uhkasakko että kiinteämääräinen hyvitys, yhteisöjen tuomioistuin muistutti, että EY 228 artiklan 2 kohdan päämääränä on "kannustaa velvoitteensa laiminlyönyttä jäsenvaltiota panemaan täytäntöön jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskeva tuomio ja siten varmistaa yhteisön oikeuden tehokas soveltaminen". Se katsoi, että tässä määräyksessä määrätyillä toimenpiteillä eli kiinteämääräisellä hyvityksellä ja uhkasakolla on kummallakin sama tavoite. Uhkasakon tavoitteena on kannustaa jäsenvaltioita lopettamaan mahdollisimman pian sellainen jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen, jolla olisi taipumus jatkua ilman tällaista toimenpidettä (taivuttava vaikutus), kun taas kiinteämääräisen hyvityksen määrääminen "riippuu enemmän niiden seurausten arvioinnista, joita asianomaisen jäsenvaltion velvoit-

teiden jättäminen panematta täytäntöön aiheuttaa yksityisille ja julkisille intresseille, erityisesti silloin, kun jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen on jatkunut pitkään sen tuomion jälkeen, jossa se alun perin todettiin” (varoittava vaikutus). Yhteisöjen tuomioistuin päätteli, että jos jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen on kestänyt kauan ja jos sillä samalla on taipumus jatkua, on mahdollista turvautua kahteen erityyppiseen seuraamukseen. Niinpä EY 228 artiklan 2 kohdassa käytetyllä ”konjunktioilla ‘tai’ voi – olla joko vaihtoehtoinen tai päällekkäinen merkitys, ja sitä on siis tulkittava siinä asiayhteydessä, jossa sitä on käytetty”. Se seikka, että aikaisemmin ratkaistuissa tapauksissa ei ole määrätty päällekkäisiä toimenpiteitä, ei voi olla este tällaisten päällekkäisten seuraamusten määräämiselle myöhemmässä tapauksessa, kun tällainen päällekkäisyys vaikuttaa asianmukaiselta tapauksen olosuhteissa. Niinpä ”yhteisöjen tuomioistuimen on kussakin asiassa arvioitava tuomittavat rahamääräiset seuraamukset ottamalla huomioon käsiteltävänä olevan tapauksen olosuhteet”, eivätkä komission ehdotukset sido yhteisöjen tuomioistuinta.

Lopuksi yhteisöjen tuomioistuin tarkasteli määrättävissä olevien rahamääräisten seuraamusten osalta olevaa harkintavaltaansa. Kun jäsenvaltiolle on määrättävä uhkasakko rangaistukseksi jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisen toteamista koskevan tuomion täytäntöönpanon laiminlyönnistä, yhteisöjen tuomioistuimen on vahvistettava uhkasakko siten, että se on yhtäältä asianmukainen olosuhteiden kannalta ja toisaalta oikeassa suhteessa sekä todettuun jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämiseen että asianomaisen jäsenvaltion maksukykyyn nähden. Kun yhteisön oikeuden yhdenmukainen ja tosiasiallinen soveltaminen halutaan varmistaa määräämällä pakottavasta uhkasakosta, peruskriteereinä on otettava huomioon lähtökohtaisesti rikkomisen kesto, rikkomisen vakavuusaste ja kyseisen jäsenvaltion maksukyky. Näitä kriteerejä sovellettaessa on otettava erityisesti huomioon ne seuraukset, joita täytäntöönpanon laiminlyönnistä aiheutuu yksityisille ja julkisille eduille, ja se kiireellisyys, jolla kyseinen jäsenvaltio on saatava noudattamaan velvoitteitaan.

Yhteisöjen tuomioistuin päätyi siihen, että Ranska ei edelleenkään noudattanut jäsenyysvelvoitteitaan, ja määräsi sille kaksinkertaisen taloudellisen seuraamuksen eli 57 761 250 euron suuruisen uhkasakon kultakin sellaiselta kuuden kuukauden jaksolta tämän tuomion julistamisesta lukien, jonka päättyessä asiassa *komissio* vastaan *Ranska* 11.6.1991 annettua tuomiota ei ole vielä pantu täytäntöön täysimääräisesti, ja 20 000 000 euron kiinteämääräisen hyvityksen.

3.2. Kansalaisuuteen ja Euroopan unionin kansalaisuuteen perustuvan syrjinnän osalta seuraavat kolme tuomiota ansaitsevat erityishuomiota.

Asiassa C-209/03, *Bidar*, 15.3.2005 annetussa tuomiossa (Kok. 2005, s. I-2119) tarkasteltiin sitä, ovatko Englannissa ja Walesissa sovellettavat opintotuen (”Student support”) myöntämisedellytykset sopusoinnussa yhteisön oikeuden kanssa. Kyse on valtion opiskelijoille toimeentuloa varten myöntämästä tuesta, joka annetaan sellaisen korkotuetun lainan muodossa, joka maksetaan takaisin opintojen loputtua, kun ansiotulot ylittävät tietyn määrän. Toisen jäsenvaltion kansalainen voi saada tällaisen lainan, jos hän on ”asettautunut” Yhdistyneeseen kuningaskuntaan ja jos hän on asunut siellä kolmen vuoden ajan ennen opintojensa alkua. Yhdistyneen kuningaskunnan lainsäädännön mukaan jonkin muun jäsenvaltion kansalainen ei kuitenkaan voi opiskelijan ominaisuudessa saada Yhdistyneeseen kuningaskuntaan asettautuneen henkilön asemaa.

Niinpä Dany Bidarilta, nuorelta Ranskan kansalaiselta, joka oli suorittanut kolme viimeistä vuottaan toisen asteen opintojaan Yhdistyneessä kuningaskunnassa, jossa hän oli erään perheenjäsenensä huollettavana ja jossa hän ei koskaan ollut hakenut sosiaaliapua, eväti toimeentulotuki, jota hän oli hakenut aloittaessaan taloustieteen opintonsa University College Londonissa, sillä hän ei ollut asettautunut Yhdistyneeseen kuningaskuntaan kyseisessä lainsäädännössä tarkoitetulla tavalla. Bidar nosti kanteen, jonka johdosta High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Administrative Court) esitti yhteisöjen tuomioistuimelle joukon ennakkoratkaisukysymyksiä.

Ensimmäisellä kysymyksellä pyrittiin määrittämään, jääkö pääasiassa kyseessä olleen kaltaisen tuki yhteisön oikeuden nykytilassa perustamissopimuksen ja erityisesti EY 12 artiklan soveltamisalan ulkopuolelle. On nimittäin huomattava, että yhteisöjen tuomioistuin on asiassa 39/86, *Lair*, 21.6.1988 antamassaan tuomiossa (Kok. 1988, s. 3161) ja asiassa 197/86, *Brown*, samana päivänä antamassaan tuomiossa (Kok. 1988, s. 3205) katsonut, että opiskelijoille elatusta ja koulutusta varten myönnetty tuki ei pääsääntöisesti kuulu EY 12 artiklassa tarkoitettuun perustamissopimuksen soveltamisalaan. Tämän osalta yhteisöjen tuomioistuin täsmensi, että EY 12 artiklaa on tulkittava yhdessä unionin kansalaisuutta koskevien määräysten kanssa, ja muistutti, että unionin kansalainen, joka asuu laillisesti vastaanottavan jäsenvaltion alueella, voi vedota EY 12 artiklaan kaikissa niissä tilanteissa, jotka kuuluvat yhteisön oikeuden asialliseen soveltamisalaan, ja tällaisiin tilanteisiin kuuluvat erityisesti tapaukset, jotka koskevat EY 18 artiklassa myönnetyn, jäsenvaltion alueella liikkumista ja oleskelemista koskevan vapauden käyttämistä. Siltä osin kuin kyse on opiskelijoista, jotka siirtyvät toiseen jäsenvaltioon suorittaakseen siellä opintoja, minkään perustamissopimuksessa esitetyn perusteella ei voida katsoa, että heiltä on evätty oikeudet, jotka perustamissopimuksessa myönnetään unionin kansalaisille. Yhteisöjen tuomioistuin lisäsi, että jäsenvaltion kansalaisella, joka pääasian kantajan tavoin asuu toisessa jäsenvaltiossa ja suorittaa tässä viimeksi mainitussa valtiossa toisen asteen opintojaan ja saa kyseiset opinnot siellä päätökseen ilman, että häntä voidaan moittia siitä, ettei hänellä ole riittävästi tuloja ja varoja tai sairausvakuutusta, on oleskeluoikeus EY 18 artiklan ja direktiivin 90/364⁶ nojalla. Mitä tulee asioissa *Lair* ja *Brown* annettuihin tuomioihin, yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että niiden julistamisen jälkeen Maastrichtin sopimuksella on sisällytetty perustamissopimukseen unionin kansalaisuus ja lisätty luku, joka koskee koulutusta ja ammatillista koulutusta. Näiden seikkojen perusteella oli katsottava, että pääasiassa kyseessä olleen kaltaisen tuki kuuluu perustamissopimuksen soveltamisalaan arvioitaessa asiaa EY 12 artiklassa määrätyn syrjäntäkiellon kannalta.

Tämän jälkeen yhteisöjen tuomioistuin tarkasteli, voitiinko kotimaan kansalaisten ja muiden jäsenvaltioiden kansalaisten kohtelun välistä eroa – tuen myöntämisedellytykset, jotka koskevat asettautumista Yhdistyneeseen kuningaskuntaan tai asuinpaikkaa, saattavat olla epäedulliset lähinnä jälkimmäisten kannalta – perustella. Tältä osin se totesi, että jäsenvaltioita on kehoitettu osoittamaan sosiaalihuoltojärjestelmänsä organisoinnissa ja soveltamisessa tiettyä taloudellista solidaarisuutta muiden jäsenvaltioiden kansalaisia kohtaan, mutta kaikilla jäsenvaltioilla on oikeus huolehtia siitä, että tällaisten tukien myöntämisestä ei muodostu kohtuutonta kustannusta. Niinpä opiskelijoiden toimeentu-

⁶ Oleskeluoikeudesta 28 päivänä kesäkuuta 1990 annettu neuvoston direktiivi 90/364/ETY (EYVL L 180, s. 26).

loon tarkoitetun tuen osalta on sallittua, että jäsenvaltio haluaa varmistua tietynasteisesta integraatiosta ja varmistaa, että opiskelija on tietyn ajanjakson ajan oleskellut vastaanotavassa jäsenvaltiossa. Sen sijaan ei voida vaatia yhteyttä työmarkkinoihin, kuten on tehty asiassa C-224/98, *D'Hoop*, 11.7.2002 annetussa tuomiossa (Kok. 2002, s. I-6191) ja asiassa C-138/02, *Collins*, 23.3.2004 annetussa tuomiossa (Kok. 2004, s. I-2703), joissa oli kyse työnhakijoille myönnettävistä avustuksista.

Lähtökohtaisesti voidaan myös hyväksyä edellytys, jonka mukana hakijan pitää olla asettautunut vastaanottavaan jäsenvaltioon. Koska kyseessä olevan lainsäädännön mukaan jonkin muun jäsenvaltion kansalainen ei voi opiskelijan ominaisuudessa saada Yhdistyneeseen kuningaskuntaan asettautuneen henkilön asemaa ja siten saada kyseistä tukea, vaikka hän olisi tosiasiallisesti sidoksissa vastaanottavan jäsenvaltion yhteiskuntaan, kyseinen lainsäädäntö on ristiriidassa EY 12 artiklan kanssa.

Asiassa C-147/03, *komissio* vastaan *Itävalta* (tuomio 7.7.2005, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa) Euroopan yhteisöjen komission nostamassa kanteessa vaadittiin toteamaan, että Itävalta ei ollut noudattanut EY 12, EY 149 ja EY 150 artiklan mukaisia velvoitteita niiden korkeakoulu- tai yliopistokoulutukseen pääsyn edellytysten takia, jotka koskevat muissa jäsenvaltioissa toisen asteen tutkinnon suorittaneita henkilöitä ja jotka poikkeavat itävaltalaisen toisen asteen tutkinnon suorittaneisiin henkilöihin sovellettavista edellytyksistä. Itävaltalaisen yliopisto-opinnoista annetun lain mukaan henkilöiden, joilla on muista jäsenvaltioista saatu toisen asteen päästötodistus, on täytettävä korkea-asteen opintoihin tai yliopisto-opintoihin pääsyä koskevat yleiset edellytykset, ja heidän on tämän lisäksi myös osoitettava, että he täyttävät kyseisen päästötodistuksen myöntäneen valtion vahvistamat valittua opintolinjaa koskevat erityisedellytykset, joiden perusteella heillä on oikeus aloittaa suoraan kyseiset opinnot, esimerkiksi osoitettava, että he ovat läpäisseet pääsykokeen tai saaneet riittävän pistemäärän tullakseen valituksi suoravalinnan kautta.

Yhteisöjen tuomioistuin korosti, että perustamissopimuksessa liikkumisvapauden alalla annetut mahdollisuudet eivät saa täyttää vaikutustaan, jos henkilö joutuu epäedulliseen asemaan pelkästään sen vuoksi, että hän on käyttänyt näitä mahdollisuuksiaan. Tällä seikalla on erityinen merkitys koulutuksen alalla, jolla yksi tavoitteista on juuri opiskelijoiden ja opettajien liikkuvuuden edistäminen.

Yhteisöjen tuomioistuin totesi, että vaikka erilaista kohtelua niiden opiskelijoiden vahingoksi, jotka ovat suorittaneet toisen asteen tutkintonsa muussa jäsenvaltiossa kuin Itävallan tasavallassa, ja tämän lisäksi myös näiden samojen opiskelijoiden välistä erilaista kohtelua sen jäsenvaltion perusteella, jossa he ovat suorittaneet toisen asteen tutkintonsa, sovelletaan erotuksetta kaikkiin opiskelijoihin heidän kansalaisuudestaan riippumatta, se on omiaan vaikuttamaan enemmän muiden jäsenvaltioiden kansalaisiin, joten se merkitsee heidän suhteensa perustamissopimuksessa kiellettyä välillistä syrjintää.

Tämän jälkeen yhteisöjen tuomioistuin hylkäsi Itävallan argumentit, joilla se yritti puolustaa riidanalaista lainsäädäntöä. Ensi sijassa vedottiin tarpeeseen säilyttää kansallisen koulutusjärjestelmän yhtenäisyys estämällä henkilöstöä ja taloutta koskevat rakenteelliset ongelmat, joita aiheutuisi sellaisten opiskelijoiden mahdollisesta massiivisesta aallosta, joita ei ole hyväksytty rajoittavampaa järjestelmää soveltavissa jäsenvaltioissa korkea-as-

teen opintoihin. Itävalta viittasi lähinnä saksalaisiin opiskelijoihin, jotka eivät täytä edellytyksiä, jotka on asetettu pääsille tiettyihin yliopisto-opintoihin Saksassa.

Tältä osin yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että tiettyjen opintoalojen liiallisesta hakijamäärästä aiheutuva ongelma voidaan kuitenkin ratkaista ottamalla käyttöön erityisiä syrjimättömiä toimenpiteitä, kuten pääsykoe tai vaadittu vähimmäisarvosana. Se lisäsi, että tämä ongelma ei ole ominainen yksinomaan Itävallalle, sillä se koskee tai on koskenut myös muita jäsenvaltioita, kuten Belgiaa. Yhteisöjen tuomioistuin muistutti, että Belgia oli ottanut käyttöön pääasiassa kyseessä olevan kaltaisia rajoituksia ja että sitä vastaan oli nostettu jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisestä koskeva kanne, joka oli todettu perustelluksi (asia C-65/03, *komissio v. Belgia*, tuomio 1.7.2004, Kok. 2004, s. I-6427). Yhteisöjen tuomioistuin totesi, että joka tapauksessa Itävalta ei ollut konkreettisesti näyttänyt toteen koulutusjärjestelmälleen aiheutuvan vaaran olemassaoloa.

Asiassa vedottiin myös tarpeeseen estää yhteisön oikeuden väärinkäyttäminen, sillä Itävallan hallitus korosti jäsenvaltiolla mahdollisesti olevaa perusteltua intressiä estää se, että osa sen kansalaisista pyrkii perustamissopimuksella toteutettuja järjestelyjä käyttämällä välttymään väärin perustein ammatillista koulutusta koskevan kansallisen lainsäädännön soveltamiselta. Tämä argumentti hylättiin selvästi. Yhteisöjen tuomioistuin nimittäin totesi, että Euroopan unionin opiskelijan mahdollisuus päästä sen jälkeen, kun hän on suorittanut toisen asteen tutkintonsa yhdessä jäsenvaltiossa, toisen jäsenvaltion korkeakoulu- tai yliopistokoulutukseen samoin edellytyksin kun kyseisen jäsenvaltion tutkinnon suorittaneet henkilöt, on olennainen osa perustamissopimuksessa taattua opiskelijoiden vapaata liikkuvuutta koskevaa periaatetta, eikä se näin ollen voi sinällään merkitä tämän oikeuden väärinkäyttöä.

Asiassa C-403/03, *Schempp* (tuomio 12.7.2005, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa), jossa oli kyse toisessa jäsenvaltiossa asuvalle edunsaajalle maksetun elatusavun verovähennyskelpoisuudesta, yhteisöjen tuomioistuimelle tarjoutui tilaisuus täsmentää perustamissopimuksen aineellisen soveltamisalan rajoja unionin kansalaisuuden kannalta. Saksan tuloverolainsäädännön mukaan entiselle aviopuolisolle maksettu elatusapu on verotuksessa vähennyskelpoista. Tämä etu myönnetään myös silloin, kun edunsaajan asuinpaikka tai tavanomainen oleskelupaikka on jossain toisessa jäsenvaltiossa, edellyttäen, että tämän toisen jäsenvaltion veroviranomaisen todistuksella osoitetaan, että edunsaajaa on verotettu elatusavusta. Saksan kansalaiselta Egon Schemppiltä, joka asuu Saksassa, evättiin hänen Itävallassa asuvalle entiselle aviopuolisolleen maksamien elatusapujen vähennysoikeus, koska Itävallan vero-oikeuden mukaan elatusapuja ei veroteta.

Bundesfinanzhofin esitettyä ennakkoratkaisukysymyksen siitä, onko saksalainen järjestelmä sopusoinnussa EY 12 ja EY 18 artiklan kanssa, yhteisöjen tuomioistuin pohdiskeli ennen kaikkea sitä, kuuluuko tällainen tilanne yhteisön oikeuden soveltamisalaan. Huomautuksia esittäneet hallitukset nimittäin esittivät, että Schempp ei ollut käyttänyt oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen ja että ainoa ulkomaihin liittyvä tekijä oli elatusavun maksaminen toiseen jäsenvaltioon. Yhteisöjen tuomioistuin muistutti tältä osin, että unionin kansalaisuuden tarkoituksena ei ole ulottaa perustamissopimuksen aineellista soveltamisalaa koskemaan jäsenvaltioiden sisäisiä tilanteita, jotka eivät liity millään tavalla yhteisön oikeuteen. Se korosti kuitenkin, että jäsenvaltion sellaisen kansalaisen tilannetta, joka ei ole käyttänyt oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen, ei voida pelkästään tästä syystä rinnastaa

puhtaasti jäsenvaltion sisäiseen tilanteeseen. Kyseessä olleessa asiassa se, että Schemppin entinen aviopuoliso käytti yhteisön oikeuden mukaista vapaata liikkumista ja oleskelua koskevaa oikeuttaan, vaikutti Schemppin verovähennysoikeuteen Saksassa, joten tällaista tilannetta ei voitu pitää valtion sisäisenä tilanteena, joka ei liity millään tavalla yhteisön oikeuteen.

Tämän jälkeen yhteisöjen tuomioistuin tarkasteli syrjintäkiellon periaatteen osalta, voitiinko Schemppin tilannetta verrata sellaisen henkilön tilanteeseen, joka sen vuoksi, että hän maksaa elatusapua Saksassa asuvalle entiselle puolisolleen, saa vähennysoikeuden, ja totesi, että näin ei ole. Se nimittäin korosti, että epäedullinen kohtelu, johon Schempp vetoaa, seuraa tosiasiallisesti siitä, että elatusmaksuihin sovellettavat verojärjestelmät Saksassa ja Itävallassa poikkeavat toisistaan. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan EY 12 artikla ei kuitenkaan koske niitä kohtelun eroavaisuuksia, joita niille henkilöille ja yrityksille, joihin yhteisön oikeutta sovelletaan, voi aiheutua eri jäsenvaltioiden välisistä eroista, mikäli nämä erot koskevat kaikkia niiden soveltamisalaan kuuluvia henkilöitä objektiivisin perustein ja kansalaisuudesta riippumatta.

EY 18 artiklan sovellettavuuden osalta yhteisöjen tuomioistuin esitti, että Saksan lainsäädäntö ei mitenkään estä Schemppiä käyttämästä liikkumisvapautta ja oleskelua koskevaa oikeuttaan. Tosin Schemppin entisen aviopuolison asuinpaikan muutosta Itävaltaan aiheutui Schemppille epäedullinen verokohtelu. Yhteisöjen tuomioistuin muistutti kuitenkin, että perustamissopimuksessa ei taata unionin kansalaiselle, joka siirtyy harjoittamaan toimintaansa siihenastisesta asuinjäsenvaltiostaan toiseen jäsenvaltioon, että tällainen siirtyminen olisi verotuksen kannalta neutraalia. Jäsenvaltioiden asiaa koskevan sääntelyn välisten eroavuuksien vuoksi tällainen siirtyminen toiseen jäsenvaltioon voi tilanteen mukaan olla kansalaiselle välillisen verotuksen osalta enemmän tai vähemmän edullista tai epäedullista. Sama periaate soveltuu eritoten tapaukseen, jossa asianomainen henkilö ei itse ole käyttänyt oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen, vaan väittää tulleen kohdelluksi eri lailla hänen entisen aviopuolisonsa muutettua asuinpaikkansa toiseen jäsenvaltioon.

3.3. Tavaroiden vapaan liikkuvuuden osalta on mainittava asiassa C-320/03, *komissio vastaan Itävalta*, 15.11.2005 annettu tuomio (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa), jossa oli kyse liikennettä rajoittavista toimenpiteistä A 12 -moottoritiellä Inn-laaksossa (alakohtainen liikennöintikielto) 27.5.2003 annetusta Tirolin pääministerin asetuksesta. Asetuksessa kiellettiin yli 7,5 tonnia painavia kuorma-autoja, jotka kuljettavat tiettyjä tavaroita, kuten jätteitä, kiviä, maa-ainesta, moottoriajoneuvoja, puutavaraa tai viljaa, liikennöimästä Inn-laaksossa sijaitsevalla moottoritien A 12 46 kilometrin pituisella tieosuudella. Asetuksella pyritään parantamaan ilmanlaatua ihmisten terveyden sekä eläinten ja kasvien kestäväen suojelun varmistamiseksi.

Yhteisöjen tuomioistuin, jossa komissio nosti jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisestä koskevan kanteen, totesi, että antaessaan riidanalaisen asetuksen Itävallan tasavalta oli jättänyt noudattamatta EY 28 ja EY 29 artiklan mukaisia velvoitteitaan.

Alakohtaisella liikennöintikiellolla rajoitetaan tavaroiden vapaata liikkuvuutta ja erityisesti tavaroiden vapaata kauttakulkua, joten sen on katsottava olevan määrällisiä rajoituksia vaikutukseltaan vastaava toimenpide, joka on ristiriidassa edellä mainituista artikloista seuraavien yhteisön oikeuden velvoitteiden kanssa, eikä tätä toimenpidettä voida perus-

tella ympäristönsuojelua koskevilla pakottavilla syillä, koska toimenpide on väärässä suhteessa sillä tavoiteltuun päämäärään nähden.

Yhteisöjen tuomioistuin nimittäin katsoi, että ennen kyseisen kiellon kaltaisen kauaskantoisen toimenpiteen toteuttamista Itävallan viranomaisten olisi pitänyt tutkia huolellisesti, olisiko ollut mahdollista turvautua vapaata liikkuvuutta vähemmän rajoittaviin toimenpiteisiin, ja hylätä kyseiset toimenpiteet ainoastaan, jos olisi selvästi osoitettu, että ne olivat riittämättömiä tavoitellun päämäärän kannalta. Kun otetaan erityisesti huomioon riidanalaisen asetuksen ilmoitettu tavoite eli asianomaisten tavaroiden kuljetusten siirtäminen maanteiltä raiteille, mainittujen viranomaisten olisi pitänyt varmistaa ennen päätöstä Tirolin asetuksessa säädetyn kaltaisen toimenpiteen täytäntöönpanosta, että raidekapasiteetti oli riittävä ja asianmukainen tällaisen siirtämisen mahdollistamiseksi. Tässä tapauksessa ei yhteisöjen tuomioistuimen mukaan kuitenkaan ollut näytetty toteen, että Itävallan viranomaiset olisivat riidanalaista asetusta valmistellessaan riittävästi tutkineet, voitiinko päästöjen vähentämisen tavoite saavuttaa muilla, vapaata liikkuvuutta vähemmän rajoittavilla keinoilla ja oliko tosiasiaassa olemassa realistista vaihtoehtoa asianomaisten tavaroiden kuljettamiselle muilla kuljetusvälineillä tai muita maantiereittejä pitkin. Lisäksi kahden kuukauden siirtymäkausi riidanalaisen asetuksen antamisajankohdasta Itävallan viranomaisten määräämän alakohdaisen liikennöintikiellon täytäntöönpanoajankohtaan oli selvästi riittämätön, jotta asianomaiset toimijat olisivat voineet kohtuullisesti mukautua uusiin olosuhteisiin.

3.4. Maatalouden alalla annetuista kolmesta huomiota ansaitsevasta tuomiosta ensimmäinen koskee luonnonmukaista tuotantoa koskevaa yhteisön lainsäädäntöä, toinen tätä samaa lainsäädäntöä suojattujen maantieteellisten nimien ja nimitysten osalta ja kolmas sitä, kuinka yhteisön Unkarille sopimusteitse vuonna 1993 viininviljelyn alalla antamia sitoumuksia on tulkittava.

Asiassa C-135/03, *komissio vastaan Espanja*, 14.7.2005 annetussa tuomiossa (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa) oli kyse niistä velvollisuuksista, joita jäsenvaltioille koituu usean kerran muutetusta asetuksesta N:o 2092/91.⁷

Tämän asetuksen mukaisesti tuotteessa katsotaan olevan luonnonmukaiseen tuotantotapaan viittaavia merkintöjä, jos pakkausmerkinnöissä, mainosmateriaalissa tai kaupallisissa asiakirjoissa tuotetta kuvataan merkinnöin, joita kussakin jäsenvaltiossa käytetään antamaan ostajalle se käsitys, että tuote on tuotettu luonnonmukaisten tuotantosääntöjen mukaisesti. Asetuksessa, sellaisena kuin se on vuoden 1991 versiossaan, on luettelo, jossa mainitaan kullakin tuolloin virallisella 11:llä yhteisön kielellä yksi tai kaksi mainintaa. Espanjaksi mainitaan ainoastaan ilmaus "ecológico" ja sen lyhenne "eco".

Kyseiseen asetukseen vuonna 2004 asetuksella N:o 392/2004⁸ tehdyn muutoksen mukaan luettelossa olevia ilmaisuja, niiden tavallisia johdoksia (kuten eko, bio, jne.) tai lyhenteitä

⁷ Maataloustuotteiden luonnonmukaisesta tuotantotavasta ja siihen viittaavista merkinnöistä maataloustuotteissa ja elintarvikkeissa 24 päivänä kesäkuuta 1991 annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 2092/91 (EYVL L 198, s. 1).

⁸ Maataloustuotteiden luonnonmukaisesta tuotantotavasta ja siihen viittaavista merkinnöistä maataloustuotteissa ja elintarvikkeissa annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2092/91 muuttamisesta 24 päivänä helmikuuta 2004 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 392/2004 (EUVL L 65, s. 1).

pidetään yksin tai yhdistettyinä kaikkialla yhteisössä ja millä tahansa yhteisön kielellä luonnonmukaiseen tuotantoon viittaavina merkintöinä.

Espanjan lainsäädännössä varataan ilmaisut "ecológico", "eco" ja niiden johdokset luonnonmukaiselle tuotantotavalle, mutta siinä sallitaan ilmaisujen "biológico" ja "bio" ja niiden johdosten käyttäminen sellaisille tuotteille, jotka eivät täytä näitä vaatimuksia. Koska komissio katsoi tämän lainsäädännön olevan ristiriidassa yhteisön asetuksen kanssa, se nosti vuonna 2003 yhteisöjen tuomioistuimessa jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevan kanteen.

Yhteisöjen tuomioistuin totesi ensiksi, että asetuksen N:o 2092/91, sellaisena kuin se on muutettuna, 2 artiklassa oleva luonnonmukaiseen tuotantotapaan viittaavien merkintöjen luettelo ei ole mitenkään tyhjentävä, joten jäsenvaltiot voivat alueellaan voimassa olevien käytäntöjen muuttuessa ottaa kansallisessa lainsäädännössään käyttöön muita kuin kyseiseen luetteloon sisältyviä ilmaisuja viittaamaan luonnonmukaiseen tuotantotapaan.

Mitä erityisesti tulee espanjan kieleen, yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että koska asetuksen vuotta 2004 edeltäneen version 2 artiklaan sisältyvässä luettelossa mainitaan espanjan kielen osalta ainoastaan ilmaus "ecológico", joka käsittää johdoksen "eco", Espanjan hallitusta ei voida moittia siitä, että se ei ole kieltänyt sellaisten tuotteiden, joita ei ole valmistettu luonnonmukaisella tuotantotavalla, tuottajia käyttämästä muita ilmaisuja, kuten nimityksiä "biológico" tai "bio". Asetuksen 2 artiklan sanamuodosta ei myöskään seuraa, että johdosta "bio" olisi sen takia, että se mainitaan kyseisessä artiklassa tavallisena johdokseksi, erityisesti suojattava kaikissa jäsenvaltioissa ja kaikilla kielillä, mukaan lukien niillä, joiden osalta tähän samaan artiklaan sisältyvässä luettelossa mainitaan nimityksiä, jotka eivät vastaa ranskankielistä ilmausta "biologique". Koska silloin, kun arvioidaan sitä, onko jäsenvaltio jättänyt noudattamatta jäsenyysvelvoitteitaan, on otettava huomioon jäsenvaltion tilanne sellaisena kuin se oli perustellussa lausunnossa asetetun määräajan päättyessä, yhteisöjen tuomioistuimen oli todettava, ettei jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä ollut tapahtunut, sillä sitä oli nyt esillä olevassa tapauksessa arvioitava suhteessa yhteisön kyseisen asetuksen siihen versioon, joka oli voimassa ennen vuotta 2004.

Joka tapauksessa oli niin, että komissio ei ollut osoittanut, että espanjalaiset kuluttajat yhdistäisivät nimitykset "biológico" ja "bio" yleisesti siihen, että kyseiset tuotteet on tuotettu luonnonmukaisella tuotantotavalla.

Niinpä yhteisöjen tuomioistuin hylkäsi komission nostaman kanteen.

Yhdistetyissä asioissa C-465/02 ja C-466/02, *Saksa vastaan komissio ja Tanska vastaan komissio* (tuomio 25.10.2005, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa) yhteisöjen tuomioistuin käsitteli asetuksesta N:o 1829/2002 (jäljempänä riidanalainen asetus)⁹ nostettua kumoamiskannetta.

Komissio oli lisännyt kreikkalaisen juuston nimeltä "feta" suojattujen nimitysten ja suojattujen maantieteellisten merkintöjen rekisteriin alkuperänimityksenä 12.6.1996 asetuksella

⁹ Asetuksen (EY) N:o 1107/96 liitteen muuttamisesta nimityksen "Feta" osalta 14 päivänä lokakuuta 2002 annettu komission asetus (EY) N:o 1829/2002 (EYVL L 277, s. 10).

N:o 1107/96.¹⁰ Yhdistetyissä asioissa C-289/96, C-293/96 ja C-299/96, *Tanska ym. vastaan komissio*, 16.3.1999 antamallaan tuomiolla (Kok. 1999 s. I-1541) yhteisöjen tuomioistuin kuitenkin kumosi tämän rekisteröinnin sillä perusteella, että komissio ei ollut ottanut huomioon sitä, että tätä nimitystä olisi käytetty kauan tietyissä muissa jäsenvaltioissa kuin Helleenien tasavallassa. Tämän vuoksi komissio tarkasteli uudelleen nimitystä "feta" sen jäsenvaltioille lähetetyn kyselylomakkeen valossa, joka koski feta-nimisten juustojen valmistusta ja kulutusta sekä kyseisen nimityksen tunnettuutta kuluttajien piirissä kussakin näistä jäsenvaltioista. Noudattaen asetuksessa N:o 2081/92¹¹ säädettyä menettelyä komissio antoi riidanalaisen asetuksen, jossa se lisäsi nimityksen "feta" alkuperänimityksenä suojattuja nimityksiä koskevaan yhteisön rekisteriin.

Tämän jälkeen Saksan ja Tanskan hallitukset nostivat kanteen tästä uudesta asetuksesta ja esittivät kanteelle kolme perustetta. Ensimmäinen peruste koski sitä, ettei Saksan hallitukselle annettu asiakirjoja saksankielisinä versioina. Yhteisöjen tuomioistuin hylkäsi tämän perusteen, sillä tämä sääntöjenvastaisuus ei riittänyt siihen, että asetus kumottaisiin. Toinen peruste koski sen maantieteellisen alueen rajaamista, jota pidetään "fetan" alkuperäalueena. Kolmas peruste jakautui kahteen osaan, joista ensimmäinen koskee sitä, että nimityksestä "feta" olisi tullut yleisnimi, ja toinen osa sitä, että komissio, joka alkuperänimityksen suojan myöntämiseksi nimitykselle "feta" oli nojautunut toteamukseen, jonka mukaan sitä, että nimitys "feta" olisi luonteeltaan yleisnimi, ei ollut näytetty toteen, oli esittänyt riittämättömät perustelut tälle.

Saksan ja Tanskan hallitukset vetosivat perusasetuksen N:o 2081/92 2 artiklan 3 kohdan rikkomiseen, koska sana "feta" on peräisin italiankielisestä sanasta "fetta", joka merkitsee "viipaletta", ja koska siitä on tullut yleisnimi. Tämä sana ei ole maantieteellinen ilmaisu, mutta se on saanut maantieteellisen merkityksen, joka ei kata yhden jäsenvaltion koko aluetta. Fetajuuston laatu tai ominaisuudet eivät ole olennaisesti tai yksinomaisesti maantieteellisen ympäristön ansiota. Ei myöskään ole esitetty mitään objektiivista syytä perusteluksi sille, miksi hakemuksessa rekisteröintiä varten osoitetun maantieteellisen alueen ulkopuolelle on jätetty tiettyjä Kreikan alueita. Tanska huomautti vielä, että nimitys "feta" on peräisin koko Balkanin alueelta eikä pelkästään Kreikasta.

Yhteisöjen tuomioistuin palautti mieleen edellytykset, joiden täyttyessä tuotetta tai elintarviketta voidaan suojata alkuperänimityksenä perusasetuksen 2 artiklan 3 kohdan nojalla. Tietyllä perinteisellä muulla kuin maantieteellisellä nimityksellä on nimittäin nimitettävä tuotetta tai elintarviketta, joka on "alueen tai erityisen paikan alkuperätuote". Lisäksi tässä säännöksessä edellytetään, kun siinä viitataan saman asetuksen 2 artiklan 2 kohdan a alakohdan toiseen luetelmakohtaan, että maataloustuotteen tai elintarvikkeen "laatu tai ominaisuudet ovat olennaisesti tai yksinomaisesti maantieteellisen ympäristön, joka käsittää sen luonnon ja inhimilliset tekijät, ansiota ja jonka tuotanto, jalostus ja käsittely tapahtuu rajatulla maantieteellisellä alueella". Niinpä "alueella, josta tuote on lähtöisin ja josta

¹⁰ Neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2081/92 17 artiklassa säädetyn menettelyn mukaisesta maantieteellisten merkintöjen ja alkuperäisnimitysten rekisteröinnistä 12 päivänä kesäkuuta 1996 annettu komission asetus (EY) N:o 1107/96 (EYVL L 148, s. 1).

¹¹ Maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden maantieteellisten merkintöjen ja alkuperänimitysten suojasta 14 päivänä heinäkuuta 1992 annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 2081/92 (EYVL L 208, s. 1).

on kyse, on siten oltava sellaiset homogeeniset luonnolliset tekijät, jotka erottavat sen siihen rajoittuvista alueista”.

Näin määriteltyjen kriteerien perusteella yhteisöjen tuomioistuin tutki, oliko riidanalaisessa asetuksessa rajattu alue perusasetuksen 2 artiklan 3 kohdassa asetettujen vaatimusten mukainen. Koska asetuksessa hyväksytty alue, josta fetajuusto on peräisin ja jossa sitä valmistetaan, kattaa lähinnä Kreikan mannerosan, jolla on geomorfologisia ominaisuuksia ja luonnontekijöitä, jotka poikkeavat siihen rajoittuvista alueista, yhteisöjen tuomioistuin päätteli, että ”nyt käsiteltävänä olevassa asiassa kyseessä oleva alue ei ole keinotekoisesti rajattu”, ja hylkäsi kantajien perusteen.

Perusteesta, jonka mukaan ilmauksesta ”feta” olisi tullut yleisnimi, Saksan hallitus väittää, että kuluttajille aiheutuu sekaannusvaara siitä, että muissa jäsenvaltioissa paitsi Kreikassa valmistetaan ja kulutetaan ”fetaa”. Tanskan hallitus korosti, että asetus on ristiriidassa perusasetuksen 3 artiklan 1 kohdan ja 17 artiklan 2 kohdan kanssa, koska kun nimityksellä on alusta lähtien yleisnimen ominaisuus tai kun nimitys on saanut sen myöhemmin, se säilyttää tämän ominaisuuden aina peruuttamattomasti. Kyseinen hallitus lisäsi ”fetan” tanskalaisen tuotanto- ja markkinointitapojen noudattavan perinteisiä tapoja.

Tältä osin yhteisöjen tuomioistuin nojautui perusasetuksen 3 artiklan 1 kohdassa asetettuihin edellytyksiin, joiden mukaan määritellään, onko nimestä tullut yleisnimi. Niinpä ”kun jotakin tuotetta on laillisesti pidetty kaupan jotakin nimitystä käyttämällä joissakin jäsenvaltioissa, tämä voi olla seikka, joka on otettava huomioon arvioitaessa, onko kyseisestä nimityksestä tullut [asetuksen N:o 2081/92] 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu yleisnimi”. Ottaen huomioon tuotantotilanteen Kreikassa ja muissa jäsenvaltioissa yhteisöjen tuomioistuin kuitenkin päätyi siihen, että ”fetan” tuotanto on pysynyt keskittyneenä Kreikkaan. Lisäksi yhteisöjen tuomioistuin analysoi ”fetan” kulutusta jäsenvaltioissa ja päätteli siitä, että ”85 prosenttia yhteisön fetan vuosikulutuksesta henkeä kohden tapahtuu Kreikassa”. Yhteisöjen tuomioistuin totesi vielä, että muissa jäsenvaltioissa kuin Kreikassa ”fetaa” markkinoidaan Kreikkaan liittyen, vaikka se tosiasiallisesti on tuotettu jossain muussa jäsenvaltiossa. Niinpä yhteisöjen tuomioistuin hylkäsi argumentin, jonka mukaan ilmaisusta ”feta” olisi tullut yleisnimi.

Saksan hallituksen argumentista, jonka mukaan riidanalaisen asetuksen perustelut ovat puutteelliset, yhteisöjen tuomioistuin totesi, että ”EY 253 artiklassa edellytetyt perustelut määräytyvät kyseisen toimenpiteen luonteen mukaan, ja niistä on selkeästi ja yksiselitteisesti ilmevä riidanalaisen toimenpiteen tehneen toimielimen päättely siten, että niille, joita toimenpide koskee, selviävät sen syyt ja että toimivaltainen tuomioistuin voi tutkia toimenpiteen laillisuuden”. Säädöksen antaneella toimielimellä ei kuitenkaan ole velvollisuutta ottaa kantaa sellaisiin kysymyksiin, jotka ovat selvästi toissijaisia, tai ennakoida mahdollisia vastaväitteitä. Niinpä riittävät perustelut EY 253 artiklaan nähden muodostaa se, että komissio on riidanalaisessa asetuksessa selostanut ne seikat, joiden perusteella se päätyi siihen johtopäätökseen, että nimitys ”feta” ei ollut perusasetuksen 3 artiklassa tarkoitettu yleisnimi.

Yhteisöjen tuomioistuin siis hylkäsi kanteet ja katsoi näin ollen, että asetus, jolla lisättiin nimitys ”feta” suojattujen alkuperänimitysten rekisteriin, oli lainmukainen.

Asiassa C-347/03, *Regione autonoma Friuli-Venezia Giulia ja ERS*A (tuomio 12.5.2005, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa) yhteisöjen tuomioistuimelle esitettiin ennakkoratkaisukysymys, joka koski päätöksen 93/724¹² (jäljempänä viinien nimityksestä yhteisön ja Unkarin välillä tehty sopimus) ja asetuksen (EY) N:o 753/2002¹³ pätevyyttä ja tulkintaa.

"Tocai friulano" tai "Tocai italico" on viiniköynnöslajike, jota perinteisesti on viljelty Friuli-Venezia Giulian alueella (Italiassa) ja käytetty sellaisten valkoviinien valmistamiseen, joita markkinoidaan muun muassa sellaisilla maantieteellisillä nimityksillä kuin "Collio" tai "Collio goriziano". Euroopan yhteisö ja Unkarin tasavalta tekivät vuonna 1993 edellä mainitun sopimuksen, jossa kielletään ilmaisun "Tocai" käyttäminen sopimuksessa mainittujen italialaisten viinien nimityksessä 31.3.2007 päättyvän siirtymäkauden jälkeen, ja tämä kiellettiin unkarilaisen maantieteellisen nimityksen "Tokaj" suojelemiseksi. Friuli-Venezia Giulian autonominen alue ja Agenzia Regionale per lo sviluppo Rurale (maaseudun kehittämisestä vastaava alueellinen virasto, jäljempänä ERS)A) nostivat Tribunale amministrativo regionale per il Lazio -nimisessä tuomioistuimessa (Lazio alueen hallinnollinen tuomioistuin) kanteen, jossa vaadittiin tämän kiellon toistavan kansallisen lainsäädännön kumoamista. Kantajat esittivät ensisijaisesti, että yhteisöllä ei ollut toimivaltaa tehdä tätä sopimusta Unkarin kanssa, että kyseinen kiello oli ristiriidassa sopimuksen muiden määräysten kanssa, että sopimus perustui virheelliseen käsitykseen todellisuudesta, joten kyseinen sopimusmääräys on kansainvälisen oikeuden nojalla mitätön ja vaikutukseton, että Maailman kauppajärjestön perustamissopimuksen liitteessä 1 C oleva sopimus teollis- ja tekijänoikeuksien kauppaan liittyvistä näkökohdista (jäljempänä TRIPS-sopimus) on ensisijainen tähän kieltoon nähden ja että kiello on ristiriidassa omistusoikeuden kanssa, josta määrätään Ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyssä yleissopimuksessa (jäljempänä Euroopan ihmisoikeussopimus).

Tribunale amministrativo regionale per il Lazio päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle joukon ennakkoratkaisukysymyksiä.

Kansallinen tuomioistuin tiedusteli ensiksi, mikä on asianmukainen oikeudellinen perusta päätöksen 93/724 tekemiselle ja sille, että yksinomaan yhteisö tekee viinien nimityksestä yhteisön ja Unkarin välillä tehdyn sopimuksen, yhteisön ja Unkarin välinen assosiaatiosopimus vai EY 133 artikla. Yhteisöjen tuomioistuin totesi, että EY 133 artiklan soveltamisalaan kuuluu toimi, joka koskee erityisesti kansainvälistä vaihdantaa, koska sillä pyritään olennaisesti kaupan edistämiseen, helpottamiseen tai sääntelyyn ja koska sillä on suoria ja välittömiä vaikutuksia kyseisten tuotteiden kauppaan tai vaihdantaan. Nyt esillä olevassa tapauksessa viinien nimityksestä yhteisön ja Unkarin välillä tehty sopimus kuuluu viinikaupan yhteisestä järjestämisestä annetussa neuvoston asetuksessa N:o 822/87¹⁴ säädettyihin toimiin, ja sen pääasiallisena tavoitteena on Unkarista peräisin olevien viinien markki-

¹² Euroopan yhteisön ja Unkarin tasavallan välisen viinien nimitysten vastavuoroista suojaa ja valvontaa koskevan sopimuksen tekemisestä 23 päivänä marraskuuta 1993 tehty neuvoston päätös 93/724/EY (EYVL L 337, s. 93).

¹³ Neuvoston asetuksen (EY) N:o 1493/1999 soveltamista koskevista eräistä yksityiskohtaisista säännöistä tiettyjen viinituotteiden kuvauksen, nimityksen, tarjontamuodon ja suojauksen osalta 29 päivänä huhtikuuta 2002 annettu komission asetus (EY) N:o 753/2002 (EYVL L 118, s. 1).

¹⁴ Viinikaupan yhteisestä järjestämisestä 16 päivänä maaliskuuta 1987 annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 822/87 (EYVL L 84, s. 1).

noille saattaminen varmistamalla näille viineille sama suoja kuin yhteisöstä peräisin oleville erityisesti määritetyillä alueilla tuotetuille laatuviineille ja toisaalta edistää yhteisöstä peräisin olevien viinien markkinoille saattamista tässä kolmannessa maassa. Niinpä yksinomaan yhteisö oli toimivaltainen tekemään kyseessä olevan sopimuksen, sillä se kuului yhteisön yksinomaiseen toimivaltaan.

Tämän jälkeen yhteisöjen tuomioistuimelta tiedusteltiin, että siinä tapauksessa, että viinien nimityksestä yhteisön ja Unkarin välillä tehty sopimus olisi lainmukainen, oliko kielto käyttää nimitystä "Tocai" Italiassa 31.3.2007 jälkeen pätemätön ja vaikutukseton, koska se on ristiriidassa kyseisen sopimuksen 4 artiklan 5 kohdassa määrätyn homonymyisiä nimityksiä koskevan järjestelmän kanssa. Kyseisen määräyksen mukaan molempien nimitysten yhtäaikainen olemassaolo on tietyin edellytyksin mahdollista. Yhteisöjen tuomioistuin muistutti tältä osin, että viinien nimityksestä yhteisön ja Unkarin välillä tehdyn sopimuksen 4 artiklan 5 kohdassa määrätty homonymyisiä nimityksiä koskeva järjestelmä koskee tämän saman sopimuksen nojalla suojattuja maantieteellisiä nimityksiä. Koska nimitykset "Tocai friulano" ja "Tocai Italico", toisin kuin unkarilaisten viinien nimitykset "Tokaj" ja "Tokaji", ovat sellaisten viinirypäle- tai viiniköynnöslajikkeiden nimiä, joiden Italiassa oli tunnustettu kelpaavan tietyllä alueella tuotettujen tiettyjen laatuviinien valmistamiseen, niitä ei voitu pitää kyseisessä sopimuksessa tarkoitettuina maantieteellisinä nimityksinä. Niinpä kielto käyttää nimitystä "Tocai" Italiassa viinien nimityksestä yhteisön ja Unkarin välillä tehdyssä sopimuksessa määrätyn siirtymäajan päättymisen jälkeen ei ole kyseisen sopimuksen 4 artiklan 5 kohdassa määrätyn, homonymyisiä nimityksiä koskevan järjestelmän vastainen.

Toisella kysymyksellä yhteisöjen tuomioistuimelta tiedusteltiin, onko TRIPS-sopimuksen 22–24 artiklaa tulkittava siten, että kun kyse on homonymyisistä nimityksistä, kutakin nimitystä voidaan edelleen vastaisuudessa käyttää tietyillä edellytyksillä. Yhteisöjen tuomioistuin kertasi Maailman kauppajärjestön TRIPS-sopimuksen tiettyjen määräysten sisällön ja totesi uudelleen, että päinvastoin kuin unkarilaiset nimitykset, italialaiset nimitykset eivät ole viinien nimityksestä yhteisön ja Unkarin välillä tehdyssä sopimuksessa tarkoitettuja maantieteellisiä nimityksiä. Niinpä se vastasi esitettyyn kysymykseen, että TRIPS-sopimuksen 22–24 artiklaa on tulkittava siten, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tapauksessa nämä määräykset eivät edellytä, että tätä nimitystä voitaisiin edelleen vastaisuudessa käyttää, siitä huolimatta, että tuottajat olivat sitä aiemminkin käyttäneet joko vilpittömässä mielessä tai ainakin 10 vuoden ajan ennen 15.4.1994 ja että se ilmaisee selvästi sen maan, seudun tai alueen, jolta viini on peräisin, kun kuluttajia ei näin johdeta harhaan.

Kansallisen tuomioistuimen pyynnöstä yhteisöjen tuomioistuin tarkasteli myös sitä, koskeeko Euroopan ihmisoikeussopimuksessa ja perusoikeuskirjassa määrätty omaisuuden suoja immateriaalioikeuksia, mikä merkitsisi asianomaisten toimijoiden oikeutta vedota nimitykseen "Tocai" viinien nimityksestä yhteisön ja Unkarin välillä tehdyssä sopimuksessa määrättyä kieltoa vastaan siirtymäajan jälkeen. Yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että omaisuuden suoja ei estä sitä, että tietyn italialaisen alueen asianomaisia toimijoita kielletään käyttämästä sanaa "Tocai" maininnassa "Tocai friulano" tai "Tocai italico" tiettyjen erityisesti määritetyillä alueilla tuotettujen italialaisten laatuviinien kuvauksessa ja merkinnöissä kyseisen siirtymäajan päättymisen jälkeen. Koska tällä kiellolla ei nimittäin tehdä mahdolliseksi kyseisten italialaisten viinien kaikkia kohtuullisia markkinoillesaattamistapoja, sillä ei riistetä omaisuutta Euroopan ihmisoikeussopimuksen ensimmäisen lisäpöytäkirjan 1 artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitettuun tavoin. Lisäksi on niin, että vaikka katsottai-

siin, että kyseinen rajoitus merkitsisi omistusoikeutta koskevan perusoikeuden rajoittamista, sitä voidaan perustella siltä osin kuin kieltäessään tämän nimityksen, joka on unkarilaisten viinien maantieteellisen merkinnän "Tokaj" homonyymi, sillä tavoitellaan yleistä etua eli sillä pyritään edistämään sopimuspuolten välistä kauppaa suosimalla vastavuoroisesti sellaisten viinien markkinointia, joilla on maantieteellinen nimitys tai jotka esitellään tällaisella nimityksellä varustettuina.

3.5. Työntekijöiden vapaan liikkuvuuden alalla huomiota on kiinnitettävä asiassa C-258/04, *Ioannidis*, 15.9.2005 annettuun tuomioon (ei vielä julkaistu oikeustapauskoelmassa), jossa yhteisöjen tuomioistuin joutui pohtimaan sellaisen Kreikan kansalaisen tapausta, joka oli tullut Belgiaan vuonna 1994 suoritettuaan Kreikassa toisen asteen opintonsa, joista annettu tutkintotodistus tunnustettiin ylemmän toisen asteen päästötodistusta vastaavaksi. Liège:ssä sijaitsevassa oppilaitoksessa suoritettujen kolmevuotisten opintojen päätyttyä *Ioannidis* sai lääkintävoimistelijan tutkintotodistuksen, minkä jälkeen hän kirjoittautui työttömäksi työnhakijaksi. Hän sai Ranskassa lokakuun 2000 ja kesäkuun 2001 välisenä aikana palkattua koulutusta, minkä jälkeen hän palasi Belgiaan, jossa haki työmarkkinatukea eli työttömyyskorvausta, joka Belgian lainsäädännön mukaan myönnetään nuorille, jotka hakevat ensimmäistä työpaikkaansa. *Ioannidis*in hakemus hylättiin, koska hän ei täyttänyt tuolloin sovellettavia myöntämisedellytyksiä eli koska hän ei ollut suorittanut toisen asteen opintojaan Belgiassa tai koska hän ei ollut osallistunut jossakin toisessa jäsenvaltiossa samantasoiseen ja vastaavaan koulutukseen ja hän ei ollut Belgiassa asuvien EY 39 artiklassa tarkoitettujen siirtotyöläisten huollettavana oleva lapsi.

Asianomaisen tästä hylkäävästä päätöksestä nostaman kanteen johdosta käydyssä oikeudenkäynnissä *cour du travail de Liège* esitti yhteisöjen tuomioistuimelle kysymyksen siitä, onko Belgian järjestelmä sopusoinnussa yhteisön oikeuden kanssa.

Yhteisöjen tuomioistuin muistutti ensin, että jäsenvaltion kansalainen, joka on työnhakijana jossakin toisessa jäsenvaltiossa, kuuluu EY 39 artiklan soveltamisalaan ja on näin ollen oikeutettu kyseisen määräyksen 2 kohdassa tarkoitettuun yhdenvertaiseen kohteluun.

Yhteisöjen tuomioistuimen viimeaikainen oikeuskäytäntö ja erityisesti asiassa C-224/98, *D'Hoop*, 11.7.2002 annettu tuomio (Kok. 2002, s. I-6191) ja asiassa C-138/02, *Collins*, 23.3.2004 annettu tuomio (Kok. 2004, s. I-2703) tukevat sitä paitsi yhteisöjen tuomioistuimen antamaa vastausta.

Yhteisöjen tuomioistuin nimittäin muistutti todenneensa asiassa *Collins*, että kun otetaan huomioon unionin kansalaisuuden käyttöön ottaminen ja se, miten unionin kansalaisilla olevaa yhdenvertaista kohtelua koskevaa oikeutta on oikeuskäytännössä tulkittu, sellaista rahallista etuutta, jolla pyritään helpottamaan työhön pääsyä jäsenvaltion työmarkkinoilla, ei ole enää mahdollista jättää EY 39 artiklan 2 kohdan soveltamisalan ulkopuolelle. Lisäksi yhteisöjen tuomioistuin oli jo asiassa *D'Hoop* todennut, että Belgian lainsäädännön mukainen työmarkkinatuki on sosiaalietuus, jonka tavoitteena on helpottaa nuorten siirtymistä opiskelusta työmarkkinoille. Asianomainen on siten voinut perustellusti vedota EY 39 artiklaan sen väitteensä tueksi, että häntä ei voida syrjiä kansalaisuuden perusteella työmarkkinatuen myöntämisen yhteydessä. Edellytyksen, jonka mukaan hakija on suorittanut toisen asteen opinnot Belgiassa, täyttäminen on nimittäin helpompaa oman

maan kansalaisille, joten pääasiallisesti toisten jäsenvaltioiden kansalaisia kohdellaan epäedullisesti.

Tällaisen erilaisen kohtelun mahdollisten oikeuttamisperusteiden osalta yhteisöjen tuomioistuin viittasi jälleen asiassa *D'Hoop* antamaansa tuomioon, jossa se katsoi, että vaikka kansallinen lainsäätäjä saattaa oikeutetusti haluta varmistaa, että työmarkkinatuen hakijan ja kyseessä olevien maantieteellisten työmarkkinoiden välillä on tosiasiallinen yhteys, edellytys, joka koskee yksinomaan paikkaa, jossa toisen asteen tutkintotodistus on saatu, on kuitenkin luonteeltaan liian yleinen ja ehdoton ja menee pidemmälle kuin tavoitellun päämäärän saavuttamiseksi on tarpeen. Sen seikan osalta, että Belgian lainsäädännön mukaan työmarkkinatuki kuitenkin myönnetään hakijalle, jos hän on saanut vastaavan tutkintotodistuksen jossain toisessa jäsenvaltiossa ja jos hän on Belgiassa asuvien siirtotyöläisten huollettavana, yhteisöjen tuomioistuin sen sijaan katsoi, että henkilö, joka toisessa jäsenvaltiossa suoritettujen toisen asteen opintojen jälkeen suorittaa korkeakouluopintoja jossakin toisessa jäsenvaltiossa ja saa siellä tutkintotodistuksen, voi vedota tosiasialliseen yhteyteen tämän valtion työmarkkinoihin, vaikka hän ei olekaan kyseisessä jäsenvaltiossa asuvien siirtotyöläisten huollettavana. Yhteisöjen tuomioistuin korosti, että Belgiassa asuvien siirtotyöläisten huollettavana olevan lapsen oikeus työmarkkinatukeen perustuu joka tapauksessa asetuksen N:o 1612/68¹⁵ 7 artiklan 2 kohtaan riippumatta siitä, onko olemassa tosiasiallinen yhteys asianomaisiin maantieteellisiin työmarkkinoihin.

3.6. Yhteisön oikeuden vaatimukset, jotka koskevat **sijoittautumisvapautta ja palvelujen tarjoamisen vapautta**, olivat kyseessä viidessä huomiota ansaitsevassa tuomiossa. Näistä kaksi ensimmäistä koskee julkisia palveluja koskevia konsessioita, kolmas näiden vapauksien ja kansallisten verolainsäädäntöjen hankauskohtia, neljäs palvelujen tarjoamisen yhteydessä tapahtuvasta työntekijöiden lähettämisestä työhön annetussa direktiivissä 96/71 asetettuja vaatimuksia ja viides televiestintää.

Asiassa C-231/93, *Coname* (tuomio 21.7.2005, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa) yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saatettiin EY 43, EY 49, EY 81 ja EY 86 artiklan sekä syrjintäkiellon periaatteen, avoimuusperiaatteen ja yhdenvertaisen kohtelun periaatteen tulkintaa koskeva kysymys.

Kyseisen asian tosiseikastosta todettakoon, että Coname (Consorzio Aziende Metano) oli tehnyt Cingia de' Bottin kunnan kanssa metaanikaasuverkon ylläpitoa, hoitoa ja valvontaa koskevan palvelusopimuksen 1.1.1999 ja 31.12.2000 väliseksi ajaksi. Sitten kunnanvaltuusto oli ratkaissut hankintamenettelyn suoraan ja antanut metaanikaasuverkon ylläpitoa, hoitoa ja valvontaa koskevan palvelun Padania-nimisen yhtiön hoidettavaksi 1.1.2000 ja 31.12.2005 väliseksi ajaksi. Coname nosti tästä kanteen sillä perusteella, että hankintasopimus olisi pitänyt tehdä tarjouskilpailumenettelyssä. Tribunale amministrativo regionale per la Lombardia päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle ennakkoratkaisukysymyksen. Kysymys koski sitä, onko EY 43, EY 49 ja EY 81 artiklan vastaista, jos kaasunjakelua koskeva julkinen palveluhankintasopimus tehdään suoraan, siis ilman tarjouskilpailua, sellaisen yrityksen kanssa, josta suurin osa on julkisessa omistuksessa ja josta tämä kunta omistaa 0,97 prosenttia.

¹⁵ Työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta yhteisön alueella 15 päivänä lokakuuta 1968 annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 1612/68 (EYVL L 257, s. 2).

Yhteisöjen tuomioistuin muistutti ensin, että julkisia hankintoja koskevissa direktiiveissä ei säädetä konsessiosopimuksen tekemisestä, joten sitä on tarkasteltava perustamissopimuksessa määrättyjen perusvapauksien valossa. Yhteisöjen tuomioistuin katsoi myös, ettei EY 81 artikla sovellettu tapaukseen, sillä se koskee vain yritysten välisiä sopimuksia.

Tilanteessa, jossa kyseinen konsessiosopimus saattaa kiinnostaa myös muussa jäsenvaltiossa kuin siinä, jossa sopimuspuolena oleva kunta sijaitsee, sijaitsevaa yritystä, sillä, että tämä sopimus tehdään täysin vailla avoimuutta viimeksi mainitussa jäsenvaltiossa sijaitsevan yrityksen kanssa, loukataan yhdenvertaisen kohtelun periaatetta toisessa jäsenvaltiossa sijaitsevan yrityksen vahingoksi. Kaiken avoimuuden puuttuessa viimeksi mainitulla yrityksellä ei nimittäin ole mitään todellista mahdollisuutta ilmaista kiinnostustaan kyseisen konsessiosopimuksen tekemiseen. Tämä merkitsee EY 43 ja EY 49 artiklassa kiellettyä kansalaisuuteen perustuvaa välillistä syrjintää. Kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on tutkia, vastaako riidanalainen hankintamenettely niitä avoimuuden asettamia vaatimuksia, jotka – vaikka ne eivät välttämättä edellytäkään tarjouskilpailun pitämistä – olisivat mahdollistaneet sen, että jonkin muun jäsenvaltion kuin Italian tasavallan alueella sijaitseva yritys olisi voinut saada kyseistä konsessiosopimusta koskevia asianmukaisia tietoja ennen sopimuksen tekemistä, siten, että tämä yritys olisi halutessaan voinut ilmaista kiinnostuksensa kyseisen konsessiosopimuksen tekemiseen.

Yhteisöjen tuomioistuin tarkasteli, jos kyseessä olevassa tapauksessa olisi kuitenkin ollut objektiivisia seikkoja, joilla tällaista erilaista kohtelua olisi voitu perustella. Tältä osin se totesi, ettei se, että Cingia de' Bottin kunta omistaa 0,97 prosenttia Padaniasta, ole yksinään tällainen objektiivinen seikka. Koska omistusosuus oli näin vähäinen, kunnalla ei voi sen perusteella olla määräysvaltaa Padaniaan.

Lopuksi yhteisöjen tuomioistuin huomautti asiakirjoista ilmenevän, että Padania on yhtiö, joka on ainakin osittain avoinna yksityiselle pääomalle, minkä vuoksi sitä ei voida pitää kuntien, joilla on siitä osuus, hoitaman julkisen palvelun "sisäisenä" hallintorakenteena.

Samaa oikeuskäytännön linjaa noudatettiin asiassa C-458/03, *Parking Brixen* (tuomio 13.10.2005, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa), jossa oli kyse vastaavanlaisesta ongelmasta kuin Coname-tapauksessa.

Asiassa C-466/03, *Marks & Spencer* (tuomio 13.12.2005, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa) yhteisöjen tuomioistuimelle esitettiin EY 43 ja EY 48 artiklaa koskeva ennakkoratkaisukysymys.

Yhdistyneeseen kuningaskuntaan sijoittautunut Marks & Spencer -niminen yhtiö on valmisvaatteisiin, elintarvikkeisiin, kodinkoneisiin ja rahoituspalveluihin erikoistuneen tavarataloketjun pääyhtiö. Se omisti Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja useissa jäsenvaltioissa, muun muassa Saksassa, Belgiassa ja Ranskassa, tytäryhtiöitä. Vuonna 2001 Marks & Spencer lopetti toimintansa Manner-Euroopassa 90-luvun puolivälistä lähtien kärsittyjen tappioiden vuoksi. Saman vuoden joulukuun 31. päivänä ranskalainen tytäryhtiö myytiin kolmannelle, kun taas saksalainen ja belgialainen tytäryhtiö lopettivat toimintansa.

Marks & Spencer teki Yhdistyneen kuningaskunnan veroviranomaisille vuosina 2000 ja 2001 saksalaisen, belgialaisen ja ranskalaisen tytäryhtiönsä kärsimien tappioiden tasausta

koskevia konsernin sisäisiä veronhuojennuksia koskevia hakemuksia. Yhdistyneen kuningaskunnan verolainsäädännön (vuoden 1988 tulo- ja yhtiöverolaki, Income and Corporation Tax Act 1988) mukaan konsernin emoyhtiö voi tiettyjen edellytysten täyttyessä tasata voittonsa ja tytäryhtiönsä tappiot. Nämä hakemukset kuitenkin hylättiin sillä perusteella, että konsernin sisäistä tappiontasausta koskevaa lakisääteistä järjestelmää ei sovelleta tytäryhtiöihin, joiden kotipaikka ei ole Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja jotka eivät harjoita siellä taloudellista toimintaa. Marks & Spencer riitautti tämän hylkäämisen Special Commissioners of Income Tax -nimisessä elimessä (veroasioita ensimmäisenä oikeusasteena käsittelevä elin), joka hylkäsi kanteen. Kantaja valitti High Court of Justice (England & Wales), Chancery Divisioniin, joka päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle ennakkoratkaisukysymyksiä. Brittiläiset tuomarit pohdiskelivat sitä, onko sijoittautumisvapautta koskevien EY 43 ja EY 48 artiklan kanssa ristiriidassa Yhdistyneen kuningaskunnan lainsäädäntö, jonka mukaan Yhdistyneessä kuningaskunnassa verotuksellisesti asuva emoyhtiö ei voi vähentää verotettavasta voitostaan tappioita, joita sen tytäryhtiöille on kertynyt muissa jäsenvaltioissa, joihin ne ovat sijoittautuneet, vaikka tällainen vähentäminen olisi mahdollista, jos tappiot olisivat syntyneet tytäryhtiölle, joka verotuksellisesti asuu emoyhtiön asuinpaikkavaliossa.

Yhteisöjen tuomioistuin muistutti ensin, että vaikka välitön verotus kuuluu jäsenvaltioiden toimivaltaan, kansallisten viranomaisten on käytettävä tätä toimivaltaansa yhteisön oikeutta noudattaen.

Yhdistyneen kuningaskunnan lainsäädännön yhteisöjen tuomioistuin totesi merkitsevän EY 43 ja EY 48 artiklassa tarkoitettua sijoittautumisvapauden rajoitusta, koska sillä kohdellaan verotuksessa eri tavalla asianomaisessa jäsenvaltiossa verotuksellisesti asuvalle tytäryhtiölle syntyneitä tappioita ja toisessa jäsenvaltiossa verotuksellisesti asuvalle tytäryhtiölle syntyneitä tappioita. Tämä estää yhteisöjen tuomioistuimen mukaan emoyhtiöitä perustamasta tytäryhtiöitä muihin jäsenvaltioihin.

Yhteisöjen tuomioistuin myönsi kuitenkin, että tällainen rajoitus voidaan hyväksyä, jos sillä pyritään perustamissopimuksen mukaiseen, sallittuun tavoitteeseen ja jos sitä voidaan pitää perusteltuna yleistä etua koskevista pakottavista syistä. Tällaisessa tapauksessa rajoituksella on voitava taata kyseessä olevan tavoitteen toteutuminen, eikä sillä saada ylittää sitä, mikä on tarpeen tavoitteen saavuttamiseksi.

Tämän jälkeen yhteisöjen tuomioistuin käsitteli asianomaisia objektiivisia kriteerejä, joihin jäsenvaltiot vetosivat tässä asiassa, tutkiakseen, onko Yhdistyneen kuningaskunnan lainsäädännön mukainen erilainen kohtelu perusteltua. Näitä oikeuttamisperusteita ovat yhtäältä asianomaisten eri jäsenvaltioiden verotusvallan tasapuolisen jakautumisen varmistaminen siten, että voittoja ja tappioita kohdellaan symmetrisesti samassa verojärjestelmässä, ja toisaalta se, että lailla pyritään estämään sen vaara, että tappioita käytettäisiin kahteen kertaan, mikä tapahtuisi, jos ne otettaisiin huomioon sekä emoyhtiön jäsenvaltiossa että tytäryhtiöiden jäsenvaltioissa. Viimeinen kriteeri on pyrkimys välttää veronkierron vaaraa, mikä olisi olemassa, jos tappioita ei otettaisi huomioon tytäryhtiöiden jäsenvaltioissa. Konsernissa voitaisiin siirtää tappioita sellaisiin jäsenvaltioihin sijoittautuneisiin yhtiöihin, joissa sovelletaan korkeimpia verokantoja ja joissa tappioiden arvo verotuksessa on näin ollen suurin.

Yhteisöjen tuomioistuin katsoi näiden kriteerien perusteella, että Yhdistyneen kuningaskunnan lainsäädännöllä pyritään perustamissopimuksen mukaisiin, sallittuihin tavoitteisiin ja sen oikeuttamiseksi on olemassa yleistä etua koskevia pakottavia syitä.

Se katsoi kuitenkin, että Yhdistyneen kuningaskunnan lainsäädäntö ei noudata suhteellisuusperiaatetta ja että sillä ylitetään se, mikä on tarpeen sen tavoitteiden saavuttamiseksi tilanteessa, jossa verotuksellisesti toisessa jäsenvaltiossa asuva tytäryhtiö on käyttänyt loppuun kaikki sen asuinpaikkavaltiossa olemassa olevat tappioiden huomioon ottamista koskevat mahdollisuudet tappiontasasta koskevassa hakemuksessa tarkoitetun verovuoden ja aikaisempien verovuosien osalta ja jossa ei ole olemassa mahdollisuutta siihen, että joko ulkomainen tytäryhtiö itse tai kolmas etenkin siinä tapauksessa, että tytäryhtiö on myyty sille, voisi ottaa kyseisen tytäryhtiön tappiot huomioon sen asuinpaikkavaltiossa tulevien verovuosien aikana.

Niinpä yhteisöjen tuomioistuin totesi, että silloin kun tietyssä jäsenvaltiossa emoyhtiö, joka verotuksellisesti asuu kyseisessä valtiossa, osoittaa veroviranomaisille, että nämä edellytykset ovat täyttyneet, on vastoin sijoittautumisvapautta evätä tältä yhtiöltä mahdollisuus vähentää kyseisessä jäsenvaltiossa verotettavasta voitostaan sen sellaiselle tytäryhtiölle syntyneet tappiot, joka verotuksellisesti asuu toisessa jäsenvaltiossa.

Asiassa C-341/02, *komissio vastaan Saksa* (tuomio 14.4.2005, Kok. 2005, s. I-2733) oli kyse säännöistä, joita jäsenvaltiot voivat palvelujen tarjoamisen yhteydessä tapahtuvasta työntekijöiden lähettämisestä työhön toiseen jäsenvaltioon annettu direktiivi 96/71/EY¹⁶ huomioon ottaen antaa toisesta jäsenvaltiosta lähetettyjen työntekijöiden työnteon osalta.

Komissio nosti Saksaa vastaan vuonna 2002 jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisestä koskevan kanteen, jossa olisi kyse siitä, onko menetelmä, jota kyseinen jäsenvaltio noudattaa vertaaillessaan kotimaisissa säännöksissä vahvistettua vähimmäispalkkaa ja toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneen työnantajan tosiasiallisesti maksamaa palkkaa, sopu-soinnussa tämän direktiivin säännösten kanssa.

Kanteessaan komissio arvosteli Saksaa siitä, että se ei ollut tunnustanut vähimmäispalkan osatekijöiksi kaikkia niitä korotuksia ja lisiä, joita toisiin jäsenvaltioihin sijoittautuneet työnantajat ovat maksaneet Saksaan työhön lähetetyille rakennusalan työntekijöilleen tämän alan työntekijöille myönnettävää lisää lukuun ottamatta. Komission mukaan korotusten ja lisien huomioon ottamatta jättäminen johtaa – muissa jäsenvaltioissa sovellettavan erilaisen palkanlaskutavan perusteella – palkkakuluihin, jotka ovat korkeammat muihin jäsenvaltioihin sijoittautuneiden työnantajien osalta, joten heitä estetään tällä tavoin tarjoamasta palvelujaan Saksassa. Vaikka on totta, että jäsenvaltiolla, jonka alueelle työntekijä on lähetetty työhön, on direktiivin 96/71 perusteella oikeus määritellä vähimmäispalkka, se ei kuitenkaan voi kyseistä palkkaa ja muihin jäsenvaltioihin sijoittautuneiden työnantajien maksamaa palkkaa vertaaillessaan edellyttää oman palkkarakenteensa noudattamista.

¹⁶ Palvelujen tarjoamisen yhteydessä tapahtuvasta työntekijöiden lähettämisestä työhön toiseen jäsenvaltioon 16 päivänä joulukuuta 1996 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 96/71/EY (EYVL 1997, L 18, s. 1).

Saksan hallitus kiistää tämän argumentin ja esittää, että sellaisten tavanomaisen työajan ulkopuolella suoritettujen työtuntien, joihin liittyy tuloksen laadun kannalta erityisen suuria vaatimuksia tai jotka merkitsevät hankaluuksia ja erityisiä vaaroja, taloudellinen arvo on suurempi kuin tavanomaisten työtuntien ja että niihin liittyviä lisiä ei voida ottaa huomioon vähimmäispalkkaa laskettaessa. Jos kyseiset summat otettaisiin huomioon vähimmäispalkkaa laskettaessa, työntekijä menettäisi edellä mainittuja työtunteja vastaavan taloudellisen vasta-arvon ja palkan, joka työnantajan on maksettava, ja suorituksen, joka työntekijän on tehtävä, välinen suhde muuttuisi työntekijän vahingoksi.

Yhteisöjen tuomioistuin totesi ensiksi asianosaisten olevan samaa mieltä siitä, että direktiivin 96/71 mukaan vähimmäispalkan osatekijöinä ei tarvitse ottaa huomioon ylityökorvauksia, maksuja täydentäviin työeläkejärjestelmiin, lähetettynä olostä aiheutuneista tosiasiallisista kustannuksista maksettuja summia ja muulla kuin tuntiperusteella laskettuja kiinteämääräisiä summia. Huomioon on otettava bruttomääräinen palkka.

Tämän jälkeen se totesi, että jäsenyyssvelvoitteiden noudattamatta jättämisen toteamista koskevan menettelyn aikana Saksa oli tehnyt ja ehdottanut useita sellaisia muutoksia lainsäädäntöönsä, joita yhteisöjen tuomioistuin piti sellaisina, että niillä poistetaan erilaiset epäjohtonmukaisuudet Saksan oikeuden ja direktiivin välillä. Kyse oli erityisesti siitä, että vähimmäispalkan laskennassa otetaan huomioon sellaiset työnantajan maksamat korotukset ja lisät, joilla ei muuteta työntekijän suorituksen ja hänen saamansa vastikkeen välistä suhdetta, ja tietyillä edellytyksillä kolmannentoista ja neljännentoista kuukauden palkat. Nämä muutokset oli kuitenkin tehty vasta perustellussa lausunnossa asetetun määräajan päättymisen jälkeen eli liian myöhään, jotta yhteisöjen tuomioistuin olisi voinut ottaa ne huomioon. Niinpä yhteisöjen tuomioistuimen oli todettava Saksan jättäneen noudattamatta jäsenyyssvelvoitteitaan.

Lopuksi yhteisöjen tuomioistuin huomautti olevan täysin normaalia, että jos työnantaja edellyttää työntekijän tekemän ylimääräistä työtä tai ylityötunteja erityisissä olosuhteissa, tämä lisäsuoritus korvataan, eikä kyseistä korvausta oteta huomioon vähimmäispalkkaa laskettaessa. Direktiivissä 96/71 ei nimittäin edellytetä, että tällaisia korvauksia, jotka, jos ne otettaisiin huomioon vähimmäispalkan laskennassa, muuttaisivat työntekijän suorituksen ja vastikkeen välistä suhdetta, pidettäisiin vähimmäispalkan osatekijöinä. Yhteisöjen tuomioistuin hylkäsi siis tältä osin komission kanteen.

Yhdistetyissä asioissa C-544/03 ja C-545/03, *Mobistar ja Belgacom Mobile* (tuomio 8.9.2005, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa) Belgian Conseil d'État esitti yhteisöjen tuomioistuimelle kaksi ennakkoratkaisukysymystä EY:n perustamissopimuksen 59 artiklan (josta on muutettuna tullut EY 49 artikla) ja direktiivin 90/388,¹⁷ sellaisena kuin se on muutettuna täydellisen kilpailun toteuttamista televiestintämarkkinoilla pohjustavan direktiivin 90/388/ETY muuttamisesta annetulla direktiivillä 96/19,¹⁸ 3 c artiklan tulkinnasta asioissa, jotka olivat panneet vireille Belgiaan sijoittautuneet matkapuhelinoperaattorit Mobistar

¹⁷ Kilpailusta telepalvelumarkkinoilla 28 päivänä kesäkuuta 1990 annettu komission direktiivi 90/388/ETY (EYVL L 192, s. 10).

¹⁸ Täydellisen kilpailun toteuttamista televiestintämarkkinoilla pohjustavan direktiivin 90/388/ETY muuttamisesta 13 päivänä maaliskuuta 1996 annettu komission direktiivi 96/19/EY (EYVL L 74, s. 13).

SA ja Belgacom Mobile SA. Nämä kaksi operaattoria vaativat niiden verojen kumoamista, joita Fléronin kunta (Belgia) ja Schaerbeekin kunta (Belgia) olivat päättäneet kantaa GSM-järjestelmän lähetyksentenneista, mastoista ja pylväistä tai ulkoantenneista. Kanteidensa tueksi operaattorit vetosivat kumpikin muun muassa siihen, että verolainsäädännöllä, jolla riidanalaiset verot otettiin käyttöön, rajoitetaan niiden matkaviestinverkon kehittämistä ja että tällainen rajoitus kielletään direktiivin 90/388 3 c artiklassa.

Koska Conseil d'État katsoi pääasioissa yhtäältä, ettei se voi lausua siitä, oliko tämä kanneperuste perusteltu, soveltamatta sellaista yhteisön oikeuden säännöstä, jonka tulkinta oli ongelmallista, ja toisaalta, että riidanalaisten verojen yhteensoveltuvuus EY 49 artiklan kanssa oli myös ongelmallista, se päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle ennakkoratkaisukysymyksiä. Ensimmäisellä kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedusteli, onko EY:n perustamissopimuksen 59 artiklaa (josta on muutettuna tullut EY 49 artikla) tulkittava siten, että se on esteenä sille, että kansallisen tai paikallishallinnon elimen antaman säännösten nojalla verotetaan sellaisia matkaviestinjärjestelmien ja henkilökohtaisten viestinjärjestelmien infrastruktuureja, joita käytetään toimilupien ja valtuutusten mukaisten toimintojen hyödyntämisessä. Toisella kysymyksellään se tiedusteli, kuuluvatko matkaviestinjärjestelmien infrastruktuureihin sovellettavat verotoimet direktiivin 90/388 3 c artiklan soveltamisalaan.

Näissä yhdistetyissä asioissa yhteisöjen tuomioistuimelle tarjoutui ensinnäkin tilaisuus muistuttaa, että 59 artikla estää kaikkien sellaisten kansallisten säännösten soveltamisen, joiden vuoksi palvelujen tarjoaminen jäsenvaltioiden välillä on vaikeampaa kuin niiden tarjoaminen pelkästään jäsenvaltion sisällä, ja että kansallinen verosäädös, joka muodostaa esteen kyseisen vapauden käyttämiselle, saattaa tässä suhteessa olla kielletty toimenpide, antaapa sen valtio itse tai paikallishallinto. Se kuitenkin täsmensi, että perustamissopimuksen 59 artiklassa ei kielletä toimia, joiden ainoana vaikutuksena on aiheuttaa lisäkustannuksia kyseessä olevalle palvelujen tarjoamiselle ja jotka vaikuttavat samalla tavalla palvelujen tarjoamiseen jäsenvaltioiden välillä ja niiden tarjoamiseen jäsenvaltion sisällä.

Ensimmäisen kysymyksen osalta yhteisöjen tuomioistuin totesi, että EY:n perustamissopimuksen 59 artiklaa (josta on muutettuna tullut EY 49 artikla) on tulkittava siten, että se ei ole esteenä sille, että kansallisen tai paikallishallinnon elimen antaman säännösten nojalla verotetaan sellaisia matkaviestinjärjestelmien ja henkilökohtaisten viestinjärjestelmien infrastruktuureja, joita käytetään toimilupien ja valtuutusten mukaisten toimintojen hyödyntämisessä, kun tällaista veroa sovelletaan tekemättä eroa sen mukaan, onko palvelujen tarjoaja kotimainen vai jostain toisesta jäsenvaltiosta, ja kun vero vaikuttaa samalla tavalla palvelujen tarjoamiseen jäsenvaltion sisällä ja niiden tarjoamiseen jäsenvaltioiden välillä.

Toisen kysymyksen osalta yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että matkaviestinjärjestelmien infrastruktuureihin sovellettavat verotoimet eivät kuulu edellä mainitun direktiivin 90/388 3 c artiklan soveltamisalaan, paitsi jos näillä toimilla suositaan suoraan tai välillisesti niitä operaattoreita, joilla on tai on ollut erityis- tai yksinoikeuksia, uusien operaattoreiden kustannuksella ja jos ne vaikuttavat tuntuvasti kilpailutilanteeseen.

3.7. Pääomien vapaan liikkuvuuden seurauksia täsmennettiin asiassa C-376/03, D., 5.7.2005 annetussa tuomiossa (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa), jossa yhteisöjen tuomioistuimen piti perehtyä Alankomaiden varallisuusverojärjestelmään, jota sovellettiin

aina vuoteen 2000 asti. Kyseisen verojärjestelmän mukaan kotimaassa asuvilla verovelvollisilla oli oikeus vähentää veron perusteesta verosta vapaa määrä, kun taas muissa jäsenvaltioissa asuvat voivat saada tämän edun vain, jos vähintään 90 prosenttia heidän varallisuudestaan sijaitsi Alankomaiden alueella. Yhteisöjen tuomioistuin, jolle *Gerechtshof te 's-Hertogenbosch* oli esittänyt ennakkoratkaisupyyntö, otti tässä asiassa kantaa siihen, oliko tämä järjestelmä sopusoinnussa pääomien vapaata liikkuvuutta koskevien perustamissopimuksen määräysten kanssa.

Yhteisöjen tuomioistuin totesi, että varallisuusverovelvollisen tilanne ja tuloverovelvollisen tilanne ovat monessa suhteessa samanlaisia, ja viittasi tuloverotusta koskevaan oikeuskäytäntöönsä, erityisesti asiassa C-279/93, *Schumacker*, 14.2.1995 antamaansa periaatteelliseen tuomioon (Kok. 1995, s. I-225). Niinpä yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että kuten tuloveronkin tapauksessa, on myös varallisuusveron osalta katsottava, että ulkomailla asuvan tilanne on erilainen kuin kotimaassa asuvan, koska ei ainoastaan pääosa tämän tuloista vaan myös pääosa tämän varallisuudesta keskittyy tavallisesti siihen jäsenvaltioon, jossa hän asuu. Sen vuoksi tämä jäsenvaltio voi parhaiten ottaa huomioon tämän maassa asuvan kokonaisveronmaksukyvyn soveltamalla tarvittaessa tämän osalta lainsäädäntönsä mukaisia vähennyksiä. Se päätteli tästä, että kuten tuloveronkin osalta, verovelvollinen, jolla on vain pieni osa varallisuudestaan muussa jäsenvaltiossa kuin asuinjäsenvaltiossaan, ei pääsääntöisesti ole vastaavassa tilanteessa kuin tässä toisessa jäsenvaltiossa asuvat. Näin ollen se, että asianomaiset viranomaiset eivät myöntäneet hänelle vähennystä, jonka viimeksi mainitut saavat, ei merkitse EY 56 ja EY 58 artiklassa kiellettyä kyseisen henkilön syrjintää.

Yhteisöjen tuomioistuin joutui ottamaan kantaa myös toiseen kysymykseen. Alankomaiden ja Belgian välillä kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tehdyn sopimuksen mukaan kyseinen vähennys myönnettiin myös Belgian kansalaisille samoilla edellytyksillä, joita sovellettiin kotimaassa asuviin verovelvollisiin, olipa näiden Alankomaissa sijaitsevan omaisuuden osuus heidän kokonaisvarallisuudestaan mikä tahansa. Oliko tämän aiheuttama ero Belgian kansalaisten ja muiden jäsenvaltioiden kansalaisten kohtelussa sopusoinnussa EY 56 ja EY 58 artiklan kanssa?

Yhteisöjen tuomioistuin muistutti, että jäsenvaltiot voivat kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tekemissään kahdenvälisissä sopimuksissa vahvistaa liittymätekijät, joiden perusteella verotustoimivalta jakaantuu, eikä tästä jaosta johtuva kahden sopimuspuolena olevan jäsenvaltion kansalaisten erilainen kohtelu ole EY 39 artiklan vastaista syrjintää. Tosin se oli todennut asiassa C-307/97, *Saint-Gobain ZN*, 21.9.1999 antamassaan tuomiossa (Kok. 1999, s. I-6161), että tapauksessa, jossa on kyse jäsenvaltion ja kolmannen maan välisestä kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tehdystä sopimuksesta, kansallisen kohtelun periaate velvoittaa kyseisen sopimuksen sopimuspuolena olevaa jäsenvaltiota myöntämään ulkomaisten yhtiöiden kiinteille toimipaikoille sopimuksessa määrätyt edut samoilla edellytyksillä kuin ne myönnetään kotimaisille yhtiöille. Tämän katsottiin kuitenkin olevan perusteltua ulkomailla asuvan verovelvollisen, jolla on kiinteä toimipaikka jossain jäsenvaltiossa, ja tässä jäsenvaltiossa asuvan verovelvollisen tilanteen vastaavuuden takia. Yhteisöjen tuomioistuin katsoi nyt esillä olevassa asiassa sen sijaan, ettei Belgiassa asuva verovelvollinen ole varallisuusverotuksessa samassa tilanteessa kuin Belgian ulkopuolella asuva verovelvollinen, kun kyse on Alankomaissa sijaitsevasta kiinteästä omaisuudesta kannettavasta varallisuusverosta. Se, että Belgian ja Alankomaiden välillä tehdyssä

sopimuksessa sovitut vastavuoroiset oikeudet ja velvollisuudet koskevat ainoastaan jommassakummassa sopimuspuolena olevassa jäsenvaltiossa asuvia, juuri on kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tehtyjen kahdenvälisen sopimusten luonnollinen seuraus.

3.8. Kilpailun alalla huomiota on kiinnitettävä kolmeen tuomioon, joista yksi koskee keskittymää ja kaksi muuta valtioneuvostoa.

Asiassa C-12/03 P, *komissio* vastaan *Tetra Laval BV* (tuomio 15.2.2005, Kok. 2005, s. I-987) komissio valitti yhteisöjen tuomioistuimeen ja vaati kumottavaksi Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-5/02, *Tetra Laval* vastaan *komissio*, 25.10.2002 antaman tuomion (Kok. 2002, s. II-4381), jolla ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin oli kumonnut päätöksen 2004/124.

Komissio oli päätöksellä 2004/124 julistanut yhteismarkkinoille ja Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen toimintaan soveltumattomaksi sen, että Tetra Laval BV ostaa Sidel SA -nimisen yhtiön. Tetra Laval BV on Tetra-konserniin kuuluva rahoitusyhtiö, ja kyseiseen konserniin kuuluu myös yhtiö, joka on kartonkipakkausten alalla maailmanlaajuisesti johtava yritys ja jolla katsotaan oleva määräävä asema näillä markkinoilla aseptisten pakkausten osalta, kun taas Sidel SA on SBM-koneiden, eli sellaisten koneiden, joiden avulla voidaan tehdä tyhjiä pulloja pelkästä muoviputkesta, jonka ainesosina on polyeteenitereftalaattia (PET) ja suuritiheyspolyeteeniä (PE-HD), valmistuksen ja toimitusten osalta johtava yritys. Ilmoitettu yrityskeskittymä teki komission mukaan Tetralle houkuttelevaksi käyttää määräävää asemaansa kartonkipakkauslaitteiden ja kartonkikulutushyödykkeiden markkinoilla vipuvaikutusta hyödyntämällä niiden kyseisillä markkinoilla olevien asiakkaitensa, jotka siirtyvät käyttämään PET:tä tiettyjen herkkien tuotteiden (maito, hedelmämehut ja -nektarit, hedelmäärömeillä maustetut hiilihapottomat juomat sekä tee- ja kahvijuomat) pakkaamisessa, suostuttelemiseksi valitsemaan Sidelin SBM-koneet, jolloin Tetra sulki selvästi pienemmät kilpailijat ulkopuolelle ja muuttaisi Sidelin johtavan aseman herkkien tuotteiden pakkaamiseen tarkoitettujen SBM-koneiden markkinoilla määrääväksi asemaksi. Komissio oli katsonut myös, että ilmoitettu keskittymä olisi vahvistanut Tetra Laval BV:n määräävää asemaa kartonkipakkausten markkinoilla ja vähentänyt Tetran halukkuutta tarkistaa hintojaan ja tehdä innovaatiota vastatakseen siihen uhkaan, jonka PET aiheutti Tetran asemalle. Komissio oli vielä arvioinut, että Tetra Laval BV:n sitoumukset olivat riittämättömiä ilmoitetusta keskittymästä aiheutuvien rakenteellisten kilpailuongelmien ratkaisemiseksi, ja se oli väittänyt, että sitoumusten noudattamista on lähes mahdotonta valvoa.

Tetra Laval BV:n komission päätöksestä nostaman kumoamiskanteen johdosta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin oli kuitenkin katsonut, että komissio oli tehnyt ilmeisiä arviointivirheitä päätelmässään, jotka koskivat vipuvaikutusta ja Tetra Laval BV:n määräävän aseman vahvistumista kartonkialalla, ja kyseinen tuomioistuin kumosi näin ollen komission päätöksen. Yhteisöjen tuomioistuin hylkäsi komission ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomiosta tekemän valituksen.

Tässä asiassa yhteisöjen tuomioistuimelle tarjoutui ensinnäkin tilaisuus vahvistaa komission keskittymäasioissa tekemän päätöksen tuomioistuinvalvontaa koskevat kriteerit, jotka se oli esittänyt yhdistetyissä asioissa C-68/94 ja C-30/95, *Ranska ym. vastaan komissio*, 31.3.1998 antamassaan tuomiossa (ns. Kali & Salz -tapaus, Kok. 1998, s. I-1375). Yhteisöjen

tuomioistuin muistutti, että yritysten välisten keskittymien valvontaa koskeissa aineellisissa säännöissä, jotka tuolloin sisältyivät asetukseen N:o 4064/89¹⁹ ja erityisesti sen 2 artiklaan, komissiolle annetaan tietty harkintavalta erityisesti taloudellisten seikkojen arvioinnissa, joten yhteisöjen tuomioistuimien harjoittamassa harkintavallan käytön tuomioistuinvalvonnassa, jolla on olennainen merkitys keskittymiä koskevien säännösten täsmäntämisessä, on otettava huomioon se harkintavalta, joka komissiolle annetaan keskittymiä koskeissa taloudellisuonteisissa oikeussäännöissä. Yhteisöjen tuomioistuin kuitenkin täsmänsi, että vaikka se tunnustaa komissiolla olevan harkintavaltaa taloudellisissa asioissa, se ei tarkoita sitä, että yhteisöjen tuomioistuinten olisi pidättäydyttävä valvomasta sitä, miten komissio on tulkinnut taloudellisuonteisia seikkoja. Yhteisöjen tuomioistuinten on nimittäin tutkittava esitettyjen todisteiden aineellinen paikkansapitävyys, luotettavuus ja johdonmukaisuus, minkä lisäksi sen on myös tarkistettava, muodostavatko nämä todisteet merkityksellisten seikkojen kokonaisuuden, joka on otettava huomioon monitahoisen tilanteen arvioinnissa, ja voivatko kyseiset todisteet tukea päätelmiä, jotka niistä on tehty. Tällainen valvonta on yhteisöjen tuomioistuimen mukaan sitäkin tärkeämpää silloin, kun kyse on ennusteesta, jota edellytetään tarkasteltaessa keskittymähanketta, jolla on konglomeraattivaikutus.

Tämän jälkeen yhteisöjen tuomioistuin totesi myös, että ennusteet, kuten ne, joita tarvitaan keskittymien valvonnassa, on tehtävä erittäin huolellisesti, sillä kyse ei ole menneiden tapahtumien tutkimisesta, joiden osalta on usein käytettävissä monia seikkoja, joiden perusteella tapahtumien syyt voidaan ymmärtää, eikä liioin nykyisten tapahtumien tutkimisesta, vaan kyse on niiden tapahtumien ennustamisesta, jotka sattuvat tulevaisuudessa suuremmalla tai pienemmällä todennäköisyydellä, jos ei tehdä päätöstä, jolla suunniteltu keskittymä kielletään tai sen ehtoja täsmennetään. Tällainen ennuste, jossa tutkitaan sitä, miltä osin keskittymä voisi muuttaa niitä tekijöitä, joiden perusteella kilpailun tila tietyillä markkinoilla määräytyy, jotta voitaisiin tutkia, onko tästä seurauksena olennainen este tehokkaalle kilpailulle, edellyttää yhteisöjen tuomioistuimen mukaan erilaisten syy-seurausketjujen hahmottamista, jotta voidaan hyväksyä ne, joiden todennäköisyys on suurin. Konglomeraattityyppisen yrityskeskittymän tarkastelemisessa tulevaisuuteen ulottuvan ajanjakson huomioon ottaminen ja toisaalta vipuvaikutus, joka on edellytyksenä sille, että tehokkaalle kilpailulle syntyy olennainen este, merkitsevät sitä, että syy-seurausketjut ovat vaikeasti havaittavissa, epävarmoja ja vaikeasti osoitettavissa, joten yhteisöjen tuomioistuin korosti, että niiden todisteiden laatu, jotka komissio esittää osoittaakseen sellaisen päätöksen tarpeellisuuden, jossa yrityskeskittymä julistetaan yhteismarkkinoille soveltumattomaksi, on erityisen tärkeä, sillä näiden todisteiden on tuettava komission arvioita, joiden mukaan ilman tällaisen päätöksen tekemistä taloudellista kehitystä koskeva skenaario, johon kyseinen toimielin nojautuu, on uskottava.

Lisäksi yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että kun komissio analysoi konglomeraattityyppisen yrityskeskittymän vaikutuksia, kilpailua rajoittaviin menettelytapoihin, joilla voi olla vipuvaikutus, ryhtymisen todennäköisyyttä on tutkittava kokonaisvaltaisesti eli ottamalla huomioon sekä tällaisten menettelytapojen toteuttamista edistävät tekijät että seikat, jotka voivat vähentää näiden edistävien tekijöiden vaikutusta tai jopa poistaa sen, mukaan lukien kyseisten menettelytapojen mahdollinen lainvastaisuus. Se kuitenkin täsmänsi,

¹⁹ Yrityskeskittymien valvonnasta 21 päivänä joulukuuta 1989 annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 4064/89 (EYVL L 395, s. 1).

että on asetuksen N:o 4064/89 tarkoituksen vastaista edellyttää, että komission olisi tutkittava kunkin keskittymähankkeen osalta, missä määrin kilpailunvastaisiin menettelytapoihin ryhtymistä edistävien tekijöiden vaikutusta pienentää tai ne jopa poistaa kyseisten menettelytapojen lainvastaisuus, niiden paljastumisen todennäköisyys, sekä yhteisön että kansallisen tason toimivaltaisten viranomaisten harjoittama valvonta ja näistä menettelytavoista mahdollisesti koituvat seuraamukset. Yhteisöjen tuomioistuin korosti tältä osin, että tällainen analyysi velvoittaisi sovellettavissa olevien eri oikeusjärjestysten säännösten ja kyseisissä oikeusjärjestyksissä harjoitetun seuraamuspolitiikan tyhjentävään ja yksityiskohtaiseen tutkimiseen, ja että ollakseen hyödyllinen tällainen tarkastelu edellyttää sitä paitsi korkeaa todennäköisyysastetta niiltä seikoilta, joiden katsotaan voivan olla moitittavia sen takia, että ne ovat osa kilpailunvastaista käyttäytymistä. Se päätteli tästä, että keskittymähanketta arvioitaessa tarkastelu, jolla pyritään osoittamaan EY 82 artiklan todennäköinen rikkominen ja varmistumaan siitä, että tällä rikkomisella on useissa oikeusjärjestyksissä seuraamuksia, on liian spekulatiivinen, eikä se anna komissiolle mahdollisuutta perustaa arviointiaan kaikkiin merkityksellisiin tosiseikkoihin sen tutkimiseksi, tukevatko kyseiset tosiseikat kuvausta vipuvaikutuksen kaltaisesta taloudellista kehitystä koskevasta skenaariosta.

Yhteisöjen tuomioistuin sitä paitsi toisti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-102/96, *Gencor* vastaan *komissio*, 25.3.1999 antamassa tuomiossa (Kok. 1999, s. II-753) esitetyn periaatteen, jonka mukaan yritysten ehdottamien sitoumusten on oltava sellaisia, että niiden vuoksi voidaan katsoa, että ilmoitettu keskittymä soveltuu yhteismarkkinoille. Se muistutti, että näiden sitoumusten perusteella komission on voitava päätellä, että asianomainen keskittymä ei luo eikä vahvista määräävää asemaa asetuksen N:o 4064/89 2 artiklan 2 ja 3 kohdassa tarkoitettulla tavalla, ja päätteli tästä, että merkitystä ei ole sillä, voidaanko ehdotettua sitoumusta pitää käyttäytymiseen liittyvänä vai rakenteellisena, ja että ei voida automaattisesti sulkea pois sitä, että määräävän aseman syntyminen ja vahvistuminen voitaisiin estää myös ensi näkemältä käyttäytymiseen liittyvillä sitoumuksilla, kuten tavaramerkin käyttämättä jättämisellä tietyksi aikaa tai sellaisen mahdollisuuden antamisella, että kilpailijat saavat käyttää keskittymän tuloksena syntyvän yrityksen tuotantokapasiteettia, tai yleisemmin mahdollisuudella käyttää olennaista infrastruktuuria syrjimättömillä edellytyksillä.

Sen jälkeen, kun yhteisöjen tuomioistuin oli huomauttanut, että kuten asetuksen N:o 4064/89 2 artiklan 1 kohdasta ilmenee, arvioidessaan yrityskeskittymän soveltuvuutta yhteismarkkinoille komission on otettava huomioon useita seikkoja, kuten kyseessä olevien markkinoiden rakenne, yritysten todellinen ja mahdollinen kilpailu, keskittymään osallistuvien yritysten asema ja niiden taloudellinen ja rahoituksellinen vahvuus, tavarantoimittajien ja käyttäjien käytettävissä olevat valintamahdollisuudet, markkinoillepääsyn esteet sekä tarjonnan ja kysynnän kehitys, se päätteli tästä, että vaikka se, että ostajayrityksellä on jo erittäin selvä määräävä asema asianomaisilla markkinoilla, onkin tärkeä seikka, se ei ole riittävä perustelu sille päätelmälle, että yrityksen kohtaaman potentiaalisen kilpailun vähentyminen vahvistaa sen asemaa. Potentiaalinen kilpailu, jota korvaavien tuotteiden valmistaja edustaa kyseessä olevien markkinoiden yhdellä osa-alueella, on nimittäin vain yksi niistä kaikista seikoista, jotka on otettava huomioon sen arvioimiseksi, onko olemassa vaara, että määräävä asema vahvistuu keskittymän vaikutuksesta, ja että ei voida sulkea pois sitä, että tämän potentiaalisen kilpailun vähentyminen korvautuu muilla seikoilla, jolloin sen yrityksen kilpailuasema, jolla jo on määräävä asema, säilyy muuttumattomana.

Yhdistetyissä asioissa C-128/03 ja C-129/03, *AEM* (tuomio 14.4.2005, Kok. 2005, s. I-2861) Consiglio di stato esitti kaksi ennakkoratkaisukysymystä, jotka koskivat EY 87 artiklan ja direktiivin 96/92²⁰ ja varsinkin sen 7 ja 8 artiklan tulkintaa, asiassa, jossa vastakkain olivat yhtäältä kaksi vesi- ja geotermistä voimalaitosta ja toisaalta italialainen sähkö- ja kaasu-alan viranomaisen ja jossa oli kyse kansalliseen sähkönsiirtoverkkoon pääsyä ja sen käyttöä koskevasta korotetusta maksusta. Pääasioiden kantajat olivat nostaneet Tribunale amministrativo regionale per la Lombardiassa kanteita kyseisen viranomaisen kahdesta päätöksestä, joilla sähköstä määrättiin kannettavaksi verkon toiminnallisten palvelujen käytöstä korotettu maksu, sekä niitä edeltävistä, niissä edellytetyistä ja niihin liittyvistä toimista. Kun nämä kanteet hylättiin, kantajat valittivat Consiglio di Statoon ja vaativat kyseisten hylkäävien päätösten kumoamista. Ne väittivät, että korotettu maksu oli kokonaisuudessaan sellaisen sääntelyn piiriin kuuluvaa, joka koskee tietyille yrityksille tai tuotannonalalle myönnettävää toimintatukea, joka rahoitetaan alalla toimivien yritysten toimituksista perittyjen maksujen avulla ja näin ollen EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea, joka oli myönnetty soveltamatta EY:n perustamissopimuksessa määrättyä menettelyä. Ne väittivät myös, että eriytetyn maksun periminen siirtoverkkoon pääsystä asettamalla suurempi maksuvelvollisuus tietyille yrityksille on direktiivin 96/92 sen peruseriaatteen vastaista, joka koskee kyseiseen verkkoon pääsyn turvaamista kaikille ilman syrjintää.

Consiglio di Stato tiedusteli tässä yhteydessä yhteisöjen tuomioistuimelta, onko toimenpide, joka perustuu tarpeeseen korjata perusteettomia etuja ja kilpailullista epätasapainoa, jotka ovat syntyneet ensimmäisenä sähkömarkkinoiden vapauttamisen ajanjaksona pan- taessa täytäntöön direktiivi 96/92, missä yhteydessä jäsenvaltio määrää vain tietyille kansallista siirtoverkkoa käyttäville tuotanto- ja jakeluyrityksille kyseiseen verkkoon pääsyä ja sen käyttöä koskevan korotetun maksun, EY 87 artiklassa tarkoitettua valtiontukea, ja es- tävätkö direktiivin 96/92 7 artiklan 5 kohta ja 8 artiklan 2 kohta, joissa kielletään kaikenlai- nen syrjintä kansallisen sähkönsiirtoverkon käyttäjien välillä, jäsenvaltiota toteuttamasta tällaista siirtymäkaudena sovellettavaa toimenpidettä.

Ensimmäisen kysymyksen osalta yhteisöjen tuomioistuin totesi, että toimenpide, jolla ai- noastaan vesivoimalaitoksista ja geotermisistä voimalaitoksista peräisin olevan sähkön tuotanto- ja jakeluyritykset velvoitetaan siirtymäkauden ajan suorittamaan kansalliseen sähkönsiirtoverkkoon pääsyä ja sen käyttöä koskeva korotettu maksu, jolla kompensoi- daan etu, joka näille yrityksille syntyy siirtymäkauden aikana siitä, että sähkömarkkinat va- pautettiin direktiivin 96/92 täytäntöönpanon johdosta, merkitsee sitä, että yrityksiä koh- dellaan kustannusten osalta eri tavoin niin, että tämä erottelu johtuu kyseisen kustannuksia koskevan järjestelmän luonteesta ja rakenteesta. Tällainen erottelu ei sellaisenaan ole EY 87 artiklassa tarkoitettua valtiontukea. Lisäksi se muistutti, että tukea ei kuitenkaan voida tarkastella erillään sen rahoitustavan vaikutuksista, ja että jos kansalliseen sähkönsiirto- verkkoon pääsystä ja sen käytöstä suoritettavan korotetun maksun sekä toisaalta kansalli- sen tukijärjestelmän välillä on varojen osoittamista koskeva sitova yhteys, jonka mukaises- ti korotuksen tuotto osoitetaan väistämättä kyseisen tuen rahoittamiseen, mainittu korotus on erottamaton osa tätä järjestelmää ja sitä on siis tarkasteltava yhdessä sen kanssa.

²⁰ Sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä 19 päivänä joulukuuta 1996 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 96/92/EY (EYVL 1997, L 27, s. 20).

Toisen kysymyksen osalta yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että direktiivissä 96/92 vahvistettu sääntö, joka koskee syrjimätöntä pääsyä kansalliseen sähkönsiirtoverkkoon, ei estä jäsenvaltiota toteuttamasta siirtymäkauden aikana sellaista toimenpidettä, jolla ainoastaan tietyille sähkön tuotanto- ja jakeluyrityksille määrätään korotettu verkkoon pääsy ja sen käyttöä koskeva maksu sen edun kompensoimiseksi, joka näille yrityksille syntyy siirtymäkaudella sen takia, että sääntelyä muutettiin sähkömarkkinoiden vapauttamisen johdosta, joka puolestaan oli seuraus kyseisen direktiivin täytäntöönpanosta. Se kuitenkin täsmensi, että juuri kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on varmistaa, että korotettu maksu ei ylitä sitä, mikä on tarpeen kyseisen edun kompensoimiseksi.

Asiassa C-415/03, *komissio* vastaan *Kreikka* (tuomio 12.5.2005, Kok. 2005, s. I-3875) komissio vaati yhteisöjen tuomioistuinta toteamaan, että Helleenien tasavalta ei ollut noudattanut velvoitteitaan, koska se ei ollut säädetyssä määräajassa toteuttanut päätöksen 2003/372²¹ 3 artiklan mukaisesti kaikkia tarvittavia toimenpiteitä lainvastaiseksi ja yhteismarkkinoille soveltumattomaksi tässä päätöksessä katsotun tuen takaisinperimiseksi tai koska se ei ainakaan ollut ilmoittanut toteutetuista toimenpiteistä komissiolle kyseisen päätöksen 4 artiklan mukaisesti.

Komissio oli nimittäin vuonna 1996 pannut Helleenien tasavaltaa vastaan vireille EY:n perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa (josta on tullut EY 88 artiklan 2 kohta) tarkoitetun menettelyn, joka johti siihen, että komissio teki päätöksen 1999/332.²² Tukien myöntämiseen liittyi vuosia 1998–2002 koskeva tarkistettu rakenneuudistussuunnitelma, ja sille oli asetettu erityisehtoja.

Koska Olympic Airwaysille myönnetystä tuesta oli tehty uusia kanteluita, komissio oli kuitenkin aloittanut EY 88 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun uuden menettelyn siitä syystä, ettei yhtiön rakenneuudistussuunnitelmaa ollut sovellettu ja että tiettyjä tuen hyväksymistä koskevassa komission aiemmassa päätöksessä määrättyjä ehtoja, muun muassa velvollisuutta antaa tiettyjä tietoja komissiolle asetuksen N:o 659/1999²³ 10 artiklan nojalla, ei ollut noudatettu.

Menettelyn päätteeksi komissio oli tehnyt päätöksen 2003/372, joka perustui erityisesti toteamukseen, ettei suurinta osaa Olympic Airwaysin rakenneuudistussuunnitelman tavoitteista ollut saavutettu, että tukien hyväksymistä koskevaan päätökseen liitettyjä ehtoja ei ollut täysin noudatettu ja että tätä viimeksi mainittua päätöstä oli sovellettu virheellisesti. Päätöksessä todetaan lisäksi, että olemassa oli ollut sellaisia uusia toimintatukia, jotka muodostuivat olennaisilta osiltaan siitä, että Kreikan valtio oli ollut puuttumatta siihen, ettei sosiaaliturvamaksuja, polttoaineista ja varaosista kannettavaa arvonlisäveroa, lentokenttävuokria, lentokenttämaksuja eikä spatosimo-nimistä, Kreikan lentokentiltä lähteviltä matkustajilta kannettavaa veroa ollut maksettu tai että niiden erääntymisajankohtaa oli siirretty.

²¹ Kreikan Olympic Airways -yhtiölle myöntämästä tuesta 11 päivänä joulukuuta 2002 tehty komission päätös 2003/372/EY (EUVL 2003, L 132, s. 1).

²² Kreikan Olympic Airwaysille myöntämästä tuesta 14 päivänä elokuuta 1998 tehty komission päätös 1999/332/EY (EYVL 1999, L 128, s. 1).

²³ Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 93 artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 22 päivänä maaliskuuta 1999 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 659/1999 (EYVL L 83, s. 1).

Komissio vaati, että Helleenien tasavalta toteuttaa toimet, joita kyseisten tukien takaisinperiminen edunsaajana olevalta yhtiöltä edellyttää, ja että se ilmoittaa komissiolle kahden kuukauden kuluessa komission päätöksen tiedoksiantamisesta sen noudattamiseksi toteuttamansa toimenpiteet. Koska Kreikan hallitus kieltäytyi toteuttamasta näitä toimia ja koska sen komissiolle toimittamat selitykset eivät tyydyttäneet komissiota, komissio nosti tähän asiaan johtaneen kanteen. Yhteisöjen tuomioistuin piti komission kannetta perusteltuna.

Yhteisöjen tuomioistuin muistutti, että ainoa peruste, johon jäsenvaltio voi puolustukseensa vedota komission sitä vastaan EY 88 artiklan 2 kohdan nojalla nostamassa jäsenyyssoveltoitteiden noudattamatta jättämistä koskevassa asiassa, on se, että asianomaisen tuen takaisinperinnän määräävän päätöksen asianmukainen täytäntöönpano on ollut täydellisen mahdotonta. Kun kyse on valtiontukea koskevasta komission päätöksestä, täytäntöönpanon täydellistä mahdottomuutta koskeva edellytys ei täyty, jos vastaajana oleva hallitus vain ilmoittaa komissiolle, että päätöksen täytäntöönpanossa on oikeudellisia, poliittisia tai käytännön vaikeuksia, ja jos se ei ryhdy todellisiin toimenpiteisiin kyseisiä yrityksiä vastaan periäkseen tuen takaisin ja jos se ei ehdota komissiolle sellaisia vaihtoehtoisia päätöksen täytäntöönpanotapoja, joiden avulla nämä vaikeudet voitaisiin voittaa. Jos tällaisen päätöksen täytäntöönpanossa kohdataan vain kansallisesta oikeusjärjestyksestä johtuvia tiettyjä vaikeuksia, komission ja jäsenvaltion on jäsenvaltioiden ja yhteisön toimielinten välistä lojaalia yhteistyövelvollisuutta, joka on muun muassa EY 10 artiklan taustalla, koskevan säännön perusteella oltava yhteistyössä vilpittömässä mielessä vaikeuksien voittamiseksi perustamissopimuksen määräyksiä ja erityisesti valtiontukisäännöksiä noudattaen.

Yhteisöjen tuomioistuin sitä paitsi toisti jälleen kerran, että asiassa, jossa on kyse valtiontukea koskevan päätöksen täytäntöönpanon laiminlyönnistä ja jota yhteisöjen tuomioistuimessa ei ole pannut vireille se jäsenvaltio, jolle päätös on osoitettu, viimeksi mainittu ei voi riitauttaa tällaisen päätöksen laillisuutta.

Lopuksi yhteisöjen tuomioistuin myös palautti mieliin, että yhdessäkään yhteisön oikeuden säännöksessä ei edellytetä, että komission on, kun se määrää yhteismarkkinoille soveltumattomaksi todetun tuen palautettavaksi, vahvistettava palautettavan tuen täsmällinen määrä. On näet riittävää, että komission päätös sisältää sellaiset tiedot, joiden nojalla sen adressaatti voi itse suuremmilta vaikeuksilta määrittää tuon summan.

Komissio voi siis pätevästi todeta pelkästään kyseisen tuen palauttamisvelvollisuuden ja jättää palautettavien summien täsmällisen määrän laskemisen kansallisten viranomaisten huoleksi. Sitä paitsi valtiontukea koskevan päätöksen päätösosa on erottamaton osa sen perusteluja, joten sitä on tarvittaessa tulkittava ottaen huomioon ne perusteet, jotka ovat johtaneet sen tekemiseen, ja komission päätöksen nojalla takaisin maksettavat määrät voidaan päätellä lukemalla päätöksen päätösosaa yhdessä perustelujen kanssa.

3.9. Jäsenvaltioiden lainsäädäntöjen lähentämisen heterogeenisellä alalla erityisen kiinnostavia ovat kaksi julkisia hankintoja koskevaa tuomiota, yksi televiestintää koskeva tuomio, yksi tekijänoikeuksia ja niiden lähioikeuksia koskeva tuomio ja yksi kuluttajien suoja koskeva tuomio.

Asiassa C-26/03, *Stadt Halle ja RPL Lochau* (tuomio 11.1.2005, Kok. 2005, s. I-1) Oberlandesgericht Naumburg esitti kaksi ennakkoratkaisukysymyssarjaa, jotka koskivat yhtäältä di-

rektiivin 89/665,²⁴ sellaisena kuin se on muutettuna, 1 artiklan 1 kohdan ja toisaalta direktiivin 93/38,²⁵ sellaisena kuin se on muutettuna, 1 artiklan 2 kohdan ja 13 artiklan 1 kohdan tulkintaa. Kysymykset esitettiin asiassa, jossa asianosaisina olivat yhtäältä Saksassa sijaitseva Hallen kaupunki ja RPL Lochau -niminen yhtiö ja toisaalta TREA Leuna -niminen yhtiö ja jossa oli kyse siitä, voidaanko sitä, että Hallen kaupunki oli tehnyt ilman julkista tarjouspyyntömenettelyä jätteiden käsittelemistä koskevan palveluhankintasopimuksen RPL Lochau'n kanssa, josta Hallen kaupunki omistaa suurimman osan ja loput yksityinen yhtiö, pitää sääntöjenmukaisena yhteisön säännöt huomioon ottaen.

Ensimmäisellä kysymyssarjallaan Oberlandesgericht Naumburg tiedusteli, onko direktiivin 89/665 1 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että jäsenvaltioiden velvollisuus varmistaa tehokas ja nopea muutoksenhakumahdollisuus hankintaviranomaisen päätöksiin koskee myös päätöksiä, jotka on tehty virallisen sopimuksetekomenettelyn ulkopuolella ja ennen virallista hankintamenettelyä, ja etenkin päätöstä, joka koskee sitä, kuuluuko tietty hankinta direktiivin 92/50²⁶ henkilöllisen tai aineellisen soveltamisalan piiriin, ja sitä, mistä hetkestä lukien hankinnan yhteydessä jäsenvaltioiden on annettava tarjoajalle, ehdokkaalle tai sille, jota asia koskee, oikeus hakea muutosta.

Toisella kysymyssarjallaan ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedusteli sitä, onko hankintaviranomaisen sovellettava myös tilanteessa, jossa sillä on tarkoitus tehdä sellaisen siitä oikeudellisesti erillisen yksityisoikeudellisen yhtiön kanssa, jossa se on enemmistöosakkaana ja johon se käyttää tiettyä määräysvaltaa, rahallista vastiketta vastaan sopimus sellaisten palvelujen suorittamisesta, jotka kuuluvat direktiivin 92/50 aineelliseen soveltamisalaan, kyseisessä direktiivissä säädettyjä hankintamenettelyjä pelkästään siitä syystä, että yksityinen yritys on tässä sopimuskumppanina olevassa yhtiössä osakkaana, vaikkakin vain vähemmistöosakkaana. Siltä varalta, että tähän kysymykseen vastattaisiin kieltävästi, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyi lisäksi, mitkä ovat ne perusteet, joiden nojalla on katsottava, ettei hankintaviranomaisella ole tällaista velvollisuutta.

Ensimmäisen kysymyssarjan johdosta yhteisöjen tuomioistuin totesi, että direktiivin 89/665, sellaisena kuin se on muutettuna, 1 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että jäsenvaltioiden velvollisuus varmistaa tehokas ja nopea muutoksenhakumahdollisuus hankintaviranomaisten päätöksiin koskee myös päätöksiä, jotka on tehty virallisen sopimuksetekomenettelyn ulkopuolella ja ennen virallista hankintamenettelyä ja etenkin päätöstä siitä, kuuluuko tietty hankinta direktiivin 92/50, sellaisena kuin se on muutettuna, henkilölliseen ja aineelliseen soveltamisalaan. Lisäksi se korosti, että tämä muutoksenhakumahdollisuus on niiden käytössä, jotka joko ovat tai ovat olleet tavoittelemassa kyseessä olevaa hankintaa koskevaa sopimusta ja joiden etua väitetty virheellinen menettely on loukannut tai saattaa loukata, siitä hetkestä lukien, jolloin hankintaviranomainen ilmaisee tahtonsa, jolla saattaa olla oikeusvaikutuksia, joten jäsenvaltiot eivät saa edellyttää, että

²⁴ Julkisia tavaranhankintoja ja rakennusurakoita koskeviin sopimuksiin liittyvien muutoksenhakumenettelyjen soveltamista koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta 21 päivänä joulukuuta 1989 annettu neuvoston direktiivi 89/665/ETY (EYVL L 395, s. 33).

²⁵ Vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja teletoiminnan alan hankintoja koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta 14 päivänä kesäkuuta 1993 annettu neuvoston direktiivi 93/38/ETY (EYVL L 199, s. 84).

²⁶ Julkisia palveluhankintoja koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta 18 päivänä kesäkuuta 1992 annettu neuvoston direktiivi 92/50/ETY (EYVL L 209, s. 1).

muutoksenhakumahdollisuus on käytettävissä ainoastaan, jos kyseisessä hankintamenettelyssä on virallisesti päästy tiettyyn vaiheeseen.

Toisen kysymyssarjan johdosta yhteisöjen tuomioistuin totesi, että direktiivissä 92/50, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 97/52,²⁷ säädettyjä hankintamenettelyjä on sovellettava aina tilanteessa, jossa hankintaviranomaisella on tarkoitus tehdä rahallista vastiketta vastaan sopimus siitä oikeudellisesti erillisen yhtiön kanssa, jossa se on osakkaana yhden tai useamman yksityisen yrityksen kanssa, sellaisten palvelujen suorittamisesta, jotka kuuluvat kyseisen direktiivin aineelliseen soveltamisalaan.

Yhdistetyissä asioissa C-21/03 ja C-34/03, *Fabricom* (tuomio 3.3.2005, Kok. 2005, s. I-1559) Belgian Conseil d'État esitti yhteisöjen tuomioistuimelle kaksi ennakkoratkaisukysymyssarjaa. Ne koskivat direktiivin 92/50,²⁸ sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 97/52,²⁹ ja erityisesti sen 3 artiklan 2 kohdan tulkintaa; direktiivin 93/36,³⁰ sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 97/52, ja erityisesti sen 5 artiklan 7 kohdan tulkintaa; direktiivin 93/37,³¹ sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 97/52, ja erityisesti sen 6 artiklan 6 kohdan tulkintaa, sekä direktiivin 93/38,³² sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 98/4,³³ ja erityisesti sen 4 artiklan 2 kohdan tulkintaa yhdessä suhteellisuusperiaatteen, kaupan ja teollisuuden vapauden sekä omaisuuden suojaa koskevan oikeuden kanssa. Lisäksi ennakkoratkaisukysymykset koskivat direktiivin 89/665³⁴ ja erityisesti sen 2 artiklan 1 kohdan a alakohdan ja 5 artiklan sekä direktiivin 92/13³⁵ ja erityisesti sen 1 ja 2 artiklan tulkintaa.

Näiden kysymysten avulla kansallinen tuomioistuin pyrki ratkaisemaan kaksi oikeusriitaa, joissa asianosaisina oli Fabricom SA, joka on urakoitsija, jonka on säännöllisesti tehtävä julkisia hankintoja koskevia tarjouksia erityisesti vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja teletoiminnan alalla, ja Belgian valtio ja jotka koskivat kansallisten säännösten, erityisesti 25.3.1999 tehdyn kuninkaan päätöksen 26 §:n, jolla muutettiin 8.1.1996 tehtyä kuninkaan

²⁷ Julkisia palveluhankintoja, julkisia tavaranhankintoja ja julkisia rakennusurakoita koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta annettujen direktiivien 92/50/ETY, 93/36/ETY ja 93/37/ETY muuttamisesta 13 päivänä lokakuuta 1997 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 97/52/EY (EYVL L 328, s. 1).

²⁸ Ks. edellä alaviite 26.

²⁹ Ks. edellä alaviite 27.

³⁰ Julkisia tavaranhankintoja koskevien sopimustentekomenettelyjen yhteensovittamisesta 14 päivänä kesäkuuta 1993 annettu neuvoston direktiivi 93/36/ETY (EYVL L 199, s.1).

³¹ Julkisia rakennusurakoita koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta 14 päivänä kesäkuuta 1993 annettu neuvoston direktiivi 93/37/ETY (EYVL L 199, s. 54).

³² Ks. edellä alaviite 25.

³³ Vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja teletoiminnan alan hankintoja koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta annetun direktiivin 93/38/ETY muuttamisesta 16 päivänä helmikuuta 1998 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 98/4/EY (EYVL L 101, s. 1).

³⁴ Ks. edellä alaviite 24.

³⁵ Vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja teletoiminnan alalla toimivien yksiköiden hankintamenettelyjä koskevien yhteisön sääntöjen soveltamiseen liittyvien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta 25 päivänä helmikuuta 1992 annettu neuvoston direktiivi 92/13/ETY (EYVL L 76, s. 14).

päätöstä, ja 32 §:n, jolla muutettiin 10.1.1996 tehtyä kuninkaan päätöstä, lainmukaisuutta; kyseisissä kahdessa pykälässä, jotka olivat sanamuodoltaan olennaisilta osin samanlaiset, kiellettiin tietyissä olosuhteissa se, että henkilö, jolla on valmistelutehtäviä julkisen hankinnan yhteydessä, tai tähän henkilöön sidossuhteessa oleva yritys osallistuu kyseiseen hankintaan. Kahdessa pääasiassa urakoitsija väitti kyseisen säännöksen olevan ristiriidassa erityisesti tarjoajien yhdenvertaisen kohtelun periaatteen, direktiivissä 92/13 taatun muutoksenhaun tehokkuusperiaatteen, suhteellisuusperiaatteen, kaupan ja teollisuuden vapauden sekä omaisuuden suojaa koskevan oikeuden, sellaisena kuin siitä on määrätty Roomassa 4.11.1950 allekirjoitetun ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen lisäpöytäkirjan 1 artiklassa, kanssa.

Koska Conseil d'État katsoi, että sen käsiteltäväksi saatettujen asioiden ratkaiseminen edellyttää julkisia hankintoja koskevien edellä mainittujen direktiivien tiettyjen säännösten tulkintaa, se päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle kaksi kolme kysymystä sisältävää ennakkoratkaisukysymyssarjaa, jotka yhteisöjen tuomioistuin onnistui ryhmittämään uudelleen niiden olennaisilta osilta toisiaan vastaavan sisällön takia kolmeksi kysymykseksi. Todettuaan, että keskimäinen näistä kysymyksistä perustui oletukseen, jota ei voitu hyväksyä, yhteisöjen tuomioistuin kuitenkin vastasi vain ensimmäiseen ja kolmanteen kysymykseen. Conseil d'État'n kahdessa pääasiassa esittämällä ensimmäisellä kysymyksellä kyseinen tuomioistuin tiedusteli, oliko sen mainitsemien yhteisön oikeuden säännösten kanssa ristiriidassa sen kaltainen sääntö, josta on säädetty edellä mainituissa kansallisissa säännöksissä ja joiden mukaan rakennusurakoita, tavarantoimituksia tai palveluja koskevaan julkiseen hankintaan ei saa osallistua eikä tehdä tarjoustusta henkilö, jonka tehtävänä on ollut kyseisiä rakennusurakoita, tavarantoimituksia tai palveluja koskeva tutkimus, kokeilu, selvittely tai kehittäminen, kun tälle henkilölle ei ole jätetty mahdollisuutta osoittaa, ettei hänen kyseiseen tapaukseen liittyvissä olosuhteissa saamansa kokemus ole voinut vääristää kilpailua. Kolmannella kysymyksellään kansallinen tuomioistuin tiedusteli, onko direktiivin 89/665 ja erityisesti sen 2 artiklan 1 kohdan a alakohdan ja 5 artiklan sekä direktiivin 92/13 ja erityisesti sen 1 ja 2 artiklan vastaista se, että hankintayksikkö voi tarjoustensa tarkastelemista koskevan menettelyn loppuun asti kieltää sen, että menettelyyn osallistuu tai tarjouksen tekee sellaiseen henkilöön sidossuhteessa oleva yritys, joka on suorittanut tiettyjä valmistelevia töitä, vaikka hankintayksikön sitä tiedustellessa tämä yritys vakuuttaa, ettei se saa tämän sidossuhteen vuoksi mitään perusteetonta etua, joka voi vääristää tavanomaisia kilpailuolosuhteita.

Ensimmäisen kysymyksen johdosta yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että direktiivien 92/50, 93/36 ja 93/37, sellaisina kuin ne ovat muutettuina direktiivillä 97/52, ja direktiivin 93/38, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 98/4, ja kunkin näiden direktiivien sen säännöksen, jonka mukaan hankintaviranomaisten on varmistettava tarjoajien yhdenvertainen kohtelu, kanssa ristiriidassa on kansallinen lainsäädäntö, jonka mukaan rakennusurakoita, tavarantoimituksia tai palveluja koskeviin julkisiin hankintoihin ei saa tehdä osallistumishakemusta tai tarjoustusta henkilö, jonka tehtävänä on ollut kyseisiä rakennusurakoita, tavarantoimituksia tai palveluja koskeva tutkimus, kokeilu, selvittely tai kehittäminen, kun tälle henkilölle ei ole jätetty mahdollisuutta osoittaa, ettei hänen kyseiseen tapaukseen liittyvissä olosuhteissa saamansa kokemus ole voinut vääristää kilpailua. Vaikka suotuista tilanteista, jossa tällaisia valmistelevia töitä suorittanut henkilö saattaa olla, huomioon ottaen ei voida väittää, että yhdenvertaisen kohtelun periaate velvoittaa kohtelevaan häntä samalla tavoin kuin kaikkia muita tarjouksentekijöitä, säännöllä, jonka mukaan kyseisellä henkilöllä

ei ole laisinkaan mahdollisuutta osoittaa, että häntä koskevassa yksittäistapauksessa kyseinen tilanne ei voi vääristää kilpailua, kuitenkin ylitetään se, mikä on tarpeen tarjouksentekijöiden yhdenvertaista kohtelua koskevan tavoitteen saavuttamiseksi.

Kolmannen kysymyksen johdosta yhteisöjen tuomioistuin totesi, että direktiivin 89/665 ja erityisesti sen 2 artiklan 1 kohdan a alakohdan ja 5 artiklan sekä direktiivin 92/13 ja erityisesti sen 1 ja 2 artiklan vastaista on se, että hankintayksikkö voi tarjousten tarkastelemista koskevan menettelyn loppuun asti kieltää sen, että menettelyyn osallistuu tai tarjouksen tekee sellaiseen henkilöön sidossuhteessa oleva yritys, jonka tehtävänä on ollut rakennusurakoiden, tavarantoimitusten tai palvelujen tutkiminen, kokeilu, selvittely tai kehittäminen, vaikka hankintayksikön sitä tiedustellessa tämä yritys vakuuttaa, ettei se saa tämän sidossuhteen vuoksi mitään perusteetonta etua, joka voi vääristää tavanomaisia kilpailuolosuhteita. Hankintaviranomaisen mahdollisuus lykätä menettelyn pitkälle edenneeseen vaiheeseen asti päätöksen tekemistä tällaisen yrityksen mahdollisuudesta osallistua menettelyyn tai tehdä tarjousta – vaikka kyseisellä viranomaisella on käytössään kaikki tiedot tämän päätöksen tekemistä varten – vie kyseiseltä yritykseltä mahdollisuuden vedota julkisten hankintasopimusten tekemistä koskeviin yhteisön sääntöihin hankintaviranomaista vastaan sellaisen ajanjakson aikana, joka on pelkästään tämän viranomaisen harkinnassa ja joka voi mahdollisesti jatkua siihen asti, ettei rikkomisia voida enää tehokkaasti korjata. Tällainen tilanne voi siten paitsi vaarantaa direktiivien 89/665 ja 92/13 tehokkaan vaikutuksen, koska se on omiaan johtamaan siihen, että asianomaisten osapuolien mahdollisuus käyttää niille yhteisön lainsäädännössä annettuja oikeuksia perusteettomasti lykkääntyy, minkä lisäksi se on vastoin direktiivien 89/665 ja 92/13 tavoitetta, joka on tarjouksentekijöiden suojaaminen hankintaviranomaisia vastaan.

Yhdistetyissä asioissa C-327/03 ja C-328/03, *ISIS Multimedia Net*, 20.10.2005 annettussa tuomiossa (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa) oli kyse televiestintäalasta. Kyseisen alan vapauttamisen yhteydessä annetulla direktiivillä 97/13³⁶ pyritään luomaan alalla, siltä osin kuin kyse on jäsenvaltioiden myöntämistä yleisistä valtuutuksista ja yksittäisistä toimiluvista, yhdet ainoat puitteet, jotka perustuvat suhteellisuusperiaatteeseen, avoimuusperiaatteeseen ja syrjintäkiellon periaatteeseen. Tätä varten direktiivissä määritellään muun muassa ne rajoitukset ja veronluonteiset maksut, jotka yrityksiin voidaan kohdistaa valtuutusmenettelyssä, olipa kyse yleisistä valtuutuksista tai yksittäisistä toimiluvista. Viimeksi mainittujen osalta direktiivin 11 artiklan mukaan yrityksiltä voidaan kantaa vain maksuja, joilla katetaan hallinnolliset kulut. Kyseisen artiklan toisessa kohdassa sallitaan kuitenkin, jos ”voimavarat ovat niukat”, sellaisten maksujen periminen, joilla pyritään varmistamaan näiden voimavarojen mahdollisimman tehokas käyttö. Näiden maksujen on oltava ketään syrjimättömiä, ja niissä on erityisesti otettava huomioon tarve edistää uusien palvelujen ja kilpailun kehittymistä.

Yhteisöjen tuomioistuin joutui ottamaan kantaa tämän säännöksen merkitykseen Bundesverwaltungsgerichtin (Saksa) esitettyä sille ennakkoratkaisukysymyksiä asioissa, joissa vastakkain olivat yhtäältä Isis Multimedia Net ja Firma 02 ja toisaalta Saksan valtio. Kyseiset yritykset, jotka olivat uusia televiestintäoperaattoreita, olivat pyytäneet kansallista säänte-

³⁶ Telepalvelualan yleisten valtuutusten ja yksittäisten toimilupien yhteisistä puitteista 10 päivänä huhtikuuta 1997 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 97/13/EY (EYVL L 117, s. 15).

lyviranomaista luovuttamaan niille puhelinnumeroita, jotka näillä yrityksillä oli tarkoitus luovuttaa asiakkailleen. Numeroiden luovutuksesta perittiin voimassa olleen lainsäädännön mukaisesti maksu, jonka määrä oli yli 15 kertaa suurempi kuin puhelinnumeroiden luovuttamisesta aiheutuvien hallintokulujen määrä. Deutsche Telekom AG:lla, joka on entisen, Saksan markkinoilla ennen monopoliasemassa olleen operaattorin seuraajayritys, oli kuitenkin käytettävissään 400 miljoonan numeron varanto, jonka se oli saanut maksutta.

Arvioidessaan uusilta operaattoreilta näin perityn maksun yhteensopivuutta direktiivin 97/13 11 artiklan 2 kohdan kanssa yhteisöjen tuomioistuin tarkasteli peräkkäin kolmea kyseisessä direktiivissä asetettua edellytystä. Ensimmäisen edellytyksen, joka koskee niukkojen voimavarojen mahdollisimman tehokasta käyttöä, osalta yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että puhelinnumeroita saattaa olla rajallinen määrä ja että ne voivat näin ollen muodostaa niukan voimavaran. Syrjintäkieltoa koskevan edellytyksen osalta yhteisöjen tuomioistuin ei voinut tehdä muuta kuin todeta, että Deutsche Telekomia ja sen kilpailijoita ei ollut kohdeltu yhdenvertaisesti: kun ISIS Multimedien ja Firma 02:n kuten kaikkien uusien operaattoreiden on maksettava riidanalainen maksu saadakseen puhelinnumeroita ja päästäkseen markkinoille, Deutsche Telekomilla on käytettävissään huomattava numerovaranto, joka mahdollistaa sen toiminnan kyseisillä markkinoilla ja josta se ei ole suorittanut minkäänlaista maksua. Kohtelun tällaisen eroavuuden mahdollista oikeuttamisperustetta käsitellessään yhteisöjen tuomioistuin hylkäsi näytön puuttumisen takia – mutta ei pitänyt mahdollisena tällaisen oikeuttamisperusteen olemassaoloa – Saksan hallituksen argumentit, jotka liittyivät Deutsche Telekomien hoitamiin yleispalveluihin samoin kuin niihin velvoitteisiin, joita sillä on niihin aiemman operaattorin toimihenkilöihin nähden, jotka se oli pitänyt palveluksessaan. Yhteisöjen tuomioistuin totesi vielä, että olipa asian laita miten tahansa, kolmas edellytys, joka koskee tarvetta edistää uusien palvelujen ja kilpailun kehittymistä, ei ollut täyttynyt. Päinvastoin, koska Saksan lainsäädännön mukainen maksu rasittaa uusien operaattoreiden taloutta heti niiden toiminnan alkuvaiheesta lähtien ja koska kyseiset yritykset eivät saa yhtäläisiä mahdollisuuksia kuin määräävässä markkina-asemassa oleva yritys, tämä maksu on este uusien toimijoiden tulolle kyseisille markkinoille ja hidastaa näin ollen uusien palvelujen ja kilpailun kehittymistä, mikä on direktiivin 97/13 11 artiklan 2 kohdassa mainitun edellytyksen vastaista.

Asiassa C-192/04, *Lagardère Active Broadcast*, 14.7.2005 annetussa tuomiossa (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa) oli kyse direktiivien 92/100³⁷ ja 93/83³⁸ soveltamisalasta ja merkityksestä tekijänoikeuksien ja niiden lähioikeuksien alalla. Asian tosiseikasto oli seuraava. Lagardère Active Broadcast on Ranskaan sijoittautunut yleisradiotoimintaa harjoittava yhtiö, joka on Europa 1 -nimisen yhtiön oikeusseuraaja. Lagardère Active Broadcastin ohjelmat tuotetaan sen Pariisin studioilla, josta ne lähetetään satelliittiin. Satelliitti lähettää signaalit edelleen maan päällä sijaitseviin antenneihin, jotka lähettävät ohjelman yleisölle. Vaikka suurin osa näistä lähettimistä sijaitsee Ranskassa, yksi niistä, jota hoitaa Lagardèren saksalainen tytäryhtiö, on kuitenkin asennettu Saksaan, Saarlandiin, vaikka sillä lähetetään ohjelmia Ranskaan. Ranskankielisinä lähetetyt ohjelmat voidaan teknisesti

³⁷ Vuokraus- ja lainausoikeuksista sekä tietyistä tekijänoikeuden lähioikeuksista henkisen omaisuuden alalla 19 päivänä marraskuuta 1992 annettu neuvoston direktiivi 92/100/ETY (EYVL L 346, s. 61).

³⁸ Tiettyjen satelliitin välityksellä tapahtuvaan yleisradiointiin ja kaapeleitse tapahtuvaan edelleen lähettämiseen sovellettavien tekijänoikeutta sekä lähioikeuksia koskevien sääntöjen yhteensovittamisesta 27 päivänä syyskuuta 1993 annettu neuvoston direktiivi 93/83/ETY (EYVL L 248, s. 15).

vastaanottaa myös Saksassa mutta ainoastaan rajoitetulla katealueella, eikä niitä hyödynnetä kaupallisesti Saksassa. Mitä tulee immateriaalioikeuksiin, tekijänoikeudellisesti suojattujen äänitteiden käytöstä maksetaan kaksi korvausta esittäville taiteilijoille ja näiden äänitteiden tuottajille; Lagardère maksaa näistä toisen Ranskassa, toisen edellä mainittu tytäryhtiö Saksassa. Tässä asiayhteydessä nousi esille kaksi kysymystä, jotka yhteisöjen tuomioistuin loppujen lopuksi ratkaisi Ranskan Cour de cassationin esitettyä sille ennakkoratkaisupyyntöä. Ensimmäinen kysymys koski sitä, voiko äänitteiden käytöstä suoritettava korvaus määräytyä paitsi Ranskan lain niin myös Saksan lain mukaan. Toinen kysymys liittyi siihen, voiko lähettävä yhtiö vähentää Ranskassa maksettavasta korvauksesta korvauksen, joka oli maksettu tai joka vaadittiin maksettavaksi Saksassa.

Ensimmäiseen kysymykseen vastaus löytyy direktiivistä 93/83. Kyseisellä direktiivillä pyritään satelliitti- ja kaapelilähetyksiin sovellettavien tekijänoikeuksien ja niiden lähioikeuksien alalla välttämään "useiden kansallisten lainsäädäntöjen päällekkäinen soveltaminen samaan yleisradiointitapahtumaan". Direktiivin mukaan maksun pitäisi määräytyä yksinomaan sen maan lain mukaan, josta signaali lähetetään, eli Ranskan lain mukaan. Tämä edellyttää kuitenkin, että direktiiviä sovelletaan tapaukseen eli että kyseessä oleva lähetyks merkittyy direktiivissä tarkoitettua "satelliittivälitystä yleisölle". Yhteisöjen tuomioistuin toteaa, ettei näin ole, tarkasteltuaan lähetyksen ominaispiirteitä (satelliitin lähettämät koodatut signaalit voitiin ottaa vastaan vain ammattikäyttöön tarkoitetuilla laitteilla, sillä signaalit, toisin kuin ohjelmat, eivät olleet tarkoitettuja yleisön vastaanotettaviksi; silloin kun satelliitti ei toimi, signaaleja välitetään maanpäällisen äänipohjaisen digitaalipiirin välityksellä). Koska kyse ei ollut direktiivissä 93/83 tarkoitettua "satelliittivälityksestä yleisölle", direktiivi ei soveltunut tapaukseen eikä se näin ollut estänyt esillä olevassa tapauksessa sitä, että korvaus määrättiin sekä Ranskassa että Saksassa.

Direktiivin 92/100³⁹ 8 artiklan 2 kohdalla, jossa asetetaan kohtuullista korvausta koskeva vaatimus, on merkitystä pohdittaessa mahdollisuutta vähentää Ranskassa maksettavasta korvauksesta Saksassa maksettu tai maksettavaksi vaadittu korvaus. Yhteisöjen tuomioistuin täsmensi, että tekijänoikeuden lähioikeudet ovat luonteeltaan alueellisia. Koska nyt esillä olevassa asiassa yleisradiointitoimet tehtiin kahden jäsenvaltion alueella, edellä mainitut oikeudet syntyivät kahden kansallisen lainsäädännön perusteella. Yhteisöjen tuomioistuin muistutti tämän jälkeen, että sen tehtävänä ei ole vahvistaa yksityiskohtaisia menettelytapoja yhdenmukaisen kohtuullisen korvauksen määrittämiseksi. Yksin jäsenvaltioiden tehtävänä on määrittää alueillaan asianmukaisimmat perusteet varmistaakseen tämän kohtuullista korvausta koskevan yhteisön oikeuden käsitteen noudattaminen. Korvauksen kohtuullisuutta arvioitaessa on kuitenkin otettava huomioon äänitteen käytön arvo elinkeinotoiminnassa ja erityisesti kaikki lähetyksen muuttajat, kuten erityisesti todellinen yleisö, mahdollinen yleisö ja kielitoisinto. Nyt esillä olevassa asiassa yhteisöjen tuomioistuin toteaa, että yleisradiointi Saksassa ei vähennä käytön arvoa Ranskassa. Lisäksi äänitteiden yleisradiointia tosiasiallisesti hyödynnetään kaupallisesti vain Ranskan alueella. Koska lähetyksen todellinen ja mahdollinen yleisö Saksassa ei ole olematon, suojattujen äänitteiden käyttöön kuitenkin liittyy tietty taloudellinen arvo, vaikkakin vähäinen, myös tässä jäsenvaltiossa. Niinpä Saksassakin voidaan vaatia korvauksen maksamista. Sillä seikalla, että käytön taloudellinen arvo on vähäinen, on merkitystä vain korvauksen suuruuteen, ei

³⁹ Ks. edellä alaviite 37.

sitä koskevaan periaatteeseen. Korvaus on korvausta äänitteiden käytöstä tässä jäsenvaltiossa, ja sen maksamista ei voida ottaa huomioon laskettaessa kohtuullista korvausta Ranskassa, eikä sitä voida vähentää Ranskassa maksettavasta korvauksesta.

Asiassa C-350/03, *Schulte*, ja asiassa C-229/04, *Crailsheimer Volksbank*, 25.10.2005 annetuissa tuomiossa (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa) vastattiin ennakkoratkaisukysymyksiin, jotka kaksi saksalaista tuomioistuinta, Landgericht Bochum ja Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen, olivat esittäneet yhteisöjen tuomioistuimelle ja jotka koskivat vuoden 1985 kotimyyntidirektiivin (direktiivi 85/577⁴⁰) tulkintaa. Näiden kahden kansallisen tuomioistuimen käsiteltäväksi oli saatettu asioita, joissa vastakkain oli kiinteistösijoittajia ja pankkeja ja joissa oli kyse pääomasijoituksista, joiden osalta sopimusneuvottelut ennen sopimuksen tekemistä oli käyty kotimyyntitilanteessa. Sijoitukset muodostuivat muun muassa kiinteistön kauppaa koskevasta sopimuksesta, joka tehtiin erään kiinteistöyhtiön kanssa, ja pankin kanssa tehdystä luottosopimuksesta, jota tarvittiin kaupan rahoittamiseen. Näitä sopimuksia ehdotettiin kuluttajille, kun kiinteistöyhtiön tai itsenäisen välittäjän edustaja kävi heidän kotonaan.

Yhteisöjen tuomioistuin totesi ensin, että direktiivissä ei anneta kuluttajalle oikeutta peruuttaa kiinteistön kauppaa koskevaa sopimusta, vaikka kyseinen sopimus olisi osa pääomasijoitusta, jonka rahoitus hoidetaan luotolla ja jonka osalta sopimusneuvottelut ennen sopimuksen tekemistä käydään sekä kiinteistön kauppaa koskevan sopimuksen että kaupan rahoitusta koskevan lainasopimuksen osalta kotimyyntitilanteessa. Vaikka direktiivillä pyritään suojaamaan kuluttajaa sellaisen sopimuksen tekemiseen liittyviltä erityispiirteiltä, joka tehdään muun muassa siten, että elinkeinoharjoittaja käy kuluttajan kotona, kun direktiivissä annetaan kuluttajalle tietyillä edellytyksillä peruuttamisoikeus, direktiivissä nimenomaisesti ja selvästi suljetaan sen soveltamisalan ulkopuolelle kiinteistön kauppaa koskevat sopimukset.

Direktiivi ei myöskään ole esteenä kansallisille säännöksille, joiden mukaan lainasopimuksen peruuttamisen ainoana oikeudellisena seurauksena on kyseisen lainasopimuksen purkautuminen, vaikka kyse olisi sellaisista pääomasijoituksista, joita varten lainaa ei ylipäänsä olisi myönnetty ilman kiinteistön hankintaa.

Lisäksi on todettava, että jos pankki on ilmoittanut kuluttajalle tämän oikeudesta peruuttaa luottosopimus, direktiivin kanssa ei ole lähtökohtaisesti ristiriidassa se, että kansallisessa lainsäädännössä säädetään, että siinä tapauksessa, että reaaluottosopimus peruutetaan, kuluttajalla on paitsi velvollisuus maksaa takaisin tämän sopimuksen perusteella saadut rahamäärät, myös velvollisuus maksaa lainanantajalle markkinakorkojen suuruisen korko.

Yhteisöjen tuomioistuin katsoi kuitenkin, että tapauksessa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa, jossa kuluttajalle ei ole ilmoitettu tämän oikeudesta peruuttaa luottosopimus, pankki vastaa kyseisiin sijoituksiin liittyvistä riskeistä. Jos pankki olisi ilmoittanut kuluttajalle tällä olevasta peruuttamisoikeudesta, kuluttaja olisi voinut peruuttaa päätöksensä tehdä

⁴⁰ Muualla kuin elinkeinoharjoittajan toimitiloissa neuvoteltuja sopimuksia koskevasta kuluttajansuojasta 20 päivänä joulukuuta 1985 annettu neuvoston direktiivi 85/577/ETY (EYVL L 372, s. 31).

lainasopimus, eikä hän tilanteesta riippuen olisi tehnyt kiinteistön kauppaa koskevaa sopimusta myöhemmin notaarin luona. Niinpä hän olisi voinut välttää tällaisiin pääomasijoituksiin liittyvän riskin siitä, että asunnon hinta arvioidaan ostohetkellä liian suureksi, että odotusten mukaisia vuokratuloja ei saada ja että odotukset kiinteistöjen hintakehityksestä osoittautuvat virheellisiksi. Lainsäätäjän ja kansallisten tuomioistuinten tehtävänä on taata se, että kuluttajaa suojataan tällaisten riskien toteutumisen seurauksilta.

3.10. Sosiaalioikeuden alalla erityistä huomiota ansaitsevat kolme tuomiota, joista yksi koskee työntekijöiden oikeuksien turvaamista yritystä luovutettaessa, toinen raskaana olevan naisen suojelemista sekä nais- ja miespuolisten työntekijöiden välisen syrjinnän kieltoa ja kolmas ikääntyneiden työntekijöiden syrjinnän kieltoa.

Asiassa C-478/03, *Celtec*, jossa yhteisöjen tuomioistuin antoi tuomionsa 26.5.2005 (Kok. 2005, s. I-4389), House of Lords esitti yhteisöjen tuomioistuimelle kysymyksen siitä, kuinka direktiiviä 77/187⁴¹ sovelletaan ammattikoulutuspalvelujen yksityistämiseen Walesissa.

Vuonna 1989 käynnistetyn hallinnonuudistuksen yhteydessä Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus päätti, että nuorten ja työttömien koulutusohjelmista vastanneiden hallituksen rahoittamien ja virkamiesten hallinnoimien paikallistoimistojen tilalle perustettaisiin koulutus- ja yritystoiminnan neuvostoja (Training and Enterprise Councils, jäljempänä TEC). Tässä asteittaisessa yksityistämisessä TEC:t saivat käyttöönsä tilat Department of Employmentilta (työvoimaministeriöltä), ja ne saivat vapaan pääsyn tietojärjestelmiin ja tietokantoihin. Paikallistoimistojen henkilöstö siirrettiin tilapäisesti kolmen vuoden pituiseksi arvioidun käynnistymisvaiheen ajaksi TEC:ihin virkamiehinä. Department of Employmentin palveluksessa olevat henkilöt jatkoivat aiemmin tekemäänsä työtä samoissa rakennuksissa kuin aiemminkin, mutta TEC:iden alaisuudessa. Secretary of State esitti TEC:iden Staffing Groupien (henkilöstöasioista vastaavien ryhmien) puheenjohtajille 16.12.1991 lähettämässään kirjeessä, että TEC:istä pitäisi tulla kyseisten työntekijöiden työnantaja. Työntekijät saivat tilapäisen siirron kauden jälkeen päättää, vaihtavatko he työtä ottamalla vastaan toisen työpaikan Department of Employmentissa vai jatkavatko he työtään TEC:iden työntekijöinä. Tässä yhteydessä Department of Employment teki TEC:iden kanssa vuonna 1992 sopimuksen, jossa määriteltiin niiden kummankin velvoitteet niitä työntekijöitä kohtaan, joista oli tullut TEC:iden työntekijöitä ja joiden asema työntekijöinä oli siten muuttunut.

Ennakkoratkaisukysymykset koskivat sitä, kuinka on tulkittava direktiivin 77/187 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua ”luovutusajankohdan” käsitettä siinä tapauksessa, että luovutus on monitahoinen toimenpide, joka toteutetaan useassa vaiheessa.

Täsmennettyään ensin, että ammattikoulutustoimintojen yksityistäminen kuuluu direktiivin 77/187 soveltamisalaan, yhteisöjen tuomioistuin vastasi kansalliselle tuomioistuimelle, että työsopimukset ja työsuhteet väistämättäkin siirtyvät direktiivin 77/187 3 artiklan 1 kohdan perusteella samana päivänä kuin yrityksen luovutus tapahtuu. Luovutuspäivä vastaa päivää, jona yrityksen toiminnasta vastaavan työnantajan asema siirtyy luovutuksen-

⁴¹ Työntekijöiden oikeuksien turvaamista yrityksen tai liikkeen taikka liiketoiminnan osan luovutuksen yhteydessä koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 14 päivänä helmikuuta 1977 annettu neuvoston direktiivi 77/187/ETY (EYVL L 61, s. 26).

saajalle. Tämä päivä on täsmällinen ajankohta, jota ei voida siirtää luovuttajan tai luovutuksensaajan mielen mukaan muuhun päivään.

Yhteisöjen tuomioistuin totesi tästä seuraavan, että 3 artiklan 1 kohdan mukaan luovuttajan ja luovutettavan yrityksen työntekijöiden välillä yrityksen mainitussa säännöksessä tarkoitettuna luovutuspäivänä voimassa olevien työsopimusten ja työsuhteiden katsotaan siirtyvän luovuttajalta luovutuksensaajalle mainittuna päivänä riippumatta siitä, mitä luovutustapahtuman osapuolet ovat sopineet yksityiskohtien osalta.

Asiassa C-191/03, *McKenna*, 8.9.2005 antamassaan tuomiossa (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa) yhteisöjen tuomioistuin joutui jälleen kerran käsittelemään kysymystä siitä, mitä oikeuksia raskaana olevalla palkatulla työntekijällä on yhteisön oikeusjärjestyksessä, sekä mies- ja naispuolisten työntekijöiden välisen syrjinnän kieltoa koskevaa periaatetta.

McKenna tuli raskaaksi tammikuussa 2000. Hän joutui lääkärin suosituksesta jäämään sairauslomalle raskaudestaan johtuvan patologisen tilan, joka jatkui lähes koko raskauden ajan, vuoksi. Koska McKenna oli 6.7.2000 lähtien käyttänyt loppuun oikeutensa sairausloman aikaiseen täyteen palkkaan, hänen palkastaan maksettiin tämän jälkeen vain puolet. McKenna oli 3.9. ja 11.12.2000 välisenä aikana äitiyslomalla, jolloin hän sai täyden palkan. Koska McKenna oli tämän äitiysloman päätyttyä edelleen kykenemätön työhön terveydellisistä syistä, hänen palkkansa vähennettiin uudestaan puoleen. Lisäksi hänen työnantajansa vähensi raskaudesta johtuvan työkyvyttömyyden hänen sairausloma-oikeudestaan.

Tässä asiassa keskeinen ongelma oli se, voidaanko raskauteen liittyvästä patologisesta tilasta johtuvaa raskauden aikana ilmenevää työkyvyttömyyttä pitää yhteisön oikeudessa mistä tahansa sairaudesta johtuvana työkyvyttömyytenä ja voidaanko se laskea mukaan niihin päiviin, joiden aikana palkatuilla työntekijöillä on esillä olevassa asiassa sovellettavan sairauslomasäännösten nojalla oikeus saada ensin täyttä palkkaa, sittemmin osaa siitä.

Ennakkoratkaisukysymyksillään Labour Court (Irlanti) tiedusteli ensin, kuuluuko kyseessä oleva kansallinen säännöstö EY 141 artiklan 1 ja 2 kohdan ja direktiivin 75/117⁴² soveltamisalaan vai direktiivin 76/207⁴³ soveltamisalaan. Kansallinen tuomioistuin tiedusteli tämän jälkeen, onko tällaista järjestelmää pidettävä syrjivänä, kun otetaan huomioon asiaan sovellettavat yhteisön oikeuden säännökset.

Asiassa sovellettavien yhteisön oikeuden määräysten ja säännösten osalta yhteisöjen tuomioistuin vastasi, että sairauslomajärjestelmä, jossa naispuolisia työntekijöitä, joilla on raskauteen liittyvä sairaus, kohdellaan samalla tavalla kuin muita työntekijöitä, joilla on muusta kuin raskaudesta johtuva sairaus, kuuluu EY 141 artiklan ja direktiivin 75/117 soveltamisalaan.

⁴² Miesten ja naisten samapalkkaisuuden periaatteen soveltamista koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 10 päivänä helmikuuta 1975 annettu neuvoston direktiivi 75/117/ETY (EYVL L 45, s. 19).

⁴³ Miesten ja naisten tasa-arvoisen kohtelun periaatteen toteuttamisesta mahdollisuuksissa työhön, ammatilliseen koulutukseen ja uralla etenemiseen sekä työoloissa 9 päivänä helmikuuta 1976 annettu neuvoston direktiivi 76/207/ETY (EYVL L 39, s. 40).

Tällaisessa järjestelmässä nimittäin määritellään ne edellytykset, joiden perusteella työntekijälle maksetaan edelleen palkkaa silloin kun hän on poissa töistä sairauden vuoksi. Järjestelmän mukaan täyden palkan saaminen edellyttää sitä, ettei vuosittaista enimmäiskestoa ole ylitetty, ja jos kyseinen kesto on ylitetty, järjestelmässä määrätään, että palkkaa maksetaan edelleen 50 prosenttia sen määrästä neljän vuoden ajalta määritetyn yhteenlasketun enimmäiskeston rajoissa. Tällainen järjestelmä, joka johtaa palkan vähentämiseen ja tämän jälkeen palkkaa koskevien oikeuksien lakkaamiseen, toimii automaattisesti sairaudesta johtuvien poissaolopäivien aritmeettisen seurannan perusteella.

Ennakkoratkaisukysymysten toisen aspektin osalta yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että kyseinen sairauslomajärjestelmä ei ole syrjivä.

Yhteisöjen tuomioistuin nimittäin totesi, että EY 141 artiklaa ja direktiiviä 75/117 on tulkitava siten, ettei sukupuoleen perustuvaa syrjintää ole

- sairauslomajärjestelmän sääntö, jonka mukaan sellaisen naispuolisen työntekijän, joka on poissa työstä ennen äitiysloman alkamista hänen raskaudentilaansa liittyvän sairauden vuoksi samoin kuin sellaisen miespuolisen työntekijän, joka on poissa työstä minkä tahansa muun sairauden vuoksi, palkkaa vähennetään silloin kun poissaolo ylittää tietyn keston, sillä edellytyksellä, että yhtäältä naispuolista työntekijää kohdellaan samalla tavalla kuin sairauden vuoksi poissa olevaa miespuolista työntekijää ja että toisaalta maksettujen etuuksien määrä ei ole niin vähäinen, että raskaana olevien työntekijöiden suojaamista koskeva tavoite vaarantuisi
- sairauslomajärjestelmän sääntö, jonka mukaan sairaudesta johtuvat poissaolot lasketaan mukaan siihen palkallisten sairauslomapäivien yhteenlaskettuun enimmäismäärään, johon työntekijällä on oikeus tietyn ajanjakson aikana, riippumatta siitä, liittyykö sairaus raskaudentilaan vai ei, sillä edellytyksellä, ettei raskauteen liittyvästä sairaudesta johtuvien poissaolojen mukaan laskeminen johda siihen, että naispuolinen työntekijä saa äitiysloman päättymisen jälkeen sellaisen poissaolon aikana, johon kyseinen mukaan laskeminen kohdistuu, etuuksia, jotka ovat pienempiä kuin se vähimmäismäärä, johon kyseisellä työntekijällä oli oikeus hänen raskautensa aikana ilmenneen sairauden aikana.

Asiassa C-144/04, *Mangold*, 22.11.2005 annettu tuomio (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa) valaisee sosiaalipolitiikan alalla mielenkiintoisella tavalla kysymystä suojasta ikään perustuvaa syrjintää vastaan. Kyseisessä asiassa Arbeitsgericht München (Saksa) oli esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle joukon ennakkoratkaisukysymyksiä oikeusriidassa, jossa vastakkain oli työntekijä ja hänen työnantajansa ja jossa oli kyse osa-aikatyöstä ja määräaikaista työsopimuksista annetun saksalaisen lain soveltamisesta. Tämän lain mukaan aina vuoden 2006 joulukuun loppuun saakka on mahdollista tehdä määräaikaista työsopimuksia ilman rajoituksia, jotka koskevat määräaikaisten työsopimuksen syytä, kestoa tai uusimista, kun työntekijä on täyttänyt 52 vuotta, edellyttäen, ettei ole olemassa läheistä liittymää saman työnantajan kanssa tehtyyn aikaisempaan toistaiseksi voimassa olleeseen työsopimukseen. Direktiivin 2000/78,⁴⁴ jonka tulkintaa ennakkoratkaisukysymykset koskivat, mukaan kyseisen direktiivin tarkoituksena kuitenkin on luoda yleiset

⁴⁴ Yhdenvertaista kohtelua työssä ja ammatissa koskevista yleisistä puitteista 27 päivänä marraskuuta 2000 annettu neuvoston direktiivi 2000/78/EY (EYVL L 303, s. 16).

puitteet syrjinnän tiettyjen muotojen, muun muassa ikään perustuvan syrjinnän torjumiselle työssä ja ammatissa. Suoraan ikään perustuva erilainen kohtelu on siis lähtökohtaisesti kiellettyä. Direktiivin 6 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat kuitenkin säätää, että ikään perustuvaa erilaista kohtelua ei pidetä syrjintänä, jos sillä on kansallisessa lainsäädännössä objektiivisesti ja asianmukaisesti perusteltu, erityisesti työllisyyspoliittinen tai työmarkkinoita koskeva oikeutettu tavoite ja jos tämän tavoitteen toteuttamiskeinot ovat asianmukaiset ja tarpeen. Tällaista erilaista kohtelua voi direktiivin mukaan olla esimerkiksi ikääntyneitä työntekijöitä koskevat erityiset työhönpääsyä koskevat ehdot sekä työehdot, myös irtisanomisehdot, heidän työelämäänsä pääsyä tukemiseksi tai heidän suojelunsa varmistamiseksi.

Yhteisöjen tuomioistuin totesi, että saksalaisella lailla on selvä tavoite: ikääntyneiden työttömien työntekijöiden työelämäänsä pääsyn tukeminen. Tällaisen yleistä etua koskevan tavoitteen oikeutusta ei voida perustellusti kyseenalaistaa, joten tavoitteen on lähtökohtaisesti katsottava edellä mainitussa säännöksessä tarkoitettulla tavalla "objektiivisesti ja asianmukaisesti" oikeuttavan ikään perustuvan erilaisen kohtelun. Lisäksi edellytetään, että tämän lainmukaisen tavoitteen toteuttamiseksi käytetyt keinot ovat "asianmukaiset ja tarpeen". Tältä osin jäsenvaltioilla on yhteisöjen tuomioistuimen mukaan kiistatta laaja harkintavalta niiden toimenpiteiden valinnassa, joilla niiden sosiaali- ja työllisyyspolitiikan tavoitteet voidaan toteuttaa. Kyseisen saksalaisen lainsäädännön soveltaminen johtaa kuitenkin tilanteeseen, jossa kaikille työntekijöille, jotka ovat täyttäneet 52 vuotta, voidaan erotuksetta, riippumatta siitä, ovatko he ennen sopimuksen tekemistä olleet työttömiä vai eivät ja mikä oli mahdollisen työttömyysjakson kesto, eläkkeelle jäämiseen asti tarjota määräaikaista työsopimuksia, joiden uusimiskertoja ei ole rajoitettu. Vaarana on, että nämä työntekijät eivät työuransa olennaisen osan aikana nauti työpaikan pysyvyyttä koskevasta edusta, joka kuitenkin on työntekijöiden suojelussa keskeinen elementti. Tämä lainsäädäntö ylittää yhteisöjen tuomioistuimen mukaan sen, mikä on asianmukaista ja tarpeen tavoitellun päämäärän saavuttamiseksi, eikä sitä siten voida perustella direktiivin 2000/78 6 artiklan 1 kohdalla.

Asiassa nousi esille myös toinen ongelma. Direktiivissä 2000/78 sallitun mukaisesti direktiivin täytäntöönpanoaikaa pidennettiin Saksan osalta päivämäärään 2.12.2006 asti, joten täytäntöönpanolle varattu määräaika ei ollut nyt esillä olevassa asiassa päättynyt, kun riidanalainen työsopimus tehtiin. Yhteisöjen tuomioistuin joutui toteamaan, ettei tällä seikalla ole merkitystä. Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan direktiivin täytäntöönpanolle varatun määräajan kuluessa jäsenvaltioiden on pidättäydyttävä antamasta säännöksiä, jotka ovat omiaan vakavasti vaarantamaan direktiivissä säädetyn tavoitteen saavuttamisen. Mutta tämä ei riitä. Yhteisöjen tuomioistuin nimittäin korosti sitä seikkaa, että yhdenvertaista kohtelua työssä ja ammatissa koskevaa periaatetta ei ole asetettu direktiivissä 2000/78 vaan se on periaate, joka pohjautuu erilaisiin kansainvälisiin asiakirjoihin ja jäsenvaltioiden yhteiseen valtiosääntöperinteeseen, joten ikään perustuvan syrjinnän kieltäminen on siten katsottava yhteisön oikeuden yleiseksi periaatteeksi. Tämän periaatteen noudattaminen ei sellaisenaan voi riippua jäsenvaltioille myönnetyn sellaisen määräajan päättymisestä, jonka kuluessa on pantava täytäntöön direktiivi, jonka tarkoituksena on luoda yleiset puitteet ikään perustuvan syrjinnän torjumiselle. Niinpä kansallisen tuomioistuimen, jonka käsiteltäväksi on saatettu ikään perustuvan syrjinnän kiellon periaatetta koskeva asia, tehtävänä on toimivaltansa rajoissa varmistaa yhteisön oikeudesta yksityisille oikeussubjekteille johtuva oikeussuoja ja taata yhteisön oikeuden täysi tehokkuus jättä-

mällä soveltamatta kaikki sen kanssa mahdollisesti ristiriidassa olevat kansallisen lain säännökset, vaikka mainitun direktiivin täytäntöönpanoa koskeva määräaika ei ole vielä päättynyt.

Yhtiöoikeuden osalta on mainittava yhdistetyissä asioissa C-387/02, C-391/02 ja C-403/02, *Berlusconi ym.*, 3.5.2005 annettu tuomio (Kok. 2005, s. I-3565), jossa oli kyse rikosoikeudenkäynneistä, joissa useita luonnollisia henkilöitä syytettiin italialaisissa tuomioistuimissa kirjanpidon väärennyksistä, jotka tehtiin ennen vuotta 2002, jolloin Italiassa tuli voimaan tällaisia rikoksia koskevat uudet rikosoikeudelliset säännökset.

Italialaisten tuomioistuinten mukaan näiden uusien, syytettyjen kannalta aikaisempia säännöksiä edullisempien säännösten soveltaminen estää syytteiden nostamisen syytettyjä vastaan. Uusissa säännöksissä säädetty vanhentumisaika on huomattavasti lyhyempi (neljä ja puoli vuotta aiemman enintään seitsemän ja puolen vuoden asemesta), niissä asetetaan syytteiden nostamiselle edellytys, jonka mukaan osakkaan tai velkojan, joka katsoo väärentämisestä aiheutuneen itselleen vahinkoa, on esitettävä rangaistusvaatimus, ja niissä jätetään rangaistavuuden ulkopuolelle väärennykset, joiden vaikutukset eivät ole merkittäviä tai joiden merkitys on vähäinen ja jotka eivät ylitä tiettyjä kynnyksiä.

Tässä asiayhteydessä Tribunale di Milano ja Corte d'Appello di Lecce kääntyivät yhteisöjen tuomioistuimen puoleen saadakseen tietää, koskeeko ensimmäinen yhtiöoikeudellinen direktiivi (ensimmäinen direktiivi 68/151⁴⁵) kirjanpidon väärentämistä ja ovatko uudet italialaiset säännökset sopusoinnussa yhteisön oikeudessa asetetun, yhteisön oikeuden rikkomisesta kansallisissa laeissa määrättyjen seuraamusten asianmukaisuutta eli seuraamusten tehokkuutta, oikeasuhteisuutta ja varoittavuutta koskevan edellytyksen kanssa.

Yhteisöjen tuomioistuin totesi ensiksi, että kirjanpidon väärentämisestä tuomittavilla seuraamuksilla on tarkoituksena rangaista sellaisen peruseriaatteen vakavaa loukkaamista, joka ilmenee neljännessä ja seitsemännessä yhtiöoikeudellisesta direktiivistä (neljäs direktiivi 78/660⁴⁶ ja seitsemäs direktiivi 83/349⁴⁷) ja jonka mukaan yhtiöiden tilinpäätösten on annettava oikea ja riittävä kuva yhtiöiden varoista ja vastuista, rahoitusasemasta ja tuloksesta.

Tämän jälkeen yhteisöjen tuomioistuin totesi, että ensimmäisen yhtiöoikeudellisen direktiivin 6 artiklassa säädetyn, tilinpäätösten julkistamatta jättämistä koskevan seuraamusjärjestelmän on katsottava koskevan paitsi tapausta, jossa tilinpäätöstä ei ole laisinkaan julkistettu, myös tapausta, joissa julkistetaan tilinpäätös, jota ei ole laadittu neljännessä yhtiöoikeudellisessa direktiivissä asetettujen oikeussääntöjen mukaisesti eli kun kyse on väärennetyn kirjanpidon julkistamisesta. Ensimmäisen yhtiöoikeudellisen direktiivin 6 artiklan ei sen sijaan voida katsoa soveltuvan tapauksiin, joissa ei ole noudatettu konsolidoi-

⁴⁵ Niiden takeiden yhteensovittamisesta samanveroisiksi, joita jäsenvaltioissa vaaditaan perustamissopimuksen 58 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuilta yhtiöiltä niiden jäsenten sekä ulkopuolisten etujen suojaamiseksi, 9 päivänä maaliskuuta 1968 annettu ensimmäinen neuvoston direktiivi 68/151/ETY (EYVL L 65, s. 8).

⁴⁶ Yhtiömuodoltaan tietynlaisten yhtiöiden tilinpäätöksistä perustamissopimuksen 54 artiklan 3 kohdan g alakohdan nojalla 25 päivänä heinäkuuta 1978 annettu neljäs neuvoston direktiivi 78/660/ETY (EYVL L 222, s. 11).

⁴⁷ Konsolidoiduista tilinpäätöksistä perustamissopimuksen 54 artiklan 3 kohdan g alakohdan nojalla 13 päivänä kesäkuuta 1983 annettu seitsemäs neuvoston direktiivi 83/349/ETY (EYVL L 193, s. 1).

tuja tilinpäätöksiä koskevia velvoitteita, joista säädetään seitsemännessä yhtiöoikeudellisessa direktiivissä, sillä ensimmäisessä yhtiöoikeudellisessa direktiivissä ei mitenkään viitata konsolidoituihin tilinpäätöksiin.

Todettuaan tämän yhteisöjen tuomioistuin jatkoi, että lievemmän rangaistuksen takautuvaa soveltamista koskeva periaate kuuluu yhteisön oikeuden yleisiin periaatteisiin, joita kansallisen tuomioistuimen on kunnioitettava, kun se soveltaa yhteisön oikeuden ja erityisesti yhtiöoikeudellisten direktiivien täytäntöönpanemiseksi annettua kansallista lainsäädäntöä.

Niinpä yhteisöjen tuomioistuin päätteli, että jäsenvaltion viranomaiset eivät rikosoikeudenkäynnissä voi vedota syytettyjä vastaan ensimmäisen yhtiöoikeudellisen direktiivin 6 artiklassa säädettyyn, tilinpäätöksen julkistamatta jättämisestä määrättävien seuraamusten asianmukaisuutta koskevaan vaatimukseen, jotta tutkittaisiin, ovatko sellaiset syytettyjen kannalta edullisemmat rikosoikeudelliset säännökset, jotka ovat tulleet voimaan rikosten suorittamisen jälkeen, sopusoinnussa tämän vaatimuksen kanssa, kun siitä, että nämä säännökset olisivat ristiriidassa kyseisen vaatimuksen kanssa, voisi seurata, että jätettäisiin soveltamatta näissä säännöksissä säädettyä lievempien rangaistusten järjestelmää. Millään direktiivillä ei voi sellaisenaan ja sen soveltamiseksi annetusta jäsenvaltion sisäisestä lainsäädännöstä riippumatta nimittäin olla sellaista vaikutusta, että syytettyjen rikosoikeudellinen vastuu määräytyisi tai sitä ankaroitettaisiin direktiivin perusteella.

3.11. Ympäristön alalla on mainittava erityisesti asiassa C-364/03, *komissio vastaan Kreikka*, 7.7.2005 annettu tuomio (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa). Tuomio annettiin Helleenien tasavaltaa vastaan nostetun jäsenyyssvelvoitteiden noudattamatta jättämisestä koskevan kanteen johdosta. Komissio arvosteli Helleenien tasavaltaa siitä, että se ei ollut noudattanut direktiivin 84/360⁴⁸ 13 artiklan mukaisia velvoitteitaan.

Direktiivin mukaan jäsenvaltioiden oli pantava direktiivi täytäntöön viimeistään 30 päivänä kesäkuuta 1987 (16 artikla) ja toteutettava toimet, jotka ovat tarpeen ehkäisemään tai vähentämään teollisuuslaitosten aiheuttamaa ilman pilaantumista yhteisössä (1 artikla). Laitokset, joista direktiivissä 84/360 on kyse, luetellaan kyseisen direktiivin liitteessä I, jossa mainitaan muun muassa energiateollisuus, johon lämpövoimalat, pois luettuna ydinvoimalat, kuuluvat. Direktiivin 13 artiklassa säädetään, että jäsenvaltioiden on sovellettava politiikkoja ja strategioita, mukaan luettuna asianmukaiset toimenpiteet, ”nykyisten laitosten asteittaiseksi mukauttamiseksi parhaaseen saatavilla olevaan tekniikkaan”, ottaen huomioon laitoksen teknisten ominaisuuksien, laitoksen käyttöasteen ja jäljellä olevan käyttöajan, sen aiheuttamien päästöjen laadun ja määrän sekä kustannusten rajoittamisen kaltaiset kriteerit.

Nyt esillä olevassa tapauksessa Kreetalla sijaitsevasta kreikkalaisesta lämpövoimalasta oli tehty ympäristön saastumista koskeva kantelu, minkä johdosta komissio kiinnostui voimalan toiminnasta ja siitä, noudattivatko Kreikan viranomaiset direktiiviä 84/360. Komissio päätyi siihen, että direktiivin 13 artiklaa oli rikottu, erityisesti sen takia, että voimalan

⁴⁸ Teollisuuslaitosten aiheuttaman ilman pilaantumisen estämisestä 28 päivänä kesäkuuta 1984 annettu neuvoston direktiivi 84/360/ETY (EYVL L 188, s. 20).

rikkidioksidipäästöt ja typen oksidien päästöt eivät olleet vähentyneet vuosina 1992–2002 ja että Kreikka ei ollut vahvistanut teollisuuslaitosten päästöjen raja-arvoja, minkä johdosta komissio päätti nostaa kanteen yhteisöjen tuomioistuimessa.

Kreikan hallitus esitti kuitenkin, että oli ryhdytty toimiin voimalan laajentamiseksi ja sellaisen politiikan ja strategian käyttöön ottamiseksi, joilla voimala voidaan mukauttaa parhaaseen saatavilla olevaan tekniikkaan. Lisäksi kyseinen hallitus väitti, että ympäristön laatu laitoksen sijaintialueella on erinomainen ja että vähäisestä saastumisesta ei aiheudu vaaraa kansanterveydelle.

Yhteisöjen tuomioistuin muistutti ensiksi niistä velvoitteista, jotka seuraavat direktiivin 13 artiklasta, ja tarpeesta mukauttaa laitokset parhaaseen saatavilla olevaan tekniikkaan. Tämän jälkeen se totesi, että toisin kuin Kreikan hallitus väittää, direktiivin 84/360 2 artiklan 1 kohdassa määritellään ilman pilaantuminen, sillä kyseisen säännöksen mukaan ilman pilaantumisella tarkoitetaan "ihmisen suoran tai välillisen toiminnan kautta ilmaan päässeitä aineita tai pääsystä energiaa, joista tai josta on seurauksena senlaatuja vahingollisia vaikutuksia, että ne vaarantavat ihmisten terveyttä, vahingoittavat luonnonvaroja ja luonnonjärjestelmiä".

Tämän jälkeen yhteisöjen tuomioistuin päätteli, että "on selvää, että niiltä osin kuin [tiettyjen aineiden] päästöillä on vahingollisia vaikutuksia ihmisten terveydelle sekä luonnonvaroille ja luonnonjärjestelmille, jäsenvaltioilla oleva velvollisuus toteuttaa tarvittavat toimenpiteet näiden kahden aineen päästöjen vähentämiseksi ei riipu [– –] sen alueen yleisestä ympäristön laadusta, johon kysymyksessä oleva teollisuuslaitos on sijoitettu". Jäsenvaltio, joka ei määrittele politiikkaa eikä strategiaa, joka koskee voimalan höyryturbiini- ja kaasuturbiiniyksiköiden asteittaista mukauttamista parhaaseen saatavilla olevaan tekniikkaan, ei noudata direktiivin 84/360 13 artiklan mukaisia velvoitteitaan.

Vaikka direktiivin 84/360 13 artiklassa ei nimenomaisesti velvoiteta jäsenvaltioita antamaan teollisuuslaitosten päästöjen raja-arvoja, on kuitenkin todettava, että tällaisten laitosten päästöjen raja-arvojen antaminen on äärimmäisen hyödyllinen keino 13 artiklassa tarkoitetun politiikan tai strategian täytäntöön panemiseksi.

Polttoaineen vahingollisten ainesosien enimmäispitoisuuksien alentaminen voidaan katsoa toimenpiteeksi, jolla voimalan kaltainen teollisuuslaitos voidaan mukauttaa parhaaseen saatavilla olevaan tekniikkaan, koska sillä voidaan alentaa tuntuvasti tällaisesta laitoksesta peräisin olevan ilmansaastumisen tasoa. Tämä edellyttää kuitenkin, että asianomaisen polttoaineen vahingollisten ainesosien pitoisuus vastaa markkinoilla saatavissa olevaa alhaisinta pitoisuutta. Toimenpiteitä, joilla voimala mukautetaan parhaaseen saatavilla olevaan teknologiaan, voivat myös olla polttimien vaihteittainen korvaaminen sekä päästöjen valvontaan ja seurantaan liittyvät toimenpiteet, edellyttäen, että näiden viimeksi mainittujen toimenpiteiden ohessa toteutetaan muita toimia, jotka vaikuttavat suoraan kyseisen voimalan päästöihin.

Niinpä yhteisöjen tuomioistuin katsoi Helleenien tasavallan jättäneen noudattamatta direktiivin 84/360 13 artiklan mukaisia velvoitteitaan.

B – Yhteisöjen tuomioistuimen kokoonpano

(Protokollajärjestys 18.1.2005)

Ensimmäinen rivi, vasemmalta oikealle:

Tuomari C. Gulmann, jaoston puheenjohtaja A. Borg Barthet, jaoston puheenjohtaja R. Silva de Lapuerta, jaoston puheenjohtaja A. Rosas, jaoston puheenjohtaja P. Jann, yhteisöjen tuomioistuimen presidentti V. Skouris, jaoston puheenjohtaja C. W. A. Timmermans, ensimmäinen julkisasiamies L. A. Geelhoed, jaoston puheenjohtaja K. Lenaerts ja julkisasiamies F. G. Jacobs.

Toinen rivi, vasemmalta oikealle:

Julkisasiamies A. Tizzano, tuomari N. Colneric, julkisasiamies D. Ruiz-Jarabo Colomer, tuomari J.-P. Puissochet, tuomari A. M. La Pergola, julkisasiamies P. Léger, tuomari R. Schintgen, tuomari S. von Bahr ja tuomari J. N. Cunha Rodrigues.

Kolmas rivi, vasemmalta oikealle:

Tuomari G. Arestis, tuomari P. Küris, tuomari K. Schiemann, julkisasiamies J. Kokott, julkisasiamies C. Stix-Hackl, julkisasiamies L. M. Poiares P. Maduro, tuomari J. Makarczyk ja tuomari E. Juhász.

Neljäs rivi, vasemmalta oikealle:

Tuomari A. Ó Caoimh, tuomari U. Löhmus, tuomari J. Malenovský, tuomari M. Ilešič, tuomari J. Klučka, tuomari E. Levits ja kirjaja R. Grass.

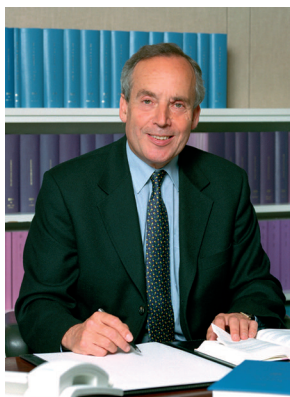
1. Yhteisöjen tuomioistuimen jäsenet

(Virkaikäjärjestyksessä)

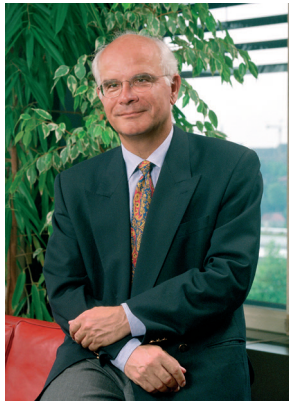
Vassilios Skouris

syntynyt 1948; oikeustieteellinen loppututkinto, Freie Universität Berlin (1970); tohtorin tutkinto valtiosääntö- ja hallinto-oikeudessa, Hampurin yliopisto (1973); professori, Hampurin yliopisto (1972–1977); julkisoikeuden professori, Bielefeldin yliopisto (1978); julkisoikeuden professori, Thessalonikin yliopisto (1982); sisäasiainministeri (1989 ja 1996); Kreetan yliopiston valtuuskunnan jäsen (1983–1987); Thessalonikin kansainvälisen talous- ja eurooppaoikeuden instituutin johtaja (1997 alkaen); Kreikan eurooppaoikeuden yhdistyksen puheenjohtaja (1992–1994); Kreikan tiedeakatemian jäsen (1993–1995); Kreikan virkamiehiä valitsevan lautakunnan jäsen (1994–1996); Trierin yliopiston eurooppaoikeuden akatemian tieteellisen neuvoston jäsen (1995 alkaen); Kreikan tuomarikoulun valtuuskunnan jäsen (1995–1996); ulkoasiainministeriön tieteellisen neuvoston jäsen (1997–1999); Kreikan talous- ja sosiaalikomitean puheenjohtaja vuonna 1998; yhteisöjen tuomioistuimen tuomari 8.6.1999 alkaen; yhteisöjen tuomioistuimen presidentti 7.10.2003 alkaen.

Francis Geoffrey Jacobs

syntynyt 1939, barrister; Queen's Counsel; Euroopan ihmisoikeustoimikunnan sihteeristön virkamies; julkisasiamies J. P. Warnerin lakimiesavustaja; eurooppaoikeuden professori, Lontoon yliopisto; Centre of European Law'n johtaja, King's College, Lontoo; kirjoittanut useita eurooppaoikeutta käsitteleviä teoksia; yhteisöjen tuomioistuimen julkisasiamies 7.10.1988 alkaen.

Claus Christian Gulmann

syntynyt 1942; oikeusministeriön virkamies; tuomari Max Sørensenin lakimiesavustaja; kansainvälisen oikeuden professori ja oikeustieteellisen tiedekunnan dekaani, Kööpenhaminan yliopisto; asianajaja; välimiesoikeuksien jäsen ja puheenjohtaja; hallinnollisen valitustuomioistuimen jäsen; yhteisöjen tuomioistuimen julkisasiamies 7.10.1991–6.10.1994; yhteisöjen tuomioistuimen tuomari 7.10.1994 alkaen.

Antonio Mario La Pergola

syntynyt 1931; valtiosääntöoikeuden ja yleisen julkisoikeuden ja vertailevan oikeustieteen professori, Padovan, Bolognan ja Rooman yliopistot; Consiglio Superiore della Magistraturan jäsen (1976–1978); perustuslakituomioistuimen jäsen, myöhemmin presidentti (1986–1987); yhteisöpolitiikan ministeri (1987–1989); Euroopan parlamentin jäsen (1989–1994); yhteisöjen tuomioistuimentuomari 7.10.1994–31.12.1994; yhteisöjen tuomioistuimen julkisasiamies 1.1.1995–14.12.1999; yhteisöjen tuomioistuimen tuomari 15.12.1999 alkaen.

Jean-Pierre Puissochet

syntynyt 1936; korkeimman hallintotuomioistuimen (Conseil d'État) jäsen (Ranska); Euroopan yhteisöjen neuvoston oikeudellisen yksikön johtaja, myöhemmin pääjohtaja (1968–1973); kansallisen työvoimaviraston pääjohtaja (1973–1975); teollisuusministeriön yleisen hallinnon johtaja (1977–1979); taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD) oikeudellisten asioiden johtaja (1979–1985); Institut international d'administration publique johtaja (1985–1987); ulkoasiainministeriön oikeudellinen neuvonantaja, oikeudellisen osaston johtaja (1987–1994); yhteisöjen tuomioistuimen tuomari 7.10.1994 alkaen.

Philippe Léger

syntynyt 1938; tuomari (1966–1970); ministre de la Qualité de la vie kabinettipäällikkö, myöhemmin neuvonantaja 1976; oikeusministerin kabinetin neuvonantaja (1976–1978); oikeusministeriön Affaires criminelles et des Grâcesin apulaisjohtaja (1978–1983); Pariisin muutoksenhakutuomioistuimen (Cour d'appel de Paris) neuvonantaja (1983–1986); oikeusministerin kabinetin apulaisjohtaja (1986); tribunal de grande instance de Bobigny'n presidentti (1986–1993); oikeusministerin kabinettipäällikkö, Pariisin muutoksenhakutuomioistuimen (Cour d'Appel de Paris) julkisasiamies (1993–1994); apulaisprofessori René Descartesin yliopisto, Paris V (1988–1993); yhteisöjen tuomioistuimen julkisasiamies 7.10.1994 alkaen.

Peter Jann

syntynyt 1935; oikeustieteen tohtori, Wienin yliopisto (1957); nimitys tuomariksi, määrätty liittovaltion oikeusministeriöön (1961); lehdistöasioita käsittelevä tuomari Wienin Straf-Bezirksgerichtissä (1963–1966); tiedottaja liittovaltion oikeusministeriössä (1966–1970), tämän jälkeen tehtäviä kyseisen ministeriön kansainvälisellä osastolla; Itävallan parlamentin oikeusvaliokunnan asiantuntija ja tiedottaja (1973–1978); nimitys Verfassungsgerichtshofin jäseneksi (1978); kyseisen tuomioistuimen vakinaisen esittelevä tuomari vuoden 1994 loppuun saakka; yhteisöjen tuomioistuimen tuomari 19.1.1995 alkaen.

Dámaso Ruiz-Jarabo Colomer

syntynyt 1949; tuomari; korkeimman tuomarineuvoston (Consejo General del Poder Judicial) jäsen; professori; Consejo General del Poder Judicialin presidentin kabinetin päällikkö; Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ad hoc -tuomari; Tribunal Supremen jäsen 1996 alkaen; yhteisöjen tuomioistuimen julkisasiamies 19.1.1995 alkaen.

Romain Schintgen

syntynyt 1939; työministeriön virkamies; talous- ja sosiaalineuvoston puheenjohtaja; Société nationale de crédit et d'investissementin ja Société européenne des satellitesin hallituksen jäsen; hallituksen edustaja Euroopan sosiaalirahaston komiteassa, työntekijöiden vapaata liikkuvuutta käsittelevässä neuvoa-antavassa komiteassa ja Euroopan elin- ja työolojen kehittämissäätiön hallituksessa; yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomari 25.9.1989–11.7.1996; yhteisöjen tuomioistuimen tuomari 12.7.1996 alkaen.

Ninon Colneric

syntynyt vuonna 1948; opiskellut Tübingenissa, Münchenissä ja Genevessä, tehnyt tieteellistä tutkimusta Lontoossa ja saanut oikeustieteen tohtorin arvon Münchenin yliopistosta; tuomarina Oldenburgin Arbeitsgerichtissä; Bremenin yliopistossa hankittu kelpoisuus opettaa työoikeutta, oikeussosiologiaa ja sosiaalioikeutta; virkaatekevänä professorina Frankfurtin ja Bremenin yliopistoissa; Schleswig-Holsteinin Landesarbeitsgerichtin presidenttinä (1989); mukana asiantuntijana European Expertise Servicen (EU) hankkeessa, joka koski työoikeus uudistusta Kirgisiassa (1994–1995); työoikeuden ja erityisesti eurooppalaisen työoikeuden emeritusprofessori Bremenin yliopistossa; yhteisöjen tuomioistuimen tuomari 15.7.2000 alkaen.

Stig von Bahr

syntynyt 1939; työskennellyt eduskunnan oikeusasiamiehen toimistossa ja Ruotsin valtioneuvoston kansliassa sekä eri ministeriöissä, mm. valtiovarainministeriön alivaltiosihteerinä; nimitetty tuomariksi Göteborgin Kammarrätteniin 1981, tämän jälkeen tuomariksi Regeringsrätteniin 1985; osallistunut useiden virallisten selontekojen laatimiseen erityisesti vero- ja kirjanpitolainsäädännön alalla; mm. inflaatioon mukautettua tuloveroa käsittelevän työryhmän puheenjohtaja, kirjanpito-työryhmän puheenjohtaja ja yksityisten yhtiöiden osakkaiden verotusta käsittelevän työryhmän erityisesittelijä; lisäksi kirjanpitosääntöjä käsittelevän neuvoston puheenjohtaja ja Lagrådetin jäsen sekä rahoitustarkastusneuvoston jäsen; julkaissut useita artikkeleita erityisesti verolainsäädännön alalla; yhteisöjen tuomioistuimen tuomari 7.10.2000 alkaen.

Antonio Tizzano

syntynyt 1940; eri opetustehtäviä Italian yliopistoissa; Italian Euroopan yhteisöissä toimivan pysyvän edustuston oikeudellinen neuvonantaja (1984–1992); asianajaja Corte di cassationessa ja muissa korkeimmissa tuomioistuimissa; Italian valtuuskunnan jäsen mm. Euroopan yhteisasiakirjaa ja Euroopan unionista tehtyä sopimusta koskevista kansainvälisissä neuvotteluissa ja hallitusten välisissä konferensseissa; useita eri julkaisuja; Euroopan komission varainhoitoa tutkimaan nimityn riippumattoman asiantuntijaryhmän jäsen (1999); Rooman yliopiston eurooppaoikeuden professori, kansainvälisen oikeuden ja eurooppaoikeuden laitoksen johtaja; yhteisöjen tuomioistuimen julkisasiamies 7.10.2000 alkaen.

José Narciso da Cunha Rodrigues

syntynyt 1940; eri tehtäviä oikeuslaitoksen palveluksessa (1964–1977); oikeuslaitoksen uudistamista koskevien tutkimusten toteuttamiseen ja koordinointiin liittyviä eri tehtäviä; hallituksen edustaja Euroopan ihmisoikeustoimikunnassa ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimessa (1980–1984); Euroopan neuvoston ihmisoikeuskomitean asiantuntija (1980–1985); rikoslain ja oikeudenkäyntimenettelystä rikosasioissa annetun lain uudistamista koskevan työryhmän jäsen; Procurador-Geral da República (1984–2000); Euroopan unionin petostentorjuntaviraston (OLAF) valvontakomitean jäsen (1999–2000); yhteisöjen tuomioistuimen tuomari 7.10.2000 alkaen.

Christiaan Willem Anton Timmermans

syntynyt 1941; Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen lakimiesavustaja (1966–1969); Euroopan yhteisöjen komission virkamies (1969–1977); oikeustieteen tohtori, Leydenin yliopisto; Groningenin yliopiston eurooppaoikeuden professori (1977–1989); Arnhemin muutoksenhakutuomioistuimen (Gerechtshof te Arnhem) ylimääräinen tuomari; useita eri julkaisuja; Euroopan yhteisöjen komission oikeudellisen yksikön apulaispääjohtaja (1989–2000); Amsterdamin yliopiston eurooppaoikeuden professori; yhteisöjen tuomioistuimen tuomari 7.10.2000 alkaen.

Leendert A. Geelhoed

syntynyt 1942; Utrechtin yliopiston tutkimusassistentti (1970–1971); Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen lakimiesavustaja (1971–1974); oikeusministeriön pääneuvonantaja (1975–1982); hallituspolitiikkaa käsittelevän neuvoa-antavan komitean jäsen (1983–1990); eri opetustehtäviä; talousministeriön pääsihteeri (1990–1997); yleisten asioiden ministeriön pääsihteeri (1997–2000); yhteisöjen tuomioistuimen julkisasiamies 7.10.2000 alkaen.

Christine Stix-Hackl

syntynyt 1957; oikeustieteen tohtori, Wienin yliopisto; eurooppaoikeuden jatko-opintoja, collège d'Europe, Brügge; Itävallan diplomaattikunnan jäsen (vuodesta 1982); Itävallan ulkoasiainministeriön oikeudellisen osaston Euroopan yhteisöihin liittyvien asioiden erityisasiantuntija (1985–1988); Euroopan yhteisöjen komission oikeudellinen yksikkö (1989); Itävallan ulkoasiainministeriön Euroopan unionin asioista vastaavan oikeudellisen yksikön päällikkö (1992–2000, erikoislähettiläs); osallistunut Euroopan talousaluetta koskeviin neuvotteluihin ja Itävallan liittymisestä Euroopan unioniin käytyihin neuvotteluihin; Itävallan valtionasiamies Euroopan yhteisöjen tuomioistuimessa 1995 alkaen; Itävallan pääkonsuli Zürichissä (2000); eri opetustehtäviä ja julkaisuja; yhteisöjen tuomioistuimen julkisasiamies 7.10.2000 alkaen.

Allan Rosas

syntynyt 1948; oikeustieteen tohtori (1977), Turun yliopisto; Turun yliopiston julkisoikeuden apulaisprofessori (1978–1981) ja Åbo Akademin professori (1981–1996); Åbo Akademin ihmisoikeusinstituutin johtaja (1985–1995); erilaisia kansainvälisiä ja kansallisia akateemisia luottamustehtäviä ja jäsenyyksiä tieteellisissä yhdistyksissä; toiminut johtajana useissa kansainvälisissä ja kansallisissa tutkimusprojekteissa ja ohjelmissa, jotka ovat liittyneet mm. Euroopan yhteisön oikeuteen, kansainväliseen oikeuteen, ihmis- ja perusoikeuksiin, valtiosääntö- ja vertailevaan julkisoikeuteen; edustanut Suomen hallitusta Suomen valtuuskunnan jäsenenä tai neuvonantajana useissa kansainvälisissä konferensseissa ja kokouksissa; asiantuntijatehtäviä Suomen oikeus-elämässä, mm. lainvalmistelussa ja eduskunnan eri valiokunnissa sekä YK:ssa, Unescossa, ETYKissä ja Euroopan neuvostossa; vuodesta 1995 Euroopan yhteisöjen komission oikeudellinen pääneuvonantaja (ulkosuhteet); vuoden 2001 maaliskuusta lähtien komission oikeudellisen yksikön varapääjohtaja; yhteisöjen tuomioistuimen tuomari 17.1.2002 alkaen.

Rosario Silva de Lapuerta

syntynyt 1954; oikeustieteen kandidaatti (Madridin Complutense-yliopisto); valtionasiamies asemapaikkanaan Malaga; valtionasiamies liikenne-, matkailu- ja viestintäministeriön oikeudellisessa yksikössä ja sen jälkeen ulkoasiainministeriön oikeudellisessa yksikössä; valtionasiamies ja valtion Euroopan yhteisöjen tuomioistuimeen liittyviä asioita käsittelevän oikeudellisen osaston päällikkö ja valtionasiamiesviraston (oikeusministeriö) yhteisöihin ja kansainvälisiin asioihin liittyvää oikeudellista neuvontaa antavan osaston apulaispäällikkö; jäsen yhteisöjen tuomioistuinjärjestelmän tulevaisuutta käsittelevässä asiantuntijaryhmässä; puheenjohtaja Espanjan valtuuskunnassa yhteisön tuomioistuinjärjestelmän uudistamista Nizzan sopimuksessa käsittelevässä Puheenjohtajan ystävät -työryhmässä ja neuvoston tilapäisessä Yhteisöjen tuomioistuin -työryhmässä; yhteisön oikeuden professori Madridin Escuela Diplomáticaassa; päätoimittaja Noticias de la Unión Europea -julkaisussa; yhteisöjen tuomioistuimen tuomari 7.10.2003 alkaen.

Koen Lenaerts

syntynyt 1954; oikeustieteen kandidaatti ja oikeustieteen tohtori, Leuvenin katolinen yliopisto (Katholieke Universiteit Leuven); Master of Laws, Master in Public Administration (Harvardin yliopisto); assistentti (1979–1983) ja professori (1983 alkaen) Leuvenin katolisessa yliopistossa; yhteisöjen tuomioistuimen lakimiesavustaja (1984–1985); yhteisön oikeuden opettaja, Collège d'Europe, Brügge (1984–1989); Brysselin asianajajayhteisön jäsen (1986–1989); vieraileva professori Harvard Law Schoolissa (1989); yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomari 25.9.1989–6.10.2003; yhteisöjen tuomioistuimen tuomari 7.10.2003 alkaen.

Juliane Kokott

syntynyt 1957; oikeustieteen opintoja (Bonnin ja Geneven yliopistot); LL.M. (American University/Washington D.C.); oikeustieteen tohtori (Heidelbergin yliopisto 1985, Harvardin yliopisto 1990); vieraileva professori Berkeleyyn yliopistossa (1991); Saksan julkisoikeuden, kansainvälisen oikeuden ja yhteisön oikeuden professori Augsburgin yliopistossa (1992), Heidelbergin yliopistossa (1993) ja Düsseldorfin yliopistossa (1994); Saksan hallituksen nimittämä ylimääräinen tuomari Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön (ETYJ) sovittelu- ja välitystuomioistuimessa; globaalia kehitystä käsittelevän liittotasavallan neuvoa-antavan neuvoston (WBGU) varapuheenjohtaja (1996); kansainvälisen oikeuden, kansainvälisen kauppaoikeuden ja yhteisön oikeuden professori St. Gallenin yliopistossa (1999); yhteisön oikeuden ja kansainvälisen kauppaoikeuden instituutin johtaja St. Gallenin yliopistossa (2000); kauppaoikeuden erikoistumisohjelman apulaisjohtaja St. Gallenin yliopistossa (2001); yhteisöjen tuomioistuimen julkisasiamies 7.10.2003 alkaen.

Luís Miguel Pires Pessoa Maduro

syntynyt 1967; oikeustieteen kandidaatti (Lissabonin yliopisto, 1990); assistentti (Euroopan yliopistoinstituutti, Firenze, 1991); oikeustieteen tohtori (Euroopan yliopistoinstituutti, Firenze, 1996); vieraileva professori (College of Europe, Natolin; Ortega y Gasset -instituutti, Madrid; Portugalin katolinen yliopisto; Eurooppa-opintojen instituutti, Macao); professori (Lissabonin Nova yliopisto, 1997); Fulbright Visiting Research Fellow (Harvardin yliopisto, 1998); Kansainvälisen kauppaoikeuden akatemian apulaisjohtaja; päätoimittaja (Hart Series on European Law and Integration, European Law Journal) ja useiden oikeustieteellisten aikakausjulkaisujen toimitusneuvoston jäsen; yhteisöjen tuomioistuimen julkisasiamies 7.10.2003 alkaen.

Konrad Hermann Theodor Schiemann

syntynyt 1937; oikeustieteen opintoja Cambridgessa; barrister (1964–1980); Queen's Counsel (1980–1986); tuomari, High Court of England and Wales (1986–1995); Lord Justice of Appeal (1995–2003); vanhempi jäsen 1985 alkaen ja varainhoitaja vuonna 2003, Honourable Society of the Inner Temple; yhteisöjen tuomioistuimen tuomari 8.1.2004 alkaen.

Jerzy Makarczyk

syntynyt 1938; oikeustieteen tohtori (1966); kansainvälisen julkisoikeuden professori (1974); Senior Visiting Fellow Oxfordin yliopistossa (1985); Tokion kansainvälisen kristillisen yliopiston professori (1988); julkaissut useita kansainvälisen julkisoikeuden, yhteisön oikeuden ja ihmisoikeuksien alaa koskevia teoksia; useiden kansainvälistä oikeutta, eurooppaoikeutta ja ihmisoikeuksia tutkivien tieteellisten seurojen jäsen; Puolan hallituksen edustaja Venäjän joukkojen vetäytymistä Puolasta koskevissa neuvotteluissa; ulkoasiainministeriön alivaltiosihteeri, sittemmin valtiosihteeri (1989–1992); Puolan valtuuskunnan puheenjohtaja Yhdistyneiden Kansakuntien yleiskokouksessa; Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomari (1992–2002); kansainvälisen oikeuden instituutin puheenjohtaja (2003); Puolan tasavallan presidentin neuvonantaja ulkopoliittikan ja ihmisoikeuksien alalla (2002–2004); yhteisöjen tuomioistuimen tuomari 11.5.2004 lähtien.

Pranas Kūris

syntynyt 1938; oikeustieteellinen tutkinto, Vilnan yliopisto (1961); oikeustieteellinen tutkinto, Moskovan yliopisto (1965); tohtorintutkinto (Dr. hab), Moskovan yliopistossa (1973); Pariisin yliopiston Institut des Hautes Études Internationalin harjoittelija (johtaja: professori Ch. Rousseau) (1967–1968); Liettuan tiedeakatemian jäsen (1996); Liettuan oikeustieteellisen yliopiston kunniatohtori (2001); eri opetus- ja hallintotehtävissä Vilnan yliopistossa (1961–1990); luennoitsija, va. professori, kansainvälisen julkisoikeuden professori, oikeustieteellisen tiedekunnan dekaani; useita virkoja Liettuan ulkoasiain- ja oikeushallinnossa; oikeusministeri (1990–1991), korkeimman hallinto-oikeuden jäsen (1991), Liettuan tasavallan Belgian, Luxemburgin ja Alankomaiden suurlähettiläs (1992–1994); (entisen) Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomari (6/1994–11/1998); Liettuan korkeimman oikeuden tuomari, ja presidentti (12/1994–10/1998); Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomari (11/1998 lähtien); osallistunut useisiin kansainvälisiin konferensseihin; Liettuan neuvotteluvaltuuskunnan jäsen Sosialististen neuvostotasavaltojen liiton kanssa käydyssä neuvotteluissa (1990–1992); useita julkaisuja (noin 200); yhteisöjen tuomioistuimen tuomari 11.5.2004 lähtien.

Endre Juhász

syntynyt vuonna 1944; oikeustieteellinen tutkinto, Szegedin yliopisto, Unkari (1967); Unkarin asianajajatutkinto (1970); vertailevan oikeustieteen jatko-opintoja Strasbourgin yliopistossa, Ranskassa (1969, 1970, 1971, 1972); ulkomaankauppaministeriön oikeudellisen osaston virkamies (1966–1974), lainsäädäntöneuvos (1973–1974); Unkarin Brysselin suurlähetystön ensimmäinen kaupallinen sihteeri, vastuualueena yhteisön oikeuteen liittyvät kysymykset (1974–1979); ulkomaankauppaministeriön osastopäällikkö (1979–1983); Unkarin Washington D.C:n suurlähetystön (Yhdysvallat) ensimmäinen kaupallinen sihteeri, sittemmin kaupallinen neuvos (1983–1989); kauppaministeriön ja kansainvälisten taloussuhteiden ministeriön ylijohtaja (1989–1991); pääneuvottelijana Unkarin ja Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden välistä assosiaatiosopimusta koskevissa neuvotteluissa (1990–1991); kansainvälisten taloussuhteiden ministeriön kansliapäällikkö, Euroopan asioita hoitavan viraston pääjohtaja (1992); kansainvälisten taloussuhteiden ministeriön valtiosihteeri (1993–1994); valtiosihteeri, Euroopan asioita hoitavan viraston pääjohtaja, teollisuus- ja kauppaministeriö (1994); Unkarin tasavallan ylimääräinen ja täysivaltainen suurlähettiläs Euroopan unionissa, edustuston päällikkö (1/1995–5/2003); pääneuvottelija Unkarin tasavallan liittymistä Euroopan unioniin koskevissa neuvotteluissa (7/1998–4/2003); salkuton ministeri eurooppalaisten integraatiokysymysten koordinoinnissa (toukokuusta 2003 lähtien); yhteisöjen tuomioistuimen tuomari 11.5.2004 lähtien.

George Arestis

syntynyt 1945; oikeustieteellinen tutkinto, Ateenan yliopisto (1968); M.A. Comparative Politics and Government, Kentin yliopisto Canterbury (1970); asianajaja Kyproksella (1972–1982); alioikeustuomari (1982); alioikeuden päällikkötuomari (1995); Nikosian alioikeuden hallinnollinen päällikkötuomari (1997–2003); Kyproksen korkeimman oikeuden tuomari (2003); yhteisöjen tuomioistuimen tuomari 11.5.2004 lähtien.

Anthony Borg Barthet U.O.M.

syntynyt 1947; oikeustieteen tohtori, Maltan kuninkaallinen yliopisto 1973; siirtyminen Maltan julkishallinnon tehtäviin Notary to Governmentin nimikkeellä (1975); ylitarkastaja (1978), lainsäädäntöneuvos (1979), apulais-Attorney General (1988) ja Maltan presidentin nimittämä Attorney General (1989); osa-aikainen siviilioikeuden opettaja Maltan yliopistossa (1985–1989); Maltan yliopiston konsistorin jäsen (1998–2004); oikeushallinnon valtuuskunnan jäsen (1994–2004); Maltan välimiesmenettelykeskuksen hallintoneuvoston jäsen (1998–2004); yhteisöjen tuomioistuimen tuomari 11.5.2004 lähtien.

Marko Ilešič

syntynyt 1947; oikeustieteen tohtori, Ljubljanan yliopisto; erikoistunut vertailevaan oikeustieteeseen, Strasbourgin ja Coimbran yliopistot; asianajaja; Ljubljanan työtuomioistuimen tuomari (1975–1986); urheilutuomioistuimen puheenjohtaja (1978–1986); Triglav-vakuutusyhtiön välimiestuomioistuimen välimies (1990–1998); pörssin välimieslautakunnan puheenjohtaja (vuodesta 1995); pörssin välitystuomioistuimen välimies (vuodesta 1998); Jugoslavian (vuoteen 1991 asti) ja Slovenian (vuodesta 1991 lähtien) kauppakamarin välimies; Pariisin kansainvälisen kauppakamarin välimies; UEFA:n (vuodesta 1988) ja FIFA:n (vuodesta 2000) muutoksenhakutuomioistuimen tuomari; Slovenian lakimiesliiton puheenjohtaja; International Law Associationin, kansainvälisen merenkulkukomitean ja useiden muiden kansainvälisten oikeustieteellisten yhdistysten jäsen; kansainvälisen siviili-, kauppa- ja yksityisoikeuden professori; Ljubljanan yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan dekaani; julkaissut erittäin monia oikeustieteellisiä teoksia; yhteisöjen tuomioistuimen tuomari 11.5.2004 lähtien.

Jiří Malenovský

syntynyt 1950; oikeustieteen tohtori, Prahan Kaarlen yliopisto (1975); yliassistentti (1974–1990), varadekaani (1989–1991) ja kansainvälisen oikeuden ja eurooppaoikeuden laitoksen esimies (1990–1992), Brnon Masaryk-yliopisto; Tšekkoslovakian perustuslakituomioistuimen tuomari (1992); suurlähettiläs Euroopan neuvostossa (1993–1998); Euroopan neuvoston ministerivaltuuskunnan puheenjohtaja (1995); ulkoasiainministeriön pääjohtaja (1998–2000); Tšekin ja Slovakian ryhmien puheenjohtaja Association de droit internationalissa (1999–2001); perustuslakituomioistuimen tuomari (2000–2004); lainsäädäntöneuvoston jäsen (1998–2000); Haagin pysyvän välitystuomioistuimen jäsen (vuodesta 2000 lähtien); kansainvälisen julkisoikeuden professori, Brnon Masaryk-yliopisto (2001); yhteisöjen tuomioistuimen tuomari 11.5.2004 lähtien.

Ján Klučka

syntynyt 1951; oikeustieteen tohtori, Bratislavan yliopisto (1974); kansainvälisen oikeuden professori, Kosicen yliopisto (1975 lähtien); perustuslakituomioistuimen tuomari (1993); Haagin pysyvän välitystuomioistuimen jäsen (1994); Venetsian komission jäsen (1994); Slovakian kansainvälisen oikeuden yhdistyksen puheenjohtaja (2002); yhteisöjen tuomioistuimen tuomari 11.5.2004 lähtien.

Uno Lohmus

syntynyt 1952; oikeustieteen tohtori 1986; asianajaja (1977–1998); rikosoikeuden vieraileva professori Tarton yliopistossa; Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomari (1994–1998); Viron korkeimman oikeuden presidentti (1998–2004); perustuslakikomitean jäsen; rikoslakikomitean neuvonantaja; rikoslakia valmistelevan työryhmän jäsen; kirjoittanut useita teoksia ihmisoikeuksista ja valtiosääntöoikeudesta; yhteisöjen tuomioistuimen tuomari 11.5.2004 lähtien.

Egils Levits

syntynyt 1955; oikeustieteellinen ja valtiotieteellinen tutkinto, Hampurin yliopisto; Kielin yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan tutkija; Latvian parlamentin neuvonantaja kansainvälistä oikeutta, valtiosääntöoikeutta ja lainsäädäntöuudistusta koskevissa kysymyksissä; Latvian Saksan ja Sveitsin (1992–1993) sekä Itävallan, Sveitsin ja Unkarin (1994–1995) suurlähettiläs; ulkoasiainministerin tehtäviä hoitava varapääministeri ja oikeusministeri (1993–1994); ETYJ:n sovittelu- ja välimiestuomioistuimen jäsen (vuodesta 1997 lähtien); pysyvän välimiestuomioistuimen jäsen (vuodesta 2001 lähtien); Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomari 1995–2004); lukuisia julkaisuja valtiosääntöoikeuden ja hallinto-oikeuden, lainsäädäntöuudistuksen ja yhteisön oikeuden alalta; yhteisöjen tuomioistuimen tuomari 11.5.2004 lähtien.

Aindrias Ó Caoimh

syntynyt 1950; Bachelor in Civil Law (National University of Ireland, University College Dublin, 1971); Barrister (King's Inns, 1972); yhteisön oikeuden jatkotutkinto (University College Dublin, 1977); Irlannin asianajajayhteisön jäsen (1972–1999); yhteisön oikeuden opettaja (King's Inns, Dublin); Senior Counsel (1994–1999); toiminut Irlannin hallituksen asiamiehenä Euroopan yhteisöjen tuomioistuimessa lukuisissa asioissa; tuomari, High Court (1999 alkaen); Bench (dekaan) of the Honorable Society of King's Inns (1999 alkaen); Irlannin yhteisön oikeuden yhdistyksen varapuheenjohtaja; kansainvälisen oikeuden yhdistyksen Irlannin osaston jäsen; yhteisöjen tuomioistuimen entisen tuomarin (1974–1985) Andreas O'Keeffin (Aindrias Ó Caoimh) poika; yhteisöjen tuomioistuimen tuomari 13.10.2004 alkaen.

Roger Grass

syntynyt 1948; loppututkinto l'Institut d'études politiques de Paris'sta sekä julkisoikeuden alalta; Tribunal de Grande Instance de Versailles'n apulaissyöttäjä; yhteisöjen tuomioistuimen johtava hallintovirkamies; Pariisin muutoksenhakutuomioistuimen (Cour d'appel de Paris) pääsihteeri; oikeusministerin kabinetti; yhteisöjen tuomioistuimen presidentin lakimiesavustaja; yhteisöjen tuomioistuimen kirjaaja 10.2.1994 alkaen.

2. Yhteisöjen tuomioistuimen kokoonpanon muutokset vuonna 2005

Yhteisöjen tuomioistuimen kokoonpanossa ei ollut muutoksia vuonna 2005.

3. Protokollajärjestys

1.1.–6.10.2005

Yhteisöjen tuomioistuimen presidentti V. Skouris
Ensimmäisen jaoston puheenjohtaja P. Jann
Toisen jaoston puheenjohtaja C. W. A. Timmermans
Kolmannen jaoston puheenjohtaja A. Rosas
Ensimmäinen julkisasiamies L. A. Geelhoed
Viidennen jaoston puheenjohtaja R. Silva de Lapuerta
Neljännen jaoston puheenjohtaja K. Lenaerts
Kuudennen jaoston puheenjohtaja A. Borg Barthet
Julkisasiamies F. G. Jacobs
Tuomari C. Gulmann
Tuomari A. M. La Pergola
Tuomari J.-P. Puissech
Julkisasiamies P. Léger
Julkisasiamies D. Ruiz-Jarabo Colomer
Tuomari R. Schintgen
Tuomari N. Colneric
Tuomari S. von Bahr
Julkisasiamies A. Tizzano
Tuomari J. N. Cunha Rodrigues
Julkisasiamies C. Stix-Hackl
Julkisasiamies J. Kokott
Julkisasiamies L. M. Poiares P. Maduro
Tuomari K. Schiemann
Tuomari J. Makarczyk
Tuomari P. Küris
Tuomari E. Juhász
Tuomari G. Arestis
Tuomari M. Ilešič
Tuomari J. Malenovský
Tuomari J. Klučka
Tuomari U. Lohmus
Tuomari E. Levits
Tuomari A. Ó Caoimh

Kirjaaja R. Grass

7.10–31.12.2005

Yhteisöjen tuomioistuimen presidentti V. Skouris
Ensimmäisen jaoston puheenjohtaja P. Jann
Toisen jaoston puheenjohtaja C. W. A. Timmermans
Kolmannen jaoston puheenjohtaja A. Rosas
Ensimmäinen julkisasiamies C. Stix-Hackl
Neljännen jaoston puheenjohtaja K. Schiemann
Viidennen jaoston puheenjohtaja J. Makarczyk
Kuudennen jaoston puheenjohtaja J. Malenovský
Julkisasiamies F. G. Jacobs
Tuomari C. Gulmann
Tuomari A. M. La Pergola
Tuomari J.-P. Puissochet
Julkisasiamies P. Léger
Julkisasiamies D. Ruiz-Jarabo Colomer
Tuomari R. Schintgen
Tuomari N. Colneric
Tuomari S. von Bahr
Julkisasiamies A. Tizzano
Tuomari J. N. Cunha Rodrigues
Julkisasiamies L. A. Geelhoed
Tuomari R. Silva de Lapuerta
Tuomari K. Lenaerts
Julkisasiamies J. Kokott
Julkisasiamies L. M. Poiares P. Maduro
Tuomari P. Küris
Tuomari E. Juhász
Tuomari G. Arestis
Tuomari A. Borg Barthet
Tuomari M. Ilešič
Tuomari J. Klučka
Tuomari U. Lohmus
Tuomari E. Levits
Tuomari A. Ó Caoimh

Kirjaaja R. Grass

4. Yhteisöjen tuomioistuimen entiset jäsenet

Pilotti Massimo, tuomari (1952–1958), presidentti 1952–1958
Serrarens Petrus, Josephus, Servatius, tuomari (1952–1958)
Riese Otto, tuomari (1952–1963)
Delvaux Louis, tuomari (1952–1967)
Rueff Jacques, tuomari (1952–1959 et 1960–1962)
Hammes Charles Léon, tuomari (1952–1967), presidentti 1964–1967
Van Kleffens Adrianus, tuomari (1952–1958)
Lagrange Maurice, julkisasiamies (1952–1964)
Roemer Karl, julkisasiamies (1953–1973)
Rossi Rino, tuomari (1958–1964)
Donner Andreas Matthias, tuomari (1958–1979), presidentti 1958–1964
Catalano Nicola, tuomari (1958–1962)
Trabucchi Alberto, tuomari (1962–1972), julkisasiamies (1973–1976)
Lecourt Robert, tuomari (1962–1976), presidentti 1967–1976
Strauss Walter, tuomari (1963–1970)
Monaco Riccardo, tuomari (1964–1976)
Gand Joseph, julkisasiamies (1964–1970)
Mertens de Wilmars Josse J., tuomari (1967–1984), presidentti 1980–1984
Pescatore Pierre, tuomari (1967–1985)
Kutscher Hans, tuomari (1970–1980), presidentti 1976–1980
Dutheillet de Lamothe Alain Louis, julkisasiamies (1970–1972)
Mayras Henri, julkisasiamies (1972–1981)
O'Daigh Cearbhall, tuomari (1973–1974)
Sørensen Max, tuomari (1973–1979)
Mackenzie Stuart Alexander J., tuomari (1973–1988), presidentti 1984–1988
Warner Jean-Pierre, julkisasiamies (1973–1981)
Reischl Gerhard, julkisasiamies (1973–1981)
O'Keeffe Aindrias, tuomari (1975–1985)
Capotorti Francesco, tuomari (1976), julkisasiamies (1976–1982)
Bosco Giacinto, tuomari (1976–1988)
Touffait Adolphe, tuomari (1976–1982)
Koopmans Thyman, tuomari (1979–1990)
Due Ole, tuomari (1979–1994), presidentti 1988–1994
Everling Ulrich, tuomari (1980–1988)
Chloros Alexandros, tuomari (1981–1982)
Slynn Sir Gordon, julkisasiamies (1981–1988), tuomari (1988–1992)
Rozès Simone, julkisasiamies (1981–1984)
VerLoren van Themaat Pieter, julkisasiamies (1981–1986)
Grévisse Fernand, tuomari (1981–1982 ja 1988–1994)
Bahlmann Kai, tuomari (1982–1988)
Mancini G. Federico, julkisasiamies (1982–1988), tuomari (1988–1999)
Galmot Yves, tuomari (1982–1988)
Kakouris Constantinos, tuomari (1983–1997)
Lenz Carl Otto, julkisasiamies (1984–1997)

Darmon Marco, julkisasiamies (1984–1994)
Joliet René, tuomari (1984–1995)
O’Higgins Thomas Francis, tuomari (1985–1991)
Schockweiler Fernand, tuomari (1985–1996)
Mischo Jean, julkisasiamies (1986–1991 ja 1997–2003)
De Carvalho Moitinho de Almeida José Carlos, tuomari (1986–2000)
Da Cruz Vilaça José Luis, julkisasiamies (1986–1988)
Rodríguez Iglesias Gil Carlos, tuomari (1986–2003), presidentti 1994–2003
Diez de Velasco Manuel, tuomari (1988–1994)
Zuleeg Manfred, tuomari (1988–1994)
Van Gerven Walter, julkisasiamies (1988–1994)
Tesauro Giuseppe, julkisasiamies (1988–1998)
Kapteyn Paul Joan George, tuomari (1990–2000)
Murray John L., tuomari (1991–1999)
Edward David Alexander Ogilvy, tuomari (1992–2004)
Cosmas Georges, julkisasiamies (1994–2000)
Hirsch Günter, tuomari (1994–2000)
Elmer Michael Bendik, julkisasiamies (1994–1997)
Ragnemalm Hans, tuomari (1995–2000)
Sevón Leif, tuomari (1995–2002)
Fennelly Nial, julkisasiamies (1995–2000)
Wathelet Melchior, tuomari (1995–2003)
Ioannou Krateros, tuomari (1997–1999)
Alber Siegbert, julkisasiamies (1997–2003)
Saggio Antonio, julkisasiamies (1998–2000)
O’Kelly Macken Fidelma, tuomari (1999–2004)

— Presidentit

Pilotti Massimo (1952–1958)
Donner Andreas Matthias (1958–1964)
Hammes Charles Léon (1964–1967)
Lecourt Robert (1967–1976)
Kutscher Hans (1976–1980)
Mertens de Wilmars Josse J. (1980–1984)
Mackenzie Stuart Alexander John (1984–1988)
Due Ole (1988–1994)
Rodríguez Iglesias Gil Carlos (1994–2003)

— Kirjaajat

Van Houtte Albert (1953–1982)
Heim Paul (1982–1988)
Giraud Jean-Guy (1988–1994)

II luku

Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

A – Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toiminta vuonna 2005

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentti Bo Vesterdorf

Vuosi 2005 oli ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle vuosi, jolle oli leimaa-antavaa kyseisen tuomioistuimen käsiteltäväksi saatettujen asioiden määrän ja laadun merkittävä kehitys.

Vuotta 2005 koskevat oikeudenkäyntitilastot osoittavat ensiksikin ratkaistujen asioiden määrän hyvin tuntuvaan kasvua. Vuonna 2005 ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin nimittäin päätti käsittelyn 610 asiassa, mikä merkitsee 69 prosentin kasvua verrattuna edelliseen vuoteen, jonka aikana ratkaistiin 361 asiaa. Tämä hyvin merkittävä kehitys täytyy suhteuttaa, sillä 117 asian käsittely ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa päättyi vuonna 2005 sen takia, että ne siirrettiin Euroopan unionin virkamiestuomioistuimeen. Jos tätä siirtoa ei oteta huomioon, ratkaistujen asioiden lukumäärä on kuitenkin kasvanut merkittävästi (37 prosenttia) vuoteen 2004 verrattuna. Voidaan huomata, että edellisten vuosien tavoin selvästi suurin osa (eli 83 prosenttia) vuonna 2005 ratkaistuista asioista on ratkaistu kolmen tuomarin jaostossa. Näistä asioista kymmenen prosenttia oli sellaisia, joissa käsittely päättyi viiden tuomarin jaostossa, ja yksi prosentti oli puolestaan sellaisia, joissa käsittely päättyi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toimiessa yhden tuomarin kokoonpanossa, minkä lisäksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin antoi vuonna 2005 ensimmäiset tuomionsa suuressa jaostossa (11 tuomarin kokoonpano) kuudessa asiassa, joissa oli kyse yhteisöä vastaan nostetuista vahingonkorvauskanteista (jäljempänä III osa).

Tähän ratkaistujen asioiden määrän hyvin tuntuvaan kasvuun, joka merkittävältä osin johtuu kymmenen uuden tuomarin saapumisesta vuonna 2004, liittyy rekisteriin merkittyjen asioiden lukumäärän pieneneminen vuonna 2005. Tämä lukumäärä on nimittäin 469, kun taas vuonna 2004 se oli 536, mikä osoittaa 12 prosentin suuruista laskua. Tämä pieneneminen on kuitenkin suhteutettava, sillä vuonna 2004 yhteisöjen tuomioistuin siirsi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 27 asiaa toimivallan siirron takia, jonka johdosta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin saattoi ratkaista jäsenvaltioiden nostamat suorat kanteet. Rekisteriin merkittyjen asioiden lukumäärä on tänä vuonna todellisuudessa palautunut tasolle, joka on verrattavissa vuoden 2003 tasoon (466 asiaa). Lisäksi yhteisön tavaramerkkiä koskevien asioiden lukumäärä on vakiintunut, sillä vuonna 2005 tuli vireille 98 asiaa (verrattuna vuonna 2004 vireille tulleisiin 110 asiaan), mikä on edellisen vuoden tavoin kuitenkin noin 20 prosenttia vireille tulleista asioista. Henkilöstöasioiden lukumäärä on sitä vastoin edelleen kasvanut sekä lukumääräisesti (151 asiaa verrattuna vuoden 2004 määrään, joka oli 146) että suhteellisesti (32 prosenttia verrattuna edellisen vuoden lukuun, joka oli 27 prosenttia).

Lopulta vuoden 2005 päättyessä vireillä olleiden asioiden määrä oli 1033, mikä osoittaa 141 asian eli 12 prosentin vähentymistä edelliseen vuoteen verrattuna. Sen jälkeen kun Euroopan unionin virkamiestuomioistuimeen siirrettiin 117 asiaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa on vireillä 152 henkilöstöasiaa, mikä tarkoittaa tuomioistuimelle hieman yli yhden vuoden työskentelyä näiden asioiden parissa.

Vaikka vuotta 2005 koskevat oikeudenkäyntitilastot siis osoittavat asioiden käsittelyn etenevän hyvin suotuisalla tavalla, käsittelyn keskimääräinen kesto on kuitenkin pidentynyt melko tuntuvasti vuonna 2005, sillä henkilöstöasioita ja immateriaalioikeutta koskevia asioita lukuun ottamatta se on 25,6 kuukautta (verrattuna 22,6 kuukauteen vuonna 2004).

Tätä vuotta koskevia tilastoja on tarkasteltava pitämällä mielessä myös se, että Euroopan unionin virkamiestuomioistuimen perustaminen tulee ensi vuodesta lähtien vaikuttamaan tuntuvasti kaikkien ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen käsiteltävinä olevien asioiden määrään ja laatuun, joten se voi välittömämmin keskittyä tiettyihin oikeudenkäyntiasioihin, joilla on taloudellista merkitystä. Euroopan unionin virkamiestuomioistuin muodostaa ensimmäisen lainkäyttölautakunnan, jonka tehtävänä on käsitellä ensimmäisenä oikeusasteena tietyt erityisissä asioissa nostetut kannetyypit, mikä on Nizzan sopimuksen voimaantulon jälkeen mahdollista EY 225 a artiklan perusteella. Tämän ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen yhteydessä toimivan tuomioistuimen seitsemän uutta tuomaria vanhoivat virkavalansa 5.10.2005. Yhteisöjen tuomioistuimen presidentti totesi 2.12.2005 virkamiestuomioistuimen asianmukaisesti perustetuksi. Tämä päätös julkaistiin 12.12.2005 Euroopan unionin virallisessa lehdessä.¹ Tämän johdosta Euroopan unionin virkamiestuomioistuimen perustamisesta 2 päivänä marraskuuta 2004 tehdyn neuvoston päätöksen 2004/752/EY, Euratom² nojalla virkamiestuomioistuimeen siirrettiin 15.12.2005 määräysten perusteella 117 asiaa, jotka oli alun perin pantu vireille ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa mutta joiden osalta kirjallinen käsittely ei ollut vielä päättynyt kyseisenä päivänä.

Virkamiestuomioistuimen perustaminen on myös johtanut ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen muuttamaan työjärjestystään, jotta siihen on saatu sisällytettyä muutoksenhakua uuden tuomioistuimen ratkaisuihin koskevat määräykset.³ Tämä työjärjestyksen muutos on sitä paitsi tehnyt yhtäältä mahdolliseksi mukauttaa maksutonta oikeudenkäyntiä (jäljempänä oikeusapu) koskevat määräykset oikeussuojakeinojen parantamisesta rajat ylittävissä riita-asioissa vahvistamalla oikeusapuun kyseisissä riita-asioissa liittyvät yhteiset vähimmäisvaatimukset 27 päivänä tammikuuta 2003 annetun neuvoston direktiivin 2003/8/EY⁴ säännöksiin ja toisaalta selventää työjärjestyksen muiden määräysten merkitystä tai mukauttaa niitä erityisesti lisäämällä työjärjestyksen 76 a artiklassa säädetyn nopeutetun menettelyn joustavuutta. Viimeksi mainitun määräyksen osalta voidaan huomata, että vuonna 2005 jätettiin 12 hakemusta asian ratkaisemiseksi nopeutetussa menettelyssä ja että hakemus hyväksyttiin kuudessa asiassa. Lisäksi vuonna 2005 ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätti käsittelyn kolmessa asiassa tällaisen menettelyn avulla.⁵ Nopeutettu menettely on jälleen kerran osoittanut tehokkuutensa, sillä jokainen näistä asioista ratkaistiin alle seitsemässä kuukaudessa.⁶

¹ EUVL L 325, s. 1.

² EUVL L 333, s. 7.

³ Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen muutos, hyväksytty 12.10.2005 (EUVL L 298, s. 1).

⁴ EUVL L 26, s. 41.

⁵ Asia T-209/04, Espanja v. komissio, määräys 10.1.2005; asia T-87/05, EDP v. komissio, tuomio 21.9.2005 ja asia T-178/05, Yhdistynyt kuningaskunta v. komissio, tuomio 23.11.2005, mitään näistä ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa.

⁶ Idem.

Sen huomattavan muutoksen lisäksi, jota 6.10.2005 tapahtunut Nizzan sopimuksessa tarkoitettujen lainkäyttölautakuntien liittäminen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen yhteyteen merkitsi, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin avasi historiassaan myös toisen merkittävän sivun. Hans Jung luopui nimittäin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaajan tehtävästä, jota hän oli hoitanut kyseisen tuomioistuimen vuonna 1989 tapahtuneesta perustamisesta lähtien. Hänen lähtönsä johdosta järjestetty juhlallinen istunto oli tilaisuus kunnioittaa hänen suunnatonta panostaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen perustamisessa ja sittemmin kehittämisessä. Se oli myös tilaisuus ottaa vastaan hänen seuraajansa Emmanuel Coulonin vannoma vala.

Oikeuskäytännön pääasiallista kehitystä esitellään lopuksi jäljempänä aloittamalla ensiksi kehityksellä, joka koskee eräitä yleisiä prosessuaalisia Aspekteja (I), minkä jälkeen jatketaan lainmukaisuutta koskevia riitoja (II), vahingonkorvausasioita (III) ja välitoimihakemuksia (IV) koskevalla kehityksellä.

I. Prosessuaaliset aspektit

a) Väliintulo

Yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön, jota sovelletaan oikeudenkäyntiin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa, 40 artiklan neljännessä kohdassa määrätään, että väliintulokirjelmässä saadaan esittää vain jonkun asianosaisen vaatimuksia tukevia vaatimuksia. Lisäksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 116 artiklan 3 kohdassa määrätään, että väliintulijan on hyväksyttävä asia sellaisena kuin se on väliintulohetkellä. Näitä kahta monitahoista määräystä koskee runsas oikeuskäytäntö,⁷ jota kaksi tänä vuonna annettua tuomiota nyt täydentää.

Ensiksikin asiassa **VKI vastaan komissio** väliintulijat esittivät väitteitä, joihin komissio, eli se asianosainen, jota kyseiset väliintulijat tukivat, ei ollut vedonnut ja jotka siinä tapauksessa, että ne olisi katsottu perustelluiksi, olisivat johtaneet riidanalaisen päätöksen kumoamiseen, eli lopputulokseen, joka olisi päinvastainen kuin se lopputulos, johon komission vaatimuksilla pyrittiin.⁸ Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätteli tästä, että nämä väitteet muuttivat asiaa ja että niitä ei sen vuoksi voitu tutkia.

Toiseksi asiassa **Regione autonoma della Sardegna vastaan komissio** eräät osapuolet, jotka väliintulollaan tukivat kantajaa, esittivät oikeudellisia perusteita, joihin kantaja ei ollut vedonnut.⁹ Komissio katsoi, että näitä oikeudellisia perusteita ei voitu ottaa tutkittavaksi, ja väitti, että väliintulijoilla ei ole yleisesti oikeutta vedota oikeudellisiin perusteisiin,

⁷ Ks. esim. asia 30/59, De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg v. korkea viranomainen, tuomio 23.2.1961, Kok. 1961, s. 3, s. 37, Kok. Ep. I, s. 69 ja asia T-119/02, Royal Philips Electronics v. komissio, tuomio 3.4.2003, Kok. 2003, s. II-1433, 203 ja 212 kohta.

⁸ Asia T-2/03, Verein für Konsumenteninformation v. komissio, tuomio 13.4.2005, ei vielä julkaistu oikeustauskokoelmassa.

⁹ Asia T-171/02, Regione autonoma della Sardegna v. komissio, tuomio 15.6.2005, ei vielä julkaistu oikeustauskokoelmassa.

jotka poikkeavat niistä, joihin se asianosainen tukeutuu, jota kyseiset väliintulijat tukevat. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi kuitenkin tuomiossaan, että näillä osapuolilla on oikeus esittää omia oikeudellisia perusteita, "siltä osin kuin niillä tuetaan jonkun asianosaisen vaatimuksia ja siltä osin kuin ne eivät ole täysin erilaisia kuin oikeusriidan taustalla olevat näkemykset, sellaisena kuin se on syntynyt kantajan ja vastaajan välillä, mikä muuten johtaisi riidan kohteen muuttumiseen". Käsiteltävänä olleessa tapauksessa eräät väliintulijoiden esittämistä oikeudellisista perusteista liittyivät hyvinkin oikeusriidan kohteeseen, ja niihin voitiin siis vedota ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa, vaikka ne poikkesivatkin kantajan esittämistä kanneperusteista.

b) *Tutkiminen viran puolesta*

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on vuonna 2005 soveltanut varsin perinteisellä tavalla periaatteita, jotka liittyvät oikeusjärjestyksen perusteita koskevien kanneperusteiden tutkimiseen viran puolesta.

Asiassa **Freistaat Thüringen vastaan komissio** komission tekemä tosiseikkoja koskeva virhe johti siten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämään viran puolesta perusteen, joka koski perustelujen puuttumista.¹⁰ Samoin asiassa **Suproco vastaan komissio** ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toi viran puolesta esiin sen, että komission päätös, jolla oli evätty eräitä alkuperäsääntöjä koskeva poikkeus Alankomaiden Antilleilta peräisin olevan sokerin osalta, oli perustelujen osalta kahdella tavalla puutteellinen.¹¹ Lopuksi asiassa **CIS vastaan komissio** ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toi myös viran puolesta esiin perustelujen puutteellisuuden sellaisen päätöksen osalta, joka koski Euroopan aluekehitysrahastosta (EAKR) myönnetyn tuen peruuttamista, sillä tässä päätöksessä ei lausuttu niistä tosiseikoista ja perusteluista, jotka olivat välttämättömiä sen lainmukaisuuden tarkistamiseksi kantajan esittämien kanneperusteiden kannalta.¹²

Lisäksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi asiassa **Corsica Ferries France vastaan komissio**, että puolustautumisoikeuksien loukkaaminen ei merkitse olennaisten menettelymääräysten rikkomista eikä sitä pidä siis tutkia viran puolesta, eli kyseinen tuomioistuin siten vahvisti jo vuoden 2004 vuosikertomuksessa esitetyn oikeuskäytännön.¹³ Asiassa **Common Market Fertilizers vastaan komissio** antamassaan tuomiossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin vastaavasti kieltäytyi ottamasta viran puolesta tutkittavaksi oikeudenkäyntiväitettä, joka koski tullilainsäädäntöön kuuluvaa säännöstä, sillä kyseinen oikeudenkäyntiväite ei perustunut riidanalaisen toimen tekijän toimivallan puuttumiseen.¹⁴

¹⁰ Asia T-318/00, Freistaat Thüringen v. komissio, tuomio 19.10.2005, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa.

¹¹ Asia T-101/03, Suproco v. komissio, tuomio 22.9.2005, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa.

¹² Asia T-102/03, CIS v. komissio, tuomio 22.6.2005, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa.

¹³ Asia T-349/03, Corsica Ferries France v. komissio, tuomio 15.6.2005, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa; kyseinen tuomio perustuu yhdistetyissä asioissa T-67/00, T-68/00, T-71/00 ja T-78/00, JFE Engineering v. komissio, 8.7.2004 annettuun tuomioon (valitus kirjattu asianumerolle C-403/04 P ja C-405/04 P), ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa, 425 kohta.

¹⁴ Yhdistetyt asiat T-134/03 ja T-135/03, Common Market Fertilizers v. komissio, tuomio 27.9.2005 (valitus kirjattu asianumerolle C-443/05 P), ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa.

c) *Asiakirjojen poistaminen asiakirja-aineistosta*

Asiassa **Gollnisch ym. vastaan parlamentti** kantajat esittivät ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle parlamentin oikeudellisen yksikön lausunnon, joka oli laadittu kyseisen toimielimen puhemiesistön lukuun. Parlamentti vaati tämän asiakirjan poistamista asiakirja-aineistosta. Hyväksyessään parlamentin vaatimuksen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimella oli tilaisuus vahvistaa jo vakiintunut oikeuskäytäntö, jonka mukaan yleisen edun mukaan toimielinten on voitava käyttää hyväkseen oikeudellisten yksiköidensä täysin riippumattomasti antamia lausuntoja, ja on tämän edun vastaista hyväksyä, että muut henkilöt kuin ne yksiköt, joiden pyynnöstä tällaiset sisäiset asiakirjat on laadittu, voisivat esittää niitä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa käsiteltävänä olevassa asiassa ilman kyseessä olevan toimielimen lupaa tai ilman kyseisen tuomioistuimen määräystä.¹⁵

Asiassa **Entorn vastaan komissio** ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin sitä vastoin hylkäsi vaatimuksen siitä, että asiakirja-aineistosta poistettaisiin ilmoitukset, jotka kolmas osapuoli oli tehnyt petostentorjunnan koordinoituyksikön (UCLAF) virkamiehille.¹⁶ Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mukaan kantaja oli nimittäin esittänyt uskottavan selityksen siitä, että se oli voinut saada kyseisen asiakirjan ilman laittomia toimia, jotka voisivat estää kantajalta siihen vetoamisen oikeudenkäynnissä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa.

II. *Lainmukaisuutta koskevat riidat*

Tässä osassa esitellään tärkeimmät ratkaisut, jotka on tehty EY 230 artiklan nojalla nostettujen kumoamiskanteiden johdosta.¹⁷ On korostettava, että tässä esitettävien asioiden valinta on väistämättä tapahtunut osittain subjektiivisesti ja että tämän johdosta useita ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen vuonna 2005 käsittelemiä asioita ei erikseen esitellä tässä kertomuksessa, huolimatta siitä, että eräistä julistetuista tuomioista voidaan saada tiettyä lisätäsmennystä. Kyse on ratkaisuista, jotka koskevat EAKR:a,¹⁸ Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahastoa (EMOTR),¹⁹ Euroopan sosiaalirahastoa (ESR)²⁰ ja sään-

¹⁵ Asia T-357/03, Gollnisch ym. v. parlamentti, määräys 10.1.2005, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa; kyseinen määräys perustuu asiassa C-445/00, Itävalta v. neuvosto, 23.10.2002 annettuun määräykseen, Kok. 2002, s. I-9151, 12 kohta ja asiassa T-44/97, Ghignone ym. v. neuvosto, 8.11.2000 annettuun tuomioon, Kok. H. 2000, s. I-A-223 ja II-1023, 48 kohta.

¹⁶ Asia T-141/01, Entorn v. komissio, tuomio 18.1.2005 (valitus kirjattu asianumerolle C-162/05 P), ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa.

¹⁷ Esiin voidaan kuitenkin tuoda myös eräitä tuomioita (ja määräyksiä), jotka on annettu vahingonkorvauskanteiden johdosta. Kun nimittäin otetaan huomioon edellytys yhteisön vastuun syntymisestä lainvastaisesta toimesta, joka on seurausta kyseessä olevan menettelyn laittomuudesta, näissä tuomioissa (ja määräyksissä) on toisinaan kyse myös toimielinten toimien lainmukaisuudesta.

¹⁸ Asia T-60/03, Regione Siciliana v. komissio, tuomio 18.10.2005 ja asia T-272/02, Comune di Napoli v. komissio, tuomio 31.5.2005, kumpaakaan tuomiota ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa.

¹⁹ Tuomio edellä alaviitteessä 16 mainitussa asia Entorn v. komissio.

²⁰ Asia T-347/03, Branco v. komissio, tuomio 30.6.2005 ja asia T-249/02, Fintecna v. komissio, määräys 13.10.2005, kumpaakaan ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa.

töjä parlamentin eräiden määrärahojen käytöstä,²¹ sekä ratkaisusta, jotka on annettu kalastuksen,²² kasvinsuojeluaineiden,²³ julkisten hankintojen,²⁴ kauppapoliittisten suojatoimenpiteiden²⁵ ja ympäristön²⁶ alalla sekä lainsäädännön lähentämisen osalta viimeksi mainitulla alalla.²⁷

A. EY 230 artiklan nojalla nostettujen kanteiden tutkittavaksi ottaminen

Vuoden 2004 tavoin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimella on vuonna 2005 ollut tilaisuus tutkia kumoamiskanteiden tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä joko viran puolesta tai asianosaisen esittämän vaatimuksen johdosta.²⁸

1. Kannekelpoiset toimet

Sen lisäksi, että on sovellettu vakiintunutta oikeuskäytäntöä, jonka mukaan kanteen kohteeksi kelpaavat vain sellaiset toimet, joilla on sitovia oikeusvaikutuksia,²⁹ tänä vuonna on ollut tilaisuus käsitellä harvinaisempaa kysymystä, joka koskee kumoamiskanteen ja sopimusoikeudellisen riita-asian välisiä yhteyksiä. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on asiassa **Helm Düngemittel vastaan komissio** siten vahvistanut, että sellaiset yhteisön toimielinten tekemät toimenpiteet, jotka on tehty yksinomaan sopimusoikeudellisessa yhteydessä, josta niitä ei voida erottaa, eivät mainitun luonteensa vuoksi kuulu EY 249 ar-

²¹ Määräys edellä alaviitteessä 15 mainitussa asiassa Gollnisch ym. v. parlamentti.

²² Määräys edellä alaviitteessä 5 mainitussa asiassa Espanja v. komissio ja asia T-415/03, Cofradía de pescadores de "San Pedro" de Bermeo ym. v. neuvosto, tuomio 19.10.2005, kumpaakaan ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa.

²³ Asia T-158/03, Industrias Químicas del Vallés v. komissio, tuomio 28.6.2005 (valitus kirjattu asianumerolle C-326/05 P), ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa.

²⁴ Ks. esim. asia T-148/04, TQ3 Travel Solutions Belgium v. komissio, tuomio 6.7.2005, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa.

²⁵ Asia T-192/98, Eurocoton v. neuvosto, tuomio 17.3.2005; asia T-195/98, Ettlin Gesellschaft für Spinnerei und Weberei ym. v. neuvosto, tuomio 17.3.2005 ja asia T-177/00, Philips v. neuvosto, tuomio 17.3.2005, mitään näistä tuomioista ei julkaistu oikeustapauskokoelmassa.

²⁶ Tuomio edellä alaviitteessä 5 mainitussa asiassa Yhdistynyt kuningaskunta v. komissio.

²⁷ Yhdistetyt asiat T-366/03 ja T-235/04, Land Oberösterreich v. komissio, tuomio 5.10.2005 (valitukset kirjattu asianumerolle C-439/05 P ja C-454/05 P), ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa.

²⁸ Viran puolesta tutkimisen osalta ks. esim. asia T-88/01, Sniace v. komissio, tuomio 14.4.2005 (valitus kirjattu asianumerolle C-260/05 P); tuomio edellä alaviitteessä 27 mainitussa asiassa Land Oberösterreich v. komissio; asia T-43/04, Fardoom ja Reinard v. komissio, tuomio 25.10.2005 ja asia T-358/03, Krahel v. komissio, määräys 7.9.2005, mitään näistä ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa.

²⁹ Ks. esim. asia T-343/03, Deutsche Post ja Securicor Omega Express v. komissio, määräys 16.11.2005, ei julkaistu oikeustapauskokoelmassa ja asia T-33/01, Infront WM v. komissio, tuomio 15.12.2005, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa. Ks. myös mahdottomuudesta nostaa kanne valmistelevaa tointa vastaan asia T-376/04, Polyelectrolyte Producers Group v. neuvosto ja komissio, määräys 22.7.2005 (valitus kirjattu asianumerolle C-368/05 P), ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa.

tiklassa tarkoitettuihin toimenpiteisiin, jotka voisivat olla kumoamiskanteen kohteena.³⁰ Nojautumalla käsiteltävänä olleessa tapauksessa kantajan ja komission välisen suhteen sopimusoikeudelliseen luonteeseen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin jätti tutkimatta kumoamiskanteen, joka oli nostettu sellaista toimea vastaan, jota ei voitu irrottaa tästä suhteesta, ja se kieltäytyi luokittelemasta kannetta uudelleen EY 238 artiklan (jossa yhteisöjen tuomioistuimille annetaan toimivalta ratkaista asia yhteisön tekemässä sopimuksessa olevan välityslausekkeen nojalla) mukaiseksi vaatimukseksi.

2. Kanteen nostamisen määräaika

EY 230 artiklan viidennen kohdan mukaan kumoamiskanteet on pantava vireille kahden kuukauden kuluessa, ja tämä määräaika lasketaan säädöksen julkaisemisesta tai siitä, kun se on annettu kantajalle tiedoksi, taikka jollei säädöstä ole julkaistu tai annettu tiedoksi, kahden kuukauden kuluessa siitä, kun kantaja on saanut siitä tiedon. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan päivä, jona säädöksestä saadaan tieto, on kanteen nostamista koskevan määräajan alkamispäivän perusteena toissijainen säädöksen julkaisemispäivään tai sen tiedoksiantamispäivään nähden. Lisäksi silloin, kun säädöstä ei ole julkaistu tai annettu tiedoksi, kanteen nostamiselle varattu määräaika voi alkaa kulua vasta siitä hetkestä lähtiessä, kun kyseinen kolmas on saanut säädöksen sisällöstä ja perusteluista niin täsmälliset tiedot, että se voi käyttää kanneoikeuttaan. Sen, joka on tietoinen itseään koskevan säädöksen olemassaolosta, on kuitenkin pyydettävä koko säädösteksti kohtuullisessa ajassa.

Tämän vuoksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on voinut todeta, että se seikka, että kantaja vaatii sellaisen päätöksen tiedoksiantamista, jossa on kyse EAKR:n toteuttaman ohjelman tukikelpoisten menojen ulkopuolelle jättämisestä, yli neljä kuukautta sen jälkeen, kun se oli saanut siitä tiedon, merkitsee edellä mainitussa oikeuskäytännössä tarkoitettua kohtuullisen ajan ylittämistä.³¹

Asiassa **Olsen vastaan komissio**³² ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on voinut puolestaan tehdä merkittävän täsmennyksen näiden periaatteiden soveltamiseen valtiontukiasioissa.³³ Kyseisessä asiassa kantaja riitautti päätöksen, jolla komissio oli hyväksynyt espanjalaiselle kilpailijalle maksetun valtiontuen. Kantajan kanne oli nostettu hieman yli kuusi kuukautta sen jälkeen, kun päätös oli annettu tiedoksi Espanjan kuningaskunnalle, joka oli riidanalaisen päätöksen ainoa adressaatti. Koska riidanalaista päätöstä ei ollut osoitettu kantajalle, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi tuomiossaan, että säädöksen tiedoksiantamista koskevaa perustetta ei voida soveltaa kantajaan. Sen kysymyksen osalta, oliko käsiteltävänä olleessa tapauksessa sovellettava julkaisemista vai tiedoksisaantia koskevaa perustetta, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin muistutti oi-

³⁰ Asia T-265/03, Helm Düngemittel v. komissio, määräys 9.6.2005, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa.

³¹ Asia T-485/04, COBB v. komissio, määräys 27.5.2005, ei julkaistu oikeustapauskokoelmassa.

³² Asia T-17/02, Olsen v. komissio, tuomio 15.6.2005 (valitus kirjattu asianumerolle C-320/05 P), ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa.

³³ Tämä täsmennys on toistettu kolmessa määräyksessä: asia T-98/04, SIMSA ym. v. komissio, määräys 15.6.2005, ei julkaistu oikeustapauskokoelmassa; asia T-321/04, Air Bourbon v. komissio, määräys 19.9.2005 ja asia T-426/04, Tramarin v. komissio, määräys 21.11.2005, kumpakaankaan näistä määräyksistä ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa.

keuskäytännöstä, jonka mukaan tiedoksisaamispäivää koskevaa perustetta ei voida soveltaa niihin säädöksiin, jotka julkaistaan asianomaisen toimielimen vakiintuneen käytännön mukaan Euroopan unionin virallisessa lehdessä; tällaisessa tapauksessa kanteen nostamisen määräaika alkaa kulua julkaisemispäivästä.³⁴

Valtiontukiasioissa päätöksistä, joilla komissio alustavan tutkinnan jälkeen toteaa, että ilmoitetun toimenpiteen soveltuvuudesta yhteismarkkinoille ei ole epäilyjä, ja päättää, että kyseinen toimenpide soveltuu yhteismarkkinoille, julkaistaan puolestaan tiivistelmä Euroopan unionin virallisessa lehdessä.³⁵ Lisäksi komission tuoreen mutta vakiintuneen käytännön mukaan tässä tiivistelmässä on viittaus komission pääsihteeristön Internet-sivuun ja maininta siitä, että kyseessä olevan päätöksen koko teksti ilman luottamuksellisia tietoja on julkaistu siellä todistusvoimaisella kielellä tai todistusvoimaisilla kielillä. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että tämän takia sitä, että komissio antaa kolmansille oikeuden tutustua sen Internet-sivulla olevaan päätöksen tekstiin kokonaisuudessaan, ja sitä, että Euroopan unionin virallisessa lehdessä julkaistaan tiivistelmä, jonka perusteella ne, joita asia koskee, voivat yksilöidä kyseessä olevan päätöksen ja jolla näille ilmoitetaan tästä mahdollisuudesta tutustua päätökseen Internetin kautta, on pidettävä EY 230 artiklan viidennessä kohdassa tarkoitettuna julkaisemisena. Käsiteltävänä olleessa tapauksessa kantaja saattoi siis perustellusti luottaa siihen, että riidanalainen päätös julkaistaan Euroopan unionin virallisessa lehdessä. Koska kantajan kanne oli nostettu jopa ennen tätä julkaisemista, se oli tutkittava.

3. Oikeussuojan tarve

Oikeussuojan tarvetta on arvioitava sillä hetkellä, jolloin kanne nostettiin.³⁶ Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kuitenkin katsoi asiassa **First Data vastaan komissio**, että hyvän oikeudenhoidon vuoksi tämän toteamuksen, joka liittyy hetkeen, jolloin arvioidaan kanteen tutkittavaksi ottamista, ei tulisi estää ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta katsomasta, että kanteesta ei ole tarpeen lausua enää silloin, kun kantaja, jolla aluksi oli oikeussuojan tarve, on menettänyt kokonaan henkilökohtaisen intressin riidanalaisen päätöksen kumoamiseen kyseisen kanteen nostamisen jälkeen tapahtuneen seikan vuoksi.³⁷ Käsiteltävänä olleessa tapauksessa kantajat riitauttivat päätöksen, jossa komissio ei ollut EY 81 artiklan nojalla kieltänyt tiettyjä pankkikorttijärjestelmään kuulumista koskevia sääntöjä. Nämä säännöt oli peruutettu kanteen nostamisen jälkeen, joten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että kantajien oikeussuojan tarve, sikäli kuin se oli ollut olemassa, oli kadonnut.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tämän saman asian tosiseikkojen sekä neljän muun vuonna 2005 ratkaistun asian tosiseikkojen perusteella voinut myös soveltaa vakiin-

³⁴ Asia C-122/95, Saksa v. neuvosto, tuomio 10.3.1998, Kok. 1998, s. I-973, 39 kohta.

³⁵ [EY 88] artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 22 päivänä maaliskuuta 1999 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 659/1999 (EYVL L 83, s. 1).

³⁶ Asia T-16/96, Cityflyer Express v. komissio, tuomio 30.4.1998, Kok. 1998, s. II-757, 30 kohta.

³⁷ Asia T-28/02, First Data ym. v. komissio, määräys 17.10.2005, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa.

tunutta periaatetta, jonka mukaan oikeussuojan tarvetta ei voida arvioida jonkin tulevan ja oletetun tapahtuman mukaan. Erityisesti mikäli intressi, johon kantaja vetoaa, koskee tulevaa oikeudellista tilannetta, kantajan on osoitettava, että tämän tilanteen loukkaaminen osoittautuu jo nyt varmaksi.³⁸

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on siten soveltanut näitä periaatteita kolmessa 10.3.2005 antamassaan määräyksessä jättäessään oikeussuojan tarpeen puuttumisen takia tutkimatta useita sellaisten italialaisten yritysten nostamia kanteita, jotka riitauttivat komission päätöksen, jossa eräät Venetsian ja Chioggian alueilla sijaitseviin yrityksiin kohdistuneet toimenpiteet todettiin yhteismarkkinoille soveltumattomiksi.³⁹ Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin otti viran puolesta käsiteltäväksi yhden prosessinedellytyksen, ja se totesi nojautuen ennen kaikkea Italian tasavallan päätökseen olla ryhtymättä tukien takaisinperimiseen kantajilta, että oikeussuojan tarvetta ei ole. Kantajat nimittäin rajoittuivat vetoamaan tuleviin ja epävarmoihin seikkoihin oikeussuojan tarpeensa osoittamiseksi, eli ne vetosivat tilanteeseen, jossa komissio päätyisi erilaiseen arvioon kuin Italian tasavalta ja määräisi sen ryhtymään tarkoitettujen tukien takaisinperimiseen kantajina olevilta yrityksiltä.

Koska ensiksikin ainoastaan tuleva ja epävarma komission päätös, jossa kyseenalaistettaisiin Italian tasavallan tekemä täytäntöönpanoa koskeva päätös, voisi vaikuttaa kantajina olevien yritysten oikeudelliseen asemaan, kantajat eivät näin ollen osoittaneet, että niillä on syntynyt ja todellinen intressi riidanalaisen päätöksen kumoamiseen. Vaikka tämä oletamus lisäksi toteutuisikin, kantajina olevat yritykset eivät kuitenkaan ole täysin ilman tehokasta oikeussuojaa, kun otetaan huomioon se, että ne voivat saattaa kansallisen tuomioistuimen käsiteltäväksi sellaiset toimivaltaisen kansallisen viranomaisen mahdollisesti tekemät päätökset, joissa ne määrätään palauttamaan tarkoitetut tuet. Toiseksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin huomautti kantajien niiden väitteiden osalta, jotka koskivat riidanalaisen päätöksen tulevia vaikutuksia siltä osin kuin kyseiset tukijärjestelmät katsotaan päätöksessä yhteismarkkinoille soveltumattomiksi ja siten estetään niiden soveltaminen tulevaisuudessa, että ei voida katsoa, että komission päätös, jossa tämä järjestelmä todetaan yhteismarkkinoille soveltumattomaksi, koskisi tukijärjestelmän mahdollisia tuensaaajia erikseen pelkästään tämän aseman perusteella.⁴⁰ Näin ollen vetoaminen mahdolliseen oikeussuojan tarpeeseen pelkästään tällä perusteella on joka tapauksessa tehotonta näiden kanteiden tutkittavaksi ottamista koskevan arvioinnin kannalta.

³⁸ Asia T-138/89, NBV ja NVB v. komissio, tuomio 17.9.1992, Kok. 1992, s. II-2181, 33 kohta.

³⁹ Yhdistetyt asiat T-228/00, T-229/00, T-242/00, T-243/00, T-245/00–T-248/00, T-250/00, T-252/00, T-256/00–T-259/00, T-267/00, T-268/00, T-271/00, T-275/00, T-276/00, T-281/00, T-287/00 ja T-296/00, Gruppo ormeggiatori del porto di Venezia ym. v. komissio, määräys 10.3.2005, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa; asia T-269/00, Sagar v. komissio, määräys 10.3.2005 ja asia T-288/00, Gardena Hotels ja Comitato Venezia Vuole Vivere v. komissio, määräys 10.3.2005, kumpaan näistä määräyksistä ei julkaistu oikeustapauskokoelmassa. Ks. myös asia T-258/99, Makro Cash & Carry Nederland v. komissio, määräys 20.9.2005, ei julkaistu oikeustapauskokoelmassa.

⁴⁰ Ks. vastaavasti yhdistetyt asiat 67/85, 68/85 ja 70/85, Van der Kooy ym. v. komissio, tuomio 2.2.1988, Kok. 1988, s. 219, Kok. Ep. IX, s. 307, 15 kohta ja asia T-9/98, Mitteldeutsche Erdöl-Raffinerie v. komissio, tuomio 22.11.2001, Kok. 2001, s. II-3367, 77 kohta.

Soveltamalla edelleen oikeussuojan tarvetta koskevaa oikeuskäytäntöä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin jätti samoin valtiontukia koskevassa asiassa **Sniace vastaan komissio** 14.4.2005 antamassaan tuomiossa tutkimatta Sniacen nostaman kanteen, jolla kyseinen yritys riitautti komission päätöksen, jossa sen saama tuki todettiin yhteismarkkinoille soveltuvaksi.⁴¹ Sniace aikoi riitauttaa kyseisessä päätöksessä hyväksytyn valtiontueksi luokittelun, joka sen mukaan oli sille epäedullinen erityisesti sen takia, että oli olemassa oikeustoimien uhka sekä uhka siitä, että asia vaikuttaa jollain tavalla sen suhteisiin siihen luottolaitokseen, joka oli myöntänyt sille kyseisen tuen. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin jätti kanteen tutkimatta, koska oikeussuojan tarvetta ei ollut, ja se nojautui edellä esitettyyn oikeuskäytäntöön, jossa on todettu, että jos oikeussuojan tarve, johon kantaja vetoaa, liittyy tulevaan oikeudelliseen tilanteeseen, kantajan on näytettävä toteen, että vaikutus tähän tilanteeseen on jo nyt varma.⁴² Käsiteltävänä olleessa tapauksessa kantaja ei ollut näyttänyt toteen ensinnäkään sitä, että oikeustoimien uhka, johon se oli vedonnut, oli jo syntynyt ja edelleen olemassa oleva, eikä toiseksi sitä, että valtiontueksi luokittelu saattoi käsiteltävänä olleessa tapauksessa aiheuttaa velvoitteen ilmoittaa tulevaisuudessa kaikki tämän luottolaitoksen kantajan hyväksi toteuttamat toimenpiteet, eikä lopuksi sitä, että vahinko, joka kantajan mukaan johtui hallinnollisesta menettelystä, oli mahdollista yhdistää riidanalaisen päätöksen sisältämään valtiontueksi luokitteluun.

4. Asiavaltuus

EY 230 artiklan neljännessä kohdassa määrätään, että ”luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö voi – – nostaa kanteen hänelle osoitetusta päätöksestä tai päätöksestä, joka siitä huolimatta, että se on annettu asetuksena tai toiselle henkilölle osoitettuna päätöksenä, koskee ensin mainittua henkilöä suoraan ja erikseen”.

a) Yksityistä suoraan koskeva päätös

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on Euroopan tason poliittisia puolueita ja niiden rahoitusta koskevista säännöistä 4 päivänä marraskuuta 2003 annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 2004/2003⁴³ koskevista useissa tapauksissa katsonut, että kansanedustajia, jotka toimivat omaan lukuunsa (eivät sen puolueen lukuun, johon he kuuluvat), ei koske suoraan asetus, jossa vahvistetaan ehdot poliittisten puolueiden rahoitukselle, erityisesti sen takia, että kyseisen asetuksen taloudelliset seuraukset eivät kohdistu heidän oikeusasemaansa, vaan yksinomaan heidän tosiasialliseen asemaansa.⁴⁴ Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on kahdessa näistä tapauksista katso-

⁴¹ Asia T-141/03, Sniace v. komissio, tuomio 14.4.2005, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa.

⁴² Edellä alaviitteessä 38 mainittu asia NBV ja NVB v. komissio, tuomion 33 kohta.

⁴³ EUVL L 297, s. 1.

⁴⁴ Asia T-13/04, Bonde ym. v. parlamentti ja neuvosto, määräys 11.7.2005, ei julkaistu oikeustapauskokoelmassa; asia T-40/04, Bonino ym. v. parlamentti ja neuvosto, määräys 11.7.2005 ja asia T-17/04, Front National ym. v. parlamentti ja neuvosto, määräys 11.7.2005 (valitus kirjattu asianumerolle C-338/05 P), kumpakaan näistä määräyksistä ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa.

nut sitä vastoin, että kyseessä oleva asetus, jolla luodaan Euroopan tason poliittisen puolueen asema, vaikuttaa suoraan eräisiin poliittisiin ryhmittymiin. Menettelyllä, jolla luodaan vain osaa poliittisista ryhmittymistä hyödyttävä edullinen oikeusasema siten, että muut ryhmittymät jäävät sen ulkopuolelle, saatetaan nimittäin yhtäältä vaikuttaa poliittisten puolueiden yhdenvertaisiin mahdollisuuksiin. Toisaalta poliittisten puolueiden rahoitusta koskevat päätökset, jotka tehdään riidanalaisessa asetuksessa vahvistettujen kriteerien perusteella, kuuluvat toimivaltaisen viranomaisen sidottuun toimivaltaan. Nämä päätökset ovat siis luonteeltaan puhtaasti automaattisia, koska ne on tehty yksinomaan riidanalaisen asetuksen perusteella muita välittäviä sääntöjä soveltamatta.⁴⁵

Lisäksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on asiassa **Regione Siciliana vastaan komissio** antamassaan tuomiossa täsmentänyt EAKR:n myöntämiä tukia koskevien päätösten osalta eräitä yksityiskohtaisia sääntöjä, jotka liittyvät siihen kriteeriin, koskeeko päätös yksityistä suoraan.⁴⁶ Tämä tuomio merkitsee tiettyä kehitystä verrattuna aikaisempiin ratkaisuihin, jotka oli tehty hieman erilaisissa tilanteissa.⁴⁷ Tässä asiassa kantaja riitautti päätöksen, jolla peruutettiin Italian tasavallalle myönnetty tuki, joka sittemmin maksettiin kantajalle padon rakentamista varten. Komissio väitti, että tämä päätös ei vaikuttanut kantajaan suoraan, koska jäsenvaltiot muodostavat suodattimen komission ja tuensaajan välille. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kuitenkin hylkäsi tämän oikeudenkäyntiväitteen soveltamalla oikeuskäytäntöä, jossa todetaan, että jotta yhteisön toimi koskisi suoraan yksityishenkilöä, jolle kyseistä toimea ei ole osoitettu, edellytetään, että sillä on välittömiä vaikutuksia asianomaisen oikeusasemaan ja että sen täytäntöönpano on puhtaasti automaattista ja perustuu ainoastaan yhteisön lainsäädäntöön ilman muita, välissä olevia sääntöjä.⁴⁸

Kantajan oikeusasemaan vaikuttaneiden muutosten osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että kanteen kohteena olevan päätöksen vaikutuksena on ollut kantajan varallisuusaseman muutos, koska siltä on evätty tuen loppusumma, jota komissio ei ollut vielä suorittanut, ja koska se on velvoitettu palauttamaan ennakkona suoritettut summat. Toisaalta edellytyksestä, jonka mukaan kanteen kohteena olevan päätöksen täytäntöönpanon on oltava automaattista, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että kanteen kohteena olevalla päätöksellä on kantajaan nähden oikeusvaikutuksia mekaanisesti ja sellaisenaan, eli pelkästään yhteisön oikeuden nojalla ja ilman, että kansallisilla viranomaisilla olisi mitään harkintavaltaa niille kuuluvan, kyseisen päätöksen täytäntöönpanoa koskevan velvoitteen osalta. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi tässä tapauksessa väitteet, joiden mukaan kansalliset viranomaiset voivat teoriassa päättää vapauttaa kantajan niistä taloudellisista seurauksista, joita kanteen kohteena olevasta päätöksestä aiheutuu välittömästi kantajalle. Tämän tyyppinen kansallisella tasolla tehtävä päätös olisi nimittäin juridisesti erillään kanteen kohteena olevan päätöksen soveltamisesta yhteisön oikeudes-

⁴⁵ Määräys edellä alaviitteessä 44 tarkoitetussa asiassa Bonino ym. v. parlamentti ja neuvosto ja määräys edellä alaviitteessä 44 tarkoitetussa asiassa Front national ym. v. parlamentti ja neuvosto.

⁴⁶ Tuomio edellä alaviitteessä 18 tarkoitetussa asiassa Regione Siciliana v. komissio.

⁴⁷ Asia T-105/01, SLIM Sicilia v. komissio, määräys 6.6.2002, Kok. 2002, s. II-2697 ja asia T-341/02, Regione Siciliana v. komissio, määräys 8.7.2004 (valitus kirjattu asianumerolle C-417/04 P), ei vielä julkaistu oikeustauskokoelmassa.

⁴⁸ Asia C-386/96 P, Dreyfus v. komissio, tuomio 5.5.1998, Kok. 1998, s. I-2309, 43 kohta.

sa, ja sen vaikutuksena olisi vain palauttaa kantaja siihen asemaan, jossa se oli ennen kanteen kohteena olevan päätöksen tekemistä, jolloin se vuorostaan saisi aikaan toiseen kertaan tapahtuvan muutoksen kantajan oikeusasemassa kanteen kohteena olevalla päätöksellä automaattisesti aikaansaadun ensimmäisen muutoksen jälkeen.

b) *Yksityistä erikseen koskeva päätös*

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on vakiintuneeseen oikeuskäytäntöön perustuvia periaatteita soveltaessaan katsonut muun muassa, että riidanalainen toimi ei koskenut erikseen seuraavia kantajia: Euroopan parlamentin sitoutumattomia kansanedustajia, kun kyse on määrärahojen käyttöä koskevien niiden ehtojen muuttamisesta, joita sovelletaan poliittisiin ryhmiin ja sitoutumattomiin kansanedustajiin,⁴⁹ banaanintuottajia, kun kyse oli kahdesta asetuksesta, joilla vahvistettiin eräät ehdot näiden tuotteiden tuonnille yhteisöön,⁵⁰ italialaisia viinintuottajia ja heidän yhdistyksiään, kun kyse oli asetuksesta, jolla muutettiin perinteisten merkintöjen järjestelmää,⁵¹ italialaisia sokerialan toimijoita, kun kyse oli asetuksesta, jolla vahvistettiin valkoisen sokerin interventiohinnot,⁵² ja metsäalan yrityksen omistajaa, kun kyse oli päätöksestä, jolla hyväksyttiin Itävallan tasavallan maa-seudun kehittämistä koskeva ohjelma-asiakirja.⁵³

Asia **Sniace vastaan komissio**, jossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin sai tilaisuuden täsmentää uudelleen EY 230 artiklan neljännen kohdan soveltamisedellytyksiä valtiontukien alalla, edellyttää laajempaa kommentointia.⁵⁴ Tässä asiassa Sniace riitautti komission päätöksen, jossa komissio oli katsonut useat itävaltalaisen yhtiön Lenzing Lyocellin hyväksi toteutetut toimet yhteismarkkinoille soveltuviksi. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin otti viran puolesta esiin kantajan asiavaltuuden tämän päätöksen osalta ja erityisesti kysymyksen siitä, koskeeko päätös kantajaa erikseen, kun otetaan huomioon kriteerit, jotka yhteisöjen tuomioistuin oli ensimmäisen kerran esittänyt asiassa COFAZ ym. vastaan komissio antamassaan tuomiossa.⁵⁵ Näiden kriteerien mukaan valtiontukien osalta katsotaan, että EY 88 artiklan 2 kohdan mukaisen yksittäistä tukea koskevan menettelyn lopettamisesta tehty komission päätös koskee erikseen paitsi tuensaajayritystä myös kilpailevia yrityksiä, jotka ovat aktiivisesti osallistuneet tähän menettelyyn, edellyttäen, että riidanalaisen päätöksen kohteena oleva tukitoimenpide on merkittävästi vaikuttanut niiden asemaan markkinoilla. Asia ei kuitenkaan ollut näin käsiteltävänä olleessa tapauksessa. Kantajalla oli yhtäältä ollut vain vähäinen osa hallinnollisessa menettelyssä, sillä se ei ollut muun muassa tehnyt valitusta eikä esittänyt huomautuksia, joilla olisi merkittävästi ohjattu menettelyn kulkua. Toisaalta kantajan ja Lenzing Lyocellin myymien tuotteiden

⁴⁹ Määräys edellä alaviitteessä 15 mainitussa asiassa Gollnisch ym. v. parlamentti.

⁵⁰ Asia T-139/01, Comafica ja Dole Fresh Fruit Europe v. komissio, tuomio 3.2.2005, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa.

⁵¹ Asia T-170/04, FederDoc ym. v. komissio, määräys 28.6.2005, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa.

⁵² Asia T-386/04, Eridania Sadam ym. v. komissio, määräys 28.6.2005, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa.

⁵³ Asia T-108/03, von Pezold v. komissio, määräys 28.2.2005, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa.

⁵⁴ Tuomio edellä alaviitteessä 28 mainitussa asiassa Sniace v. komissio.

⁵⁵ Asia 169/84, COFAZ ym. v. komissio, tuomio 28.1.1986, Kok. 1986, s. 391, Kok. Ep. VIII, s. 439, 25 kohta.

fyysisten ominaisuuksien, hintojen ja valmistusprosessien tarkastelun perusteella ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei voinut katsoa, että kyseisten yritysten välillä olisi suora kilpailusuhde, sillä kantaja ei ollut sitä paitsi osoittanut sitäkään, että päätös saattoi vaikuttaa merkittävästi sen asemaan markkinoilla.

Asiassa **Infront WM vastaan komissio**⁵⁶ antamassaan tuomiossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi erilaisessa tilanteessa, että kantajaa, jolla oli yksinomaiset televisiointioikeudet tapahtumaan, jonka Yhdistynyt kuningaskunta katsoi olevan kansallisesti merkittävä direktiivissä 89/552/ETY⁵⁷ tarkoitetulla tavalla, koski erikseen komission päätös, jonka perusteella Yhdistyneen kuningaskunnan toteuttamaan toimeen voitiin vedota muuhun jäsenvaltioon sijoittautuneita lähetystoiminnan harjoittajia vastaan, sillä tämä päätös oli omiaan rajoittamaan niiden oikeuksien vapaata käyttöä, jotka se oli aikaisemmin saanut.

B. Yrityksiin sovellettavat kilpailusäännöt

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on antanut tänä vuonna 11 tuomiota, joissa jälleen kerran erityisesti kartellien osalta lausutaan aineellisoikeudellisista säännöistä, joissa kielletään kilpailua rajoittavat sopimukset.⁵⁸ Tämä korkea lukumäärä muodostaa vastakohdan sille yhdelle tuomiolle, joka koskee EY 82 artiklan soveltamista,⁵⁹ ja niille kolmelle tuomiolle, joissa lausutaan yrityskeskittymien valvontaan liittyvistä aineellisoikeudellisista kysymyksistä.⁶⁰

1. Kilpailusääntöjen soveltamisala

Asiassa **Piau vastaan komissio** antamassaan tuomiossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin täsmensi uudelleen, että kilpailusääntöjä voidaan tietyissä tilanteissa soveltaa

⁵⁶ Tuomio edellä alaviitteessä 29 mainitussa asiassa Infront WM v. komissio.

⁵⁷ Televisiotoimintaa koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta 3 päivänä lokakuuta 1989 annettu neuvoston direktiivi 89/552/ETY (EYVL L 298, s. 23), sellaisena kuin se on muutettuna.

⁵⁸ Asia T-193/02, Piau v. komissio, tuomio 26.1.2005 (valitus kirjattu asianumerolle C-171/05 P), ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa; yhdistetyt asiat T-71/03, T-74/03, T-87/03 ja T-91/03, Tokai Carbon ym. v. komissio, tuomio 15.6.2005 (valitus kirjattu asianumerolle C-328/05 P), ei julkaistu oikeustapauskokoelmassa; asia T-241/01, Scandinavian Airlines System v. komissio, tuomio 18.7.2005; yhdistetyt asiat T-49/02–T-51/02, Brasserie nationale ym. v. komissio, tuomio 27.7.2005; asia T-325/01, DaimlerChrysler v. komissio, tuomio 15.9.2005; asia T-38/02, Groupe Danone v. komissio, tuomio 25.10.2005 (valitus kirjattu asianumerolle C-3/06 P); asia T-33/02, Britannia Alloys & Chemicals v. komissio, tuomio 29.11.2005; asia T-52/02, SNCZ v. komissio, tuomio 29.11.2005; asia T-62/02, Union Pigments v. komissio, tuomio 29.11.2005; asia T-64/02, Heubach v. komissio, tuomio 29.11.2005 ja asia T-48/02, Brouwerij Haacht v. komissio, tuomio 6.12.2005, mitään näistä tuomioista ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa.

⁵⁹ Tuomio edellä alaviitteessä 58 mainitussa asiassa Piau v. komissio.

⁶⁰ Tuomio edellä alaviitteessä 5 mainitussa asiassa EDP v. komissio; asia T-209/01, Honeywell v. komissio, tuomio 14.12.2005 ja asia T-210/01, General Electric v. komissio, tuomio 14.12.2005, kumpaakaan näistä tuomioista ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa.

urheilun alalla.⁶¹ Kyseisessä asiassa komissio oli yhteisön edun puuttumisen takia hylännyt kantajan kantelun, jossa tuotiin esiin Kansainvälisen jalkapalloliiton (FIFA) pelaaja-agenttien toimintaa koskevat määräykset. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi tuomiossaan, että jalkapalloseurat ovat yrityksiä ja että kansalliset liitot, joihin nämä seurat kuuluvat, ovat yritysten yhteenliittymiä yhteisön kilpailuoikeudessa tarkoitettulla tavalla, joten FIFA, joka kokoaa yhteen kansalliset liitot, on itsekin EY 81 artiklassa tarkoitettu yritysten yhteenliittymä. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin saattoi tämän ennakkotoimuksen perusteella lausua, että pelaaja-agenttien toimintaa koskevat määräykset muodostavat yritysten yhteenliittymän tekemän päätöksen. Tämän toiminnan tarkoituksena on nimittäin palkkiota vastaan asianmukaisesti saattaa pelaaja ja seura tai kaksi seura yhteen tarkoituksena saada aikaan pelaaja- tai siirtosopimus. Kysymys on siis palvelujen tarjoamista koskevasta taloudellisesta toiminnasta, joka ei kuulu urheilun erityispiirteiden alaan, sellaisena kuin ne on määritelty oikeuskäytännössä.

2. Menettely kilpailua rajoittavien menettelytapojen poistamiseksi

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi asiassa **Sumitomo Chemical ym. vastaan komissio** antamassaan tuomiossa, että sen viiden vuoden vanhentumisajan päättymisen, joka yhteisön lainsäädännössä on säädetty seuraamusten määräämiseksi EY 81 ja EY 82 artiklan rikkomisen johdosta, ei ole esteenä sille, että komissio toteaa rikkomisen tapahtuneen määräämättä kuitenkaan sakkoa tällaisen määräajan päättymisen jälkeen.⁶² Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin täsmensi, että se, että vanhentumista ei sovelleta pelkkään rikkomisen toteamiseen, ei loukkaa ensiksikään oikeusvarmuuden periaatetta eikä toiseksi jäsenvaltioiden yhteisiä periaatteita eikä kolmanneksi liioin syyttömyysolettamaa. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi sitä vastoin myös, että jotta komissio voisi lainmukaisesti todeta vanhentuneen rikkomisen, sen on voitava perustella asiaa "perustellulla intressillä".⁶³ Käsiteltävänä olleessa tapauksessa komissio ei kuitenkaan ollut tutkinut kysymystä tällaisen intressin olemassaolosta, minkä perusteella päätös voitiin kumota siltä osin kuin se koski kantajia.

3. Oikeuskäytännön anti EY 81 artiklan alalla

a) EY 81 artiklan 1 kohdan soveltaminen

Komissio totesi 10.10.2001 tekemässään päätöksessä, että DaimlerChrysler oli itse tai belgialaisen ja espanjalaisen tytäryhtiönsä kautta rikkonut yhteisön kilpailusääntöjä osallistu-

⁶¹ Tuomio edellä alaviitteessä 58 mainitussa asiassa Piau v. komissio.

⁶² Yhdistetyt asiat T-22/02 ja T-23/02, Sumitomo Chemical ym. v. komissio, tuomio 6.10.2005, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa. Ks. pääasian tosiseikkojen tapahtumisajankohdan osalta vanhentumisajoista liikennettä ja kilpailua koskeviin Euroopan talousyhteisön sääntöihin liittyvissä menettelyissä ja niiden nojalla määrättyjen seuraamusten täytäntöönpanossa 26 päivänä marraskuuta 1974 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2988/74 (EYVL L 319, s. 1) 1 artikla. Ks. sittemmin perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta 16 päivänä joulukuuta 2002 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1/2003 (EYVL 2003, L 1, s. 1) 25 artikla.

⁶³ Asia 7/82, GVL v. komissio, tuomio 2.3.1983, Kok. 1983, s. 483, Kok. Ep. VII, s. 47.

malla sen Saksassa, Belgiassa ja Espanjassa olevien jakelijoiden kanssa tehtyihin sopimuksiin, jotka koskivat Mercedes-Benz-merkkisten henkilöautojen vähittäiskauppaa. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin vahvisti DaimlerChryslerin nostaman kanteen johdosta antamassaan tuomiossa, että kyseinen yritys oli belgialaisen tytäryhtiönsä välityksellä tosin osallistunut "polkumyynnin vastaiseen" yhteisjärjestelyyn belgialaisten jälleenmyyjänsä kanssa, mutta tuomioistuin sitä vastoin torjui komission näkemyksen Saksan ja Espanjan markkinoiden osalta.⁶⁴

Saksan markkinoiden osalta kantajaa moitittiin erityisesti siitä, että se oli antanut kauppaedustajilleen ohjeen yhtäältä myydä uusia autoja mahdollisuuksien mukaan vain oman sopimusalueensa asiakkaille ja siten välttää sisäistä kilpailua sekä toisaalta vaatia kauttakulkuasiakkaiden tilatessa uuden ajoneuvon ennakkomaksu, joka oli 15 prosenttia ajoneuvon hinnasta. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kuitenkin huomautti tuomiossaan, että vaikka EY:n perustamissopimuksessa kielletään kahden tai useamman yrityksen yhdenmukaistetut kilpailua rajoittavat menettelytavat, tämä kieltä ei sitä vastoin koske valmistajan yksipuolisia menettelytapoja. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että DaimlerChrysler oli käsiteltävänä olleessa tapauksessa toiminut yksipuolisesti. Komissio oli siten katsonut virheellisesti, että saksalaiset kauppaedustajat, joille DaimlerChrysler oli antanut ohjeita, vastasivat kaupallisesta riskistä, joka riitti niiden erottamiseksi itsenäiseksi yrityksiksi; nämä edustajat oli todellisuudessa rinnastettava DaimlerChryslerin työntekijöihin, ja niiden oli katsottava kuuluvan kyseiseen yritykseen ja muodostavan sen kanssa taloudellisen yksikön.

Espanjan markkinoiden osalta DaimlerChrysleria moitittiin siitä, että se oli siellä kieltänyt jälleenmyyjäänsä toimittamasta henkilöautoja leasingyhtiöille, joilla ei ollut nimettyä asiakasta, jolloin viimeksi mainittuja yhtiöitä estettiin siten hankkimasta ajoneuvoja varastoon ja antamasta niitä nopeasti käytettäviksi. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että Espanjan lainsäädännössä kuitenkin määrätään, että kaikilla leasingyhtiöillä on oltava leasingopimuksessa nimetty vuokralleottaja jo ajoneuvon hankintahetkellä, jälleenmyyntisopimuksen riidanalaisista määräyksistä riippumatta. Tästä seuraa, että Mercedes-Benz-konsernin ulkopuoliset yhtiöt ovat jo pelkästään tämän lainsäädännön vaikutuksen perusteella samassa asemassa kuin tähän konserniin kuuluvat yhtiöt, joten leasingyhtiöitä koskevat toimitusrajoitukset Espanjassa eivät ole EY 81 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja kilpailunrajoituksia.

b) *EY 81 artiklan 3 kohdan soveltaminen*

Komissio oli edellä mainitussa asiassa **Piau vastaan komissio**⁶⁵ katsonut, että kyseisissä FIFA:n määräyksissä määrätyn vahvistetun lisenssin pakottavuus voitiin perustella EY 81 artiklan 3 kohdalla. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toi tuomiossaan esiin, että lisenssin edellyttäminen pelaaja-agentin ammatin harjoittamiseksi on tähän taloudelliseen toimintaan ryhtymisen este, ja se vaikuttaa kilpailuun siten, että se voidaan sallia vain siltä osin kuin EY 81 artiklan 3 kohdassa mainitut edellytykset täyttyvät. Ensimmäisen oikeusas-

⁶⁴ Tuomio edellä alaviitteessä 58 mainitussa asiassa DaimlerChrysler v. komissio.

⁶⁵ Tuomio edellä alaviitteessä 58 mainitussa asiassa Piau v. komissio.

teen tuomioistuin kuitenkin katsoi käsiteltävänä olleessa tapauksessa, että komissio ei ollut syyllistynyt ilmeiseen arviointivirheeseen, kun se oli katsonut, että lisenssin pakollisuudesta aiheutuviin rajoituksiin voidaan soveltaa tällaista poikkeusta. Ensiksikin tarve ammattimaistaa pelaaja-agentin toimintaa ja parantaa ammattietiikkaa pelaajien suojelemiseksi, toiseksi se, että lisenssijärjestelmä ei poistanut kilpailua, kolmanneksi se, että kansallinen lainsäädäntö puuttuu lähes yleisesti, ja neljänneksi se, että agentit eivät ole järjestäytyneet kollektiivisesti, olivat nimittäin seikkoja, jotka oikeuttivat FIFA:n puuttumisen asiaan.

c) *Sakot*

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin antoi vuonna 2005 kymmenen tuomiota, joissa oli kyse siitä, että EY 81 artiklan rikkomisesta määrättyjen sakkojen lainmukaisuus tai asianmukaisuus kyseenalaistettiin.⁶⁶ Useimmissa näissä asioissa julistetuista tuomioista sovellettiin varsin vakiintuneita periaatteita. Vuosikertomuksen tässä osassa keskitytään siis yksinomaan kaikkein merkittävimpään kehitykseen, joka tänäkin vuonna liittyy ennen kaikkea sakkojen laskentaa koskevien suuntaviivojen (jäljempänä suuntaviivat)⁶⁷ soveltamiseen. Voidaan myös havaita tuntuva kasvu niiden asioiden osalta, jotka koskevat edellytyksiä, joilla komissio voi sakon kumoamisen tai muuttamisen jälkeen olla velvollinen suorittamaan maksetulle sakolle viivästyskorkoa tai korvaamaan pankkitakauksesta aiheutuneet kulut, jotka syntyivät pyrittäessä välttämään sakon välitön maksaminen.⁶⁸

— **Suuntaviivat**

Aikaisempien vuosien tavoin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin täsmensi vuonna 2005 useiden suuntaviivoihin sisältyvien sakon laskentasääntöjen soveltamisedellytyksiä. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin otti erityisesti kantaa kriteereihin, joiden nojalla komissio voi ensiksikin arvioida rikkomisen vakavuutta, toiseksi vaihdella rikkomisessa mukana olleisiin sovellettaviin seuraamuksiin sekä kolmanneksi arvioida raskauttavien ja lieventävien olosuhteiden olemassaoloa.

⁶⁶ Tuomio edellä alaviitteessä 58 mainitussa asiassa Tokai Carbon ym. v. komissio; tuomio edellä alaviitteessä 58 mainitussa asiassa Scandinavian Airlines System v. komissio; tuomio edellä alaviitteessä 58 mainitussa asiassa Brasserie nationale ym. v. komissio; tuomio edellä alaviitteessä 58 mainitussa asiassa DaimlerChrysler v. komissio; tuomio edellä alaviitteessä 58 mainitussa asiassa Groupe Danone v. komissio; tuomio edellä alaviitteessä 58 mainitussa asiassa Britannia Alloys & Chemicals v. komissio; tuomio edellä alaviitteessä 58 mainitussa asiassa SNCZ v. komissio; tuomio edellä alaviitteessä 58 mainitussa asiassa Union Pigments v. komissio; tuomio edellä alaviitteessä 58 mainitussa asiassa Heubach v. komissio ja tuomio edellä alaviitteessä 58 mainitussa asiassa Brouwerij Haacht v. komissio.

⁶⁷ Suuntaviivat asetuksen N:o 17/15 artiklan 2 kohdan ja EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklan 5 kohdan mukaisesti määrättävien sakkojen laskennassa (EYVL 1998, C 9, s. 3).

⁶⁸ Asia T-28/03, Holcim (Deutschland) v. komissio, tuomio 21.4.2005 (valitus kirjattu asianumerolle C-282/05 P) ja asia T-86/03, Holcim (France) v. komissio, määräys 4.5.2005, kumpaakaan näistä ei julkaistu oikeustapauskokoelmassa; asia T-138/04, Cementir – Cementeerie del Tirreno v. komissio, määräys 20.6.2005 ja tuomio T-135/02, Greencore Group v. komissio, tuomio 14.12.2005, kumpaakaan näistä ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa.

Vakavuus

Suuntaviivojen 1 kohdan A alakohdan mukaan rikkomuksen vakavuuden arvioinnissa on otettava huomioon rikkomisen laatu, sen todellinen vaikutus markkinoihin, jos se on mitattavissa, ja asian kannalta merkityksellisten maantieteellisten markkinoiden laajuus.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimella on useita kertoja ollut tilaisuus korostaa ensiksi mainitun kriteerin eli rikkomisen laadun tärkeyttä verrattuna rikkomisen todellista vaikutusta ja markkinoiden laajuutta koskeviin kriteereihin. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi näin ollen asiassa **Groupe Danone vastaan komissio**, että suuntaviivojen mukaan sopimuksia tai yhdenmukaistettuja menettelytapoja, joilla pyritään erityisesti hintojen vahvistamiseen ja asiakkaiden jakamiseen, voidaan pelkästään luonteensa perustella pitää ”erittäin vakavina” rikkomisina ilman, että tällaista käyttäytymistä olisi tarpeen luonnehtia jollakin erityisellä vaikutuksella tai maantieteellisellä laajuudella.⁶⁹

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi toisen kriteerin eli yhteisjärjestelyn vaikutuksen osalta samoin asiassa **Groupe Danone vastaan komissio**, että jos sopimus, jolla on kilpailunvastainen tavoite, pannaan – vaikka vain osittain – täytäntöön, ei ole mahdollista päätellä, ettei kyseisellä sopimuksella ollut vaikutuksia markkinoihin.⁷⁰ Lisäksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi edelleen samassa asiassa, että riippumatta rikkomisen maantieteellisestä laajuudesta ja siitä, mikä on kyseisen myynnin osuus koko Euroopan yhteisön myynnistä, kyseessä olevan myynnin absoluuttinen arvo on myös relevantti kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuutta osoittava seikka, koska se ilmentää tarkasti niiden liiketoimien taloudellista merkitystä, jotka rikkomisella on tarkoitus siirtää tavanomaisen kilpailun ulkopuolelle.⁷¹ Lopuksi asiassa **Scandinavian Airlines System vastaan komissio** ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että koska rikkomisen vakavuutta arvioitaessa sen todellinen vaikutus markkinoihin saadaan ottaa huomioon vain, jos se on mitattavissa, sellaisessa tilanteessa, jossa yleisellä sopimuksella pyrittiin poistamaan potentiaalinen kilpailu, jonka konkreettiset vaikutukset ovat lähtökohtaisesti hankalasti mitattavissa, komission ei tarvinnut osoittaa tarkasti yhteisjärjestelyn konkreettisia vaikutuksia markkinoihin ja esittää niitä numeerisesti, vaan se saattoi pitäytyä tällaisen vaikutuksen todennäköisyyttä koskeneisiin arvioihin.⁷²

Seuraamusten vaihtelu

Rikkomisen vakavuuden arviointi suuntaviivojen mukaisesti perustuu kiinteämääräisiin sakkoihin siten, että sakon perusmäärä on periaatteessa riippumaton tutkinnan kohteena olleen yrityksen liikevaihdosta. Suuntaviivojen 1 kohdan A alakohdassa komissio oikeutetaan kuitenkin vaihtelemaan rikkomiseen osallistuneisiin yrityksiin sovellettavia seuraamuksia jakamalla yritykset useaan luokkaan tiettyjen lähtökohtana olevien määrien mu-

⁶⁹ Tuomio edellä alaviitteessä 58 mainitussa asiassa *Groupe Danone v. komissio*. Ks. myös vastaavasti tuomio edellä alaviitteessä 58 mainitussa asiassa *Scandinavian Airlines System v. komissio*.

⁷⁰ Tuomio edellä alaviitteessä 58 mainitussa asiassa *Groupe Danone v. komissio*.

⁷¹ Idem.

⁷² Tuomio edellä alaviitteessä 58 mainitussa asiassa *Scandinavian Airlines System v. komissio*.

kaisesti. Kysymys siitä, mikä on asianmukainen liikevaihto, jonka perusteella voidaan vaihdella yrityksiin sovellettavia seuraamuksia, on jo johtanut oikeuskäytäntöön, jota on vuonna 2005 täsmennetty kolmella tuomiolla, joissa on korostettu komissiolla tältä osin olevaa suurta harkintavaltaa.

Ensiksikin ns. **erikoisgrafiittitapauksessa** komissio oli päättänyt jaotella yritykset kunkin sellaisen tuotteen, jota koski rikkomus, josta oli määrätty seuraamus, maailmanlaajuisen liikevaihdon perusteella, ja rikkomus, josta käsiteltävänä olleessa tapauksessa oli kyse, oli hintojen vahvistaminen ilman markkinoiden jakamista.⁷³ Kantajat riitauttivat tämän päätöksen ja väittivät muun muassa, että komission olisi pitänyt ottaa huomioon niiden liikevaihto Euroopan talousalueella (ETA), kuten oli tehty ns. lysiini-tapauksessa.⁷⁴ Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hyväksyi kuitenkin tuomiossaan komission näkemyksen todeten, että vaikka maailmanlaajuisen liikevaihtoon perustuva lähestymistapa voi olla asianmukainen silloin, kun kyse on markkinoiden jakamista koskevasta kokonaisvaltaisesta yhteisjärjestelystä (ks. ns. grafiittielektrodi-tapaus),⁷⁵ tämä ei kuitenkaan merkitse sitä, että tällainen lähestymistapa olisi suljettava pois silloin, kun markkinoita ei ole jaettu. Se, että huomioon otettiin kokonaisliikevaihto kyseisillä markkinoilla (eikä yrityksen kaikkien tuotteiden kokonaisliikevaihtoa), oli käsiteltävänä olleessa tapauksessa kuitenkin asianmukainen menettely. Ns. lysiini-tapaukseen tehdyn vertailun osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin huomautti, että kyseisessä tapauksessa seuraamusten vaihtelu perustui kokonaisliikevaihtoon, jonka yritykset olivat saaneet kaikkien toimintojensa perusteella, kun taas nyt käsiteltävänä olleessa tapauksessa komissio oli nojautunut maailmanlaajuisen liikevaihtoon, joka oli saatu kyseessä olevan tuotteen myynnillä.

Toiseksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi asiassa **SNCZ vastaan komissio** antamassaan tuomiossa, että komissio ei ollut tehnyt ilmeistä arviointivirhettä, kun se seuraamusten vaihtelemiseksi oli ottanut huomioon markkinaosuuden ja liikevaihdon kyseessä olevilla markkinoilla, sillä kyseessä olevien yritysten kokonaisliikevaihto antoi vajavaisen kuvan todellisuudesta.⁷⁶

Kolmanneksi komission harkintavalta valita asianmukainen liikevaihto tunnustettiin hyvin yleisin sanamuodoin asiassa **Scandinavian Airlines System vastaan komissio** annetussa tuomiossa, sillä kyseisessä tuomiossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin johti oikeuskäytännöstä, että komissio saa sakon suuruutta määrittäessään "vapaasti ottaa huomioon haluamansa liikevaihdon, kunhan se ei vaikuta tapaukseen liittyvien olosuhteiden perusteella kohtuuttomalta".⁷⁷ Käsiteltävänä olleessa tapauksessa ei voitu havaita ilmeistä arviointivirhettä sen osalta, että komissio oli päättänyt ottaa huomioon sekä niiden yritys-

⁷³ Tuomio edellä alaviitteessä 58 mainitussa asiassa Tokai Carbon ym. v. komissio.

⁷⁴ Ks. erityisesti asia T-224/00, Archer Daniels Midland ja Archer Daniels Midland Ingredients v. komissio, tuomio 9.7.2003 (valitus kirjattu asianumerolle C-397/03 P), Kok. 2003, s. II-2597.

⁷⁵ Yhdistetyt asiat T-236/01, T-239/01, T-244/01, T-246/01, T-251/01 ja T-252/01, Tokai Carbon ym. v. komissio, tuomio 29.4.2004 (valitukset kirjattu asiannumeroille C-289/04 P, C-301/04 P, C-307/04 P ja C-308/04 P), ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa.

⁷⁶ Tuomio edellä alaviitteessä 58 mainitussa asiassa SNCZ v. komissio.

⁷⁷ Tuomio edellä alaviitteessä 58 mainitussa asiassa Scandinavian Airlines System v. komissio.

ten kokonaisliikevaihdon, joille määrättiin seuraamuksia, että kyseisten yritysten merkityksellisiltä markkinoilta saaman liikevaihdon.

Raskauttavat olosuhteet

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on vuonna 2005 lausunut raskauttavista olosuhteista, jotka liittyvät kostotoimenpiteillä uhkaamiseen kartellin laajentamiseksi, rikkomisen uusimiseen ja sen yrityksen johtavaan asemaan, jolle seuraamukset määrätään.

Suuntaviivojen 2 kohdan neljännen luetelmakohdan mukaan yrityksen muihin yrityksiin kohdistamat kostotoimet, joiden tarkoituksena on saada ne noudattamaan laittomia menettelyjä, voivat olla raskauttava olosuhde. Asiassa **Groupe Danone vastaan komissio** ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hyväksyi komission kannan, jonka mukaan se, että kartelliin osallistuva yritys pakottaa toisen kyseiseen kartelliin osallistuvan yrityksen laajentamaan kartellin alaa uhkaamalla tätä kostotoimenpiteillä siinä tapauksessa, että tämä kieltäytyy, voidaan ottaa huomioon raskauttavana olosuhteena. Tällainen käyttäytyminen nimittäin pahentaa suoraan kartellin aiheuttamia vahinkoja. Tällä tavalla käyttäytyvän yrityksen on tästä syystä kannettava erityinen vastuu.⁷⁸ Komissio ei sitä vastoin ollut näyttänyt riittävällä tavalla toteen syy-yhteyttä yhtäältä Danonen esittämien uhkauksien ja toisaalta kyseisen yrityksen ja Interbrewn välisen yhteistyön laajentamisen välillä. Tämän johdosta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin muutti sakkoa.

Komissio on suuntaviivojen 2 kohdan ensimmäisessä luetelmakohdassa lisäksi esittänyt, että se aikoo ottaa raskauttavana olosuhteena huomioon rikkomisen uusimisen, joka oikeuttaa korottamaan sakon perusmäärää. Edelleen asiassa **Groupe Danone vastaan komissio** komissio oli kuitenkin ottanut raskauttavana olosuhteena huomioon sen, että kyseisen yrityksen oli jo kaksi kertaa todettu syyllistyneen EY 81 artiklan rikkomiseen samantyyppisten tosiseikkojen vallitessa, vaikka kantaja ei käyttänyt nykyistä nimeään ja vaikka kaksi aiempaa rikkomista olivat koskeneet eri toimialaa.⁷⁹ Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hyväksyi tuomiossaan komission kannan vahvistamalla, että rikkomisen vakavuutta selvitetessä on otettava huomioon mahdollinen rikkomisen uusiminen. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin täsmensi tältä osin, että kun otetaan huomioon tavoite, johon uusimisen käsitteellä pyritään, tämä käsite ei välttämättä edellytä sen toteamista, että on olemassa aikaisempi rahamääräinen seuraamus, vaan pelkästään sen toteamista, että on olemassa aikaisempi rikkominen.

Lopuksi **ns. erikoisgrafiitit-tapauksessa** ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin pienensi suuntaviivojen 2 kohdan kolmannen luetelmakohdan nojalla sen korotuksen prosenttimäärää, jonka komissio oli määrännyt SGL Carbonille sen johtavan aseman takia, koska tämä asema oli arvioitu liian suureksi yhteisjärjestelyn kahden muun osallistujan asemaan verrattuna.⁸⁰

⁷⁸ Tuomio edellä alaviitteessä 58 mainitussa asiassa Groupe Danone v. komissio.

⁷⁹ Tuomio edellä alaviitteessä 58 mainitussa asiassa Groupe Danone v. komissio.

⁸⁰ Tuomio edellä alaviitteessä 58 mainitussa asiassa Tokai Carbon ym. v. komissio.

Lieventävät olosuhteet

Suuntaviivojen 3 kohdassa on laadittu luettelo lieventävistä olosuhteista, joiden perusteella sakon perusmäärää voidaan alentaa; tämä luettelo ei ole tyhjentävä. Voidaan havaita, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi asiassa **Brasserie nationale ym. vastaan komissio**, että olosuhdetta, jolla ei voitu perustella yhteisjärjestelyä (käsiteltävänä olleessa tapauksessa eräiden sopimusten pätevyyttä koskevan oikeusvarmuuden puuttuminen), ei voitu ottaa huomioon lieventävänä olosuhteena, joka oikeuttaisi tämän yhteistoiminnan vuoksi määrätyn sakon alentamisen.⁸¹

— 10 prosentin enimmäismäärä

Asetuksessa N:o 17 määrättiin – kuten nyttemmin määrätään asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdassa – että kunkin EY 81 ja EY 82 artiklan rikkomiseen osallisen yrityksen tai yritysten yhteenliittymän osalta sakko on enintään kymmenen prosenttia sen edellisen tilikauden liikevaihdosta. Vaikka tämän säännön soveltaminen ei yleensä juuri aiheuta vaikeuksia, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimella oli vuonna 2005 tilaisuus tehdä sen osalta kaksi tärkeää selvennystä.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin täsmensi yhtäältä **ns. erikoisgrafiittitapauksessa** edellytykset, joilla 10 prosentin enimmäismäärää on sovellettava, kun rikkomisesta on muodollisesti vastuussa kaksi yhtiötä, joista yksi on toisen tytäryhtiö ja jotka irtoavat toisistaan ennen sakon määräämistä koskevan päätöksen tekemistä.⁸² Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että koska tällaisessa tapauksessa 10 prosentin enimmäismäärä liittyy päätöksen tekoa edeltävään tilikauteen, sillä pyritään suojaamaan yrityksiä ”liian korkealta sakolta, joka voisi tuhota niiden taloudellisen aseman”. Liikevaihto ei siten koske niiden rikkomusten ajanjaksoa, joista seuraamukset määrättiin, vaan läheistä ajanjaksoa, jolloin sakko määrättiin (tätä edeltävä tilikausi). Edellä mainittua 10 prosentin rajaa on näin ollen ensi vaiheessa sovellettava kuhunkin päätöksen erilliseen adressaattiin, ja vain jos useat adressaatit muodostavat ”yrityksen” eli rikkomisesta vastuussa olevan taloudellisen yksikön – ja asia on näin vielä päätöksen tekohetkellä – tätä enimmäismäärää voidaan soveltaa yritysten yhteenlaskettuun liikevaihtoon. Jos toisin sanoen yhtiöiden välinen taloudellinen yhteenkuuluvuus on katkennut ennen päätöksen tekemistä, kullakin adressaatilla on oikeus siihen, että 10 prosentin enimmäismäärää sovelletaan siihen erikseen.

Toisaalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin täsmensi asiassa **Britannia Alloys & Chemicals vastaan komissio** ne edellytykset, joilla enimmäismäärää sovelletaan, kun rikkomiseen syyllistynyt yhtiö on luovuttanut kaiken toimintansa ennen sen päätöksen tekemistä, jossa määrättiin seuraamukset rikkomisen johdosta.⁸³ Asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan nojalla enimmäismäärä on laskettava päätöstä, jolla sakko määrättiin, edeltävän tilikauden liikevaihdon perusteella. Käsiteltävänä olleessa tapauksessa kantajasta oli päätöksen tekohetkellä kuitenkin tullut ei-kaupallinen yhtiö, ja se oli lopettanut toimintansa sinkkialalla. Koska sillä ei siis ollut liikevaihtoa päätöksen tekemistä edeltäneenä tilikaute-

⁸¹ Tuomio edellä alaviitteessä 58 mainitussa asiassa Brasserie nationale ym. v. komissio.

⁸² Tuomio edellä alaviitteessä 58 mainitussa asiassa Tokai Carbon ym. v. komissio.

⁸³ Tuomio edellä alaviitteessä 58 mainitussa asiassa Britannia Alloys & Chemicals v. komissio.

na, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että tämä liikevaihto ei voinut olla perustana asetuksessa N:o 17 säädetyn enimmäismäärän määrittämiselle. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mukaan sekä sen järjestelmän tavoitteista, jonka osa asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohta on, että oikeuskäytännöstä nimittäin ilmenee, että 10 prosentin enimmäismäärän soveltaminen edellyttää yhtäältä, että komissiolla on tiedossaan päätöksen tekoajankohtaa edeltäneen tilikauden liikevaihto, ja toisaalta, että nämä tiedot koskevat normaalin taloudellisen toiminnan täyttä tilikautta 12 kuukauden ajalta. Komissiolla oli sakon enimmäismäärän vahvistamiseksi näin ollen velvollisuus nojautua viimeisimmän täyden liiketoimintavuoden liikevaihtoon. Komissiolla oli siis käsiteltävänä olleessa tapauksessa oikeus vahvistaa enimmäismäärä 30.6.1996 päättyneen tilikauden perusteella, ja asia oli näin siitä huolimatta, että komission päätös, jossa määrättiin seuraamukset rikkomisesta, oli joulukuulta 2001.

— Yhteistyöstä annettu tiedonanto

Tänäkin vuonna lukuisat tapaukset ovat koskeneet vuodelta 1996 peräisin olevan yhteistyöstä annetun tiedonannon soveltamista, samalla kun on odoteltu ensimmäisiä tapauksia, jotka koskevat vuonna 2002 annettua tiedonantoa.⁸⁴

Jotta yritys voisi tosiseikkojen kiistämättä jättämisen perusteella saada alennuksen sakoon yhteistyöstä annetun tiedonannon D kohdan 2 alakohdan toisen luetelmakohdan mukaisesti, sen on väitetiedoksiannon saatuaan ilmoitettava komissiolle nimenomaisesti, ettei se aio kiistää tosiseikkojen paikkansapitävyyttä.⁸⁵ Joutuessaan täsmentämään näitä periaatteita asiassa **Groupe Danone vastaan komissio** ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että "lausunnon, jonka mukaan tosiseikkojen paikkansapitävyyttä ei kiistetä ja johon – – liittyy joukko huomautuksia, joilla kantaja väitetysti pyrkii selventämään tiettyjen tosiseikkojen merkitystä mutta joilla tosiasiasa kiistetään nämä tosiseikat, ei voida katsoa helpottavan komission tehtävää eli kyseisen kilpailusääntöjen rikkomisen toteamista ja siitä rankaisemista".⁸⁶ Yritys ei yhteistyöstä annetun tiedonannon D kohdan 2 alakohdan toisen luetelmakohdan nojalla voi tällaisessa tilanteessa saada alennusta tosiseikkojen kiistämättä jättämisen perusteella.

Lisäksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin myönsi **ns. erikoisgrafitit-tapauksessa**, että komissiolla on laaja harkintavalta sen määrittäessä yhteistyöstä annetun tiedonannon B kohdan b alakohdassa tarkoitetun "ensimmäisen yrityksen", joka toimittaa komissiolle "ratkaisevaa näyttöä", ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tulee määräämään komissiolle seuraamuksia vain sellaisessa tapauksessa, jossa tämä harkintavalta "selvästi ylitetään".⁸⁷

⁸⁴ Tiedonanto sakkojen määräämättä jättämisestä tai lieventämisestä kartelleja koskevissa asioissa (EYVL 1996, C 207, s. 4; jäljempänä yhteistyöstä annettu tiedonanto), joka on sittemmin korvattu tiedonannolla sakoista vapauttamisesta ja sakkojen lieventämisestä kartelleja koskevissa asioissa (EYVL 2002, C 45, s. 3).

⁸⁵ Asia T-347/94, Mayr-Melnhof v. komissio, tuomio 14.5.1998, Kok. 1998, s. II-1751, 309 kohta.

⁸⁶ Tuomio edellä alaviitteessä 58 mainitussa asiassa Groupe Danone v. komissio.

⁸⁷ Tuomio edellä alaviitteessä 58 mainitussa asiassa Tokai Carbon ym. v. komissio.

Lopuksi voidaan havaita, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi asiassa **Brouwerij Haacht vastaan komissio**, että tietojen – vaikka niillä olisikin ratkaiseva merkitys – toimittamisella voidaan perustella kyseessä olevalle yritykselle määrätyn sakon määrän alentaminen vain silloin, jos kyseiset tiedot ovat ”menneet huomattavasti pitemmälle kuin sellaiset tiedot, joiden toimittamista komissio olisi voinut vaatia asetuksen N:o 17/11 artiklan nojalla”.⁸⁸ Koska kantajan toimittamat tiedot eivät käsiteltävänä olleessa tapauksessa täyttäneet näitä edellytyksiä, komissio oli virheeseen syylistymättä voinut jättää kantajan sakon pienentämättä tällä perusteella.

— Täyden harkintavallan käyttäminen

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimella on sakkoja koskevissa asioissa täysi harkintavalta, jonka perusteella se voi pienentää tai suurentaa komission määräämiä sakkoja. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on vuonna 2005 käyttänyt tätä harkintavaltaa erityisesti tehdäkseen päätelmiä komission tekemän arviointivirheen johdosta⁸⁹ tai korjatakseen virheen, joka on tehty laskettaessa sakon määrää suuntaviivoissa säädettyjen laskutoimitusten mukaisesti.⁹⁰

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt eräitä uusia täsmennyksiä, jotka koskevat sen täyden harkintavallan mahdollista käyttöä sellaisten tosiseikkojen ottamiseksi huomioon, jotka ovat toteutuneet riidanalaisen päätöksen tekemisen jälkeen. Asiassa **Scandinavian Airlines System vastaan komissio** kantaja vaati ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta pienentämään sille määrättyä sakkoa, jotta huomioon otettaisiin käyttäytyminen, jota kantaja oli noudattanut päätöksen tekemisen jälkeen ja joka kantajan mukaan oli esimerkillistä.⁹¹ Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi kuitenkin tuomiossaan, että kantaja ei voinut johtaa oikeuskäytännöstä periaatetta, jonka mukaan yritykselle määrätty sakkoa voitaisiin alentaa sen käyttäytymisen perusteella, jota yritys on noudattanut sakon langettavan päätöksen tekemisen jälkeen. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin täsmensi tässä yhteydessä, että ”mikäli tällainen alentaminen olisi mahdollista, yhteisöjen tuomioistuimet voisivat tehdä sen joka tapauksessa vain hyvin varovasti ja aivan erityisissä olosuhteissa muun muassa sen vuoksi, että tällaista käytäntöä voitaisiin pitää kannustimena kilpailusääntöjen rikkomiseen, mikäli olisi mahdollista, että sakkoa alennettaisiin yrityksen muutettua käyttäytymistään päätöksen tekemisen jälkeen”.

4. Oikeuskäytännön anti EY 82 artiklan alalla

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi edellä mainitussa asiassa **Piau vastaan komissio**,⁹² että kyseessä olevissa FIFA:n määräyksissä tarkoitetut markkinat ovat palvelu-

⁸⁸ Tuomio edellä alaviitteessä 58 mainitussa asiassa Brouwerij Haacht v. komissio.

⁸⁹ Tuomio edellä alaviitteessä 58 mainitussa asiassa Tokai Carbon ym. v. komissio ja tuomio edellä alaviitteessä 58 mainitussa asiassa Groupe Danone v. komissio.

⁹⁰ Tuomio edellä alaviitteessä 58 mainitussa asiassa Groupe Danone v. komissio.

⁹¹ Tuomio edellä alaviitteessä 58 mainitussa asiassa Scandinavian Airlines System v. komissio.

⁹² Tuomio edellä alaviitteessä 58 mainitussa asiassa Piau v. komissio.

jen tarjoamisen markkinat, joilla ostajina ovat pelaajat ja seurat ja myyjinä pelaaja-agentit, ja näillä markkinoilla FIFA:n, joka on toisen asteen liittona yritysten eli seurojen ilmentymä, voidaan katsoa toimivan jalkapalloseurojen lukuun.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mielestä FIFA:n määräykset sitovat sen jäseninä olevia kansallisia liittoja ja niihin kuuluvia seuroja, joten seuroilla on yhteinen määräävä asema pelaaja-agenttien palvelujen markkinoilla. Näin ollen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi komission kannasta poiketen, että FIFA:lla, joka on näiden seurojen ilmentymä ja joka toimii näillä markkinoilla niiden välityksellä, on määräävä asema pelaaja-agenttien palvelujen markkinoilla, ja tältä osin ei juuri ole merkitystä sillä, että se ei toimi markkinoilla suoraan taloudellisena toimijana ja että sen puuttuminen asiaan on lähtöisin norminantotoiminnasta. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi sitä vastoin, että komissio oli arvioinut perustellusti, että esiin tuodut menettelytavat eivät olleet määräävän aseman väärinkäyttöä. Tästä seuraa, että esiin tuotu oikeudellinen virhe ei vaikuttanut siihen, että oli lainmukaista hylätä kantelu sillä perusteella, että menettelyn jatkamiseen ei liittynyt yhteisön etua.

5. Oikeuskäytännön anti yrityskeskittymien valvonnan alalla

Niistä neljästä tapauksesta, joissa sovellettiin asetusta N:o 4064/89, joka on sittemmin korvattu asetuksella N:o 139/2004, on aiheellista mainita kolme tapausta.⁹³

Ensiksikin asiassa **EDP vastaan komissio**⁹⁴ annettussa tuomiossa tehtiin merkittäviä täsmennyksiä todistustaakan osalta, kun asianosaisten ehdottamien sitoumusten riittävyys kiistetään, sekä yrityskeskittymien arvioinnin osalta, kun kyseessä on ala, jota ei ole avattu kilpailulle.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin täsmensi siten yhtäältä, että komission tehtävä on osoittaa, että keskittymähankkeen osapuolten pätevästi ehdottamat sitoumukset eivät tee näillä sitoumuksilla näin muutettua hanketta yhteismarkkinoille soveltuvaksi. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin lisäsi kuitenkin, että se, että komissio pitää riittämättöminä sitoumuksia, jotka on toimitettu pätevästi, merkitsee todistustaakan perusteetonta kääntämistä ainoastaan, jos komissio ei perustele tämän riittämättömyyden arviointia objektiivisiin ja tarkastettavissa oleviin kriteereihin perustuvalla sitoumusten arvioinnilla vaan perustelee sitä toteamuksella, jonka mukaan osapuolet eivät ole voineet toimittaa sille riittäviä todisteita, jotta se voisi arvioida asiaa. Lisäksi komissiolla on oikeus hylätä sitoumukset, jotka eivät ole sitovia, sillä komissio ei tällöin siirrä todistustaakkaa osapuolille vaan kiistää sen, että sitoumukset olisivat varmoja ja mitattavissa olevia, mikä on edellytyksenä.

⁹³ Yrityskeskittymien valvonnasta 21 päivänä joulukuuta 1989 annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 4064/89 (EYVL L 395, s. 1; oikaisu EYVL 1990, L 257, s. 13; kumottu sittemmin yrityskeskittymien valvonnasta 20 päivänä tammikuuta 2004 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 139/2004 (EUVL L 24, s. 1). Ainoa tapaus, jota ei ole mainittu tämän vuosikertomuksen tekstiosassa, koskee päätöstä, jossa sovellettiin perinteistä oikeuskäytäntöä, jonka mukaan yksityinen oikeussubjekti ei voi riitauttaa komission kieltäytymistä aloittaa jäsenyysselvöitteiden noudattamatta jättämistä koskeva menettely (asia T-443/03, Retecal ym. v. komissio, määräys 25.5.2005, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa).

⁹⁴ Tuomio edellä alaviitteessä 5 mainitussa asiassa EDP v. komissio.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin täsmensi toisaalta, että alalla, jota ei ole avattu kilpailulle, "monopoli merkitsee absoluuttista määräävää asemaa, joka ei voi tämän vuoksi vahvistua" kyseessä olevilla markkinoilla, joten keskittymä ei voi estää tehokasta kilpailua. Käsiteltävänä olleessa tapauksessa perinteinen portugalilainen sähköyhtiö Energias de Portugal (EDP) ja italialainen sähköyhtiö Eni SpA aikoivat hankkia yhdessä perinteisen portugalilaisen kaasuyhtiön Gás de Portugalin (GDP). Tällä keskittymällä oli vaikutuksia erityisesti eräillä kaasumarkkinoilla. Nämä markkinat piti kuitenkin avata kilpailulle muiden kuin kotitalouksien pienasiakkaiden osalta 1.7.2004 mennessä ja muiden asiakkaiden osalta 1.7.2007 mennessä. Jäsenvaltioilla oli kuitenkin tietyissä tapauksissa mahdollisuus poiketa eräistä velvoitteista ja siirtää direktiivin soveltamista myöhemmäksi, ja Portugaliin sovelletaan nimenomaan tällaista poikkeusta vuoteen 2007 saakka. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että kun komissio oli perustellut keskittymän kieltämistä määräävien asemien vahvistumisella, jonka seurauksena kilpailu maakaasumarkkinoilla, joita poikkeuksen nojalla ei ole avattu kilpailulle, olennaisesti estyy, se oli jättänyt huomioon ottamatta tämän poikkeuksen vaikutukset ja näin ollen sen sisällön.

Tämä virhe koski kuitenkin ainoastaan maakaasumarkkinoita. Sillä ei siis ollut vaikutusta niihin komission näkemyksiin, jotka liittyivät tilanteeseen Portugalin sähkömarkkinoilla, joita kyseessä oleva keskittymä myös koski. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi tältä osin, että komissio ei ollut tehnyt ilmeistä arviointivirhettä katsoessaan, että keskittymä aiheutti merkittävän potentiaalisen kilpailijan (eli GDP:n) poistumisen kaikilta sähkömarkkinoilta ja että kyseessä olevien yritysten sitoumusten perusteella ei ollut mahdollista ratkaista sen havaitsemia ongelmia. Tämä sähkömarkkinoita koskeva päätelmä oli sellaisenaan riittävä peruste päätökselle, jossa kyseessä oleva yritys keskittymä todettiin yhteismarkkinoille soveltumattomaksi, ja tämän johdosta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei kumonnut kyseistä päätöstä.

Toiseksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin esitti asiassa **General Electric vastaan komissio** jatkona ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ja sittemmin yhteisöjen tuomioistuimen asiassa Tetra Laval vastaan komissio antamiin tuomioihin⁹⁵ lukuisia selvennyksiä, jotka koskivat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen harjoittaman valvonnan laajuutta yrityskeskittymiä koskevien komission päätösten osalta ja sellaisten toimien, joilla on monialakeskittymälle tunnusomaisia vaikutuksia, kilpailuoikeudellista arviointia. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin painotti etenkin tuomioistuinten harjoittaman tehokkaan valvonnan erityistä tärkeyttä, kun komissio ennakoi suunnitellusta keskittymästä mahdollisesti aiheutuvia markkinoiden kehityssuuntauksia, ja toisaalta niiden todisteiden laadun erityistä tärkeyttä, jotka komissio esittää monialakeskittymän tyypistä yrityskeskittymää koskevassa tapauksessa.

Tämä tapaus perustuu komission 3.7.2001 tekemään päätökseen, jossa kyseinen toimitus totei amerikkalaisten yhtiöiden Honeywell Internationalin ja General Electric Companyn (GE) välisen yrityskeskittymän yhteismarkkinoille soveltumattomaksi, mistä aiheutui este kyseisen keskittymän toteuttamiselle Euroopan unionissa. Asiassa General Electric vastaan komissio antamassaan tuomiossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hyväksyi ko-

⁹⁵ Tuomio edellä alaviitteessä 60 mainitussa asiassa General Electric v. komissio. Ks. myös vastaavasti asia T-5/02, Tetra Laval v. komissio, tuomio 25.10.2002, Kok. 2002, s. II-4381 ja asia C-12/03 P, komissio v. Tetra Laval, tuomio 15.2.2005, Kok. 2005, s. I-987.

mission arvion, jonka mukaan keskittymä johtaisi määräävän aseman syntymiseen tai vahvistumiseen, minkä seurauksena tehokas kilpailu estyisi olennaisesti kolmilla markkinoilla, eli suurten alueliikennesuihkukoneiden moottoreiden markkinoilla, liikesuihkukoneiden moottoreiden markkinoilla ja laivojen pienten kaasuturbiinien markkinoilla. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hyväksyi siten komission päättelyn, jonka mukaan keskittymä vahvistaisi kantajalla jo ennestään olevaa määräävää asemaa suurten alueliikennesuihkukoneiden moottoreiden maailmanlaajuisilla markkinoilla. Komission toteamus, jonka mukaan keskittymän takia asiakkaat eivät enää voisi hyötyä hintakilpailusta, on tältä osin perusteltu. Lisäksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hyväksyi sen, että komissio hylkäsi sitoumuksen, jota keskittymän osapuolet olivat ehdottaneet niiden kilpailuongelmien ratkaisemiseksi, jotka sulautuma aiheutti näillä markkinoilla. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin täsmensi tältä osin, että komissio voi hyväksyä osapuolten ehdottamat rakenteelliset sitoumukset ainoastaan siltä osin kuin se voi varmuudella päätellä, että ne olisi mahdollista toteuttaa ja että siitä seuraavat uudet liiketoiminnalliset rakenteet ovat riittävän elinkelpoisia ja kestäviä, jotta määräävän aseman syntyminen tai vahvistuminen tai tehokkaan kilpailun esteet, joita sitoumuksilla pyritään ehkäisemään, eivät toteudu lähitulevaisuudessa. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi vastaavasti GE:n väitteet, joissa arvosteltiin komission näkemyksiä määräävän aseman syntymisestä liikesuihkukoneiden moottoreiden markkinoilla ja laivojen pienten kaasuturbiinien markkinoilla.

Nämä toteamukset ovat riittäviä sen päätelmän tekemiseksi, että yrityskeskittymä on yhteismarkkinoille soveltumaton. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei siis tuomiollaan kumonnut päätöstä niistä virheistä huolimatta, jotka komissio oli tehnyt erityisesti tarkastellessaan keskittymästä aiheutuvia monialakeskittymälle tunnusomaisia vaikutuksia.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi näin ollen tuomiossaan, että komissio oli voinut päätellä ilmeistä arviointivirhettä tekemättä, että GE:llä oli ennen yrityskeskittymää määräävä asema suurten liikennelentokoneiden moottoreiden markkinoilla. Komissio oli voinut tältä osin perustellusti arvioida, että GE oli käyttänyt konserniinsa kuuluvien tytäryhtiöiden, erityisesti lentokoneiden leasingtoimintaa harjoittavan GECAS:n, kaupallista valta-asemaa voittaakseen tarjouskilpailuja, joita se todennäköisesti ei olisi voittanut ilman niiden toimenpiteitä. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi sitä vastoin, että komission päätöksen perustelujen kolme tiettyä osaa olivat lainvastaisia.

Ensiksikin riidanalaisen päätöksen osa, joka koskee GE:llä suurten liikennelentokoneiden moottoreiden markkinoilla jo ennestään olleen määräävän aseman vahvistumista tämän vertikaalisen päällekkäisyyden vuoksi, ei ole perusteltu. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi ennen kaikkea, että komission ennakoimat vaikutukset markkinoille johtuivat sulautuneen yksikön tulevasta käyttäytymisestä, joten komission oli esitettävä pitävä näyttö sen todennäköisyydestä. Näitä todisteita voivat tilanteesta riippuen olla taloudelliset tutkimukset, jotka osoittavat markkinatilanteen todennäköisen kehityksen ja viittaavat siihen, että sulautuneella yksiköllä olisi kannustin käyttäytyä tietyllä tavalla, tämän kuitenkin rajoittamatta vapaan todistelun periaatteen soveltamista. Komissiolla oli käsiteltävänä olleessa tapauksessa käytössään kaikki selvityksen osatekijät, jotka olivat tarpeen, jotta olisi kyetty arvioimaan, voisiko kyseessä oleva käyttäytyminen merkitä EY 82 artiklassa kiellettyä määräävän aseman väärinkäyttöä ja voitaisiinko siitä määrätä tällä perusteella seuraamuksia. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mukaan komissio oli siis virheellisesti jättänyt ottamatta huomioon tämän määräyksen ehkäisevän vaikutuksen ky-

seessä olevan käyttäytymisen todennäköisyyden arvioimiseksi. Komission tekemää selvitystä rasitti siten oikeudellinen virhe, joka väistämättä johti ilmeiseen arviointivirheeseen.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi seuraavaksi, että komissio ei ollut osoittanut riittävällä todennäköisyydellä, että sulautunut yksikkö olisi markkinoilla, joilla Honeywell toimii (ilmailutekniikan tuotteiden ja muiden kuin ilmailutekniikan tuotteiden markkinat), soveltanut GE:n suurten liikennelentokoneiden moottoreiden markkinoilla noudattamia menettelytapoja, joihin kuuluu sen leasingyhtiöstä johtuvan rahoitusvoiman ja kaupallisen valta-aseman hyväksikäyttö. Komissio ei ollut ainakaan osoittanut riittävällä tavalla, että näillä menettelytavoilla, mikäli ne olisi toteutettu, olisi todennäköisesti luotu määrääviä asemia ilmailutekniikan tuotteiden ja muiden kuin ilmailutekniikan tuotteiden eri markkinoille. Komissio oli näin ollen tehnyt tältäkin osin ilmeisen arviointivirheen.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi lopuksi, että komissio ei ollut osoittanut riittävällä tavalla, että sulautunut yksikkö olisi tehnyt sekä GE:n moottoreita että Honeywellin ilmailutekniikan tuotteita ja muita kuin ilmailutekniikan tuotteita koskevia pakettitarjouksia. Tällaisten tarjousten puuttuessa pelkästään se seikka, että tällä yksiköllä olisi ollut laajempi tuotevalikoima kuin sen kilpailijoilla, ei riitä osoittamaan, että se olisi voinut hyötyä määräävän aseman syntymisestä tai vahvistamisesta eri merkityksellisillä markkinoilla. Komissio oli näin ollen tehnyt ilmeisen arviointivirheen myös tältä osin.

Kolmas ja viimeinen yrityskeskittymien valvonnan alalla annettu tuomio eli asiaa **Honeywell International vastaan komissio** koskeva tuomio on puolestaan annettu saman keskittymän johdosta, josta oli kyse asiassa General Electric vastaan komissio annetussa tuomiossa.⁹⁶ Vaikka sen merkitys onkin vähäisempi kuin viimeksi mainitun tuomion, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on kuitenkin voinut soveltaa siinä sääntöä, jonka mukaan silloin, kun päätöksen päätösosassa nojaututaan useisiin perusteluryhmiin, joista jokainen jo sinällään riittäisi perustelemaan kyseisen päätösosan, päätös on lähtökohtaisesti kumottava ainoastaan, jos jokainen näistä perusteluryhmistä on lainvastainen. Näin ollen virheellä tai muulla lainvastaisuudella, joka vaikuttaa ainoastaan yhteen perusteluryhmään, ei voida riittävästi perustella riidanalaisen päätöksen kumoamista, koska sillä ei ole voinut olla toimielimen hyväksymän päätösosan kannalta ratkaisevaa vaikutusta. Soveltaessaan tätä sääntöä Honeywellin kanteeseen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi kanteen tehokkaan kanneperusteen puuttumisen takia. Kantaja ei nimittäin ollut kiistänyt kaikkia niitä perusteluryhmiä, joista kukin erikseen muodosti riidanalaisen päätöksen riittävän oikeudellisen ja tosiasiallisen perustan. Tästä seurasi, että vaikka kaikki kantajan pätevästi esittämät kanneperusteet olisivat olleet perusteltuja, sen kanne ei olisi voinut johtaa riidanalaisen päätöksen kumoamiseen.

⁹⁶ Tuomio edellä alaviitteessä 60 mainitussa asiassa Honeywell v. komissio.

C. Valtiontuet

1. Aineellisoikeudelliset säännöt

a) Valtiontuen tunnusmerkit

Missään ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ratkaisussa ei tänä vuonna ole merkittävällä tavalla täsmennetty valtiontuen käsitteen tunnusmerkkejä. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on kuitenkin useissa asioissa kumonnut komission päätöksen tosiseikkoja koskevien virheiden tai arviointivirheiden takia tai edelleen perustelujen puutteellisuuden takia.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toi siten asiassa **Freistaat Thüringen vastaan komissio** esiin useita perusteluissa olleita puutteita ja lisäksi tosiseikkoja koskevia virheitä, jotka komissio oli tehnyt tutkiessaan erään saksalaisen yrityksen hyväksi toteutettuja tiettyjä toimenpiteitä.⁹⁷ Nämä virheet johtivat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen osittain kumoamaan riidanalaisen päätöksen siten, että se tilanteen niin vaadittua otti viiran puolesta esiin perustelujen puuttumista koskevan kanneperusteen.

Samoin asiassa **Confédération nationale du Crédit mutuel vastaan komissio** antamassaan tuomiossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumosi perustelujen puutteellisuuden takia komission päätöksen, jossa tämä oli katsonut, että eräät toimenpiteet, jotka Ranskan tasavalta oli toteuttanut Livret bleu -säästötilijärjestelmän mukaisen talletusten keräyksen ja hoidon nojalla, ovat yhteismarkkinoille soveltumatonta valtiontukea.⁹⁸ Todettuaan, että päätöksen päätösoosan perusteella ei ollut mahdollista yksilöidä, mitä toimenpidettä tai toimenpiteitä komissio pitää tukena, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tutki päätöksen perustelut. Tutkimisensa lopuksi se totesi, että kyseisen päätöksen osalta niitä edellytyksiä, joiden on täytyttävä, jotta valtion toimenpidettä voidaan pitää valtiontukea, koskevan analyysin perusteella ei ole liioin mahdollista yksilöidä täsmällisesti niitä toimenpiteitä, joiden komissio katsoi olevan Crédit Mutuelille myönnettyä tukea. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toi esimerkiksi esiin useita päätöksessä olleita epäselvyyksiä, jotka koskivat sellaisille säästäjille, joilla oli käytössään Livret bleu -säästötili, myönnetyn verotuksellisen edun luonnehdintaa. Päätöksen analyysin perusteella ei voitu määrittää selkeästi, oliko tämä verovapautus komission mukaan valtion varojen siirtoa, sillä komissio jätti tällaisen tulkintamahdollisuuden. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin siis katsoi, että sen oli mahdotonta tarkastaa komission suorittaman Livret bleu -järjestelmää koskevan arvioinnin laillisuutta.

⁹⁷ Tuomio edellä alaviitteessä 10 mainitussa asiassa Freistaat Thüringen v. komissio.

⁹⁸ Asia T-93/02, Confédération nationale du Crédit mutuel v. komissio, tuomio 18.1.2005, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa.

b) *Päätös, jonka komissio oli velvollinen tekemään jäsenvaltion esittämän vaatimuksen perusteella*

Asiassa **Regione autonoma della Sardegna vastaan komissio**⁹⁹ annettu tuomio on ensimmäinen tuomio, jossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tarkasti komission päätöksen, jonka komissio oli tehnyt sen jälkeen, kun sitä oli vaadittu lausumaan asiasta kahden kuukauden kuluessa.

Italian viranomaiset ilmoittivat vuonna 1998 komissiolle tukijärjestelmää koskevasta suunnitelmasta, joka koski Sardinian alueen suunnittelemaa vaikeuksissa olevien pienten maatalousyritysten rakenneuudistusta ja jonka kokonaisarvo oli noin 30 miljoonaa euroa. Komissio päätti vuonna 2001, että tämä suunnitelma ei sovellu yhteismarkkinoille. Sardinian alue vaati ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta kumoamaan komission päätöksen, ja se moitti komissiota erityisesti siitä, että tämä oli katsonut, että ei ollut varmaa, että Sardinian alueen suunnitelma hyödyttää ainoastaan vaikeuksissa olevia yrityksiä ja palauttaa niiden elinkelpoisuuden aiheuttamatta perusteetonta kilpailun vääristymistä.

Asetuksen N:o 659/1999¹⁰⁰ 1 ja 7 artiklassa säädetään yhtäältä, että valtiontukea koskeva muodollinen tutkintamenettely päätetään periaatteessa päätöksellä, ja toisaalta, että jos asianomainen jäsenvaltio sitä pyytää, komissio tekee kahden kuukauden kuluessa päätöksen käytettävissään olevien tietojen perusteella. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi käsiteltävänä olleessa tapauksessa, että sen 18 kuukauden ohjeellisen määräajan päätyttyä, jonka kuluessa komissio periaatteessa pyrkii tekemään päätöksen, Italian tasavalta velvoitti komission lausumaan asiasta kahden kuukauden määräajassa. Komission on tällaisessa tapauksessa ratkaistava asia käytettävissään olevien tietojen perusteella ja tehtävä siis kielteinen päätös, jos kyseiset tiedot eivät riitä osoittamaan, että sen tutkittavaksi saatettu suunnitelma soveltuu yhteismarkkinoille. Komissio oli käsiteltävänä olleessa tapauksessa voinut lainmukaisesti katsoa, että ei ollut varmaa, että suunniteltua tukea myönnetään ainoastaan vaikeuksissa oleville yrityksille. Se oli lisäksi pyrkinyt saamaan tietoja, joiden perusteella se olisi voinut arvioida suunnitelman vaikutuksia kilpailuun ja yrityksiin, joille tukea oli tarkoitus myöntää, mutta Italian viranomaiset eivät olleet toimittaneet sille näitä tietoja. Komission käytettävissä olleet tiedot eivät siis riittäneet osoittamaan, että suunnitelma soveltuu yhteismarkkinoille, ja komissiolla oli siis perusteltu syy tehdä kielteinen päätös.

c) *Puitesäännöt*

Vaikka EY 87 artiklan mukaan jäsenvaltion myöntämä tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua, ei sovellu yhteismarkkinoille siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, eräät tuet voidaan kuitenkin todeta yhteismarkkinoille soveltuviksi perustamissopimuksessa asetettujen edellytysten ja niiden puitesääntöjen mukaisesti, jotka komissio on erityyppisiä tukia koskevissa suuntaviivoissa vahvistanut tiettyjen tapausten

⁹⁹ Tuomio edellä alaviitteessä 9 mainitussa asiassa Regione autonoma della Sardegna v. komissio.

¹⁰⁰ [EY 88] artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 22 päivänä maaliskuuta 1999 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 659/1999 (EYVL L 83, s. 1).

osalta luodakseen puitteet omalle harkintavallalleen. Suuntaviivoissa, joihin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa usein vedotaan, komissio on erityisesti määrittänyt edellytykset, joiden täyttyessä vaikeuksissa olevien yritysten pelastamista ja rakenneuudistusta varten tarkoitettua tukea voidaan pitää yhteismarkkinoille soveltuvana.¹⁰¹ Näihin edellytyksiin kuuluu muun muassa tuen rajaaminen rakenneuudistuksen toteuttamisen kannalta välttämättömään.

Muun muassa näistä säännöistä oli kyse asiassa **Regione autonoma della Sardegna vastaan komissio**,¹⁰² mutta nyt tarkastellaan erityisesti asiaa **Corsica Ferries France vastaan komissio**, jossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että komissio oli arvioinut virheellisesti edellytystä tuen määrän rajaamisesta välttämättömään, mikä vaikutti sen päätöksen laillisuuteen.¹⁰³ Vaikka komissiolla oli nimittäin velvollisuus ottaa huomioon rakenneuudistussuunnitelmaa täytäntöönpannaessa ehdotetuista luovutuksista saatu nettotuotto kokonaisuudessaan, se ei ollut sisällyttänyt laskelmaansa 12 miljoonan euron suuruista nettotuottoa, jonka Société nationale maritime Corse-Méditerranée sai kiinteän omaisuuden luovutuksesta. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mukaan komissiolla oli toki lähtökohtaisesti oikeus sille kuuluvaa laajaa harkintavaltaa käyttäessään arvioida likimääräisesti nettotuloja, jotka saadaan rakenneuudistussuunnitelmassa tarkoitetuista omaisuuden luovutuksista. Tästä ei kuitenkaan ollut kyse, koska käsiteltävänä olleessa tapauksessa sillä oli käytettävissään tiedot, joiden perusteella se saattoi arvioida tukea tarkasti.

d) *Väärinkäyttö*

EY:n perustamissopimuksessa kielletään paitsi yhteismarkkinoille soveltumaton tuki myös tuki, jota käytetään väärin. Tätä käsitettä on täsmennetty asetuksen N:o 659/1999 1 artiklan g kohdassa, jossa sen esitetään tarkoittavan ”tukia, joita tuensaaja on käyttänyt [komission tekemän vastustamatta jättämistä koskevan päätöksen, myönteisen päätöksen tai ehdollisen] päätöksen vastaisesti”. Vuonna 2005 ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin sovelsi tätä käsitettä kahdessa asiassa.

Ensiksikin asiassa **Saxonia Edelmetalle vastaan komissio**¹⁰⁴ komissio oli ensi vaiheessa hyväksynyt tukien maksamisen useille entisestä Saksan demokraattisesta tasavallasta oleville yrityksille. Viisi vuotta myöhemmin komissio kuitenkin katsoi, että kyseessä olevia tukia oli käytetty EY 88 artiklan 2 kohdassa tarkoitettulla tavalla väärin, ja toinen kahdesta kantajasta kiisti tämän arvion. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi tuomiossaan, että komissio ei ollut tehnyt ilmeistä arviointivirhettä, kun se teki kyseisen päätöksen määrittämättä kyseessä olleen määrän tosiasiallista käyttöä. Vaikka Saksan viranomaiset oli nimittäin velvoitettu antamaan suuri määrä tätä kysymystä koskevia tietoja, ne olivat

¹⁰¹ Yhteisön suuntaviivat valtiontuesta vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseksi ja rakenneuudistukseksi (EYVL 1999, C 288, s. 2).

¹⁰² Tuomio edellä alaviitteessä 9 mainitussa asiassa Regione autonoma della Sardegna v. komissio.

¹⁰³ Tuomio edellä alaviitteessä 13 mainitussa asiassa Corsica Ferries France v. komissio.

¹⁰⁴ Yhdistetyt asiat T-111/01 ja T-133/01, Saxonia Edelmetalle v. komissio, tuomio 11.5.2005, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa.

toimittaneet vain epätäydellisiä vastauksia, joista oli mahdollista tehdä kaksi tulkintaa, jotka molemmat johtivat sen toteamiseen, että kyseessä on tuen väärinkäyttö. Vaikka komission asiana on periaatteessa näyttää, että sen aiemmin hyväksymiä tukia on käytetty väärin, jäsenvaltion on kuitenkin annettava kaikki komission pyytämät tiedot tietojen antamista koskevan välipäätöksen johdosta, ja näiden tietojen puuttuessa komissiolla on oikeus tehdä päätös muodollisen tutkintamenettelyn päättämisestä saatavilla olevien tietojen perusteella.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumosi asiassa **Freistaat Thüringen vastaan komissio** antamassaan tuomiossa osan komission päätöksestä, jossa tukea katsottiin käytetyn väärin.¹⁰⁵ Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että osoittaakseen, että hyväksytyn tukijärjestelmän mukaisesti myönnettyä tukea on käytetty väärin, komission on näytettävä, että tätä tukea on käytetty tätä järjestelmää sääntelevien kansallisten oikeussääntöjen tai niiden lisäehtojen vastaisesti, joihin jäsenvaltio on sitoutunut siinä yhteydessä, kun komissio hyväksyi järjestelmän. Pelkästään sitä, että tuen myöntäjän yksipuolisesti asettamaa lisäehtoa on rikottu, ilman että tästä ehdosta olisi nimenomaisesti säädetty kyseisissä kansallisissa oikeussäännöissä, sellaisina kuin komissio oli ne hyväksynyt, ei voida sitä vastoin pitää riittävänä seikkana, jonka perusteella kyseessä olisi EY 88 artiklan 2 kohdan ensimmäisessä alakohdassa tarkoitettu väärinkäyttö. Käsiteltävänä olleessa tapauksessa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin siis kumosi komission päätöksen, jossa tukea, jota oli käytetty Thüringenin osavaltion yksipuolisesti asettaman ehdon vastaisesti, oli katsottu käytetyn väärin.

e) *Takaisinperintä*

Jos komissio toteaa, että tuet eivät sovellu yhteismarkkinoille, se voi velvoittaa jäsenvaltion perimään ne takaisin niiden saajilta. Tuen lainvastaiseksi toteamisesta seuraa nimittäin loogisesti lainvastaisen tuen poistaminen perimällä se takaisin, ja poistamisella pyritään palauttamaan aikaisempi tilanne markkinoilla.¹⁰⁶ Oikeuskäytännön mukaan tämä tavoite on saavutettu, kun tuensaaja on palauttanut kysymyksessä olevat valtiontuet tarvittaessa viivästyskorkoineen, tai toisin sanoen kun ne yritykset, jotka tuista ovat tosiasiallisesti hyöttyneet, ovat palauttaneet ne viivästyskorkoineen.¹⁰⁷ Tuensaajan määrittäminen aiheuttaa kuitenkin toisinaan hankalia ongelmia, kun alkuperäisenä tuensaajana olleen yrityksen yhtiöosuudet tai omaisuus on luovutettu. Näistä monitahoisista kysymyksistä on syntynyt merkittävää oikeuskäytäntöä, mikä ilmenee kolmesta tapauksesta, joissa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätti käsittelyn vuonna 2005. Näissä tapauksissa täsmennettiin ”tosiasiallisen hyötymisen” käsitettä, kun tuki on myönnetty joko konsernille, joka on purettu ennen riidanalaisen päätöksen tekemistä (Saxonia Edelmetalle v. komissio), tai yh-

¹⁰⁵ Tuomio edellä alaviitteessä 10 mainitussa asiassa Freistaat Thüringen v. komissio.

¹⁰⁶ Asia 70/72, komissio v. Saksa, tuomio 12.7.1973, Kok. 1973, s. 813, Kok. Ep. II, s. 117, 20 kohta; yhdistetyt asiat C-328/99 ja C-399/00, Italia ja SIM 2 Multimedia v. komissio, tuomio 8.5.2003, Kok. 2003, s. I-4035, 65 kohta ja asia C-277/00, Saksa v. komissio, tuomio 29.4.2004, Kok. 2004, s. I-3925, 73 ja 74 kohta.

¹⁰⁷ Tämän palauttamisen seurauksena tuensaaja menettää markkinoilla kilpailijoihinsa verrattuna saamansa edun, ja valtiontuen suorittamista edeltänyt tilanne palautuu (ks. vastaavasti asia C-350/93, komissio v. Italia, tuomio 4.4.1995, Kok. 1995, s. I-699, 22 kohta; asia C-457/00, Belgia v. komissio, tuomio 3.7.2003, Kok. 2003, s. I-6931, 55 kohta ja edellä alaviitteessä 106 mainittu asia Saksa v. komissio, tuomion 75 kohta).

teisy yritykselle, jonka omaisuus on osittain luovutettu ennen riidanalaisen päätöksen tekemistä (Freistaat Thüringen v. komissio ja CDA Datenträger Albrechts v. komissio).

Ensiksikin asiassa **Saxonia Edelmetalle vastaan komissio** ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin täsmensi komissiolla olevat velvoitteet takaisin perittävän tuen saajan määrittämiseksi.¹⁰⁸ Käsiteltävänä olleessa tapauksessa tuki oli alun perin myönnetty konsernille, jota ei enää ollut olemassa päätöksen tekohetkellä, joten komissio oli päättänyt soveltaa tuen takaisinmaksuvelvollisuutta kaikkiin yrityksiin, jotka olivat kuuluneet konserniin, tutkimatta tätä ennen, missä määrin ne olivat voineet hyötyä tuesta. Komissio oli kuitenkin todennut, että maksetut varat olivat jääneet konsernin holdingyhtiön haltuun. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi näin ollen, että komissio ei voinut pitää tämän holdingyhtiön tytäryhtiöitä kyseessä olleen väärin käytetyn tuen saajina, koska ne eivät olleet tosiasiallisesti hyötäneet tästä tuesta. Komissio ei voinut katsoa, että sillä ei ollut velvollisuutta tutkia, missä määrin konserniin kuuluneet yksittäiset yritykset olivat voineet hyötyä väärin käytetystä tuesta.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi kuitenkin aiheelliseksi täsmentää, että kun otetaan huomioon käsiteltävänä olevan tapauksen olosuhteet, komissiolla ei ollut kuitenkaan velvollisuutta määrittää riidanalaisessa päätöksessä, missä määrin kukin yritys oli hyötynyt kyseessä olleesta määrästä, vaan se saattoi ainoastaan kehottaa Saksan viranomaisia perimään nämä tuet takaisin niiden saajalta tai saajilta, toisin sanoen siltä yritykseltä tai niiltä yrityksiltä, jotka olivat tosiasiallisesti hyötäneet niistä. Näin ollen Saksan liittotasavallan olisi yhteisön oikeuden mukaisiin velvoitteisiinsa liittyen pitänyt ryhtyä perimään kyseinen määrä takaisin. Lisäksi siinä tapauksessa, että jäsenvaltiolle aiheutuu ennalta-arvaamattomia ongelmia sen pannessa täytäntöön tätä takaisin perimistä koskevaa määräystä, se voi saattaa ne komission arvioitaviksi, jolloin sen ja jäsenvaltion on muun muassa EY 10 artiklassa ilmaistun lojaalin yhteistyön velvoitteen mukaisesti pyrittävä ratkaisemaan kyseiset ongelmat vilpittömän yhteistyön avulla niin, että perustamissopimuksen määräyksiä ja erityisesti sen valtioneutua koskevia määräyksiä noudatetaan täysimääräisesti.¹⁰⁹

Toiseksi ja kolmanneksi, asioissa **Freistaat Thüringen vastaan komissio** ja **CDA Datenträger Albrechts vastaan komissio**¹¹⁰ pankit ja saksalaiset julkisyhteisöt olivat myöntäneet huomattavan määrän rahavaroja CD-levyjä valmistavan tehtaan rakentamiseksi Albrechtsiin. Tehdas kuului yhteisyritykselle, jonka yhtiöosuudet oli sittemmin siirretty useita kertoja. Lisäksi sen rakenneuudistusvaiheen päättyessä, joka oli ollut välttämätön tehtaan käyttöön liittyvien vaikeuksien vuoksi, kolmas yritys (CDA) oli ostanut osan omaisuudesta (osan kiinteästä omaisuudesta sekä käyttö- ja vaihto-omaisuudesta, tietotaidon ja markkinointiverkoston), kun taas yrityksen käytössä oleva tontti, rakennukset, tekninen infrastruktuuri ja logistiikkaratkaisut olivat jääneet yhteisyrityksen (LCA) omaisuudeksi. CDA ja LCA olivat sittemmin tehneet suoritusten vaihtoa koskevan sopimuksen. Koska komissio kuitenkin katsoi, että Saksan viranomaisten maksamat eri rahoitustuet olivat yhteismark-

¹⁰⁸ Tuomio edellä alaviitteessä 104 mainitussa asiassa Saxonia Edelmetalle v. komissio.

¹⁰⁹ Ks. erityisesti asia C-303/88, Italia v. komissio, tuomio 21.3.1991, Kok. 1991, s. I-1433, Kok. Ep. XI, s. I-127, 58 kohta ja asia C-382/99, Alankomaat v. komissio, tuomio 13.6.2002, Kok. 2002, s. I-5163, 50 kohta.

¹¹⁰ Tuomio edellä alaviitteessä 10 mainitussa asiassa Freistaat Thüringen v. komissio ja asia T-324/00, CDA Datenträger Albrechts v. komissio, tuomio 19.10.2005, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa.

kinoille soveltumatonta valtiontukea, se oli määrännyt tuet perittäväksi takaisin erityisesti LCA:lta ja CDA:lta sillä perusteella, että nämä yritykset olivat jatkaneet alkuperäisen yrityksen liiketoimintaa sille kuuluneiden tuotantovälineiden avulla.

Kahden sellaisen tuen osalta, jotka oli maksettu tehtaan omistaneen yhteisyrityksen toiselle alkuperäiselle omistajalle ja tarkoitettu tehtaan rakentamisen rahoittamiseen, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että ”komissio on lähtökohtaisesti menetellyt perustellusti määritessään niiden takaisinperimisestä LCA:lta”.¹¹¹

Mitä sitä vastoin tulee muihin tukiin, jotka oli maksettu tuensaajana olleen yhteisyrityksen omistaneelle konsernille ja joita ei ollut tarkoitettu yhteisyrityksen rakenneuudistukseen, yhteisyritys ei ollut voinut hyötyä niistä tosiasiallisesti. LCA:ta ei näin ollen voitu katsoa tuensaajaksi. Samoin niiden tukien osalta, jotka oli tarkoitettu yhteisyritykselle mutta jotka kierrätettiin saman konsernin muille yrityksille, komissiolla oli riidanalaista päätöstä tehdessään käytettävissään pätevien ja yhtäpitävien seikkojen kokonaisuus, josta ilmeni, että yhteisyritys ei ollut tosiasiallisesti hyötynyt suuresta osasta niitä tukia, jotka oli tarkoitettu CD-tehtaan rakentamiseen, vakauttamiseen ja rakenneuudistukseen. Näiden seikkojen perusteella voitiin lisäksi ainakin likimääräisesti määrittää kierrätyksen laajuus. Koska yhteisyritys ei ollut saanut kyseessä olevia tukia, niitä ei voitu periä takaisin LCA:lta.

Komissio oli perustellut CDA:ta koskevaa takaisinperimismääräystä ennen kaikkea päätöksensä seurausten välttämistä koskevan tahdon olemassaololla. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen näkemyksen mukaan tällaista tahtoa ei kuitenkaan ollut osoitettu, etenkin kun omaisuuden siirto oli toteutettu markkinahintaan. Mitä tulee komission väitteeseen, jonka mukaan selvitystilassa ollutta LCA:ta oli pidetty ”tyhjänä kuorena”, jolta tukia ei voitu periä takaisin, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin vastasi siihen huomauttamalla muun muassa, että aikaisemman tilanteen palauttaminen ja lainvastaisesti suorite-
tuista tuista aiheutuvan kilpailunvääristymän poistaminen voidaan lähtökohtaisesti saada aikaan siten, että selvitystilassa olevan yrityksen velkoihin kirjataan kyseisten tukien palauttamista koskeva velvoite. Oikeuskäytännön mukaan tällainen kirjaus on näet riittävä keino varmistaa, että yhteismarkkinoille soveltumattomien valtiontukien takaisinperimistä koskeva päätös pannaan täytäntöön.¹¹²

2. Menettelylliset kysymykset

a) *Niiden, joita asia koskee, oikeus esittää huomautuksia*

Kun otetaan huomioon valtiontukien valvontamenettelyn yleinen systematiikka, tämä menettely on tuen myöntämisestä vastuussa olevaa jäsenvaltiota vastaan aloitettu me-

¹¹¹ Tässä on nojaututtu edellä alaviitteessä 107 mainitussa asiassa Belgia v. komissio annetun tuomion 55–62 kohtaan.

¹¹² Ks. vastaavasti asia 52/84, komissio v. Belgia, tuomio 15.1.1986, Kok. 1986, s. 89, Kok. Ep. VIII, s. 717, 14 kohta ja asia C-142/87, Belgia v. komissio, tuomio 21.3.1990, Kok. 1990, s. I-959, Kok. Ep. X, s. 387, 60 ja 62 kohta.

nettely,¹¹³ eikä siis tuensaajaa tai tuensaajia vastaan aloitettu menettely.¹¹⁴ EY 88 artiklan 2 kohdan mukaan oikeussubjekteja ei vaadita esittämään erikseen huomautuksiaan vaan komission on ainoastaan toimittava siten, että kaikki oikeussubjektit, joita asia mahdollisesti koskee, saavat asiasta tiedon ja saavat tilaisuuden esittää huomautuksensa.¹¹⁵ Käytännössä niiden, joita asia koskee, tehtävänä on pääasiallisesti toimia komission tiedonlähteenä EY 88 artiklan 2 kohdan nojalla käytävässä hallinnollisessa menettelyssä.¹¹⁶

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin täsmensi asiassa **Saxonia Edelmetalle vastaan komissio**, että pelkkä tiedon saaminen muodollisen menettelyn aloittamisesta ei riitä huomautusten esittämiseen tehokkaalla tavalla.¹¹⁷ Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi asetuksen N:o 659/1999 6 artiklan 1 kohdan perusteella, että muodollisen tutkintamenettelyn aloittamista koskevan päätöksen on – vaikka päätökseen sisältyvä arviointi onkin väistämättä väliaikainen – oltava riittävän täsmällinen, jotta osapuolet, joita asia koskee, voivat osallistua tehokkaalla tavalla muodolliseen tutkintamenettelyyn, jossa niillä on mahdollisuus vedota argumentteihinsa. Käsiteltävänä olleessa tapauksessa kantajat eivät kuitenkaan olleet väittäneet, että menettelyn aloittamista koskeva päätös olisi ollut perusteltu niin puutteellisesti, etteivät ne tämän vuoksi olisi voineet käyttää tehokkaasti oikeuttaan esittää huomautuksia, ja komissio oli Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä olleen tiedonantonsa johdosta joka tapauksessa antanut kantajien käyttää tehokkaasti oikeuttaan esittää huomautuksia.

- b) *Vetoaminen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa tosiseikkoihin, joita ei ollut mainittu komissiossa käydyssä hallinnollisessa menettelyssä*

Asiassa **Saxonia Edelmetalle vastaan komissio** yksi kantajista vetosi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa useisiin tosiseikkoihin, joita ei ollut saatettu komission tietoon hallinnollisessa menettelyssä.¹¹⁸ Komissio vastusti tätä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa katsoen, että nämä tosiseikkoja koskevat väitteet on jätettävä tutkimatta. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin nojautui tältä osin siihen periaatteeseen, että kun käsitellään EY 230 artiklaan perustuvaa kumoamiskannetta, yhteisön toimenpiteen lainmukaisuutta on arvioitava niiden tosiseikkojen ja oikeudellisten seikkojen perusteella, jotka olivat olemassa toimenpiteen toteuttamisen ajankohtana. Erityisesti komission arviointia on tutkittava ainoastaan niiden seikkojen perusteella, jotka olivat komission tiedossa

¹¹³ Asia 234/84, Belgia v. komissio, ns. Meura-tapaus, tuomio 10.7.1986, Kok. 1986, s. 2263, Kok. Ep. VIII, s. 717, 29 kohta ja asia T-109/01, Fleuren Compost v. komissio, tuomio 14.1.2004, Kok. 2004, s. II-127, 42 kohta.

¹¹⁴ Yhdistetyt asiat C-74/00 P ja C-75/00 P, Falck ja Acciaierie di Bolzano v. komissio, tuomio 24.9.2002, Kok. 2002, s. I-7869, 83 kohta ja edellä alaviitteessä 113 mainittu asia Fleuren Compost v. komissio, tuomion 44 kohta.

¹¹⁵ Asia 323/82, Intermills v. komissio, tuomio 14.11.1984, Kok. 1984, s. 3809, Kok. Ep. VII, s. 667, 17 kohta ja yhdistetyt asiat T-371/94 ja T-394/94, British Airways ym. v. komissio, tuomio 25.6.1998, Kok. 1998, s. II-2405, 59 kohta.

¹¹⁶ Asia T-266/94, Skibsværftsforeningen ym. v. komissio, tuomio 22.10.1996, Kok. 1996, s. II-1399, 256 kohta.

¹¹⁷ Tuomio edellä alaviitteessä 104 mainitussa asiassa Saxonia Edelmetalle v. komissio

¹¹⁸ Tuomio edellä alaviitteessä 104 mainitussa asiassa Saxonia Edelmetalle v. komissio.

sen arvioidessa asiaa.¹¹⁹ Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätteli tästä, että kun kantaja on osallistunut EY 88 artiklan 2 kohdan mukaiseen tutkintamenettelyyn, se ei ole oikeutettu vetoamaan tosiseikkoihin, jotka eivät olleet komission tiedossa ja joista kantaja ei ollut maininnut komissiolle tutkintamenettelyn aikana.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toi esiin, että tätä preklusiota ei voida välttämättä ulottaa kaikkiin niihin tapauksiin, joissa yritys ei ole osallistunut EY 88 artiklan 2 kohdan mukaiseen menettelyyn, ja se korosti, että käsiteltävänä olleessa tapauksessa kantaja ei ollut käyttänyt oikeuttaan osallistua tutkintamenettelyyn, vaikka kantaja erityisesti mainittiin useita kertoja kyseisen menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä. Tosi-seikkoja koskevia väitteitä, jotka eivät olleet komission tiedossa sen tehdessä riidanalaisen päätöksen, ei näin ollen voida esittää ensimmäistä kertaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa kyseisen päätöksen riitauttamiseksi.

Tämä sama kysymys nousi esiin asiassa **Freistaat Thüringen vastaan komissio**.¹²⁰ Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi tässä asiassa, että jos jäsenvaltio ja muut, joita asia koskee, katsovat, että tietyt muodollisen tutkintamenettelyn aloittamista koskevaan päätökseen otetut seikat ovat virheellisiä, niiden on ilmoitettava tästä komissiolle hallinnollisen menettelyn aikana sillä uhalla, että ne eivät voi enää kiistää näiden seikkojen oikeellisuutta oikeudenkäynnissä. Silloin, jos asianomaiset osapuolet eivät ole esittäneet päinvastaisia tietoja, komissiolla on oikeus nojautua virheellisiin tietoihin, joita sen saatavilla on lopullista päätöstä tehtäessä, siltä osin kuin asianomaiset seikat ovat sisältyneet kehotukseen, jonka komissio on esittänyt jäsenvaltiolle tarvittavien tietojen toimittamiseksi. Mikäli komissio sitä vastoin pidättäytyy kehottamasta jäsenvaltiota toimittamaan sille tietoja seikoista, jotka se aikoo ottaa huomioon, se ei voi myöhemmin perustella mahdollisia tosiseikkoja koskevia virheitä vetoamalla siihen, että se saattoi muodollisen tutkintamenettelyn päättävää päätöstä tehdessään perustellusti ottaa huomioon ainoastaan tuolloin saatavilla olleet tiedot.

D. Yhteisön tavaramerkki

Tänäkin vuonna oli hyvin monta tapausta, joissa sovellettiin yhteisön tavaramerkistä 20 päivänä joulukuuta 1993 annettua neuvoston asetusta (EY) N:o 40/94.¹²¹ Ratkaistujen tavaramerkkiasioiden määrä (94) oli siten 15 prosenttia niistä asioista, joissa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätti käsittelyn vuonna 2005.

Asetuksen N:o 40/94 mukaan yhteisön tavaramerkki voidaan jättää rekisteröimättä sekä rekisteröinnin ehdottomien että suhteellisten hylkäysperusteiden nojalla.

¹¹⁹ Edellä alaviitteessä 115 mainittu asia British Airways ym. v. komissio, tuomion 81 kohta ja asia T-110/97, Kneissl Dachstein v. komissio, tuomio 6.10.1999, Kok. 1999, s. II-2881, 47 kohta.

¹²⁰ Tuomio edellä alaviitteessä 10 mainitussa asiassa Thüringen v. komissio.

¹²¹ EYVL L 11, s. 1.

1. Rekisteröinnin ehdottomat hylkäysperusteet

Niissä yhteensä 17 tuomiossa, joissa oli kyse rekisteröinnin ehdottomia hylkäysperusteita koskevista asioista, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumosi kolme päätöstä.¹²² Oikeuskäytännön anti tänä vuonna koskee ennen kaikkea ehdottomia hylkäysperusteita, jotka perustuvat ensiksikin siihen, että kyseessä olevaa merkkiä ei ole mahdollista esittää graafisesti (asetuksen N:o 40/94 4 artikla ja 7 artiklan 1 kohdan a alakohta), toiseksi siihen, että haettu merkki ei ole erottamiskykyinen tai kuvaileva (asetuksen N:o 40/94 7 artiklan 1 kohdan b ja c alakohta) ja kolmanneksi siihen, että merkillä loukataan yleistä järjestystä tai hyviä tapoja (asetuksen N:o 40/94 7 artiklan 1 kohdan f alakohta).

a) Merkit, joita ei voida esittää graafisesti

Asetuksen N:o 40/94 7 artiklan 1 kohdan a alakohdassa kielletään sellaisten merkkien rekisteröinti, jotka eivät ole kyseisen asetuksen 4 artiklan mukaisia. Viimeksi mainitussa säännöksessä säädetään, että ”yhteisön tavaramerkkinä voi olla mikä tahansa merkki, joka voidaan esittää graafisesti – jos sellaisella merkillä voidaan erottaa yrityksen tavarat tai palvelut muiden yritysten tavaroista tai palveluista”. Asiassa **Eden vastaan SMHV (Kypsan mansikan tuoksu)** ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin sovelsi näitä säännöksiä antaessaan ensimmäisen kerran ratkaisun hajumerkkiä koskevan hakemuksen johdosta. Tässä tuomiossa todettiin, että valituslautakunta oli perustellusti evännyt rekisteröinnin hajumerkiltä, jota ei voi näköaistein havaita, jota kuvaillaan sanoilla ”kypsan mansikan tuoksu” ja jota täydentää mansikkaa esittävä värikuva.¹²³ Tavaramerkin voi nimittäin muodostaa merkki, jota ei sellaisenaan voida näköaistein havaita, jos se voidaan esittää graafisesti erityisesti kuvioiden, viivojen tai kirjoitusmerkkien avulla niin, että esitys on selvä, täsmälli-

¹²² Asia T-334/03, Deutsche Post EURO EXPRESS v. SMHV (EUROPREMIUM), tuomio 12.1.2005 (valitus kirjattu asianumerolle C-121/05 P); asia T-260/03, Celltech v. SMHV (CELLTECH), tuomio 14.4.2005 (valitus kirjattu asianumerolle C-273/05 P) ja asia T-379/03, Peek & Cloppenburg v. SMHV (Cloppenburg), tuomio 25.10.2005, mitään näistä tuomioista ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa. Ne 14 tuomiota, joissa päätöstä ei kumottu, ovat yhdistetyt asiat T-367/02–T-369/02, Wieland-Werke v. SMHV (SnTEM, SnPUR ja SnMIX), tuomio 12.1.2005; asia T-387/03, Proteome v. SMHV (BIOKNOWLEDGE), tuomio 19.1.2005; yhdistetyt asiat T-160/02–T-162/02, Naipes Heraclio Fournier v. SMHV – France Cartes (Korttipelin miekka, korttipelin maata ”nuija” oleva ratsumies ja korttipelin maata ”miekka” oleva kuningas), tuomio 11.5.2005 (valitus kirjattu asianumerolle C-311/05 P); asia T-316/03, Münchener Rückversicherungs-Gesellschaft v. SMHV (MunichFinancialServices), tuomio 7.6.2005; asia T-315/03, Wilfer v. SMHV (ROCKBASS), tuomio 8.6.2005 (valitus kirjattu asianumerolle C-301/05 P); asia T-19/04, Metso Paper Automation v. SMHV (PAPERLAB), tuomio 22.6.2005; asia T-242/02, Sunrider v. SMHV (TOP), tuomio 13.7.2005; yhdistetyt asiat T-178/03 ja T-179/03, CeWe Color v. SMHV (DigiFilm ja DigiFilmMaker), tuomio 8.9.2005; asia T-140/02, Sportwetten v. SMHV – Intertops Sportwetten (INTERTOPS), tuomio 13.9.2005; asia T-320/03, Citicorp v. SMHV (LIVE RICHLY), tuomio 15.9.2005; asia T-123/04, Cargo Partner v. SMHV (CARGO PARTNER), tuomio 27.9.2005; asia T-305/04, Eden v. SMHV (Kypsan mansikan tuoksu), tuomio 27.10.2005, mitään näistä tuomioista ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa; asia T-12/04, Almdudler-Limonade v. SMHV (Limonadipullon muoto), tuomio 30.11.2005, ei julkaistu oikeustapauskokoelmassa; asia T-262/04, BIC v. SMHV (Sytytinkivellisen savukkeensytyttimen muoto), tuomio 15.12.2005 ja asia T-263/04, BIC v. SMHV (Elektronisen savukkeensytyttimen muoto), tuomio 15.12.2005, kumpaakaan näistä tuomioista ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa.

¹²³ Tuomio edellä alaviitteessä 122 mainitussa asiassa Eden v. SMHV (Kypsan mansikan tuoksu).

nen, itsessään täydellinen, helposti saatavissa, ymmärrettävä, kestävä ja objektiivinen. Käsiteltävänä olleessa tapauksessa asia ei kuitenkaan ollut näin erityisesti kantajan esittämästä kuvasta huolimatta, sillä rekisteröintihakemukseen sisältynyt mansikan kuva esitti ainoastaan marjaa, joka tuottaa oletettavasti samanlaista tuoksua kuin kyseessä oleva hajumerkki, eikä haettua tuoksua.

b) *Erottamiskyvyn tai kuvailevuuden puuttuminen*

Asetuksen N:o 40/94 7 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan sellaisia tavaramerkkejä ei rekisteröidä, joilta puuttuu erottamiskyky, ja kyseisen kohdan c alakohdan mukaan sellaisia tavaramerkkejä ei rekisteröidä, jotka muodostuvat yksinomaan sellaisista merkeistä tai merkinnöistä, joita voidaan elinkeinotoiminnassa käyttää osoittamaan tavaroiden tai palvelujen lajia, laatua, määrää, käyttötarkoitusta, arvoa tai maantieteellistä alkuperää, tavaroiden valmistusajankohtaa tai palvelujen suoritusajankohtaa taikka muita tavaroiden tai palvelujen ominaisuuksia. Asetuksen N:o 40/94 7 artiklan 1 kohdan c alakohdassa estetään se, että ainoastaan yksi yritys saisi rekisteröinnin perusteella käyttää tavaramerkkinään tällaisia merkkejä tai ilmauksia. Tällä säännöksellä pyritään siis siihen yleisen edun mukaiseen tavoitteeseen, että tällaisia merkkejä tai ilmauksia on jokaisen saatava vapaasti käyttää.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi kolmessa tapauksessa, että sisämarkkinoiden harmonisointiviraston (tavaramerkit ja mallit) (SMHV) valituslautakunta oli tehnyt virheen arvioidessaan, että kyseessä olevat merkit ovat erottamiskykyisiä tai kuvailevia.

Ensiksikin asiassa **Celltech vastaan SMHV (CELLTECH)** ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että valituslautakunta ei ollut selvittänyt, että sanamerkki CELLTECH, joka merkitsee "cell technologya" (soluteknologia), kuvailee asianomaisia farmasian alaan kuuluvia tavaroita ja palveluja.¹²⁴ Ei nimittäin ollut selitetty, miten nämä termit antoivat tietoa rekisteröintihakemuksessa tarkoitettujen tavaroiden ja palvelujen käyttötarkoituksesta ja luonteesta ja erityisesti siitä tavasta, jolla näitä tavaroita ja palveluja käytettiin soluteknologiassa, tai miten ne olivat sen tulosta. Koska valituslautakunta ei ollut liioin esittänyt, että kyseiseltä sanamerkiltä puuttuu asetuksen N:o 40/94 7 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettu tavoin erottamiskyky, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumosi valituslautakunnan päätöksen.

Seuraavaksi asiassa **Deutsche Post EURO EXPRESS vastaan SMHV (EUROPREMIUM)** valituslautakunta oli katsonut, että kuluttajat saattoivat käsittää tavaramerkin EUROPREMIUM merkiksi tavaramerkkihakemuksessa tarkoitettujen tavaroiden ja palvelujen erinomaisesta laadusta ja eurooppalaisesta alkuperästä.¹²⁵ Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumosi tämän päätöksen katsoen, että sanat "euro" ja "premium", joista merkki muodostui, eivät kuvailleet kantajan tarkoittamia tavaroita ja palveluja, eli käsiteltävänä olleessa tapauksessa postikuljetuksiin liittyviä tavaroita ja palveluja. Koska lisäksi merkin EUROPREMIUM perusteella, kun sitä tarkastellaan kokonaisuutena, asianomaisen yleisön

¹²⁴ Tuomio edellä alaviitteessä 122 mainitussa asiassa Celltech v. SMHV (CELLTECH).

¹²⁵ Tuomio edellä alaviitteessä 122 mainitussa asiassa Deutsche Post EURO EXPRESS v. SMHV (EUROPREMIUM).

ei liioin ollut mahdollista havaita välitöntä ja konkreettista yhteyttä kyseessä oleviin tavaroihin ja palveluihin, valituslautakunnan päätös oli kumottava.

Lopuksi asiassa **Peek & Cloppenburg vastaan SMHV (Cloppenburg)** valituslautakunta oli katsonut, että sanamerkin Cloppenburg rekisteröinti ”vähittäiskaupan palveluja varten” oli ehdottoman hylkäysperusteen vastaista, sillä tämä merkki tarkoitti muun muassa saksalaista kaupunkia.¹²⁶ Laajennetussa jaostossa kokoontunut ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi kuitenkin, että asetuksen N:o 40/94 7 artiklan 1 kohdan c alakohdan vastaista ei periaatteessa ole sellaisten maantieteellisten nimien rekisteröiminen, jotka eivät ole asianomaisessa kohderyhmässä tunnettuja tai joiden ei ainakaan katsota viittaavan maantieteelliseen paikkaan, eikä myöskään sellaisten maantieteellisten nimien rekisteröiminen, jotka ovat sellaisten paikkojen nimiä, joiden ominaispiirteiden vuoksi on epätodennäköistä, että kyseisten tavaroiden tai palvelujen katsottaisiin asianomaisessa kohderyhmässä olevan peräisin tästä paikasta tai olevan siellä suunniteltuja. Käsiteltävänä olleessa tapauksessa riidanalaisessa päätöksessä esitetyt perustelut, joilla pyrittiin osoittamaan, että saksalainen keskivertokuluttaja tunsikin tämän merkin maantieteellisenä paikkana, eivät olleet kaikilta osin vakuuttavia. Tähän on lisättävä se seikka, että valituslautakunta ei ollut osoittanut oikeudellisesti riittävällä tavalla, että asianomainen kohdeyleisö yhdistäisi toisiinsa Cloppenburgin kaupungin tai alueen ja toisaalta kyseisen tyyppiset palvelut tai että olisi voitu kohtuudella olettaa, että sanaa Cloppenburg voitiin pitää tämän yleisön keskuudessa kyseisen tyyppisten palvelujen maantieteellisen alkuperän osoittavana ilmauksena. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin siis kumosi valituslautakunnan päätöksen.

Kuvaileviksi tai ilman erottamiskykyä oleviksi katsottiin sitä vastoin merkit SnTEM, SnPUR ja SnMIX metallisia puolivalmisteita varten,¹²⁷ sanamerkki BIOKNOWLEDGE sellaisia tavaroita varten, jotka sisältävät tietoja organismeista tai joiden perusteella voidaan saada käyttömahdollisuus tällaisiin tietoihin,¹²⁸ useat kuviomerkit, jotka tuovat suoraan mieleen korttipelit, kyseisiä tavaroita varten,¹²⁹ sanamerkki MunichFinancialServices rahataloudellisia palveluja varten,¹³⁰ sanamerkki ROCKBASS soittimia ja niiden tarvikkeita varten,¹³¹ sanamerkki PAPERLAB paperin tarkastukseen ja mittaukseen tarkoitettuja tietokonelaitteita ja mittaustarvikkeita varten,¹³² sanamerkit DigiFilm ja DigiFilmMaker digitaalisten tietojen tallennus-, varastointi- ja käsittelyvälineistöä varten,¹³³ sanamerkki LIVE RICHLI rahatalou-

¹²⁶ Tuomio edellä alaviitteessä 122 mainitussa asiassa Peek & Cloppenburg v. SMHV.

¹²⁷ Tuomio edellä alaviitteessä 122 mainitussa asiassa Wieland-Werke v. SMHV (SnTEM, SnPUR ja SnMIX).

¹²⁸ Tuomio edellä alaviitteessä 122 mainitussa asiassa Proteome v. SMHV (BIOKNOWLEDGE).

¹²⁹ Tuomio edellä alaviitteessä 122 mainitussa asiassa Naipes Heraclio Fournier v. SMHV – France Cartes (Korttipelin miekka, korttipelin maata ”nuija” oleva ratsumies ja korttipelin maata ”miekka” oleva kuningas).

¹³⁰ Tuomio edellä alaviitteessä 122 mainitussa asiassa Münchener Rückversicherungs-Gesellschaft v. SMHV (MunichFinancialServices).

¹³¹ Tuomio edellä alaviitteessä 122 mainitussa asiassa Wilfer v. SMHV (ROCKBASS).

¹³² Tuomio edellä alaviitteessä 122 mainitussa asiassa Metso Paper Automation v. SMHV (PAPERLAB).

¹³³ Tuomio edellä alaviitteessä 122 mainitussa asiassa CeWe Color v. SMHV (DigiFilm ja DigiFilmMaker).

teen ja raha-asioihin liittyviä palveluja varten,¹³⁴ sanamerkki CARGO PARTNER tavaroiden rahtaus-, pakkaus- ja varastointipalveluja varten,¹³⁵ läpinäkyvän ja ylä- ja alaosaltaan röpelöisen limonadipullon muoto¹³⁶ sekä elektronisen savukkeensytyttimen muoto ja sytytinkivellisen savukkeensytyttimen muoto.¹³⁷ Erottamiskyvyn katsottiin puuttuvan myös sanamerkiltä TOP, koska sen ei voitu katsoa yksilöivän sen kattamien tuotteiden kaupallista alkuperää eikä siis täyttävän tavaramerkin keskeistä tehtävää.¹³⁸

c) *Yleisen järjestyksen ja hyvien tapojen loukkaaminen*

Asetuksen N:o 40/94 7 artiklan 1 kohdan f alakohdan mukaan rekisteröimättä jätetään "tavaramerkit, jotka ovat yleisen järjestyksen tai hyvän tavan vastaisia". Asiassa **Sportwetten vastaan SMHV – Intertops Sportwetten (INTERTOPS)** kantaja oli tämän perusteella vaatinut vedonlyöntipalveluja varten rekisteröidyn kuviomerkin julistamista mitättömäksi, ja SMHV oli hylännyt tämän vaatimuksen.¹³⁹ Kantaja nojautui väitteissään siihen, että kansallisen lainsäädännön nojalla, jossa vain toimivaltaisten viranomaisten hyväksymät yritykset oikeutetaan tarjoamaan vedonlyöntipalveluja, tavaramerkin haltija ei saanut Saksassa tarjota kyseisiä palveluja eikä mainostaa niitä. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin täsmensi tämän väitteen johdosta, että juuri tavaramerkkiä itseään eli kyseessä olevaa tunnusta suhteessa tavaramerkin rekisteröinnissä mainittuihin tavaroihin tai palveluihin oli tutkittava arvioitaessa, oliko tavaramerkki yleisen järjestyksen tai hyvien tapojen vastainen, joten sen, että tavaramerkin haltija ei saanut Saksassa tarjota kyseisiä palveluja eikä mainostaa niitä, ei voitu katsoa liittyvän tavaramerkin todellisiin ominaisuuksiin ja aiheuttavan sitä, että itse tavaramerkki olisi yleisen järjestyksen tai hyvien tapojen vastainen.

2. Rekisteröinnin suhteelliset hylkäysperusteet

Niiden 42 tuomion osalta, joissa tutkittiin sitä, miten valituslautakunnat olivat arvioineet rekisteröinnin suhteellisia hylkäysperusteita, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ku-

¹³⁴ Tuomio edellä alaviitteessä 122 mainitussa asiassa Citicorp v. SMHV (LIVE RICHLY).

¹³⁵ Tuomio edellä alaviitteessä 122 mainitussa asiassa Cargo Partner v. SMHV (CARGO PARTNER).

¹³⁶ Tuomio edellä alaviitteessä 122 mainitussa asiassa Almdudler-Limonade v. SMHV (Limonadipullon muoto).

¹³⁷ Tuomio edellä alaviitteessä 122 mainitussa asiassa BIC v. SMHV (Sytytinkivellisen savukkeensytyttimen muoto) ja tuomio edellä alaviitteessä 122 mainitussa asiassa BIC v. SMHV (Elektronisen savukkeensytyttimen muoto).

¹³⁸ Tuomio edellä alaviitteessä 122 mainitussa asiassa Sunrider v. SMHV (TOP).

¹³⁹ Tuomio edellä alaviitteessä 122 mainitussa asiassa Sportwetten v. SMHV – Intertops Sportwetten (INTERTOPS).

mosi päätöksen yhdeksässä tapauksessa.¹⁴⁰ Näiden tuomioiden pääasiallinen anti liittyy ensiksikin sanamerkkien ja moniosaisten kuviomerkkien vertailuun sekä toiseksi tavaramerkin tosiasiallisen käytön perusteella syntyneeseen suojaan.

a) *Sanamerkit ja moniosaiset kuviomerkit*

Tänä vuonna kumottiin neljä päätöstä sen takia, että oli tehty virhe tai virheitä arvioitaessa sekaannusvaaraa sanamerkkien ja sellaisten moniosaisten kuviomerkkien välillä, jotka muodostuvat kahdesta tai useammasta merkkityypistä siten, että yhdistetään esimerkiksi kirjaimia ja graafinen esitys.

¹⁴⁰ Asia T-211/03, Faber Chimica v. SMHV – Nabersa (Faber), tuomio 20.4.2005; asia T-318/03, Atomic Austria v. SMHV – Fabricas Agrupadas de Muñecas de Onil (ATOMIC Blitz), tuomio 20.4.2005; asia T-22/04, Reemark v. SMHV – Bluenet (Westlife), tuomio 4.5.2005; asia T-186/04, Spa Monopole v. SMHV – Spaform (SPAFORM), tuomio 15.6.2005; asia T-7/04, Shaker v. SMHV – Limiñana y Botella (Limoncello della Costiera Amalfitana shaker), tuomio 15.6.2005 (valitus kirjattu asianumerolle C-334/05 P); asia T-385/03, Miles International v. SMHV – Biker Miles (Biker Miles), tuomio 7.7.2005; asia T-126/03, Reckitt Benckiser (España) v. SMHV – Aladin (ALADIN), tuomio 14.7.2005; asia T-423/04, Bunker & BKR v. SMHV – Marine Stock (B.K.R.), tuomio 5.10.2005 ja asia T-154/03, Biofarma v. SMHV – Bausch & Lomb Pharmaceuticals (ALREX), tuomio 17.11.2005, mitään näistä tuomioista ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa. Ne 33 tuomiota, joissa päätöstä ei kumottu, annettiin seuraavissa asioissa: asia T-57/03, SPAG v. SMHV – Dann ja Backer (HOOLIGAN), tuomio 1.2.2005; asia T-296/02, Lidl Stiftung v. SMHV – REWE-Zentral (LINDENHOF), tuomio 15.2.2005; asia T-169/02, Cervecería Modelo v. SMHV – Modelo Continente Hipermercados (NEGRA MODELO), tuomio 15.2.2005; asia T-185/03, Fusco v. SMHV – Fusco International (ENZO FUSCO), tuomio 1.3.2005; asia T-169/03, Sergio Rossi v. SMHV – Sissi Rossi (SISSI ROSSI), tuomio 1.3.2005 (valitus kirjattu asianumerolle C-214/05 P), mitään näistä tuomioista ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa; asia T-32/03, Leder & Schuh v. SMHV – Schuhpark Fascies (JELLO Schuhpark), tuomio 8.3.2005, ei julkaistu oikeustapauskokoelmassa; asia T-33/03, Osotspa v. SMHV – Distribution & Marketing (Hai), tuomio 9.3.2005 ja asia T-112/03, L'Oréal v. SMHV – Revlon (FLEXI AIR), tuomio 16.3.2005 (valitus kirjattu asianumerolle C-235/05 P), kumpaakaan näistä tuomioista ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa; asia T-353/02, Duarte y Beltrán v. SMHV – Mirato (INTEA), tuomio 13.4.2005 ja asia T-286/03, Gillette v. SMHV – Wilkinson Sword (RIGHT GUARD XTREME sport), tuomio 13.4.2005, kumpaakaan näistä tuomioista ei julkaistu oikeustapauskokoelmassa; asia T-273/02, Krüger v. SMHV – Calpis (CALPICO), tuomio 20.4.2005; asia T-269/02, PepsiCo v. SMHV – Intersnack Knabber-Gebäck (RUFFLES), tuomio 21.4.2005; asia T-164/03, Ampafrance v. SMHV – Johnson & Johnson (monBeBé), tuomio 21.4.2005; asia T-359/02, Chum v. SMHV – Star TV (STAR TV), tuomio 4.5.2005; asia T-31/03, Grupo Sada v. SMHV – Sadia (GRUPO SADA), tuomio 11.5.2005; asia T-390/03, CM Capital Markets v. SMHV – Caja de Ahorros de Murcia (CM), tuomio 11.5.2005; asia T-352/02, Creative Technology v. SMHV – Vila Ortiz (PC WORKS), tuomio 25.5.2005 (valitus kirjattu asianumerolle C-314/05 P); asia T-67/04, Spa Monopole v. SMHV – Spa-Finders Travel Arrangements (SPA-FINDERS), tuomio 25.5.2005; asia T-288/03, TeleTech Holdings v. SMHV – Teletech International (TELETECH GLOBAL VENTURES), tuomio 25.5.2005 (valitus kirjattu asianumerolle C-312/05 P); asia T-303/03, Lidl Stiftung v. SMHV – REWE-Zentral (Salvita), tuomio 7.6.2005; asia T-34/04, Plus v. SMHV – Bälz ja Hiller (Turkish Power), tuomio 22.6.2005 (valitus kirjattu asianumerolle C-324/05 P); asia T-301/03, Canali Ireland v. SMHV – Canal Jean (CANAL JEAN CO. NEW YORK), tuomio 28.6.2005; asia T-40/03, Murúa Entrena v. SMHV – Bodegas Murúa (Julián Murúa Entrena), tuomio 13.7.2005; asia T-312/03, Wassen International v. SMHV – Stroschein Gesundkost (SELENIUM-ACE), tuomio 14.7.2005; asia T-130/03, Alcon v. SMHV – Biofarma (TRAVATAN), tuomio 22.9.2005 (valitus kirjattu asianumerolle C-412/05 P); asia T-336/03, Éditions Albert René v. SMHV – Orange (MOBILIX), tuomio 27.10.2005; asia T-396/04, Sofass v. SMHV – Sodiapan (NICKY), tuomio 23.11.2005; asia T-346/04, Sadas v. SMHV – LTJ Diffusion (ARTHUR ET FELICIE), tuomio 24.11.2005; asia T-3/04, Simonds Farsons Cisk v. SMHV – Spa Monopole (KINJI by SPA), tuomio 24.11.2005; asia T-135/04, GfK v. SMHV – BUS (Online Bus), tuomio 24.11.2005 ja asia T-29/04, Castellblanch v. SMHV – Champagnes Roederer (CRISTAL CASTELLBLANCH), tuomio 8.12.2005, mitään näistä tuomioista ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa; asia T-169/04, Arysta Lifescience v. SMHV – BASF (CARPOVIRUSINE), tuomio 14.12.2005 ja asia T-384/04, RB Square Holdings Spain v. SMHV – Unelko (cleanx), tuomio 15.12.2005, kumpaakaan näistä tuomioista ei julkaistu oikeustapauskokoelmassa.

Siten asiassa **Faber Chimica vastaan SMHV – Nabersa (Faber)** ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätyi toteamaan, että SMHV oli arvioinut virheellisesti, että sanamerkki naber ja moniosainen kuviomerkki, joka toki sisälsi sanaosan ”faber”, mutta joka sisälsi myös merkittävän kuvallisen osatekijän, joka muodostui sellaisesta mielikuvituksellisesta muodostelmasta, joka edellyttää merkityssisältöön kohdistuvia ponnisteluja,¹⁴¹ ovat ulkoasultaan samankaltaisia. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi tässä samassa tuomiossa, että nämä kaksi merkkiä olivat lausuntatavaltaan erilaisia, joten kokonaisarviointin jälkeen, jossa otettiin huomioon muun muassa se, että merkityksellinen yleisö on asiantuntevaa, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että kyseessä olevat merkit eivät olleet samankaltaisia.

Samoin asiassa **Shaker vastaan SMHV – Limiñana y Botella (Limoncello della Costiera Amalfitana shaker)** ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei hyväksynyt valituslautakunnan arviota, vaan se katsoi valituslautakunnasta poiketen, että moniosaisessa kuvio-merkissä, joka muodostui erityisesti koristekuvioidusta pyöreästä sitruunalautasesta ja sanamerkistä Limoncello, kuvio-osa oli hallitseva, eikä sillä ollut yhteistä aikaisemman sanamerkin LIMONCHELO kanssa.¹⁴²

Lisäksi asiassa **Miles Handesgesellschaft International vastaan SMHV – Biker Miles (Biker Miles)** valituslautakunta oli virheellisesti katsonut, että eräät kuvio-osat (erityisesti ympyröity tie) ja sanaosa (biker) olivat tärkeitä kuviomerkistä saatavassa kokonaisvaikutelmassa, vaikka todellisuudessa kuviomerkkiä hallitsi toinen sanaosa (miles), joka aiheutti sekaannusta aikaisemman sanamerkin MILES kanssa.¹⁴³

Lopuksi asiassa **Bunker & BKR vastaan SMHV – Marine Stock (B.K.R.)** valituslautakunta oli asianmukaisesti yksilöinyt moniosaisen kuviomerkin (merkki B.K.R.) hallitsevan osan, mutta se oli sitä vastoin arvioinut väärin sen ulkoasun ja lausuntatavan samankaltaisuuden aikaisemman sanamerkin (BK RODS) kanssa.¹⁴⁴

b) *Tavaramerkin tosiasialliseen käyttöön perustuvan suojan laajuus*

Asetuksen N:o 40/94 43 artiklan 2 kohdan mukaan väitteen tehneen aikaisemman yhteisön tavaramerkin haltijan on hakijan pyynnöstä toimitettava todisteet siitä, että yhteisön tavaramerkin julkaisemista edeltäneiden viiden vuoden aikana aikaisempaa yhteisön tavaramerkkiä on tosiasiallisesti käytetty yhteisössä niiden tavaroiden tai palvelujen osalta, joita varten se on rekisteröity ja joihin väite perustuu, tai että on olemassa perustellut syyt käyttämättä jättämiseen, jos tähän päivään mennessä aikaisempi tavaramerkki on ollut rekisteröitynä vähintään viisi vuotta. Tässä säännöksessä säädetään edelleen, että ”jos ai-

¹⁴¹ Tuomio edellä alaviitteessä 140 mainitussa asiassa Faber Chimica v. SMHV – Nabersa (Faber).

¹⁴² Tuomio edellä alaviitteessä 140 mainitussa asiassa Shaker v. SMHV – Limiñana y Botella (Limoncello della Costiera Amalfitana shaker).

¹⁴³ Tuomio edellä alaviitteessä 140 mainitussa asiassa Miles International v. SMHV – Biker Miles (Biker Miles).

¹⁴⁴ Tuomio edellä alaviitteessä 140 mainitussa asiassa Bunker & BKR v. SMHV – Marine Stock (B.K.R.).

kaisempaa yhteisön tavaramerkkiä on käytetty ainoastaan joidenkin tavaroiden tai palvelujen osalta, joita varten se on rekisteröity, sitä pidetään väitteen tutkimisessa rekisteröitynä ainoastaan näiden tavaroiden tai palvelujen osalta”. Asetuksen N:o 40/94 43 artiklan kolmannessa kohdassa näiden periaatteiden soveltaminen ulotetaan aikaisempiin kansallisiin tavaramerkkeihin.

Tosiasiallisen käytön käsitettä ja tähän käyttöön perustuvan suojan ulottuvuutta on täsmennetty kolmessa tänä vuonna annetussa tuomiossa.

Ensiksikin tosiasiallisen käytön osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin vahvisti asioissa **GfK vastaan SMHV** ja **Castellblanch vastaan SMHV** antamissaan tuomioissa, että tällaista käyttöä koskevaan näyttöön ”kuuluu myös näyttö aikaisemman tavaramerkin käyttämisestä muodossa, joka poikkeaa sen rekisteröidystä muodosta ainoastaan sellaisilta osin, että poikkeaminen ei vaikuta kyseisen merkin erottamiskykyyn”.¹⁴⁵

Toiseksi, asiassa **Reckitt Benckiser (España) vastaan SMHV – Aladin (ALADIN)** ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin täsmensi niiden tavararyhmien laajuutta, joita tavaramerkin osittainen tosiasiallinen käyttö suojasi.¹⁴⁶ Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tulkitsi asetuksen N:o 40/94 43 artiklan 2 kohtaan sisältyvää viittausta osittaiseen käyttöön siten, että tarkoituksena on välttää se, että tavaramerkille, jota on käytetty vain osaan niitä tavaroita, joita varten se on rekisteröity, annettaisiin laajaa suojaa pelkästään sillä perusteella, että se on rekisteröity laajaa tavaroiden tai palvelujen valikoimaa varten. Jos tavaramerkki on näin ollen rekisteröity sellaista tavaroiden tai palvelujen ryhmää varten, joka on riittävän laaja, jotta kyseisen ryhmän sisällä voidaan erottaa useita alaryhmiä, joita voidaan tarkastella itsenäisesti, näyttö siitä, että tavaramerkkiä on tosiasiallisesti käytetty osaan näitä tavaroita tai palveluja, saa väitemenettelyssä aikaan suojaa vain niiden alaryhmien osalta, joihin tavarat tai palvelut, joiden osalta tavaramerkkiä on tosiasiallisesti käytetty, kuuluvat. Jos tavaramerkki on sitä vastoin rekisteröity sellaisia tavaroita tai palveluja varten, jotka on kuvattu niin täsmällisesti ja rajatusti, ettei niitä voida jaotella merkityksellisesti kyseisen ryhmän sisällä, tällöin näyttö siitä, että tavaramerkkiä on tosiasiallisesti käytetty kyseisten tavaroiden tai palvelujen osalta, kattaa väitemenettelyssä välttämättä koko tämän ryhmän.

Esittäessään käsiteltävänä olleessa tapauksessa kiistatonta näyttöä siitä, että tavaramerkkiä oli tosiasiallisesti käytetty ”metallien kiillotustuotteesta, joka koostuu kiillotusaineella kyllästetystä puuvillavanusta (magic cotton)”, joka on aikaisemman tavaramerkin kattamaan alaryhmään kuuluva ”metallien kiillotustuote”, kantaja oli asianmukaisesti näyttänyt toteen sen, että tavaramerkkiä oli tosiasiallisesti käytetty koko tämän alaryhmän osalta. Näin ollen katsottuaan väitettä tutkiessaan, että aikaisempi tavaramerkki oli rekisteröity vain ”metallien kiillotustuotteelle, joka koostuu kiillotusaineella kyllästetystä puuvillavanusta (magic cotton)”, valituslautakunta oli soveltanut virheellisesti asetuksen N:o 40/94 43 artiklan 2 ja 3 kohtaa.

¹⁴⁵ Tuomio edellä alaviitteessä 140 mainitussa asiassa GfK v. SMHV – BUS (Online Bus) ja tuomio edellä alaviitteessä 140 mainitussa asiassa Castellblanch v. SMHV – Champagne Roederer (CRISTAL CASTELLBLANCH).

¹⁴⁶ Tuomio edellä alaviitteessä 140 mainitussa asiassa Reckitt Benckiser (España) v. SMHV – Aladin (ALADIN).

3. Muotoa ja menettelyä koskevat kysymykset

a) *Menettely valituslautakunnassa*

Oikeudenkäyntikieli ex parte -menettelyissä

Asetuksen N:o 40/94 115 artiklan 4 kohdassa, jossa vahvistetaan SMHV:ssä käytäviin ex parte -menettelyihin sovellettava kieliä koskeva säännöstö, säädetään, että menettelyn kieli on yhteisön tavaramerkkiä koskevaa hakemusta jätettäessä käytetty kieli. Samassa säännöksessä SMHV:lle annetaan oikeus lähettää kirjallisia tiedonantoja hakijalle tämän ilmoittamalla toisella kielellä, jos yhteisön tavaramerkkiä koskeva hakemus on jätetty muulla kuin jollakin SMHV:n kielellä. Oikeuskäytännön mukaan menettely muodostuu kaikista niistä toimista, jotka on suoritettava hakemuksen käsittelemiseksi, joten asetuksen N:o 40/94 115 artiklan 4 kohdassa tarkoitettuja menettelytoimia ja -asiakirjoja ovat kaikki ne toimet ja asiakirjat, joita yhteisön lainsäädännössä edellytetään tai joista siinä säädetään yhteisön tavaramerkkiä koskevan hakemuksen käsittelemisen osalta, ja myös ne, jotka ovat tarpeen hakemuksen käsittelemiseksi, olipa kyse ilmoituksista, korjauspyynnöistä, selvityspyynnöistä tai muista toimista. SMHV:n on siis laadittava kaikki nämä asiakirjat sillä kielellä, jota on käytetty hakemusta jätettäessä.¹⁴⁷

Asiassa **Sunrider vastaan SMHV (TOP)** ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että SMHV oli rikkonut asetuksen N:o 40/94 115 artiklan 4 kohtaa, kun se oli toimittanut kantajalle useita asiakirjoja englanninkielisinä, vaikka hakemus oli tehty kreikaksi ja englanti oli ilmoitettu siinä vain toisena kielenä.¹⁴⁸ Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin sitä vastoin kieltäytyi kumoamasta valituslautakunnan päätöstä, koska kantajan toimittamista asiakirjoista ilmeni, että se oli pystynyt täysin ymmärtämään kyseessä olevat ilmoitukset, joten puolustautumisoikeuksia ei ollut sen osalta loukattu.

Asian käsittelyä koskevat säännöt

— Valituslautakunnassa käydyissä ex parte -menettelyissä esitetyt tosiseikat ja todisteet

Asetuksen N:o 40/94 59 artiklan kolmannen virkkeen mukaan tutkijoiden päätöksistä valittaessa valituksen perusteet sisältävä kirjelmä on jätettävä neljän kuukauden kuluessa päätöksen tiedoksiantamisesta.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi asiassa **Wilfer vastaan SMHV (ROCK-BASS)**, että tätä säännöstä ei voida tulkita sillä tavoin, että se estää ehdottomaan hylkäysperusteeseen liittyvän valituksen tutkimisen aikana toimitettujen uusien seikkojen tai to-

¹⁴⁷ Asia C-361/01 P, Kik v. SMHV, tuomio 9.9.2003, Kok. 2003, s. I-8283.

¹⁴⁸ Tuomio edellä alaviitteessä 122 mainitussa asiassa Sunrider v. SMHV (TOP).

disteiden huomioon ottamisen valituksen perusteiden esittämiselle asetetun määräajan päättymisen jälkeen.¹⁴⁹ Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mukaan asetuksen N:o 40/94 74 artiklan 2 kohdassa, jossa säädetään, että SMHV voi olla ottamatta huomioon toiseikkoja, joihin osapuolet eivät ole vedonneet, tai todisteita, joita ei ole esitetty määräajassa, annetaan itse asiassa valituslautakunnalle harkintavaltaa, mitä tulee tämän määräajan päättymisen jälkeen esitettyjen lisäselvitysten huomioon ottamiseen. Vaikka valituslautakunta jätti virheellisesti tutkimatta kirjelmän, jonka kantaja oli jättänyt yhdeksän päivää ennen valituslautakunnan päätöksen tekemistä, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei kuitenkaan kumonnut kyseistä päätöstä, koska kyseinen kirjelmä ei sisältänyt sellaisia uusia väitteitä tai uusia todisteita, jotka olisivat voineet vaikuttaa riidanalaiseen päätökseen.

— Vaatimus aikaisemman tavaramerkin tosiasiallista käyttöä koskevasta näytöstä

Asetuksen N:o 40/94 43 artiklan 2 ja 3 kohdan mukaan saman asetuksen 42 artiklan nojalla tehtyä väitettä tutkittaessa aiempaa tavaramerkkiä oletetaan käytetyn tosiasiallisesti niin kauan kuin hakija ei ole esittänyt pyyntöä tällaista käyttöä koskevien todisteiden toimittamisesta. Tällaisen pyynnön esittämisestä on siis seurauksena se, että väitteentekijälle asetetaan todistustaakka tosiasiallisesta käytöstä (tai käyttämättä jättämisen perustelluista syistä) sillä uhalla, että hänen väitteensä hylätään. Jotta vaikutus olisi tällainen, pyyntö on esitettävä SMHV:lle nimenomaisesti ja hyvissä ajoin.

Asiassa **L'Oréal vastaan SMHV – Revlon (FLEXI AIR)** valituslautakunta oli katsonut, että L'Oréalin pyyntöä aiemman tavaramerkin, johon väitteen tehnyt Revlon oli vedonnut, tosiasiallista käyttöä koskevien todisteiden toimittamisesta ei ollut esitetty asetetussa määräajassa ja että sitä ei siis ollut otettava huomioon lausuttaessa väitteestä.¹⁵⁰ Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hyväksyi tämän arvion katsoen, että kun tavaramerkin rekisteröinnin hakija on esittänyt kysymyksen aiemman tavaramerkin tosiasiallisesta käytöstä, tämä kysymys on ratkaistava ennen kuin varsinaisesta väitteestä tehdään päätös. Lisäksi se, että valituslautakunta ei ollut maininnut pyyntöä tosiasiallista käyttöä koskevien todisteiden toimittamisesta, vaikka kantaja oli toistanut sille tämän pyynnön, ei voinut olla peruste riidanalaisen päätöksen kumoamiselle, koska tosiseikat olivat pysyneet samoina kuin väiteosaston tiedossa olleet tosiseikat, joten valituslautakunta saattoi väiteosaston tavoin laillisesti todeta, että toissijainen vaatimus oli esitetty liian myöhään.

— Vapaa todistelu

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt merkittäviä täsmennyksiä, jotka koskevat vapaata todistelua valituslautakunnissa. Asiassa **Atomic Austria vastaan SMHV – Fabricas Agrupadas de Muñecas de Onil (ATOMIC Blitz)** SMHV oli hylännyt väitteen katso-

¹⁴⁹ Tuomio edellä alaviitteessä 122 mainitussa asiassa Wilfer v. SMHV (ROCKBASS).

¹⁵⁰ Tuomio edellä alaviitteessä 140 mainitussa asiassa L'Oréal v. SMHV – Revlon (FLEXI AIR).

en, että väitteentekijän esittämiin rekisteröintitodistuksiin ei ollut liitetty todisteita kyseessä olevien tavaramerkkien uudistamisesta.¹⁵¹ Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuim katsoi yhtäältä, että väitteen esittäjä voi vapaasti valita todisteet, joiden esittämisen SMHV:lle väitteensä tueksi se katsoo hyödylliseksi, ja toisaalta, että SMHV:llä on velvollisuus arvioida kaikki esitetyt seikat sen toteamiseksi, todistavatko ne tehokkaasti aikaisemman merkin rekisteröimisen tai hakemisen, voimatta suoralta kädeltä hylätä tiettyä todistetyyppeä sen muodon vuoksi. Jos näet hyväksyttäisiin se, että SMHV voi asettaa ehtoja esitettävälle todisteille, sen seurauksena olisi, että tietyissä tapauksissa tällaisten todisteiden esittäminen kävisi asianosaisille mahdottomaksi, jos esimerkiksi kansallinen patenttivirasto ei laatisi virallisia todistuksia tavaramerkin uudistamisesta. Käsiteltävänä olleessa tapauksessa SMHV oli hylännyt kantajan esittämiin todistuksiin perustuvan väitteen nojautumalla oletamaan tavaramerkkien suojan kestosta Itävallan oikeudessa. Tämä oletama oli oikeudellisesti oikea, mutta jos SMHV olisi tarkistanut sen ottamalla huomioon Itävallan oikeuden, kuten sen olisi pitänyt tehdä, se olisi todennut, että olettaman pitää olla päinvastainen. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin siis kumosi valituslautakunnan päätöksen.

— Kohtuullisen käsittelyajan periaatteen soveltaminen valituslautakunnissa

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi asiassa **Sunrider vastaan SMHV (TOP)** antamassaan tuomiossa, että kohtuullisen käsittelyajan periaatetta on sovellettava SMHV:n eri instansseissa käytäviin menettelyihin, mukaan lukien valituslautakunnassa käytävät menettelyt, mutta kuten muissa asioissa, joissa kyseistä periaatetta sovelletaan, sen loukkaaminen – vaikka se osoitettaisiinkin toteennäytetyksi – ei kaikissa tapauksissa aiheuta riidanalaisen päätöksen kumoamista.¹⁵²

b) Oikeudenkäynti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa

SMHV:n vaatimusten ottaminen tutkittavaksi

Tänäkin vuonna on annettu paljon tuomioita, joissa on lausuttu niiden SMHV:n vaatimusten tutkimisesta, jotka SMHV on joko jättänyt ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen harkintaan tai joilla se on vaatinut jonkin valituslautakuntansa päätöksen kumoamista.

Asiassa **Reemark vastaan SMHV – Bluenet (Westlife)** SMHV oli siten ilmaissut halunsa tukea kantajan vaatimuksia ja perusteita, mutta se oli kuitenkin muodollisesti vaatinut kanteen hylkäämistä yksinomaan siitä syystä, että se piti itseään siihen velvollisena ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen oikeuskäytäntö huomioon ottaen.¹⁵³ Kyseisessä asiassa, kuten myös asiassa **Spa Monopole vastaan SMHV – Spaform (SPAFORM)**,¹⁵⁴

¹⁵¹ Tuomio edellä alaviitteessä 140 mainitussa asiassa Atomic Austria v. SMHV – Fabricas Agrupadas de Muñecas de Onil (ATOMIC Blitz).

¹⁵² Tuomio edellä alaviitteessä 122 mainitussa asiassa Sunrider v. SMHV (TOP).

¹⁵³ Tuomio edellä alaviitteessä 140 mainitussa asiassa Reemark v. SMHV – Bluenet (Westlife).

¹⁵⁴ Tuomio edellä alaviitteessä 140 mainitussa asiassa Spa Monopole v. SMHV – Spaform (SPAFORM).

ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin muistutti periaatteesta, jonka mukaan valituslautakunnan väitemenettelyssä tekemästä päätöksestä nostettua kannetta koskevassa oikeudenkäynnissä SMHV:llä ei ole oikeutta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa omaksumallaan kannalla muuttaa riidan sisältöä siitä, millaisena se ilmenee tavaramerkin hakijan ja väitteentekijän väitteistä ja arvioista.¹⁵⁵ Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi kuitenkin, että tästä oikeuskäytännöstä ei ilmene, että SMHV:llä olisi velvollisuus vaatia valituslautakuntansa päätöksestä nostetun kanteen kumoamista, koska vaikka SMHV:llä ei olekaan vaadittavaa asiavaltuutta kanteen nostamiseen valituslautakunnan päätöksestä, sillä ei sitä vastoin ole velvollisuutta johdonmukaisesti puolustaa mitä tahansa riitautettua valituslautakunnan päätöstä tai velvollisuutta vaatia, että mikä tahansa tällaista päätöstä vastaan nostettu kanne on hylättävä. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin siis katsoi, että SMHV saattoi riidan sisältöä muuttamatta vaatia, että jonkun muun sen valitseman asianosaisen vaatimukset hyväksyttäisiin, ja esittää tuon asianosaisen esittämiä perusteita tukevia lausumia. Se huomautti asiassa Reemark v. SMHV myös, että SMHV ei sitä vastoin voi esittää itsenäisiä kumoamisvaateita tai sellaisia kumoamisperusteita, joita muut asianosaiset eivät ole esittäneet.

Ex parte -menettelyä koskeneessa asiassa **Peek & Cloppenburg vastaan SMHV (Cloppenburg)** SMHV itse asiassa tuki kantajan vaatimusta riidanalaisen päätöksen kumoamisesta, mutta se katsoi, että tällainen lähestymistapa merkitsisi kantajan vaatimuksen hyväksymistä ja vapauttaisi siis ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen siitä, että sen pitää ratkaista kanne.¹⁵⁶ SMHV oli näin ollen luopunut yksilöidyn vaatimuksen esittämisestä, ja se oli istunnossa jättänyt asian ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen harkintaan. Huomautettuaan edellä esitetyistä periaatteista ja ulotettuaan ne koskemaan ex parte -menettelyitä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toi esiin, että SMHV oli selvästi ilmaissut haluavansa tukea kantajan esittämiä vaatimuksia ja sen esittämää kanneperustetta. Se siis muotoili SMHV:n vaatimukset uudelleen ja katsoi sen vaativan pääasiallisesti, että kantajan vaatimukset hyväksyttäisiin. Toisin kuin SMHV väitti, asianosaisten pääasiaa koskevien argumenttien yhtenevyydestä huolimatta kanne ei lisäksi ollut menettänyt kohdettaan, sillä valituslautakunnan riippumattomuuden takia sen päätöstä ei ollut voitu muuttaa tai peruuttaa.

Uusien tosiseikkojen ja oikeudellisten seikkojen tutkiminen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi asiassa **Solo Italia vastaan SMHV – Nuova Sala (PARMITALIA)** antamassaan tuomiossa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen suorittama valituslautakunnan päätöksen laillisuuden valvonta on tehtävä valituslautakunnalle esitettyjen oikeuskysymysten osalta.¹⁵⁷ Siten se kieltäytyi tutkimasta kanneperustetta, joka koski Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan rikkomista ja johon ei ollut vedottu SMHV:ssä.

¹⁵⁵ Asia C-106/03 P, Vedral v. SMHV, tuomio 12.10.2004, 26–38 kohta, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa.

¹⁵⁶ Tuomio edellä alaviitteessä 122 mainitussa asiassa Peek & Cloppenburg v. SMHV (Cloppenburg).

¹⁵⁷ Asia T-373/03, Solo Italia v. SMHV – Nuova Sala (PARMITALIA), ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa.

Asiassa SPAG vastaan SMHV – Dann ja Backer (HOOLIGAN) antamassaan tuomiossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin esitti vastaavalla tavalla rajoittavasti periaatteen, jonka mukaan asetuksen N:o 40/94 puitteissa valituslautakuntien ratkaisujen laillisuuden valvonta on kyseisen asetuksen 74 artiklan mukaan tehtävä ottaen huomioon asian tosiseikat ja oikeudelliset seikat sellaisina, kuin ne on esitetty valituslautakunnalle.¹⁵⁸ Erityisesti oikeusriidan tosiseikkojen osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätteli asetuksen N:o 40/94 74 artiklasta, että SMHV:tä ei voida moittia siitä, että se olisi toiminut sääntöjenvastaisesti sellaisten tosiseikkojen osalta, joita sille ei ollut toimitettu, joten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa esitetyt tosiseikat, joita ei ollut aikaisemmin esitetty SMHV:n yksiköissä, oli näin ollen hylättävä. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin täsmensi asiaan liittyvien oikeussääntöjen osalta, että ”ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa esitetyt oikeudelliset seikat, joita ei ole aikaisemmin esitetty SMHV:n yksiköissä ja jotka koskevat oikeuskysymystä, joka ei ole välttämätön asetuksen N:o 40/94 asianmukaisen soveltamisen varmistamiseksi, kun otetaan huomioon osapuolten esittämät perusteet ja vaatimukset, eivät voi vaikuttaa suhteellisen hylkäysperusteen soveltamista koskevan valituslautakunnan ratkaisun laillisuuteen, koska ne eivät ole osa valituslautakunnassa esitettyä asian oikeudellista kehystä. Ne on näin ollen jätettävä tutkimatta. Kun oikeussääntöä on puolestaan noudatettava tai oikeuskysymys on ratkaistava asetuksen N:o 40/94 asianmukaisen soveltamisen varmistamiseksi, kun otetaan huomioon osapuolten esittämät perusteet ja vaatimukset, tähän kysymykseen liittyvä oikeudellinen seikka voidaan esittää ensimmäistä kertaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa”.

4. SMHV:n eri instanssien välinen toiminnallinen jatkuvuus

SMHV:n eri instanssien välillä vallitsevan toiminnallisen jatkuvuuden periaatteesta johtuu, että asetuksen N:o 40/94 74 artiklan 1 kohdan toisen osan (jossa säädetään rekisteröinnin hylkäämisen suhteellisia perusteita koskevan menettelyn osalta, että tutkimus rajataan seikkoihin, joihin osapuolet ovat vedonneet, ja osapuolten esittämiin vaatimuksiin) soveltamisalalla valituslautakunnalla on velvollisuus perustaa päätöksensä kaikkiin asianosaisen joko asian ensimmäisenä asteena ratkaisseelle yksikölle tai valitusmenettelyssä esittämiin tosiseikkoihin ja oikeudellisiin seikkoihin, asetuksen N:o 40/94 74 artiklan 2 kohdassa säädetty rajoitus huomioon ottaen (eli se, että SMHV ei voi ottaa huomioon tosiseikkoja, joihin osapuolet eivät ole vedonneet, tai todisteita, joita ei ole esitetty määräajassa).¹⁵⁹

¹⁵⁸ Tuomio edellä alaviitteessä 140 mainitussa asiassa SPAG v. SMHV – Dann ja Backer (HOOLIGAN). Ks. myös vastaavasti tuomio edellä alaviitteessä 122 mainitussa asiassa Citicorp v. SMHV (LIVE RICHLY).

¹⁵⁹ Asia T-308/01, Henkel v. SMHV – LHS (UK) (KLEENCARE), tuomio 23.9.2003, Kok. 2003, s. II-3253, 32 kohta. Tältä osin on huomattava, että yhteisön tavaramerkistä annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 40/94 täytäntöönpanosta annetun asetuksen (EY) N:o 2868/95 muuttamisesta 29 päivänä kesäkuuta 2005 annetussa komission asetuksessa (EY) N:o 1041/2005 (EUVL L 172, s. 4) säädetään, että ”kun valitus kohdistuu väiteosaston tekemään päätökseen, valituslautakunta rajaa valituksen tutkimisen niihin tosiseikkoihin ja todisteisiin, jotka on esitetty väiteosaston asetuksen ja näiden sääntöjen mukaisesti asettamassa määräajassa, ellei valituslautakunta katso, että olisi otettava huomioon uusia tai täydentäviä tosiseikkoja ja todisteita asetuksen 74 artiklan 2 kohdan mukaisesti”.

Asiassa **Focus Magazin Verlag vastaan SMHV** väiteosasto oli hylännyt kantajan väitteen sillä perusteella, että koska kantaja ei ollut toimittanut täydellistä käännöstä saksalaisen tavaramerkkinsä rekisteröintitodistuksesta, se ei ollut esittänyt näyttöä aikaisemmasta tavaramerkistään.¹⁶⁰ Valituslautakunta oli puolestaan kieltäytynyt ottamasta huomioon saksalaista rekisteröintitodistusta koskevaa käännöstä, joka oli esitetty ensimmäisen kerran vasta valituslautakunnassa. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi tämän näkemyksen nojautumalla SMHV:n eri instanssien välillä vallitsevan toiminnallisen jatkuvuuden periaatteeseen ja katsomalla, että kyseessä olevaa asiakirjaa ei ollut esitetty asetuksen N:o 40/94 74 artiklan 2 kohdassa tarkoitetulla tavalla liian myöhään, sillä se oli esitetty kantajan valituslautakunnalle jättämän kirjelmän liitteenä, toisin sanoen asetuksen N:o 40/94 59 artiklassa valitukselle asetetussa neljän kuukauden määräajassa.¹⁶¹

Sitä vastoin asiassa **TeleTech Holdings vastaan SMHV – Teletech International (TELETECH GLOBAL VENTURES)** ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että vaikka valituslautakuntien ja SMHV:n ensimmäisen päätöksentekoasteen yksiköiden välisen toiminnallisen jatkuvuuden periaatteesta seuraa, että ensin mainitut ovat velvollisia tutkimaan kaikkien asiaan kuuluvien oikeudellisten seikkojen ja tosiseikkojen valossa, voidaan ko hetkellä, jona valitus ratkaistaan, tehdä laillisesti uusi päätös, joka on sisällöllisesti sama kuin valituksen kohteena ollut päätös, menettelyissä, jotka koskevat suhteellisia hylkäysperusteita tai suhteellisia mitättömyysperusteita, toiminnallinen jatkuvuus ei sitä vastoin synnytä valituslautakunnalle velvollisuutta eikä edes mahdollisuutta ulottaa suhteellisen mitättömyysperusteen tutkintaa tosiseikkoihin, todisteisiin tai perusteisiin, joihin osapuolet eivät ole vedonneet kumoamisosastossa eivätkä valituslautakunnassa.¹⁶²

E. Oikeus tutustua asiakirjoihin

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen vuonna 2005 antamasta yhdeksästä ratkaisusta, jotka koskivat päätöksiä, joissa oli kyse asetukseen N:o 1049/2001¹⁶³ perustuvasta pyynnöstä tutustua asiakirjoihin, yhdessä ratkaisussa vahvistettiin, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin harjoittaa vain rajoitettua valvontaa suhteessa hylkäyspäätöksiin, joissa vedotaan yleistä etua koskevaan poikkeukseen (asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklan 1 kohdan a alakohta),¹⁶⁴ ja seitsemässä ratkaisussa puolestaan vahvistettiin, että se, että

¹⁶⁰ Asia T-275/03, Focus Magazin Verlag v. SMHV – ECI Telecom (Hi-FOCuS), tuomio 9.11.2005, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa.

¹⁶¹ Ks. vastaavasti tuomio edellä alaviitteessä 140 mainitussa asiassa GfK v. SMHV – BUS (Online Bus).

¹⁶² Tuomio edellä alaviitteessä 140 mainitussa asiassa TeleTech Holdings v. SMHV – Teletech International (TELETECH GLOBAL VENTURES).

¹⁶³ Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission asiakirjojen saamisesta yleisön tutustuttavaksi 30 päivänä toukokuuta 2001 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 1049/2001 (EYVL L 145, s. 43).

¹⁶⁴ Yhdistetyt asiat T-110/03, T-150/03 ja T-405/03, Sison v. neuvosto, tuomio 26.4.2005 (valitus kirjattu asianumerolle C-266/05 P), ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa.

jäsenvaltio hylkää pyynnön toimittaa siltä peräisin oleva (tai sen lukuun laadittu) asiakirja, sitoo komissiota ja estää sitä siis toimittamasta kyseistä asiakirjaa.¹⁶⁵

Yhdeksännessä ratkaisussa, joka annettiin asiassa **VKI vastaan komissio**, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin täsmensi edellytykset, joiden mukaisesti toimielinten on käsiteltävä asiakirjoihin tutustumista koskevaa pyyntöä, joka koskee hyvin suurta määrää asiakirjoja.¹⁶⁶ Kyseisessä tapauksessa itävaltalainen kuluttajayhdistys Verein für Konsumenteninformation (VKI) oli esittänyt komissiolle pyynnön tutustua sitä koskevaan hallintomenettelyn asiakirjavihkoon kilpailumenettelyssä, jossa kahdeksan itävaltalaista pankkia oli tuomittu osallistumisesta kartelliin (ns. Lombard-klubi). Komission hylättyä tämän pyynnön kokonaisuudessaan VKI nosti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa kanteen, jossa vaadittiin tämän hylkäävän päätöksen kumoamista.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että koska konkreettisen ja asiakirjakoh-
taisen tutkimisen, joka toimielimen oli lähtökohtaisesti tehtävä vastauksena asiakirjoihin
tutustumista koskevaan hakemukseen, tarkoituksena oli mahdollistaa se, että kyseessä
oleva toimielin voi yhtäältä arvioida, miltä osin sovelletaan poikkeusta asiakirjoihin tutus-
tumisoikeudesta, ja toisaalta arvioida, onko asiakirjojen osiin mahdollista tutustua, saattoi
olla, että mainittu tutkimus ei ollut tarpeen, jos käsiteltävänä olevaan asiaan liittyvistä eri-
tyisistä olosuhteista johtui, että oli selvää, että asiakirjoihin tutustuminen on evättävä tai
että siihen päinvastoin on suostuttava.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi käsiteltävänä olleessa tapauksessa, että
poikkeukset, joihin komissio vetosi, eivät välttämättä koskeneet Lombard-klubiin liittyvää
asiakirjavihkoa kokonaisuudessaan ja että niistäkin asiakirjoista, joita ne mahdollisesti kos-
kivat, ne saattoivat koskea vain näiden asiakirjojen tiettyjä osia. Tästä seuraa, että komissio
ei lähtökohtaisesti voinut vapauttaa itseään jokaisen hakemuksessa tarkoitetun asiakirjan
konkreettisesta ja asiakirjakohtaisesta tutkimisesta arvioidakseen poikkeusten sovelletta-
vuutta tai mahdollisuutta tutustua asiakirjojen osiin.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin lisäsi kuitenkin, että tästä tutkimisvelvollisuudes-
ta voidaan poikkeuksellisesti vapautua, jos asiakirjojen konkreettinen ja asiakirjakohtai-
nen tutkiminen on hallinnollisesti erityisen työlästä ja ylittää sen, mitä voidaan kohtuudel-
la vaatia. Tällaisessa tapauksessa toimielimellä on velvollisuus yrittää neuvotella hakijan
kanssa yhtäältä selvittääkseen sen (tai pyytääkseen hakijaa täsmentämään sille), miksi ha-
kija haluaa saada kyseessä olevat asiakirjat, ja toisaalta pohtiakseen konkreettisesti, mitä
vaihtoehtoja sillä on toteuttaa asiakirjojen konkreettista ja asiakirjakohtaista tutkimista vä-
hemmän raskas toimenpide. Toimielimen tehtävänä on siis suosia sitä vaihtoehtoa, joka
on suotuisin hakijan asiakirjoihin tutustumista koskevan oikeuden kannalta mutta josta ei
kuitenkaan aiheudu toimielimelle työmäärää, joka ylittää kohtuullisena pidettävät rajat.

¹⁶⁵ Asia T-168/02, IFAW Internationaler Tierschutz-Fonds v. komissio, tuomio 30.11.2004 (valitus kirjattu asianu-
merolle C-64/05 P), ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa. Ks. asia T-187/03, Scippacercola v. komissio,
tuomio 17.3.2005, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa; asia T-139/03, Nuova Agricast v. komissio,
määräys 8.6.2005; asia T-287/03, SIMSA v. komissio, määräys 8.6.2005; asia T-295/03, Poli Sud v. komissio,
määräys 8.6.2005; asia T-297/03, Tomasetto Achille v. komissio, määräys 8.6.2005; asia T-298/03, Bieffe v. ko-
missio, määräys 8.6.2005, mitään näistä määräyksistä ei julkaistu oikeustapauskokoelmassa, ja asia T-299/03,
Nuova Faudi v. komissio, määräys 8.6.2005, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa.

¹⁶⁶ Tuomio edellä alaviitteessä 8 mainitussa asiassa Verein für Konsumenteninformation v. komissio.

Käsiteltävänä olleessa tapauksessa riidanalaisessa päätöksessä ei tuotu esiin, että komissio olisi pohtinut konkreettisella ja tyhjentävällä tavalla, mitä eri mahdollisuuksia sillä olisi toimia huolellisesti siten, että sille ei aiheutuisi kohtuuttoman suurta työmäärää, mutta kuitenkin siten, että kantajan mahdollisuudet tutustua ainakin osaan niistä asiakirjoista, joita sen hakemus koski, lisääntyisivät. Tämän johdosta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumosi kyseisen päätöksen.

F. Yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka (YUTP) — terrorismin vastainen taistelu

Viimeksi kuluneiden vuosien aikana on nostettu useita kanteita niitä tiettyihin henkilöihin ja yhteisöihin kohdistuvia rajoittavia toimenpiteitä vastaan, joihin on ryhdytty terrorismin torjumiseksi, ja tämä on johtanut ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen antamaan vuonna 2005 ratkaisun viidessä tähän alaan liittyvässä tapauksessa. Näistä tapauksista kolme jätettiin tutkimatta kantajien asiavaltuuden puuttumisen takia¹⁶⁷ tai – kuten asia oli viimeisessä näistä tapauksista – toimivallan ilmeisen puuttumisen tai preklusion takia.¹⁶⁸ Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin otti kuitenkin kahdessa muussa tapauksessa kantaa pääasiaan, jolloin sillä oli tilaisuus esittää hyvin tärkeät periaatteet, jotka koskevat erityisesti yhteisön oikeusjärjestyksen määräysten ja Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan määräysten välistä suhdetta.¹⁶⁹

Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvosto on sekä ennen 11.9.2001 tapahtuneita terroristi-iskuja että niiden jälkeen antanut lukuisia päätöslauselmia, jotka koskevat Talibania, Osama bin Ladenia, Al-Qaida-verkostoa sekä niihin liittyviä henkilöitä ja yhteisöjä. Näillä päätöslauselmilla kaikkia Yhdistyneiden Kansakuntien jäsenvaltioita kehoitettiin jättämään näiden henkilöiden ja yhteisöjen välittömästi tai välillisesti hallitsemat varat ja muut taloudelliset resurssit. Pakotekomitean tehtävänä on yksilöidä kyseessä olevat oikeussubjektit ja jäädytettävät taloudelliset resurssit sekä tutkia poikkeuksia koskevat pyynnöt. Nämä päätöslauselmat on pantu täytäntöön yhteisössä useilla neuvoston yhteisillä kannoilla ja asetuksilla, joissa määrätään kyseessä olevien henkilöiden ja yhteisöjen varojen jäädyttämisestä. Monet viimeksi mainituista tahoista ovat vaatineet ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa näiden asetusten kumoamista.

¹⁶⁷ Asia T-206/02, KNK v. neuvosto, määräys 15.2.2005 ja asia T-229/02, PKK ja KNK v. neuvosto, määräys 15.2.2005 (valitus kirjattu asianumerolle C-229/05 P), kumpaakaan näistä määräyksistä ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa.

¹⁶⁸ Asia T-299/04, Selmani v. neuvosto ja komissio, määräys 18.11.2005, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa.

¹⁶⁹ Asia T-306/01, Yusuf ja Al Barakaat International Foundation v. neuvosto ja komissio, tuomio 21.9.2005 (valitus kirjattu asianumerolle C-415/05 P) ja asia T-315/01, Kadi v. neuvosto ja komissio, tuomio 21.9.2005 (valitus kirjattu asianumerolle C-402/05 P), kumpaakaan näistä tuomioista ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi näissä tuomioissa ensiksikin, että EY 60, EY 301 ja EY 308 artiklan käyttö yhteisenä oikeusperustana tekee taloudellisten ja rahoitussellisten pakotteiden osalta mahdolliseksi toteuttaa unionin ja sen jäsenvaltioiden YUTP:n alalla tavoittelema päämäärä. Todettuaan siten, että neuvostolla oli toimivalta antaa riidanalainen asetus, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin otti käsiteltäväksi kantajien kanneperusteet, jotka koskivat niiden yhteisön oikeudessa ja Euroopan ihmisoikeussopimuksessa tunnustettujen perusoikeuksien loukkaamista. Koska riidanalaisissa asetuksissa sovellettiin Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston tekemiä päätöksiä, tämän kanneperusteen tutkiminen johti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tutkimaan ensiksikin Yhdistyneiden Kansakuntien luoman kansainvälisen oikeusjärjestyksen ja kansallisen tai yhteisön oikeusjärjestyksen välistä suhdetta. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi tältä osin, että kansainvälisen oikeuden mukaan Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjassa kyseisen järjestön jäsenvaltioille asetetuilla velvoitteilla on etusija muihin velvoitteisiin nähden, myös niille Euroopan ihmisoikeussopimuksessa ja EY:n perustamissopimuksessa asetettuihin velvoitteisiin nähden, tämän etusijan ulottuessa peruskirjan VII luvun nojalla tehtyihin turvallisuusneuvoston päätöksiin. Vaikka yhteisö ei lisäksi itse ole Yhdistyneiden Kansakuntien jäsen, Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjasta johtuvien velvoitteiden on katsottava sitovan yhteisöäkin samalla tavoin kuin ne sitovat sen jäsenvaltioita yhteisön perustamissopimuksen nojalla. Näin ollen yhteisö ei ensiksikään voi laiminlyödä jäsenvaltioilleen peruskirjassa asetettuja velvoitteita eikä estää niiden täyttämistä. Toiseksi se on velvollinen antamaan kaikki tarpeelliset säännökset, jotta sen jäsenvaltiot voivat noudattaa näitä velvoitteitaan.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tarkasteli seuraavaksi päätelmiä, jotka tämän periaatteen johdosta on tehtävä kyseisen tuomioistuimen suorittaman sen valvonnan osalta, joka koskee asetuksia, joilla ainoastaan pannaan täytäntöön Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston päätökset. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toi tältä osin esiin, että kyseisen asetuksen laillisuuden valvonta merkitsisi sitä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tutkisi välillisesti näiden päätösten laillisuutta. Kun otetaan huomioon näillä päätöksillä oleva etusija, ne eivät lähtökohtaisesti kuulu ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen valvonnan piiriin, joten tällä tuomioistuimella ei ole toimivaltaa kyseenalaistaa, edes välillisesti, niiden laillisuutta yhteisön oikeuden tai perusoikeuksien – sellaisina kuin ne on tunnustettu yhteisön oikeusjärjestyksessä – valossa. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen on päinvastoin mahdollisuuksiensa mukaan tulkittava ja sovellettava yhteisön oikeutta siten, että se olisi sopusoinnussa jäsenvaltioille Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjassa asetettujen velvoitteiden kanssa. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi kuitenkin, että sillä on toimivalta valvoa riidanalaisen asetuksen laillisuutta sekä toimivalta välillisesti valvoa tällä asetuksella täytäntöön pantujen turvallisuusneuvoston päätösten laillisuutta niiden yleisen kansainvälisen oikeuden ylemmätasoisien sääntöjen valossa, jotka kuuluvat jus cogensiin, jolla tarkoitetaan kansainvälisen oikeusjärjestyksen perusteisiin (ordre public) kuuluvia sääntöjä ja josta jäsenvaltiot ja Yhdistyneiden Kansakuntien elimet eivät voi poiketa ja joihin kuuluvat muun muassa ihmisten perusoikeuksien yleiseen suojaamiseen tähtäävät pakottavat normit.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi seuraavaksi asetuksen valvonnasta nämä normit huomioon ottaen, että riidanalaisessa asetuksessa säädetyllä varojen jäädyttämisellä ei loukata kantajien perusoikeuksia, sellaisina kuin niitä suojataan jus cogensissa.

Asetuksella ei erityisesti loukata kantajien omistusoikeutta siltä osin kuin sitä suojataan jus cogensissa. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi puolustautumisoikeuksien osalta, että missään jus cogensin normissa ei näytetä edellytettävän, että pakotekomitea kuulee asianomaisia henkilöitä henkilökohtaisesti, vaan kyseisissä päätöslauselmissa määrätään sitä vastoin yksittäisten tapausten tarkastusjärjestelmästä.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin huomautti tehokkaan kanneoikeuden osalta, että kantajien nostaman kanteen yhteydessä se tutkii riidanalaisen asetuksen laillisuuden täysimääräisesti siltä osin, ovatko yhteisön toimielimet noudattaneet toimivaltaa sekä laillisuutta koskevia määräyksiä ja niiden toimintaa koskevia olennaisia menettelymääräyksiä. Se tutkii myös asetuksen laillisuuden erityisesti siltä kannalta, onko asetus muodollisesti ja aineellisesti asianmukainen, sisäisesti johdonmukainen ja oikeasuhteinen turvallisuusneuvoston päätöksiin nähden. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tutkii myös asetuksen laillisuuden ja välillisesti turvallisuusneuvoston päätöslauselmien laillisuuden jus cogensin valossa. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiana ei sen sijaan ole valvoa välillisesti sitä, ovatko turvallisuusneuvoston päätökset perusoikeuksien mukaisia, sellaisina kuin niitä suojataan yhteisön oikeusjärjestyksessä, eikä tarkastaa, ettei turvallisuusneuvoston toteuttamiensa toimenpiteiden perusteluina käyttämiä tosiseikkoja ja todisteita ole arvioitu virheellisesti, eikä liioin valvoa välillisesti näiden toimenpiteiden tarkoituksenmukaisuutta ja suhteellisuutta. Tästä johtuen ja sellaisen kansainvälisen tuomioistuimen puuttuessa, jonka tehtävänä olisi ratkaista pakotekomitean tekemistä päätöksistä nostetut kanteet, kantajilla ei ole mitään mahdollisuutta saattaa asiaa tuomioistuimen käsiteltäväksi.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toi kuitenkin esiin, että tällainen aukko kantajien oikeusturvassa ei sellaisenaan ole jus cogensin vastainen, sillä oikeus saattaa asia tuomioistuimen käsiteltäväksi ei ole ehdoton. Käsiteltävänä olleessa tapauksessa tämä oikeus on ristiriidassa sen kanssa, että turvallisuusneuvoston päätöksiä ei lähtökohtaisesti voida saattaa tuomioistuimen käsiteltäviksi. Kantajien intressi saattaa asiansa tuomioistuimen käsiteltäväksi asiakysymyksen osalta ei nimittäin ole riittävä, jotta se voisi ylittää olennaisen yleisen edun mukaisen intressin taata kansainvälinen rauha ja turvallisuus turvallisuusneuvoston selvästi yksilöimän vaaran uhatessa. Näin ollen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi kanteet perusteettomina.

G. Yhteisön henkilöstöasiat

Vuonna 2005 ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ratkaisi suuren määrän henkilöstöasioita, sillä jos ei oteta huomioon Euroopan unionin virkamiestuomioistuimeen siirrettyjä 117:ää asiaa, noin 20 prosenttia tänä vuonna ratkaistuista asioista (eli 119 asiaa) kuului tähän alaan. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin antoi vain vähäisen määrän ratkaisuja, joissa päätös kumottiin, sillä ainoastaan 14 tuomiossa asia ratkaistiin tällä tavoin. Kun otetaan huomioon tällä alalla annettujen ratkaisujen hyvin suuri määrä ja tämän vuosikertomuksen rajoitettu koko, on tyydyttävä esittämään kolme huomautusta.

Ensiksikin viime vuoden tavoin voidaan korostaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen käsiteltäväksi saatettujen päätösten erilaisuutta, sillä tuomiot ja määräykset koskevat

sekä nimittämistä, ylentämistä ja kilpailuja¹⁷⁰ että virkamiesten ja toimihenkilöiden taloudellisia etuuksia,¹⁷¹ komission sekä ammattiyhdistysten ja ammattialajärjestöjen välillä tehtyä puitesopimusta,¹⁷² väliaikaisten toimihenkilöiden sopimuksia,¹⁷³ kurinpitomenettelyjä¹⁷⁴ tai urakehitystä koskevia lausuntoja.¹⁷⁵ Merkittävä osa päätöksen kumoamista koskevista ratkaisuksista (eli kuusi tuomiota 14:stä) perustuu riidanalaisen päätöksen perustelujen puuttumiseen tai riittämättömyyteen.¹⁷⁶ Käsitellyn kysymyksen käytännön merkityksen takia on lopuksi huomautettava, että asiassa Fardoom ja Reinard vastaan komissio antamassaan tuomiossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi lailliseksi tavoitekeskiarvoa ja suuntaa-antavia kiintiöitä koskevan järjestelmän, jonka komissio oli vuonna 2002 ottanut käyttöön virkamiesten arviointimenettelyä varten.¹⁷⁷ Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin nimittäin katsoi, että tavoitekeskiarvoa koskeva järjestelmä ei suinkaan rajoittanut arvioijien vapaata harkintaa, vaan se sen sijaan edisti sitä, sillä se edisti sellaisen arvioinnin tekemistä, joka vastaa virkamiehen ansioita.

H. Tullit

Aikaisempien vuosien tavoin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ratkaisi vuonna 2005 useita kanteita, joissa oli kyse siitä, että komissio oli hylännyt tuontitullien peruuttamista koskevat pyynnöt, jotka perustuivat yhteisön tullisäännösten kohtuullisuuslausel-

¹⁷⁰ Ks. esim. asia T-137/03, Mancini v. komissio, tuomio 3.2.2005 (valitus kirjattu asianumerolle C-172/05 P); asia T-172/03, Heurtaux v. komissio, tuomio 3.2.2005 ja asia T-362/03, Milano v. komissio, tuomio 3.2.2005, mitään näistä tuomioista ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa.

¹⁷¹ Tänä vuonna on annettu useita tuomioita erityisesti henkilöstösäännöissä säädetyn ulkomaankorvauksen saamisen edellytyksistä, joiden osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimella on ollut mahdollisuus täsmentää Euroopan yhteisöjen virkamiehiin sovelletuissa aikaisemmissa henkilöstösäännöissä olleen liitteen VII 4 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettua valtion käsitettä (ks. esim. asia T-190/03, Olesen v. komissio, tuomio 30.6.2005 ja asia T-83/03, Salazar Brier v. komissio, tuomio 25.10.2005 (valitus kirjattu asianumerolle C-9/06 P), kumpaakaan näistä tuomioista ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa).

¹⁷² Asia T-191/02, Lebedef v. komissio, tuomio 12.4.2005 (valitus kirjattu asianumerolle C-268/05 P), ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa.

¹⁷³ Asia T-272/03, Fernández Gómez v. komissio, tuomio 13.9.2005 (valitus kirjattu asianumerolle C-417/05 P), ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa.

¹⁷⁴ Asia T-203/03, Rasmussen v. komissio, tuomio 5.10.2005, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa.

¹⁷⁵ Asia T-157/04, De Bry v. komissio, tuomio 12.7.2005 (valitus kirjattu asianumerolle C-344/05 P), ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa.

¹⁷⁶ Tuomio edellä alaviitteessä 170 mainitussa asiassa Heurtaux v. komissio; asia T-143/03, Smit v. Europol, tuomio 1.3.2005; asia T-177/03, Strohm v. komissio, tuomio 2.6.2005; asia T-9/04, Marcuccio v. komissio, tuomio 5.7.2005; asia T-132/03, Casini v. komissio, tuomio 15.9.2005 ja asia T-237/00, Reynolds v. komissio, tuomio 8.12.2005, mitään näistä tuomioista ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa.

¹⁷⁷ Tuomio edellä alaviitteessä 28 mainitussa asiassa Fardoom ja Reinard v. komissio.

keeseen, jossa säädetään mahdollisuudesta palauttaa taikka peruuttaa tuontitullit erityistilanteissa, jotka johtuvat olosuhteista, joissa ei voida osoittaa asianomaisen syyllistyneen vilpilliseen menettelyyn tai ilmeiseen laiminlyöntiin.¹⁷⁸ Vaikka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on ratkaissut nämä tapaukset soveltamalla lähinnä asiaa koskevia perinteisiä periaatteita, kaksi tapausta erottuu kuitenkin muista.

Ensiksikin asiassa **Geologistics vastaan komissio**, joka koski sellaisen yrityksen jättämää peruuttamishakemusta, jonka katsottiin yhteisön ulkoisen passitusmenettelyn haltijana ("passituksesta vastaavana") olevan taloudellisessa vastuussa siitä, että tavarat valvotaan tullissa, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumosi komission päätöksen katsoen, että komissio oli tehnyt kaksi ilmeistä arviointivirhettä.¹⁷⁹ Ensiksikin komission näkemyksestä poiketen se seikka, että kansalliset viranomaiset, jotka olivat tietoisia kantajaan vaikuttaneesta petoksesta ja tutkivat sitä, eivät olleet ilmoittaneet asiasta kantajalle kyseisten tutkimusten tarpeiden takia, oli asettanut kantajan "erityistilanteeseen" sen tullivelan osalta, joka koski petoksen paljastumisen jälkeen tapahtuneita ja siihen liittyneitä petollisia toimia. Toiseksi komissio oli virheellisesti katsonut, että kantaja oli syyllistynyt "ilmeiseen laiminlyöntiin", kun se ei ollut valvonut ulkopuolisia väliintulijoita passituksen yhteydessä eikä ottanut asianmukaisia vakuutuksia. Ensimmäistä seikkaa ei ollut näytetty riittävällä tavalla toteen, ja toisen seikan osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että ei voida hyväksyä, että vakuutuksen ottamatta jättäminen riittäisi pääsääntöisesti yksinään osoitukseksi taloudellisen toimijan käytöksestä, joka merkitsee ilmeistä laiminlyöntiä.

Toisaalta asiassa **Ricosmos vastaan komissio** antamassaan tuomiossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin esitti kaksi mielenkiintoista täsmennystä edellytyksiin, joilla peruuttamishakemus voidaan hylätä.¹⁸⁰

Ensiksikin menettelylliseltä kannalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin nojautui erityisesti oikeuskäytäntöön, joka koskee oikeutta tutustua asiakirjoihin kilpailuoikeuden alalla, täsmentääkseen, että kun komissio aikoo tehdä hakijan kannalta kielteisen päätöksen, komission on annettava hakijalle silloin, kun se toimittaa väitteensä, mahdollisuus tutkia kaikki asiakirjat, jotka voivat mahdollisesti olla relevantteja peruutus- tai palautushakemuksen tukemiseksi, ja että tätä varten sen on toimitettava hakijalle vähintään sellainen tyhjentävä luettelo asiakirja-aineistoon sisältyvistä ei-luottamuksellisista asiakirjoista, joka sisältää riittävän täsmälliset tiedot, jotta hakija voi sen perusteella arvioida asiaan vaikuttavista seikoista tietoisena, ovatko kuvaillut asiakirjat sen kannalta mahdollisesti hyödyllisiä.

¹⁷⁸ Yhteisön tullikoodeksista 12 päivänä lokakuuta 1992 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2913/92 (EYVL L 302, s. 1) 239 artikla ja tietyistä yhteisön tullikoodeksin soveltamista koskevista säännöksistä 2 päivänä heinäkuuta 1993 annetun komission asetuksen (ETY) N:o 2454/93 (EYVL L 253, s. 1) 905 artikla. Ks. esim. tuomio edellä alaviitteessä 14 mainitussa asiassa *Common Market Fertilizers v. komissio*.

¹⁷⁹ Asia T-26/03, *Geologistics v. komissio*, tuomio 27.9.2005, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa.

¹⁸⁰ Asia T-53/02, *Ricosmos v. komissio*, tuomio 13.9.2005 (valitus kirjattu asianumerolle C-420/05 P), ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa.

Toiseksi mitä tulee peruuttamishakemusten asiakysymykseen, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin täsmensi, että vaikka tällaisen hakemuksen hylkääminen edellyttää ilmiselvästi sitä, että toimijan väitetyn laiminlyönnin ja todetun erityistilanteen välillä on oltava yhteys, ei kuitenkaan ole välttämätöntä, että tämä erityistilanne olisi kyseessä olevan laiminlyönnin suora ja välitön seuraus. On nimittäin riittävää, että laiminlyönti on edistänyt tai helpottanut tavarain siirtämistä pois tullivalvonnasta.

III. Vahingonkorvauskanteet

Jos henkilöstöasiat jätetään ottamatta huomioon, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin lausui vuonna 2005 yhteisöjen sopimussuhteen ulkopuolisen vastuun aineellisista edellytyksistä 17 tuomiossa ja määräyksessä.¹⁸¹ Ainoastaan asiassa **AFCon Management Consultants ym. vastaan komissio** katsottiin, että oikeus vahingonkorvaukseen on olemassa, ja korvauksen määrä oli kyseisessä asiassa hieman alle 50 000 euroa, joka oli maksettava yritykselle, joka oli lainvastaisesti suljettu tarjouspyyntömenettelyn ulkopuolelle.¹⁸² Lisäksi asiassa **Camar vastaan neuvosto ja komissio** ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin sovelsi perinteisiä vahingon arvioimisperiaatteita ja vahvasti vahingonkorvauksen määrän, kun sen peruste oli jo aiemmin ratkaistu välituomiolla.¹⁸³ Vaikka kaikki muut kanteet hylättiin, niistä voidaan saada merkittävässä määrin selvitystä vahingonkorvauskanteiden tutkittavaksi ottamisen, korvattavan vahingon ja vahingonkorvausvelvollisuuden aiheuttavan käyttäytymisen osalta.

A. Vahingonkorvauskanteen tutkittavaksi ottamisen edellytykset

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin esitti vuonna 2005 useita täsmennyksiä vahingonkorvauskanteiden tutkittavaksi ottamista koskeviin muotovaatimuksiin, vanhentumisen sääntelyyn tällä alalla ja oikeussuojakeinojen itsenäisyyden periaatteeseen.

¹⁸¹ Asia T-19/01, Chiquita Brands ym. v. komissio, tuomio 3.2.2005; tuomio edellä alaviitteessä 50 mainitussa asiassa Comafra ja Dole Fresh Fruit Europe v. komissio; asia T-283/02, EnBW Kernkraft v. komissio, tuomio 16.3.2005; asia T-285/03, Agraz ym. v. komissio, tuomio 17.3.2005 (valitus kirjattu asianumerolle C-243/05 P); asia T-160/03, AFCon Management Consultants ym. v. komissio, tuomio 17.3.2005; tuomio edellä alaviitteessä 68 mainitussa asiassa Holcim (Deutschland) v. komissio; asia T-260/97, Camar v. neuvosto ja komissio, tuomio 13.7.2005; asia T-140/04, Adviesbureau Ehcon v. komissio, määräys 14.9.2005; tuomio edellä alaviitteessä 22 mainitussa asiassa Cofradía de pescadores de "San Pedro" de Bermeo ym. v. neuvosto; asia T-124/04, Ouariachi v. komissio, määräys 26.10.2005 (valitus kirjattu asianumerolle C-4/06 P); asia T-250/02, Autosalone Ispra v. komissio, tuomio 30.11.2005; asia T-69/00, FIAMM ja FIAMM Technologies v. neuvosto ja komissio, tuomio 14.12.2005; asia T-151/00, Laboratoire du Bain v. neuvosto ja komissio, tuomio 14.12.2005; asia T-301/00, Groupe Fremaux ja Palais Royal v. neuvosto ja komissio, tuomio 14.12.2005; asia T-320/00, CD Cartondruck v. neuvosto ja komissio, tuomio 14.12.2005; asia T-383/00, Beamglow v. parlamentti ym., tuomio 14.12.2005 ja asia T-135/01, Fedon & Figli ym. v. neuvosto ja komissio, tuomio 14.12.2005, mitään näistä ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa.

¹⁸² Tuomio edellä alaviitteessä 181 mainitussa asiassa AFCon Management Consultants ym. v. komissio.

¹⁸³ Tuomio edellä alaviitteessä 181 mainitussa asiassa Camar v. neuvosto ja komissio.

Ensiksikin vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kantaja ei ole velvollinen esittämään rahamääräistä arviota sille aiheutuneen vahingon suuruudesta. Kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin täsmensi asiassa **Polyelectrolyte Producers Group vastaan neuvosto ja komissio**, työjärjestyksessä (44 artiklan 1 kohdan c alakohta) vahvistettujen tutkittavaksi ottamista koskevien muotovaatimusten täyttämiseksi kantajan on esitettävä selkeä selvitys seikoista, joiden perusteella vahingon laatu ja laajuus voidaan arvioida. Käsiteltävänä olleessa tapauksessa kantajan välttelevät perustelut sen väitetysti kärsimän vahingon osalta olivat pelkkiä toteamuksia, jotka eivät perustuneet mihinkään asiaankuuluvaan näyttöön, minkä johdosta vahingonkorvausvaatimus oli jätettävä tutkimatta.¹⁸⁴

Toiseksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimella on ollut vanhentumisen osalta tilaisuus muistuttaa vakiintuneesta oikeuskäytännöstä, jonka mukaan vanhentuminen koskee vain yli viisi vuotta ennen keskeyttävää tointa syntyneitä vahinkoja, ilman että vanhentuminen vaikuttaa myöhemmin syntyneisiin oikeuksiin.¹⁸⁵ Asiassa **Adviesbureau Ehcon vastaan komissio** antamassaan määräyksessä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että tämä oikeuskäytäntö soveltuu vain silloin, kun on ”poikkeuksellisesti osoitettu, että kyseessä oleva vahinko olisi säännöllisesti toistunut vahinkotapahtuman jälkeen”. Tässä tapauksessa asia ei ollut näin, sillä väitetty vahingot – edellyttäen, että ne näytettiin toteen – olivat syntyneet välittömästi, kun tarjous hylättiin, vaikka ne olivatkin paljastuneet koko laajuudessaan vasta kantajan tarjouksen hylkäämisen jälkeen.¹⁸⁶

Kolmanneksi asiassa **Holcim (France) vastaan komissio** ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin muistutti oikeussuojakeinojen itsenäisyyden periaatteesta katsoessaan, että kun kantaja olisi voinut nostaa kumoamis- tai laiminlyöntikanteen sellaista tointa tai toimesta pidättymistä vastaan, josta väitetysti on aiheutunut sille vahinkoa, mutta se on kuitenkin jättänyt kanteen nostamatta, näiden oikeussuojakeinojen käyttämättä jättäminen ei kuitenkaan aiheuta sitä, että se menettäisi oikeuden nostaa vahingonkorvauskanne.¹⁸⁷ Edelleen oikeussuojakeinojen itsenäisyyden osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimella oli kyseisessä asiassa tilaisuus täsmentää sen oikeuskäytännön ulottuvuutta, jonka mukaan vahingonkorvauskanne on jätettävä tutkimatta, kun sillä todellisuudessa pyritään lainvoimaisen yksittäispäätöksen peruuttamiseen. Tässä oikeuskäytännössä tarkoitetaan ”poikkeustapausta, jossa korvauskanteella vaaditaan sellaisen rahasumman maksamista, joka on määrältään täsmälleen sama kuin niiden tullien määrä, joita kantaja on joutunut maksamaan hallintopäätöksen nojalla, ja jossa korvauskanteella tämän johdosta todellisuudessa vaaditaan tämän yksittäisen päätöksen kumoamista”.¹⁸⁸ Ensimmäi-

¹⁸⁴ Määräys edellä alaviitteessä 29 mainitussa asiassa Polyelectrolyte Producers Group v. neuvosto ja komissio. Ks. myös tuomio edellä alaviitteessä 181 mainitussa asiassa Autosalone Ispra v. komissio.

¹⁸⁵ Ks. vastaavasti asia T-20/94, Hartmann v. neuvosto ja komissio, tuomio 16.4.1997, Kok. 1997, s. II-595, 132 kohta. Vuonna 2005 tapahtuneen soveltamisen osalta ks. tuomio edellä alaviitteessä 68 mainitussa asiassa Holcim (Deutschland) v. komissio.

¹⁸⁶ Määräys edellä alaviitteessä 181 mainitussa asiassa Ehcon v. komission.

¹⁸⁷ Määräys edellä alaviitteessä 68 mainitussa asiassa Holcim (France) v. komissio.

¹⁸⁸ Ks. erityisesti asia 175/84, Krohn v. komissio, tuomio 26.2.1986, Kok. 1986, s. 753, Kok. Ep. VIII, s. 495, 33 kohta.

sen oikeusasteen tuomioistuin täsmensi, että tämä oikeuskäytäntö on merkityksellinen ainoastaan silloin, kun "väitetty vahinko johtuu yksinomaan lainvoimaiseksi tulleen hallinnollisesta yksittäispäätöksestä, jota vastaan asianosainen olisi voinut nostaa kumoamiskanteen". Tarkasteltavana olleessa asiassa kantajan väittämä vahinko ei kuitenkaan johtunut hallinnollisesta yksittäispäätöksestä, josta kantaja olisi voinut valittaa, vaan siitä, että komissio jätti virheellisesti toteuttamatta tuomion täytäntöön panemiseksi tarvittavan toimenpiteen. Kanne otettiin siis tutkittavaksi.

B. Vahinko, joka voidaan määrätä korvattavaksi

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin esitti asiassa **Internationaler Hilfsfonds vastaan komissio** antamassaan tuomiossa periaatteen, jonka mukaan oikeusasiamiehen tutkimusmenettelystä aiheutuneita asianajokuluja ei voida määrätä korvattaviksi vahingonkorvaus-oikeudenkäynnissä, erityisesti sen takia, että asianosainen voi kääntyä Euroopan oikeusasiamiehen puoleen asianajajaan turvautumatta.¹⁸⁹ Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi vastaavasti asiassa **Ehcon vastaan komissio** antamassaan määräyksessä, että käsiteltävänä olleessa asiassa kantaja ei ollut onnistunut todistamaan syy-yhteyden olemassaoloa oikeusasiamiehen tutkimusmenettelystä aiheutuneiden väitettyjen kulujen ja kyseessä olevien lainvastaisuuksien välillä, sillä kansalaisen vapaasti tekemää päätöstä kääntyä oikeusasiamiehen puoleen ei voida pitää yhteisön toimielinten tai elinten syyksi mahdollisesti luettavan huonon hallintotavan välittömänä ja välttämättömänä seurauksena.¹⁹⁰

C. Vastuu lainvastaisesta menettelystä

Jäljempänä esitettävän tilanteen lisäksi, jossa on kyse vastuusta, joka voi syntyä, vaikka lainvastaista tointa ei ole tehty, sopimussuhteen ulkopuolinen yhteisön vastuu voi yleisemmin aiheutua lainvastaisesta toimesta. Tällaisessa tapauksessa vastuu syntyy, jos seuraavat edellytykset täyttyvät: toimielimet ovat menetelleet lainvastaisesti, väitetty vahinko on todella syntynyt ja kyseisen menettelyn sekä väitetyn vahingon välillä on syy-yhteys.¹⁹¹

¹⁸⁹ Asia T-294/04, Internationaler Hilfsfonds v. komissio, määräys 11.7.2005 (valitus kirjattu asianumerolle C-331/05 P), ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa.

¹⁹⁰ Määräys edellä alaviitteessä 181 mainitussa asiassa Ehcon v. komissio.

¹⁹¹ Asia 26/81, Oleifici Mediterranei v. ETY, tuomio 29.9.1982, Kok. 1982, s. 3057, 16 kohta ja asia T-336/94, Efisol v. komissio, tuomio 16.10.1996, Kok. 1996, s. II-1343, 30 kohta.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin antoi vuonna 2005 yhdeksän tuomiota yhteiseen markkinajärjestelyyn liittyvien vahingonkorvauskanteiden johdosta.¹⁹² Kiinnitämme kuitenkin huomiota etenkin kuuteen joulukuussa 2005 julistettuun tuomioon, joissa suurena jaostona kokoontunut ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin käsitteli kysymystä Maailman kauppajärjestön (WTO) riitojenratkaisuelimen (DSB) päätösten ja yhteisön oikeusjärjestyksen välisestä suhteesta.¹⁹³

Kantajat väittivät näissä asioissa, että yhteisön käyttäytyminen oli WTO:n sopimuksiin nähden lainvastaista, mikä johti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen täsmentämään, seuraako tällaisista sopimuksista oikeussubjekteille oikeus vedota näihin sopimuksiin tuomioistuimissa yhteisön lainsäädännön pätevyyden riitauttamiseksi DSB:n antamaan päätökseen nähden. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi näissä kuudessa tuomiossa, että asia ei ole näin. WTO:n sopimukset eivät nimittäin lähtökohtaisesti kuulu niihin normeihin, joihin nähden yhteisöjen tuomioistuimet valvovat yhteisön toimielinten toiminnan lainmukaisuutta, paitsi jos yhteisön tarkoituksena on ollut panna täytäntöön WTO:n yhteydessä hyväksymänsä erityinen velvoite tai jos yhteisön toimenpiteessä nimenomaisesti viitataan WTO:n sopimusten tiettyihin määräyksiin.¹⁹⁴ Kumpakaan kyseisistä poikkeuksista ei kuitenkaan voida soveltaa, kun DSB on päätöksellään todennut jonkin jäsenen toteuttamat toimet WTO:n sääntöjen vastaisiksi. Ensimmäisen poikkeuksen osalta on todettava, että kun yhteisö sitoutui noudattamaan WTO:n sääntöjä, komission tarkoituksena ei ollut hyväksyä WTO:n yhteydessä sellaista erityistä velvoitetta, joka voisi johtaa valvontaan, sillä riitojenratkaisujärjestelmä jättää joka tapauksessa tärkeän sijan neuvotteluille. Valvonta yhteisöjen tuomioistuimissa voisi näin ollen heikentää yhteisön neuvottelijoiden asemaa etsittäessä keskinäisesti hyväksyttävää ratkaisua. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi toisen poikkeuksen osalta, että banaanien yhteisen markkinajärjestelyn osalta ei voida katsoa, että siinä viitattaisiin nimenomaisesti WTO:n sopimusten tiettyihin määräyksiin.

Jotta toimielimen menettely voitaisiin todeta laittomaksi lainvastaisesta menettelystä aiheutuvan vastuun perusteella, oikeuskäytännössä on vaadittu vielä sen osoittamista, että

¹⁹² Tuomio edellä alaviitteessä 181 mainitussa asiassa Chiquita Brands ym. v. komissio; tuomio edellä alaviitteessä 50 mainitussa asiassa Comafra ja Dole Fresh Fruit Europe v. komissio; tuomio edellä alaviitteessä 181 mainitussa asiassa Agraz ym. v. komissio; tuomio edellä alaviitteessä 181 mainitussa asiassa FIAMM ja FIAMM Technologies v. neuvosto ja komissio; tuomio edellä alaviitteessä 181 mainitussa asiassa Laboratoire du Bain v. neuvosto ja komissio; tuomio edellä alaviitteessä 181 mainitussa asiassa Groupe Fremaux ja Palais Royal v. neuvosto ja komissio; tuomio edellä alaviitteessä 181 mainitussa asiassa CD Cartondruck v. neuvosto ja komissio; tuomio edellä alaviitteessä 181 mainitussa asiassa Beamglow v. parlamentti ym. ja tuomio edellä alaviitteessä 181 mainitussa asiassa Fedon & Figli ym. v. neuvosto ja komissio.

¹⁹³ Tuomio edellä alaviitteessä 181 mainitussa asiassa FIAMM ja FIAMM Technologies v. neuvosto ja komissio; tuomio edellä alaviitteessä 181 mainitussa asiassa Laboratoire du Bain v. neuvosto ja komissio; tuomio edellä alaviitteessä 181 mainitussa asiassa Groupe Fremaux ja Palais Royal v. neuvosto ja komissio; tuomio edellä alaviitteessä 181 mainitussa asiassa CD Cartondruck v. neuvosto ja komissio; tuomio edellä alaviitteessä 181 mainitussa asiassa Beamglow v. parlamentti ym. ja tuomio edellä alaviitteessä 181 mainitussa asiassa Fedon & Figli ym. v. neuvosto ja komissio. Tältä osin ks. myös tuomio edellä alaviitteessä 181 mainitussa asiassa Chiquita Brands ym. v. komissio.

¹⁹⁴ Ks. esim. asia C-149/96, Portugali v. neuvosto, tuomio 23.11.1999, Kok. 1999, s. I-8395.

oikeussäännön, jonka tarkoituksena on antaa oikeuksia yksityisille, rikkominen on riittävän ilmeinen. Sopimussuhteen ulkopuolista yhteisön vastuuta koskevassa yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä otetaan nimenomaan huomioon säänneltävien tilanteiden monitahoisuus, lainsäädännön soveltamis- tai tulkintavaikkeudet ja erityisesti riidanalaisen toimen tehneen toimielimen harkintavalta. Ratkaiseva peruste yhteisön oikeuden rikkomisen luokittelemiseksi riittävän ilmeiseksi on asianomaisen yhteisön toimielimen harkintavallalle asetettujen rajojen ilmeinen ja vakava ylittäminen. Jos kyseessä olevan toimielimen harkintavalta on huomattavan vähäinen tai jopa olematon, pelkääntään yhteisön oikeuden rikkomisen voidaan katsoa olevan riittävän ilmeinen rikkominen.¹⁹⁵ Asiassa **Holcim (Deutschland) vastaan komissio** kantaja pyrki kuitenkin saamaan korvausta pankkitakauskuluista, jotka olivat syntyneet pyrittäessä välttämään sellaisen sakon maksaminen, jonka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin lopulta kumosi.¹⁹⁶ Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että komission harkintavalta oli toki vähäinen alalla, jolla se oli menetellyt todetulla tavalla lainvastaisesti (EY 81 artiklan 1 kohdan rikkomisen arviointi), mutta komissio oli kuitenkin joutunut käsittelemään monitahoisia tilanteita, joten sen lainvastainen menettely ei tämä monitahoisuus huomioon ottaen ollut riittävän ilmeinen, jotta se olisi johtanut oikeuteen saada korvausta.

D. Vastuu silloin, kun ei ole menetelty lainvastaisesti

EY 288 artiklassa määrätään, että sopimussuhteen ulkopuolisen vastuun perusteella yhteisö korvaa toimielintensä ja henkilöstönsä tehtäviään suorittaessaan aiheuttaman vahingon jäsenvaltioiden lainsäädännön yhteisten yleisten periaatteiden mukaisesti. Useissa joulukuussa 2005 julistamissaan tuomioissa suurena jaostona kokoontunut ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin nimenomaisesti tunnusti, että yhteisön vastuu voi syntyä jopa silloin, kun ei ole menetelty lainvastaisesti.¹⁹⁷

Neuvosto antoi vuonna 1993 asetuksen, jossa jäsenvaltioille asetettiin yhteiset säännöt banaanien tuontia varten.¹⁹⁸ Tässä asetuksessa säädettiin tullietuuksista banaanille, jotka olivat peräisin tietyistä Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren valtioista. Eräiden valtioiden, kuten Amerikan yhdysvaltojen, tekemien kantelujen johdosta WTO:n DSB katsoi, että yhteisön banaanien tuontijärjestelmä on ristiriidassa WTO:n sopimusten kanssa. Neuvosto antoi siis vuonna 1998 asetuksen, jolla muutettiin tätä järjestelmää. Katsottuaan, että

¹⁹⁵ Asia C-352/98 P, Bergaderm ja Goupil v. komissio, tuomio 4.7.2000, Kok. 2000, s. I-5291, 40 ja 42–44 kohta sekä asia C-312/00 P, komissio v. Camar ja Tico, tuomio 10.12.2002, Kok. 2002, s. I-11355, 52–55 kohta.

¹⁹⁶ Tuomio edellä alaviitteessä 68 mainitussa asiassa Holcim (Deutschland) v. komissio.

¹⁹⁷ Tuomio edellä alaviitteessä 181 mainitussa asiassa FIAMM ja FIAMM Technologies v. neuvosto ja komissio; tuomio edellä alaviitteessä 181 mainitussa asiassa Laboratoire du Bain v. neuvosto ja komissio; tuomio edellä alaviitteessä 181 mainitussa asiassa Groupe Fremaux ja Palais Royal v. neuvosto ja komissio; tuomio edellä alaviitteessä 181 mainitussa asiassa CD Cartondruck v. neuvosto ja komissio; tuomio edellä alaviitteessä 181 mainitussa asiassa Beamglow v. parlamentti ym. ja tuomio edellä alaviitteessä 181 mainitussa asiassa Fedon & Figli ym. neuvosto ja komissio.

¹⁹⁸ Banaanialan yhteisestä markkinajärjestelystä 13 päivänä helmikuuta 1993 annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 404/93 (EYVL L 47, s. 1).

uusikaan järjestelmä ei ollut yhteensoveltuva WTO:n sopimusten kanssa, DSB antoi Yhdysvalloille sen esittämän pyynnön perusteella luvan soveltaa lisätullia niiden yhteisön tuotteiden tuontiin, jotka sisältyivät Yhdysvaltain viranomaisten laatimaan luetteloon. Kuusi yhtiötä, joiden kotipaikka oli Euroopan yhteisössä, vaati tällöin, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin velvoittaa komission ja neuvoston korvaamaan vahingon, jonka ne olivat kärsineet sen johdosta, että niiden Yhdysvaltoihin suuntautuneeseen vientiin sovellettiin Yhdysvaltain vastatoimenpiteitä.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi tuomiossaan ensiksikin, että käsiteltävänä olleessa tapauksessa yhteisön vastuu ei voinut syntyä lainvastaisen menettelyn johdosta. Se katsoi kuitenkin, että kun yhteisön toimielinten syyksi luettavan menettelyn lainvastaisuus on jäänyt näyttämättä toteen, tästä ei kuitenkaan seuraa, että ne yritykset, joiden on vastattava suhteettomasta osuudesta vientimarkkinoille pääsystä aiheutuvista rasituksista, eivät missään tapauksessa voi saada hyvitystä yhteisön vastuun perusteella. Sopimussuhteen ulkopuolista vastuuta koskeissa kansallisissa lainsäädännöissä, joihin EY 288 artiklassa viitataan, nimittäin annetaan yksityisille mahdollisuus, vaikkakin vaihtelevasti, saada tuomioistuimissa tietyillä aloilla ja eri menettelysääntöjen mukaisesti korvausta tietyistä vahingoista silloinkin, kun vahingon aiheuttaja ei ole toiminut lainvastaisesti. Mikäli vahinko on siten aiheutunut sellaisesta yhteisön toimielinten menettelystä, jonka lainvastaisuutta ei ole osoitettu, yhteisö voi joutua sopimussuhteen ulkopuoliseen vastuuseen silloin, kun seuraavat edellytykset täyttyvät kumulatiivisesti: vahinko on todella syntynyt, vahingon ja yhteisön toimielinten menettelyn välillä on syy-yhteys ja kyseessä oleva vahinko on epätavallinen ja erityinen. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hyväksyi täten ensimmäisen kerran todellisessa tilanteessa yhteisön sopimussuhteen ulkopuolisen vastuun silloin, kun sen elimet eivät olleet menetelleet lainvastaisesti.

Käsiteltävänä olleessa tapauksessa vahinkoa koskeva edellytys täyttyi. Näin oli myös sen edellytyksen osalta, joka koski tämän vahingon ja toimielinten menettelyn välistä syy-yhteyttä. Myönnytysten peruuttamista yhteisöltä siten, että tuonnista kannettiin lisätullia, on nimittäin pidettävä seurauksena, joka aiheutui objektiivisesti ja WTO:n riitojenratkaisujärjestelmän tavanomaisen ja ennakoitavissa olevan soveltamisen mukaisesti siitä, että neuvosto ja komissio pysyttivät voimassa sellaisen banaanien tuontijärjestelmän, joka oli ristiriidassa WTO-sopimusten kanssa. Siten näiden toimielinten menettely välttämättä aiheutti vastatoimiin ryhtymisen, ja sitä "on pidettävä sen vahingon ratkaisevana syynä, joka kantajille aiheutui Yhdysvaltain lisätullin käyttöönotosta". Kantajat eivät sitä vastoin onnistuneet osoittamaan, että ne olivat kärsineet epätavallista vahinkoa, eli vahinkoa, joka on suurempi kuin kyseisen alan toimintaan luonnostaan kuuluvat taloudelliset riskit. Tulli-myönnytysten peruuttamisen mahdollisuus on nimittäin yksi niistä epävarmuustekijöistä, jotka luonnostaan kuuluvat nykyiseen kansainvälisen kaupan järjestelmään, ja tämän johdosta sitä on välttämättä kunkin sellaisen toimijan siedettävä, joka pitää tuotantoaan kaupan jonkin WTO:n jäsenen markkinoilla. Näin ollen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi nämä kuusi kannetta.

IV. Välitoimihakemukset

Vuonna 2005 jatkui jo vuonna 2004 havaittu välitoimihakemusten määrän pieneneminen, sillä ensiksi mainittuna vuonna jätettiin vain 21 hakemusta, kun taas vuonna 2004 niitä

jätettiin 26 ja vuonna 2003 puolestaan 39. Vuonna 2005 ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentti ratkaisi välitoimista päättävänä tuomarina 13 asiaa.

Tässä kertomuksessa mainitaan ainoastaan asiassa **Deloitte Business Advisory vastaan komissio** tehty kiireellisyyden arviointi.¹⁹⁹ Tässä asiassa Deloitte Business Advisory vaati muun muassa, että komission päätöksen, jolla oli hylätty sellaisen konsortion jättämä tarjous, johon mainittu yhtiö kuului, ja toisaalta päätöksen, joka koski kyseessä olleen sopimuksen tekemistä kolmannen osapuolen kanssa, täytäntöönpanoa lykätään. Maineensa vahingoittumisen lisäksi kantaja vetosi siihen, että siinä tapauksessa, että riidanalaiset päätökset kumotaan eikä välitoimista ole määrätty, sen ei olisi enää mahdollista saada ja sen jälkeen panna täytäntöön sopimusta, josta tarjouspyyntömenettelyssä on kysymys, ja tämän vuoksi saada tiettyjä etuja arvoallan, kokemuksen ja tulojen muodossa.

Tarkastellessaan sitä, oliko riittävällä todennäköisyydellä osoitettu, että kantajalle voi aiheutua vakavaa ja korjaamatonta vahinkoa, jos haettuja välitoimia ei määrätä, välitoimista päättävä tuomari katsoi, että konsortio, johon kantaja kuului, oli menettänyt mahdollisuuden saada sopimus ja niin muodoin erilaisia rahallisia tai muita etuja, joita voi mahdollisesti seurata sopimuksen täytäntöönpanosta. Ensiksikin kun otetaan huomioon sopimuksen sovittu täytäntöönpanopäivä, ei ollut kovin todennäköistä, että pelkästään komission mahdollisesti järjestämän uuden tarjouspyyntömenettelyn avulla olisi mahdollista säilyttää kantajalla ollut mahdollisuus saada ja panna täytäntöön sopimus. Toiseksi, mitä tulee mahdollisuuteen, että kantajan mahdollisesti kärsimästä vahingosta maksetaan myöhemmin korvausta, asiakirjoihin ei sisältynyt mainintaa, joka takaisi riittävällä varmuudella, että mikäli riidanalaiset päätökset kumotaan, komissio maksaa kantajalle vahingonkorvausta vahingonkorvauskanteen nostamisesta riippumatta. Lisäksi sen vahingon määrittämisen, joka kantajalle syntyi siitä, että se menetti mahdollisuuden saada sopimus, on katsottava olevan hyvin vaikeaa, ja sitä voidaan tämän johdosta pitää korjaamattomana vahinkona. Kantaja ei kuitenkaan ollut osoittanut oikeudellisesti riittävällä tavalla, että se olisi voinut saada riittävän merkittäviä etuja sopimuksen saamisesta ja täytäntöönpanosta tarjouspyyntömenettelyn yhteydessä. Koska esillä olleiden intressien vertailu kallistui joka tapauksessa sen hyväksi, ettei välitoimia määrätä, välitoimista päättävä tuomari hylkäsi hakemuksen.

¹⁹⁹ Asia T-195/05 R, Deloitte Business Advisory v. komissio, määräys 20.9.2005, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa.

B – Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kokoonpano

(Protokollajärjestys 7.10.2005)

Ensimmäinen rivi, vasemmalta oikealle:

Tuomari P. Lindh, jaostojen puheenjohtajat R. García-Valdecasas y Fernández, M. Vilaras ja M. Jaeger, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentti B. Vesterdorf, jaostojen puheenjohtajat J. Pirrung ja H. Legal, tuomari V. Tiili ja tuomari J. Azizi.

Toinen rivi, vasemmalta oikealle:

Tuomarit O. Czúcz, F. Dehousse, N. J. Forwood, P. Mengozzi, J. D. Cooke, A. W. H. Meij, M. E. Martins de Nazaré Ribeiro ja E. Cremona.

Kolmas rivi, vasemmalta oikealle:

Kirjaaja E. Coulon, tuomarit S. S. Papasavvas, K. Jürimäe, D. Šváby, I. Wiszniewska-Białecka, I. Pelikánová, V. Vadapalas, I. Labucka ja V. Trstenjak.

1. Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen jäsenet

(virkaikäjärjestyksessä)

Bo Vesterdorf

syntynyt 1945; lingvisti-juristi yhteisöjen tuomioistuimessa; Tanskan oikeusministeriön virkamies; alioikeustuomari; Tanskan Euroopan talous-yhteisöissä olevan pysyvän edustuston lakimies; Østre Landsretin vs. tuomari; Tanskan oikeusministeriön hallinto-oikeudellisia asioita käsittelevän osaston päällikkö; oikeusministeriön osastopäällikkö; dosentti; Euroopan neuvoston ihmisoikeuksien hallintokomitean (CDDH) jäsen ja myöhemmin CDDH:n toimiston jäsen; yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomari 25.9.1989 alkaen; yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentti 4.3.1998 alkaen.

Rafael García-Valdecasas y Fernández

syntynyt 1946; valtionasiamies (Abogado del Estado, Jaén ja Granada); Jaénin ja myöhemmin Córdoban taloudellis-hallinnollisen tuomioistuimen kirjaaja; Jaénin ja Granadan asianajajayhteisöjen jäsen; Espanjan ulkoasiainministeriön yhteisöoikeudellisten asioiden osaston johtaja; Espanjan valtuuskunnan johtaja yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen perustamista varten ministerineuvostoon asetetussa työryhmässä; yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomari 25.9.1989 alkaen.

Virpi Tiili

syntynyt 1942; oikeustieteen tohtori, Helsingin yliopisto; siviili- ja kauppaoikeuden assistentti, Helsingin yliopisto; keskuskauppakamarin lakiasioista ja kauppapolitiikasta vastaava johtaja; kuluttajaviraston ylijohdaja; yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomari 18.1.1995 alkaen.

Pernilla Lindh

syntynyt 1945; oikeustieteen kandidaatti, Lundin yliopisto; hovioikeuden asessori, Svean hovioikeus; Ruotsin ulkoasiainministeriön kauppapoliittisen osaston lakimies ja myöhemmin lainsäädäntöjohtaja; yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomari 18.1.1995 alkaen.

Josef Azizi

syntynyt 1948; oikeustieteen tohtori ja sosiaali- ja taloustieteiden maisteri, Wienin yliopisto; lehtori, Wirtschaftsuniversität Wien ja Wienin yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta; liittovaltionviraston ylijohtaja (Ministerialrat) ja osastopäällikkö; Euroopan neuvoston oikeudellisen (CDCJ) yhteistyön johtoryhmän jäsen; valtuutettu asiamies Verfassungsgerichtshofissa (perustuslakituomioistuin) lakien perustuslainmukaisuuden valvomista koskevissa menettelyissä; koordinaattori, vastuualueenaan Itävallan oikeuden mukauttaminen yhteisön oikeuden mukaiseksi; yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomari 18.1.1995 alkaen.

John D. Cooke

syntynyt 1944; Irlannin asianajajayhteisön jäsen vuodesta 1966; Englannin ja Walesin, Pohjois-Irlannin ja New South Walesin asianajajayhteisöjen jäsen; barrister (1966–1996); Senior Counsel, Inner Bar of Ireland (1980), New South Wales (1991); Euroopan asianajajaliittojen neuvoston (CCBE) puheenjohtaja (1985–1986); vieraileva professori, University College of Dublin; Chartered Institute of Arbitratorsin jäsen; Royal Zoological Society of Irelandin puheenjohtaja (1987–1990); bencher, Honorable Society of Kings Inns, Dublin; honorary bencher, Lincoln's Inn, Lontoo; yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomari 10.1.1996 alkaen.

Marc Jaeger

syntynyt 1954; asianajaja; oikeusministeriön virkamies, määrättyä yleisen syyttäjän virastoon; tuomari, Tribunal d'arrondissement de Luxembourg; varapuheenjohtaja; luennoitsija, Centre universitaire de Luxembourg; tuomari virkavapaalla, yhteisöjen tuomioistuimen lakimiesavustaja vuodesta 1986 alkaen; yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomari 11.7.1996 alkaen.

Jörg Pirrung

syntynyt 1940; assistentti Marburgin yliopistossa; Doktor der Rechte (Marburgin yliopisto); ylitarkastaja ja sittemmin lainsäädäntöneuvos liittovaltion oikeusministeriössä vastuualueenaan kansainvälinen yksityisoikeus, sittemmin erään siviilioikeudellisia asioita käsittelevän yksikön päällikkö; Unidroitin hallintoneuvoston jäsen (1993–1998); Haagin kansainvälistä yksityisoikeutta käsittelevän konferenssin lastensuojelua koskevaa yleissopimusta valmistelevan toimikunnan puheenjohtaja (1996); Trierin yliopiston kunniaprofessori (kansainvälinen yksityis- ja prosessioikeus, yhteisön oikeus); Hampurin Max Planck -Instituutin asiantuntijaneuvoston jäsen vuodesta 2002 alkaen; yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomari 11.6.1997 alkaen.

Paolo Mengozzi

syntynyt 1938; kansainvälisen oikeuden professori ja yhteisön oikeuden Jean Monnet -oppituolin haltija, Bolognan yliopisto; Madridin Carlos III -yliopiston kunniatohtori; vieraileva professori yliopistoissa Johns Hopkins (Bologna Center), St. Johns (New York), Georgetown, Paris II, Georgia (Ateena) ja Institut universitaire international (Luxemburg); Nijmegenin yliopiston European Business Law Pallas -ohjelman koordinaattori; Euroopan yhteisöjen komission julkisten hankintojen neuvoo-antavan komitean jäsen; Italian kauppa- ja teollisuusministeriön alivaltiosihteeri Italian puheenjohtajakaudella; Euroopan yhteisöjen WTO:n valmistelutyöryhmän jäsen ja Haagin kansainvälisen oikeuden instituutin vuoden 1997 WTO:ta koskevan tutkimusohjelman johtaja; yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomari 4.3.1998 alkaen.

Arjen W. H. Meij

syntynyt 1944; Hoge Raad der Nederlandenin jäsen (1996); College van Beroep voor het bedrijfslevenin jäsen ja varapresidentti (1986); Centrale Raad van Beroepin sekä Tariefcommissien ylimääräinen jäsen; lakimiesavustaja yhteisöjen tuomioistuimessa (1980); eurooppaoikeuden opettaja Groningenin yliopiston oikeustieteellisessä tiedekunnassa ja tutkimusapulainen University of Michigan Law Schoolissa; Amsterdamin kauppakamarin kansainvälisen sihteeristön lakimies (1970); yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomari 17.9.1998 alkaen.

Mihalis Vilaras

syntynyt 1950; asianajaja (1974–1980); kansallinen asiantuntija Euroopan yhteisöjen komission oikeudellisessa yksikössä, myöhemmin johtava hallintovirkamies PO V:ssä (työllisyys, työmarkkinasuhteet ja sosiaaliasiat); korkeimman hallintotuomioistuimen esittelijä, esittelijäneuvos ja vuodesta 1999 lähtien hallintoneuvos; Kreikan korkeimman erityistuomioistuimen ylimääräinen jäsen; Kreikan lakeja valmistelevan keskuskomitean jäsen (1996–1998); Kreikan hallituksen pääsihteeristön oikeudellisen osaston johtaja; yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomari 17.9.1998 alkaen.

Nicholas James Forwood

syntynyt 1948; BA 1969, MA 1973, Cambridge University, teknillinen ja oikeustieteellinen tiedekunta; Englannin asianajajayhteisön jäsen 1970, harjoittanut asianajoa Lontoossa (1971–1999) ja Brysselissä (1979–1999); Irlannin asianajajayhteisön jäsen 1981; Queens Counsel 1987; Bencher of the Middle Temple 1998; Englannin ja Walesin asianajajayhteisöjen edustaja Euroopan asianajajaliittojen neuvostossa (CCBE) ja CCBE:n Euroopan yhteisöjen tuomioistuinta koskevia asioita käsittelevän pysyvän valtuuskunnan puheenjohtaja (1995–1999); European Maritime Law Organizationin ja World Trade Law Associationin hallituksen jäsen (1993–2002); yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomari 15.12.1999 alkaen.

Hubert Legal

syntynyt 1954; Conseil d'État'n jäsen vuodesta 1991; École normale supérieure de Saint-Cloud'n ja École nationale d'administrationin entinen oppilas; englannin opettaja (1979–1985); esittelijä, sittemmin hallituksen asiamies Conseil d'État'ssa käsiteltävissä oikeudenkäyntiasioissa (1988–1993); Yhdistyneissä Kansakunnissa New Yorkissa olevan Ranskan pysyvän edustuston oikeudellinen neuvonantaja (1993–1997); tuomari Puissochet'n lakimiesavustaja yhteisöjen tuomioistuimessa (1997–2001); yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomari 19.9.2001 alkaen.

Maria Eugénia Martins de Nazaré Ribeiro

syntynyt 1956; opintoja Lissabonissa, Brysselissä ja Strasbourgissa; toiminut asianajajana Portugalissa ja Brysselissä; vapaa tutkija, Université libre de Bruxellesin eurooppaopintojen laitos; yhteisöjen tuomioistuimen portugalilaisen tuomarin J. C. Moitinho de Almeidan lakimiesavustaja (1986–2000), sittemmin yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentin B. Vesterdorfin lakimiesavustaja (2000–2003); yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomari 1.4.2003 alkaen.

Franklin Dehousse

syntynyt 1959; oikeustieteen kandidaatti, Liègen yliopisto (1981); tutkija, tieteellisen tutkimuksen kansallinen säätiö; edustajainhuoneen oikeudellinen neuvonantaja; oikeustieteen tohtori, Strasbourg'n yliopisto (1990); professori (Liègen ja Strasbourg'n yliopistot, College of Europe, Institut royal supérieur de Défense, Bordeaux'n Montesquieu-yliopisto, collège Michel Servet des universités de Paris, Notre-Dame de la Paix -tiedekunnat, Namur); ulkoasiainministerin erityisedustaja; Institut royal des relations internationalesin Eurooppa-opintojen johtaja; Conseil d'Etat'n apujäsen; Euroopan komission konsultti; Observatoire Internetin jäsen; Studia Diplomatican päätoimittaja; yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomari 7.10.2003 alkaen.

Ena Cremona

syntynyt 1936; kielitieteellinen tutkinto, Maltan kuninkaallinen yliopisto (1955); oikeustieteen tohtori, Maltan kuninkaallinen yliopisto (1958); Maltan asianajajaliiton jäsen vuodesta 1959; kansallisen naisten neuvoston oikeudellinen neuvonantaja (1964–1979); valtionhallinnon komission jäsen (1987–1989); Lombard Bank Ltd:n (Malta) hallintoneuvoston jäsen, valtio-osakkeenomistajan edustajana (1987–1993); vaalilautakunnan jäsen vuodesta 1993; Maltan kuninkaallisen yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan tutkintolautakunnan jäsen; Euroopan rasmin- ja suvaitsemattomuuden vastaisen komission (ECRI) jäsen (2003–2004); yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomari 12.5.2004 alkaen.

Ottó Czúcz

syntynyt 1946; oikeustieteen tohtori, Szegedin yliopisto (1971); työministeriön virkamies (1971–1974); yliopiston lehtori ja professori (1974–1989), oikeustieteellisen tiedekunnan dekaani (1989–1990), Szegedin yliopiston vararehtori (1992–1997); asianajaja; kansallisen eläketurvallaitoksen hallintoneuvoston jäsen; eurooppalaisen sosiaaliturvainstituutin varapuheenjohtaja (1998–2002); kansainvälisen sosiaaliturvayhdistyksen tieteellisen neuvoston jäsen; perustuslakituomioistuimen jäsen (1998–2004); yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomari 12.5.2004 alkaen.

Irena Wiszniewska-Białecka

syntynyt 1947; oikeustieteellinen tutkinto, Varsovan yliopisto (1965–1969); tutkijana oikeustieteellisessä instituutissa, tiedeakatemian assistentti, apulaisprofessori ja professori (1969–2004); Max Planck -instituutin tutkija Münchenissä kansainvälisen patenttioikeuden, tekijänoikeuksien ja kilpailuoikeuden alalla (1985–1986); asianajaja (1992–2000); korkeimman hallinto-oikeuden tuomari (2001–2004); yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomari 12.5.2004 alkaen.

Irena Pelikánová

syntynyt 1949; oikeustieteen tohtori, talousoikeuden assistentti (ennen vuotta 1989), sitten filosofian tohtori, kauppaoikeuden professori (vuodesta 1993) Prahan Kaarlen yliopiston oikeustieteellisessä tiedekunnassa; arvopaperikomission johtokunnan jäsen (1999–2002); asianajaja; Tšekin hallituksen lainsäädäntöneuvoston jäsen (1998–2004); yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomari 12.5.2004 alkaen.

Daniel Šváby

syntynyt 1951; oikeustieteen tohtori, Bratislavan yliopisto; Bratislavan alioikeuden tuomari; siviilioikeudellisia asioita käsittelevän muutoksenhakutuomioistuimen tuomari ja Bratislavan muutoksenhakutuomioistuimen varapresidentti; oikeusministeriön lainvalmisteluosaston siviili- ja perheoikeudellisista asioista vastaavan yksikön jäsen; korkeimman oikeuden kauppaoikeudellisia asioita käsittelevä ylimääräinen tuomari; Euroopan ihmisoikeuskomission jäsen, Strasbourg; perustuslakituomioistuimen tuomari (2000–2004); yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomari 12.5.2004 alkaen.

Vilenas Vadapalas

syntynyt 1954; oikeustieteen tohtori, Moskovan yliopisto; oikeustieteen tohtori, Varsovan yliopisto; Vilnan yliopiston professori: kansainvälinen oikeus (vuodesta 1981), ihmisoikeudet (vuodesta 1991) ja yhteisön oikeus (vuodesta 2000); valtioneuvoston kanslian yhteisön oikeutta koskevia asioita hoitavan osaston pääjohtaja; eurooppaoikeuden professori Vilnan yliopistossa Jean Monnet -professuurilla; Euroopan unionia koskevien tutkimusten Liettuan yhdistyksen puheenjohtaja; Liettuan liittymistä koskevaa perustuslakiuudistusta suunnitelleen parlamentaarisen työryhmän puheenjohtaja; kansainvälisen juristitoimikunnan jäsen (huhtikuu 2003); entinen Euroopan neuvoston asiantuntija kysymyksissä, jotka koskevat kansallisen lainsäädännön yhteensopivuutta Euroopan ihmisoikeussopimuksen kanssa; yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomari 12.5.2004 alkaen.

Küllike Jürimäe

syntynyt 1962; oikeustieteellinen tutkinto, Tarton yliopisto (1981–1986); virallisen syyttäjän avustaja Tallinnassa (1986–1991); tutkinto Viron diplomaattikoulusta (1991–1992); kauppa- ja teollisuuskamarin lakimies (1991–1993) ja yleinen neuvonantaja (1992–1993); Tallinnan muutoksenhakutuomioistuimen tuomari (1993–2004); European Master -opinnot ihmisoikeuksien ja demokratisoinnin alalla, Padovan ja Nottinghamin yliopistot (2002–2003); yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomari 12.5.2004 alkaen.

Ingrida Labucka

syntynyt 1963; oikeustieteellinen tutkinto, Latvian yliopisto (1986); sisäministeriön tarkastaja Kirovin alueella ja Riian kaupungissa (1986–1989); Riian ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomari (1990–1994); asianajaja (1994–1998 ja 7/1999–5/2000); oikeusministeri (11/1998–7/1999 ja 5/2000–10/2002); Haagin kansainvälisen välitystuomioistuimen jäsen (2001–2004); kansanedustaja (2002–2004); yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomari 12.5.2004 alkaen.

Savvas S. Papasavvas

syntynyt 1969; opintoja Ateenan yliopistossa (tutkinto 1991); jatko-opintoja Pariisin II yliopistossa (DEA, julkisoikeus, 1992) ja Aix-Marseille III -yliopistossa (oikeustieteen tohtori 1995); Kyproksen asianajajayhdistyksen jäsen; Nikosian asianajajaliiton jäsen vuodesta 1993; Kyproksen yliopiston lehtori (1997–2002); valtiosääntöoikeuden lehtori syyskuusta 2002 lähtien; European Public Law Centerin tutkija (2001–2002); ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomari 12.5.2004 alkaen.

Verica Trstenjak

syntynyt 1962; oikeustieteen lisensiaatti, Ljubljanan yliopisto (1995); oikeus- ja valtioteorian sekä yksityisoikeuden professori (1996 lähtien); tutkija; tohtoriopintoja Zürichin yliopistossa, Wienin yliopistossa (vertailevan oikeustieteen instituutti), Hampurin kansainvälisen yksityisoikeuden Max Planck -instituutissa ja Amsterdamin vapaassa yliopistossa; vieraileva professori Wienin ja Freiburgin yliopistossa (Saksa) sekä Hampurin oikeustieteellisessä Bucerius-koulussa; tiede- ja teknologia-ministeriön oikeudellisen osaston päällikkö (1994–1996) sekä valtiosihtööri (1996–2000); valtioneuvoston pääsihtööri (2000); Euroopan siviililakia käsittelevän työryhmän (Study Group on European Civil Code) jäsen vuodesta 2003 lähtien; Slovenian lakimiesliiton palkinto ”Vuoden lakimies 2003”; yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomari 7.7.2004 alkaen.

Hans Jung

syntynyt 1944; oikeustieteellisen tiedekunnan assistentti ja myöhemmin apulaisprofessori, Berliini; asianajaja, Frankfurt; lingvisti-juristi yhteisöjen tuomioistuimessa; yhteisöjen tuomioistuimen presidentin Kutscherin ja sittemmin yhteisöjen tuomioistuimen saksalaisen tuomarin lakimiesavustaja; yhteisöjen tuomioistuimen apulaiskirjaaja; yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaaja 10.10.1989–6.10.2005.

Emmanuel Coulon

syntynyt 1968; oikeustieteen opintoja (Panthéon-Assas-yliopisto, Pariisi); johtamisen opintoja (Paris-Dauphine-yliopisto); Collège d'Europe (1992); läpäissyt Pariisin alueellisen asianajajien koulutuskeskuksen sisäänpääsykokeen; Brysselin asianajajayhteisön asianajajatutkinto; harjoittanut asianajoa Brysselissä; läpäissyt Euroopan yhteisöjen komission avoimen kilpailun; lakimiesavustaja Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa (presidentti Saggion kabinetti, 1996–1998; presidentti Vesterdorfin kabinetti, 1998–2002); yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentin kabinettipäällikkö (2003–2005); yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaaja 6.10.2005 lähtien.

2. Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kokoonpanon muutokset vuonna 2005

Kirjaaja Hans Jung erosi yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimesta 6.10.2005.
Hänen tilalleen tuli kirjaaja Emmanuel Coulon.

3. Protokollajärjestys

1.1.–6.10.2005

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentti B. Vesterdorf

Jaoston puheenjohtaja M. Jaeger

Jaoston puheenjohtaja J. Pirrung

Jaoston puheenjohtaja M. Vilaras

Jaoston puheenjohtaja H. Legal

Jaoston puheenjohtaja J. D. Cooke

Tuomari R. García-Valdecasas y Fernández

Tuomari V. Tiili

Tuomari P. Lindh

Tuomari J. Azizi

Tuomari P. Mengozzi

Tuomari A. W. H. Meij

Tuomari N. J. Forwood

Tuomari M. E. Martins de Nazaré Ribeiro

Tuomari F. Dehousse

Tuomari E. Cremona

Tuomari O. Czúcz

Tuomari I. Wiszniewska-Białecka

Tuomari I. Pelikánová

Tuomari D. Šváby

Tuomari V. Vadapalas

Tuomari K. Jürimäe

Tuomari I. Labucka

Tuomari S. S. Papasavvas

Tuomari V. Trstenjak

Kirjaaja H. Jung

7.10.–31.12.2005

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentti B. Vesterdorf

Jaoston puheenjohtaja M. Jaeger

Jaoston puheenjohtaja J. Pirrung

Jaoston puheenjohtaja M. Vilaras

Jaoston puheenjohtaja H. Legal

Jaoston puheenjohtaja R. García-Valdecasas y Fernández

Tuomari V. Tiili

Tuomari P. Lindh

Tuomari J. Azizi

Tuomari J. D. Cooke

Tuomari P. Mengozzi

Tuomari A. W. H. Meij

Tuomari N. J. Forwood

Tuomari M. E. Martins de Nazaré Ribeiro

Tuomari F. Dehousse

Tuomari E. Cremona

Tuomari O. Czúcz

Tuomari I. Wyszniowska-Białecka

Tuomari I. Pelikánová

Tuomari D. Šváby

Tuomari V. Vadapalas

Tuomari K. Jürimäe

Tuomari I. Labucka

Tuomari S. S. Papasavvas

Tuomari V. Trstenjak

Kirjaaja E. Coulon

4. Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen entiset jäsenet

Da Cruz Vilaça José Luis (1989–1995), presidentti 1989–1995
Barrington Donal Patrick Michael (1989–1996)
Saggio Antonio (1989–1998), presidentti 1995–1998
Edward David Alexander Ogilvy (1989–1992)
Kirschner Heinrich (1989–1997)
Yeraris Christos (1989–1992)
Schintgen Romain Alphonse (1989–1996)
Briët Cornelis Paulus (1989–1998)
Biancarelli Jacques (1989–1995)
Lenaerts Koen (1989–2003)
Bellamy Christopher William (1992–1999)
Kalogeropoulos Andreas (1992–1998)
Potocki André (1995–2001)
Gens de Moura Ramos Rui Manuel (1995–2003)

Presidentit

Da Cruz Vilaça José Luis (1989–1995)
Saggio Antonio (1995–1998)

Kirjaaja

Jung Hans (1989–2005)

III luku

Euroopan unionin virkamiestuumioistuin

A – Virkamiestuumioistuimen toiminta vuonna 2005

Virkamiestuumioistuimen presidentti Paul J. Mahoney

Euroopan unionin tuomioistuinjärjestelmään lisättiin vuonna 2005 uusi tuomioistuin. Neuvosto nimittiin perusti 2.11.2004 tekemällään päätöksellä¹ Euroopan unionin virkamiestuumioistuimen ja näin tehdessään käytti Nizzan sopimuksessa sille annettua toimivaltuutta perustaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen yhteyteen lainkäyttölautakuntia, joilla on EY 220 artiklan toisessa kohdassa ja EY 225 a artiklassa määrättyjä lainkäyttöä koskevia toimivaltuuksia tietyillä erityisaloilla.

Virkamiestuumioistuimen, jonka tehtävänä on EY 236 artiklan nojalla ratkaista yhteisön ja sen henkilöstön väliset riidat, perustamiseen johti ensisijaisesti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tehtävien liian suuri määrä – onhan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toimivaltuuksia lisätty vuosien kuluessa – ja ne seuraukset, joita tällä oli yhteisön oikeusjärjestelmässä harjoitetun tuomioistuinvalvonnan tehokkuudelle. Virkamiestuumioistuimen perustamisen myötä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin vapautuu käsittelemästä huomattavaa määrää riita-asioita, jotka edustavat nykyisin noin neljäsosaa vuosittain vireille pannuista asioista.

Virkamiestuumioistuimen tuomareiden nimittämismenettely poikkeaa yhteisöjen tuomioistuimen ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomareiden nimittämismenettelystä, sillä neuvosto nimittää virkamiestuumioistuimen tuomarit yksimielisesti kuultuaan seitsemästä riippumattomasta henkilöstä koostuvaa komiteaa, joka ”antaa lausunnon siitä, ovatko ehdokkaiden ansiot riittävät virkamiestuumioistuimen tuomarin tehtävien hoitamiseen”, ja liittää lausuntoonsa luettelon ehdokkaista, joita on oltava vähintään kaksi kertaa niin paljon kuin neuvoston on määrä nimittää tuomareita (EY 225 a artiklan neljäs kohta ja yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön liitteessä I olevan 3 artiklan 3 ja 4 kohta).² On myös määrätty, että ”tuomareita nimittäessään neuvosto huolehtii siitä, että tuomioistuimessa on edustettuna tasapuolisesti mahdollisimman laaja maantieteellinen kirjo eri jäsenvaltioiden kansalaisia samoin kuin heidän edustamiaan kansallisia oikeusjärjestelmiä” (yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön liitteessä I olevan 3 artiklan 1 kohta).

Tuomarit nimitetään kuudeksi vuodeksi, ja heidän toimikauttaan voidaan jatkaa. Avoinna oleva tuomarin virka täytetään nimittämällä uusi tuomari kuudeksi vuodeksi (yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön liitteessä I olevan 2 artiklan 2 ja 3 kohta).

Neuvosto nimitti 22.7.2005 tekemällään päätöksellä 2005/577/EY, Euratom seitsemän tuomaria, jotka vanhoivat valan yhteisöjen tuomioistuimessa 5.10.2005 pidetyssä juhlallisessa istunnossa.

¹ Euroopan unionin virkamiestuumioistuimen perustamisesta 2 päivänä marraskuuta 2004 tehty neuvoston päätös 2004/752/EY, Euratom (EUVL 2004, L 333, s. 7).

² Neuvosto vahvisti komitean toimintasäännöt 18.1.2005 tekemällään päätöksellä 2005/49/EY, Euratom (EUVL 2005, L 21, s. 13).

Virkamiestuumioistuin nimesi 6.10.2005 tekemällään päätöksellä Paul Mahoneyn ensimmäiseksi virkamiestuumioistuimen presidentiksi kolmeksi vuodeksi. Samana päivänä aloitettiin kirjaajan rekrytointi. Virkamiestuumioistuin nimesi 9.11.2005 tekemällään päätöksellä virkamiestuumioistuimen kirjaajaksi Waltraud Hakenbergin, joka vannoi valan 30.11.2005 pidetyssä juhlallisessa istunnossa.

Toimivaltuuksien siirto tapahtui 12.12.2005 sen jälkeen, kun Euroopan unionin virallisessa lehdessä oli julkaistu yhteisöjen tuomioistuimen presidentin päätös, jossa todetaan Euroopan unionin virkamiestuumioistuin asianmukaisesti perustetuksi.³ Päätöksen 2004/752 3 artiklan 3 kohdassa säädetyn mukaisesti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentti määräsi tämän jälkeen asiat, joiden osalta kirjallinen menettely ei ollut vielä päättynyt – eli 117 asiaa – siirrettäväksi Euroopan unionin virkamiestuumioistuimeen.

Neuvoston päätöksen 2004/752 3 artiklan 4 kohdasta seuraa, että työjärjestyksensä voimaantuloon asti virkamiestuumioistuin soveltaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestystä soveltuvien osin.

Ajanjakso, joka on kulunut siitä, kun virkamiestuumioistuimen tuomarit vannoivat valansa, siihen, kun asiat tosiasiallisesti siirrettiin sen käsiteltäväksi, on käytetty hyväksi tutkimalla yksityiskohtaisesti viimeksi mainittua työjärjestystä, jotta sitä voitaisiin mukauttaa virkamiestuumioistuimen erityistarpeisiin sekä yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön liitteessä I oleviin määräyksiin.

Virkamiestuumioistuin on myös pohtinut perusteellisesti työmenetelmiään ja erityisesti jaostojensa perustamista ja kokoonpanoa, tuomareidensa jakautumista jaostoihin ja asioiden jakamista eri jaostoilta. Yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön liitteessä I olevan 4 artiklan 2–4 kohdan ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 10 artiklan mukaisesti virkamiestuumioistuin on nimennyt Horstpeter Kreppelin ja Sean Van Raepenbuschin jaostojen puheenjohtajiksi. Virkamiestuumioistuin on perustanut keskuudessaan kolme jaostoa, joista ensimmäisessä ja toisessa on kolme tuomaria ja kolmannessa viisi tuomaria. Viimeksi mainittu jaosto voi ratkaista asioita myös kolmen tuomarin kokoonpanossa, ja sen puheenjohtajana on virkamiestuumioistuimen presidentti.⁴

Virkamiestuumioistuin valmistelee parhaillaan työjärjestystään, jossa on tarkoitus ottaa huomioon henkilöstöasioiden erityispiirteet. Tietyt perusperiaatteet on jo todettu yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön liitteessä I olevassa 7 artiklassa. Kyseisen artiklan 3 kohdan mukaan menettelyn kirjallisessa vaiheessa pitäisi tapahtua vain yksi kirjelmien vaihto, paitsi jos virkamiestuumioistuin päättää, että toinen kirjelmien vaihto on tarpeen. Tätä varten on määrätty, että virkamiestuumioistuin voi asianosaisten suostumuksella päättää ratkaista asian ilman suullista käsittelyä. Kyseisen artiklan 4 kohdan mukaan virkamiestuumioistuin voi kaikissa menettelyn vaiheissa, myös kanteen jättämisen yhteydessä, tutkia mahdollisuuksia päästä sovintoratkaisuun ja pyrkiä helpottamaan tällaista ratkaisua. Tämä merkitsee, että neuvoston esittämän toiveen täyttämiseksi on otettava käyttöön asianmukainen menettelykehys.

³ EUVL 2005, L 325, s. 1.

⁴ Ks. tiedonanto EUVL 2005, C 322, s. 16.

Virkamiestuumioistuimen oikeudenkäyntikulujärjestelmä poikkeaa yhteisöjen tuomioistuimessa ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa voimassa olevasta järjestelmästä, sillä yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön liitteessä I olevan 7 artiklan 5 kohdan mukaan asianosaisen, joka häviää asian, olisi lähtökohtaisesti vastattava oikeudenkäyntikuluista, jollei työjärjestyksen määräyksissä, joita ei ole vielä laadittu, toisin määrätä.

Virkamiestuumioistuimen pitäisi kyetä esittämään yhteisöjen tuomioistuimelle ehdotus työjärjestykseksi vuoden 2006 ensimmäisinä kuukausina.

Vaikka virkamiestuumioistuimen postiosoite on sama kuin yhteisöjen tuomioistuimen, virkamiestuumioistuimen toimitilat ovat osoitteessa Bâtiment Allegro, 35 A Avenue J. F. Kennedy, Luxemburg. Virkamiestuumioistuimella on oma istuntosalinsa.

B – Virkamiestuuomioistuimen kokoonpano

(Protokollajärjestys 30.11.2005)

Vasemmalta oikealle:

Tuomari H. Tagaras; tuomari I. Boruta; jaoston puheenjohtaja H. Kreppel; presidentti P. Mahoney; jaoston puheenjohtaja S. Van Raepenbusch; tuomari H. Kanninen; tuomari S. Gervasoni; kirjaaja W. Hakenberg.

1. Virkamiestuumioistuiden jäsenet

(virkaikäjärjestyksessä)

Paul J. Mahoney

syntynyt 1946; oikeustieteellisiä opintoja (Master of Arts, Oxfordin yliopisto, 1967; Master of Laws, University College London, 1969); luennoitsija, University College London (1967–1973); barrister (Lontoo, 1972–1974); hallintovirkamies, ylempi hallintovirkamies, Euroopan ihmisoikeustuomioistuin (1974–1990); vieraileva oikeustieteen professori, Saskatchewanin yliopisto, Saskatoon, Kanada (1988); henkilöstöpäällikkö, Euroopan neuvosto (1990–1993); osastopäällikkö (1993–1995), apulaiskirjaaja (1995–2001), kirjaaja (2001–syyskuu 2005), Euroopan ihmisoikeustuomioistuin; virkamiestuumioistuiden presidentti 6.10.2005 alkaen.

Horstpeter Kreppel

syntynyt 1945; yliopisto-opintoja Berliinissä, Münchenissä, Frankfurt-am-Mainissa (1966–1972); ensimmäinen valtiontutkinto (1972); tuomioistuinharjoittelu Frankfurt-am-Mainissa (1972–1973 ja 1974–1975); Collège d'Europe, Brugge (1973–1974); toinen valtiontutkinto (Frankfurt-am-Main, 1976); liittovaltion työvoimatoimiston virkamies ja asianajaja (1976); työoikeuden tuomari (Hessenin osavaltio, 1977–1993); luennoitsija, sosiaalialan ammattikorkeakoulu, Frankfurt-am-Main, ja hallinnollinen ammattikorkeakoulu, Wiesbaden (1979–1990); kansallinen asiantuntija, Euroopan yhteisöjen komission oikeudellinen osasto (1993–1996 ja 2001–2005); työasioista vastaava attasea, Saksan liittotasavallan Madridin suurlähetystö (1996–2001); työtuumioistuiden tuomari, Frankfurt-am-Main (helmikuu–syyskuu 2005); virkamiestuumioistuiden tuomari 6.10.2005 alkaen.

Irena Boruta

syntynyt 1950; oikeustieteen tutkinto (Wrocławin yliopisto, 1972), oikeustieteen tohtori (Łódź 1982); Puolan tasavallan asianajajaliiton jäsen (1977 alkaen); vieraileva tutkija (Université de Paris X, 1987–1988 ja Nantesin yliopisto, 1993–1994); asiantuntija, "Solidarnosc" (1995–2000); eurooppalaisen työ- ja sosiaalioikeuden professori, Łódźin yliopisto (1997–1998 ja 2001–2005); dosentti, Varsovan kauppakorkeakoulu (2002); työ- ja sosiaaliturvaoikeuden professori, Cardinal Stefan Wyszyński -yliopisto, Varsova (2002–2005); työ- ja sosiaaliasioista vastaava varaministeri (1998–2001); Puolan liittymistä Euroopan unioniin valmistelleen neuvottelukunnan jäsen (1998–2001); Puolan hallituksen edustaja Maailman työjärjestössä (1998–2001); kirjoittanut lukuisia teoksia eurooppalaisesta työ- ja sosiaalioikeudesta; virkamiestuumioistuin tuomari 6.10.2005 alkaen.

Heikki Kanninen

syntynyt 1952; tutkinnot Helsingin kauppakorkeakoulusta ja Helsingin yliopiston oikeustieteellisestä tiedekunnasta; esittelijä, Suomen korkein hallinto-oikeus; hallinnon oikeusturvakomitean pääsihteeri; hallinnollinen sihteeri, korkein hallinto-oikeus; hallintolainkäyttökomitean pääsihteeri; lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö; apulaiskansliapäällikkö, EFTAn tuomioistuin; lakimiesavustaja, Euroopan yhteisöjen tuomioistuin; korkeimman hallinto-oikeuden tuomari (1998–2005); turvapaikalautakunnan jäsen; tuomioistuinlaitoksen kehittämiskomitean varapuheenjohtaja; virkamiestuumioistuimen tuomari 6.10.2005 alkaen.

Haris Tagaras

syntynyt 1955; oikeustieteen tutkinto (Thessalonikin yliopisto, 1977); eurooppaoikeuden jatkotutkinto (Institut d'études européennes de l'université libre de Bruxelles, 1980); oikeustieteen tohtori (Thessalonikin yliopisto, 1984); juristi-lingvisti, Euroopan yhteisöjen neuvosto (1980–1982); tutkija, Thessalonikin kansainvälisen ja eurooppalaisen talousoikeuden tutkimuskeskus (1982–1984); hallintovirkamies, Euroopan yhteisöjen tuomioistuin ja Euroopan yhteisöjen komissio (1986–1990); yhteisön oikeuden, kansainvälisen yksityisoikeuden ja ihmisoikeuksien professori, Panteionin yliopisto, Ateena (1990 alkaen); oikeusministeriön Eurooppa-asioiden ulkopuolinen asiantuntija ja Luganon yleissopimuksen pysyvän komitean jäsen (1991–2004); kansallisen kilpailulautakunnan jäsen (1999–2005); kansallisen televiestintä- ja postilautakunnan jäsen (2000–2002); Thessalonikin asianajajaliiton jäsen; kassaatiotuomioistuimen asianajaja; Euroopan asianajajaliiton (Union des avocats européens, UAE) perustajajäsen; Vertailevan oikeustieteen kansainvälisen akatemian (Académie internationale de droit comparé) jäsen; virkamiestuomioistuimen tuomari 6.10.2005 alkaen.

Sean Van Raepenbusch

syntynyt 1956; oikeustieteen tutkinto (Université libre de Bruxelles, 1979); kansainvälisen oikeuden jatkotutkinto (Bryssel, 1980); oikeustieteen tohtori (1989); oikeudellisen osaston päällikkö, Société anonyme du canal et des installations maritimes de Bruxelles (1979–1984); virkamies, Euroopan yhteisöjen komission sosiaaliasioiden pääosasto (1984–1988); Euroopan yhteisöjen komission oikeudellisen osaston jäsen (1988–1994); lakimiesavustaja, Euroopan yhteisöjen tuomioistuin (1994–2005); luennoitsija, Charleroin yliopisto (kansainvälinen ja eurooppalainen sosiaalioikeus, 1989–1991), Mons-Hainaut'n yliopisto (eurooppaoikeus, 1991–1997), Liègen yliopisto (eurooppalainen virkamiesoikeus, 1989–1991; Euroopan unionin toimielimiä koskeva oikeus, 1995–2005; eurooppalainen sosiaalioikeus, 2004–2005); lukuisia julkaisuja eurooppalaisen sosiaalioikeuden ja Euroopan unionin valtiosääntöoikeuden alalla; virkamiestuomioistuimen tuomari 6.10.2005 alkaen.

Stéphane Gervasoni

syntynyt 1967; tutkinnot Institut d'études politiques de Grenoblesta (1988) ja École nationale d'administrationista (1993); Conseil d'État'n jäsen (riita-asioiden jaosto, 1993–1997, sosiaalioikeuden jaosto, 1996–1997; esittelijäneuvos 1996 alkaen); luennoitsija, l'Institut d'études politiques de Paris (1993–1995); hallituksen asiamies, eläkevalituslautakunta (1994–1996); oikeudellinen neuvonantaja, julkisen hallinnon ministeriö ja Pariisin kaupunki (1995–1997); Yonnen departementin prefektuurin pääsihteeri, Auxerren alueen aliprefekti (1997–1999); Savoin departementin prefektuurin pääsihteeri, Chambéryn alueen aliprefekti (1999–2001); lakimiesavustaja, Euroopan yhteisöjen tuomioistuim (syyskuu 2001–syyskuu 2005); NATO:n valituslautakunnan jäsen (2001 alkaen); virkamiestuumioistuimen tuomari 6.10.2005 alkaen.

Waltraud Hakenberg

syntynyt 1955; oikeustieteen opintoja Regensburgissa ja Genevessä (1974–1979); ensimmäinen valtioneuvosto (1979); yhteisöoikeuden jatko-opintoja, Collège d'Europe, Brugge (1979–1980); tuomioistuimiharjoittelu Regensburgissa (1980–1983); oikeustieteen lisensiaatti (1982); toinen valtioneuvosto (1983); asianajaja Münchenissä ja Pariisissa (1983–1989); Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen virkamies (1990–2005); Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen lakimiesavustaja (tuomari Jannin kabinetti 1995–2005); opettanut useissa yliopistoissa Saksassa, Itävallassa, Sveitsissä ja Venäjällä; Saarin yliopiston kunniaprofessori (1999 lähtien); useiden oikeudellisten komiteoiden, yhdistysten ja lautakuntien jäsen; lukuisia julkaisuja oikeustieteen ja yhteisön oikeuteen liittyvien riitaisuuksien alalta; virkamiestuumioistuimen kirjaja 30.11.2005 alkaen.

2. Protokollajärjestys

6.10.–29.11.2005

virkamiestuuomioistuimen presidentti P. Mahoney
tuomari H. Kreppel
tuomari I. Boruta
tuomari H. Kanninen
tuomari H. Tagaras
tuomari S. Van Raepenbusch
tuomari S. Gervasoni

30.11.2005 alkaen

virkamiestuuomioistuimen presidentti P. Mahoney
jaoston puheenjohtaja H. Kreppel
jaoston puheenjohtaja S. Van Raepenbusch
tuomari I. Boruta
tuomari H. Kanninen
tuomari H. Tagaras
tuomari S. Gervasoni
kirjaaja W. Hakenberg

IV luku

Tapaamiset ja vierailut

A – Viralliset vierailut yhteisöjen tuomioistuimeen ja yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen vuonna 2005

- 17.1. Peter Chase, johtaja, Office of European Union and Regional Affairs at the U.S. Department of State. Bureau of European and Eurasian Affairs
- 17.1. Latvian tasavallan valtakunnansyyttäjä Jānis Maizītis ja Latvian tasavallan apulaisvaltakunnansyyttäjä Rudīte Āboliņa
- 19.1. Tanskan parlamentin Eurooppa-asioista vastaava komitea
- 27.1. Bridge Forum Dialogue -yhdistyksen Uuden Vuoden vastaanotto
- 28.1. Romanian oikeusministeri Louisa Macovei ja suurlähettiläs Tudorel Postolache
- 31.1. Jäsenvaltioiden ja EY:n toimielimien asiamiesten kokous
- 24.–25.2. Euroopan unionin ja Kiinan välinen ihmisoikeuksia koskeva keskustelutilaisuus
- 14.3. Kyproksen korkeimman oikeuden presidentti Christos Artemides
- 14.3. Euroopan parlamentin oikeudellisten asioiden valiokunnan valtuuskunta
- 5.4. Latvian parlamentin lakivaliokunnan puheenjohtaja Mareks Segliņš
- 6.4. Turkin tasavallan Luxemburgin suurlähettiläs Mehmet Burhan Ant
- 11.4. Turkin tasavallan parlamentin puhemies Bülent Arınç ja Turkin tasavallan suurlähettiläs Mehmet Burhan Ant
- 11.–15.4. Afrikan kauppaoikeutta yhtenäistävän järjestön (OHADA) yhteisen tuomioistuimen ja välimiestuomioistuimen valtuuskunta
- 17.–20.4. Tšekin tasavallan perustuslakituomioistuimen valtuuskunta
- 25.4. Euroopan unionin korkeimpien hallinto-oikeuksien ja ylimpien hallintotuomioistuinten yhdistyksen hallintoneuvoston valtuuskunta
- 27.5. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen apulaiskirjaaja Erik Fribergh
- 6.6. Judith Kumin ja Erika Feller, YK:n pakolaisasiain päävaltuutetun toimiston (UNHCR) alueellinen edustaja
- 7.6. Bulgarian tasavallan perustuslakituomioistuimen valtuuskunta

Viralliset vierailut

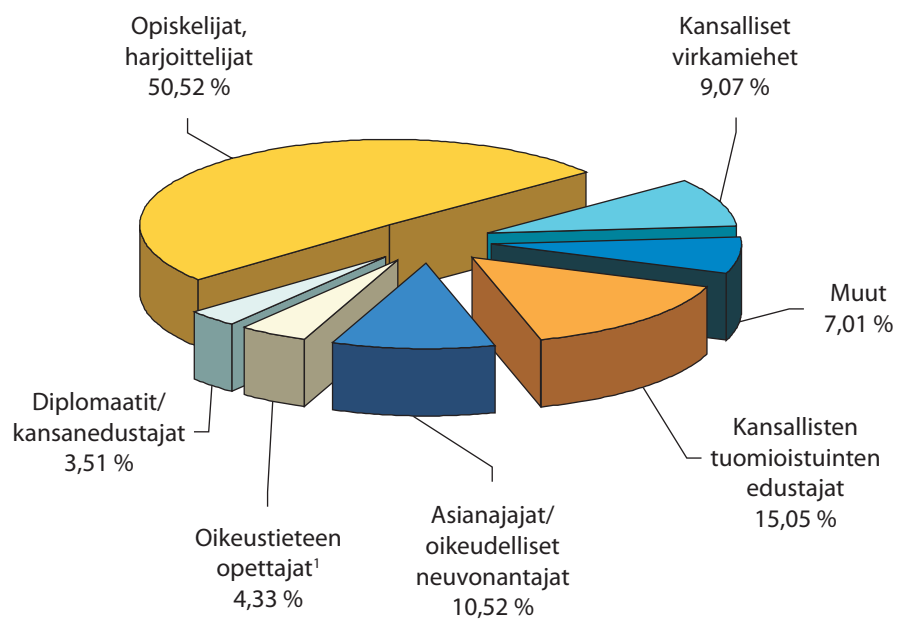
Tapaamiset ja vierailut

9.6.	Suurlähettiläs Bernhard Marfurt, Sveitsin Euroopan yhteisön Brysselissä olevan edustuston päällikkö
13.6.	Ukrainan hallituksen valtuuskunta
14.–15.6.	John Jackson, Georgetownin yliopiston professori (Washington)
22.9.	Euroopan parlamentin jäsen Anne E. Jensen
10.–11.10.	Puolan tasavallan perustuslakituoimioistuimen valtuuskunta
11.10.	Bulgarian tasavallan perustuslakituoimioistuimen valtuuskunta
14.11.	Euroopan unionin asianajajaliittojen neuvoston (CCBE) valtuuskunta
15.11.	Maltan tasavallan eduskunnan puhemies Anton Tabone
8.12.	Consiglio Nazionale Forensen (asianajajien kansallinen ammattikuntaneuvosto) valtuuskunta

B – Opintomatkat yhteisöjen tuomioistuimeen ja yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen vuonna 2005

Jakautuminen ryhmiin

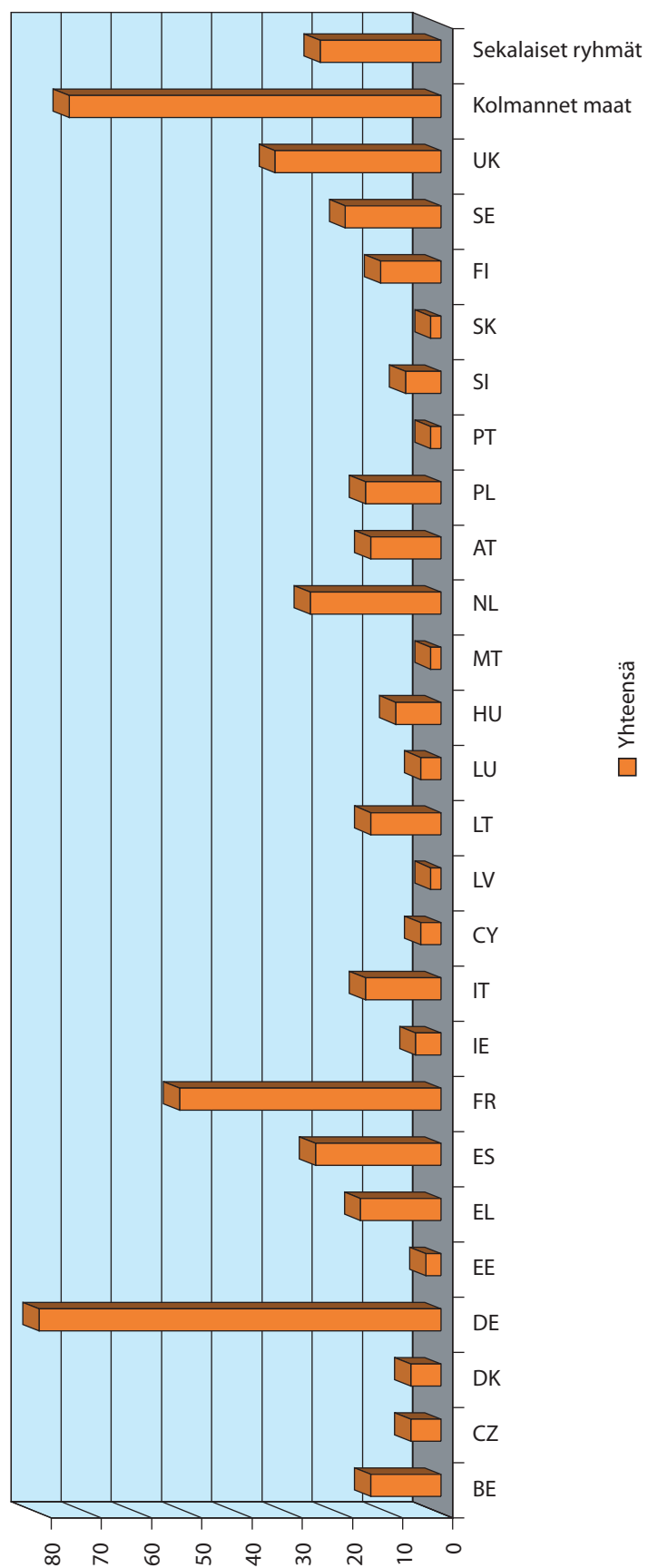

	Kansallisten tuomioistuinten edustajat	Asianajajat / oikeudelliset neuvonantajat	Oikeustieteen opettajat¹	Diplomaatit / kansanedustajat	Opiskelijat, harjoittelijat	Kansalliset virkamiehet	Muut	Yhteensä
Ryhmiä määrä	73	51	21	17	245	44	34	485

¹ Muut kuin opiskelijaryhmiä saattavat opettajat

Opintomatkat yhteisöjen tuomioistuimeen ja yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen vuonna 2005

Jakautuminen jäsenvaltioittain

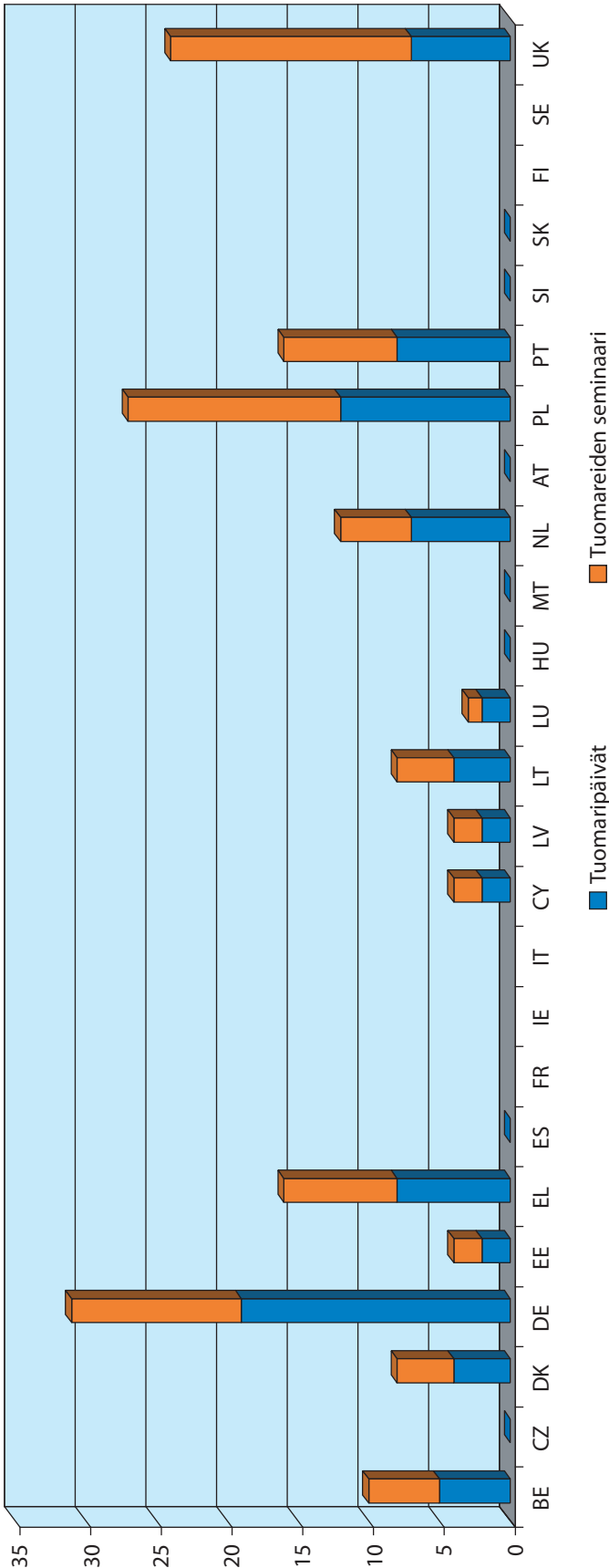

	Vierailijoiden määrä								Ryhmiä määrä
	Kansallisten tuomioistuinten edustajat	Asianajat / oikeudelliset neuvonantajat	Oikeustieteen opettajat ¹	Diplomaatit / kansanedustajat	Opiskelijat, harjoittelijat	Kansalliset virkamiehet	Muut	Yhteensä	
BE	92	3			307		18	420	14
CZ					42	16		58	6
DK	6				123	14		143	6
DE	241	156	8	166	1 435	232	159	2 397	80
EE	10	1						11	3
EL	167	52	6		166	25	50	466	16
ES	159	45			281	61	80	626	25
FR	227	59		140	1 002	10	114	1 552	52
IE		8			36	10	5	59	5
IT	20	1	2	189	238			450	15
CY		10			4			14	4
LV					4	3		7	2
LT		6	5	35	3	12		61	14
LU					16		126	142	4
HU			11		159		11	181	9
MT		5			35			40	2
NL	36	50			589	68	15	758	26
AT	30		5		212	10	38	295	14
PL	196	119	4		138	5		462	15
PT			4		2			6	2
SI	62	62			49			173	7
SK		6						6	2
FI		31		13	54		84	182	12
SE	85	28			54	178	23	368	19
UK	110	82		6	513	12		723	33
Kolmannet maat	154	96	3	10	1 210	24	48	1 545	74
Sekalaiset ryhmät		169		22	595	36	82	904	24
Yhteensä	1 595	989	48	581	7 267	716	853	12 049	485

¹ Muut kuin opiskelijaryhmiä saattavat opettajat

Opintomatkat yhteisöjen tuomioistuimeen ja yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen vuonna 2005

Kansallisten tuomioistuinten edustajat

	BE	CZ	DK	DE	EE	EL	ES	FR	IE	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	SI	SK	FI	SE	UK	Yhteensä
Tuomaripäivät	5		4	19	2	8					2	2	4	2			7	12	8						7	82
Tuomareiden seminaari	5		4	12	2	8					2	2	4	1			5	15	8					17		85

C – Juhlalliset istunnot vuonna 2005

21.1.	Euroopan yhteisöjen komission puheenjohtaja ja jäsenet antoivat juhlallisen vakuutuksen
7.3.	Juhlallinen istunto yhteisöjen tuomioistuimen edesmenneiden entisten jäsenten Robert Lecourtin, Ole Duen ja Pieter VerLoren van Themaatin muistoksi
5.10.	Juhlallinen istunto Euroopan unionin virkamiestuomioistuimen perustamisen kunniaksi
6.10.	Juhlallinen istunto kirjaaja Hans Jungin tehtävien päättymisen ja lähdön sekä yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaajan Emmanuel Coulonin tehtävien alkamisen johdosta
30.11.	Juhlallinen istunto virkamiestuomioistuimen kirjaajan Waltraud Hakenbergin tehtävien alkamisen johdosta

D – Vierailut ja osallistumiset virallisiin tilaisuuksiin vuonna 2005

Yhteisöjen tuomioistuin

- 10.1. Yhteisöjen tuomioistuin oli edustettuna Pariisin muutoksenhaku-tuomioistuimen istuntokauden alkamisen johdosta järjestetyssä juhlallisessa istunnossa
- 13.–15.1. Yhteisöjen tuomioistuin oli edustettuna Viron tasavallan Korkeimman oikeuden 85-vuotisjuhlassa Tartossa
- 14.1. Yhteisöjen tuomioistuin osallistui Itävallan parlamentin kahden edustajainhuoneen juhlalliseen tilaisuuteen Itävallan Euroopan unioniin liittymisen 10-vuotisjuhlan yhteydessä Wienissä
- 21.1. Yhteisöjen tuomioistuin oli edustettuna Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen juhlallisessa istunnossa Strasbourgissa
- 27.1. Yhteisöjen tuomioistuimen presidentti osallistui yhteisöjen tuomioistuimen entisen presidentin Ole Duen hautajaisiin Kööpenhaminassa
- 9.2. Yhteisöjen tuomioistuimen presidentti osallistui Kreikan talous- ja sosiaalineuvoston 10-vuotisjuhlallisuuksiin Ateenassa
- 10.2. Yhteisöjen tuomioistuimen presidentti osallistui Ateenassa "Manouil Chrysoloras" -konferenssiin, jonka aiheena oli "Euroopan unionin tuomioistuinjärjestelmän kehitys Nizzan sopimuksen jälkeen"
- 14.2. Yhteisöjen tuomioistuimen presidentti osallistui Lyonissa Centre d'études européennes de la faculté de droit de l'université Jean Moulinin järjestämään konferenssiin aiheesta "Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen asema laajentuneen Euroopan taloudellisen integraatiossa"
- 14.–15.2. Yhteisöjen tuomioistuin oli edustettuna Unkarin perustuslakituomioistuimen järjestämässä Conference of Presidents of European Constitutional Courts -nimisessä konferenssissa Budapestissa
- 25.–26.2. Yhteisöjen tuomioistuin oli edustettuna Itävallan Euroopan unioniin liittymisen 10-vuotisjuhlallisuuksissa Wienissä
- 28.2. Yhteisöjen tuomioistuimen presidentti osallistui Freie Universität Berlinin järjestämään konferenssiin
- 1.3. Yhteisöjen tuomioistuin oli edustettuna Erfurtissa liittovaltion työtuomioistuimen presidentin tehtävien päättymisen ja tämän seuraajan tehtävien alkamisen johdosta järjestetyssä juhlallisessa istunnossa

- 3.3. Yhteisöjen tuomioistuin oli edustettuna Luxemburgin puheenjohtajuuskauden yhteydessä Luxemburgissa järjestetyssä seminaarissa aiheesta "Vastavuoroinen luottamus Euroopan rikosoikeusalueella"
- 16.3. Yhteisöjen tuomioistuimen presidentti vastaanotti Luxemburgissa Das österreichische Ehrenkreuz für Wissenschaft und Kunst 1. Klasse -kunniamerkin, jonka luovutti Itävallan tasavallan suurlähettiläs W. Hagg
- 17.3. Yhteisöjen tuomioistuin oli edustettuna Euroopan naisjuristien yhdistyksen viidennen kongressin avajaisissa Strasbourgissa
- 21.–31.3. Yhteisöjen tuomioistuimen presidentti ja valtuuskunta tekivät virallisen vierailun Kiinan kansantasavaltaan
- 7.–8.4. Yhteisöjen tuomioistuin oli edustettuna asianajajayhteisön 127-vuotisjuhlakokouksessa Istanbulissa
- 26.4. Yhteisöjen tuomioistuimen presidentti osallistui Brysselissä Euroopan parlamentin järjestämään kuulemistilaisuuteen perusoikeuksista Euroopan unionissa
- 5.–9.5. Yhteisöjen tuomioistuimen presidentti ja valtuuskunta tekivät virallisen vierailun Kyproksen korkeimpaan oikeuteen
- 15.5. Yhteisöjen tuomioistuin oli edustettuna virallisessa "Staatsakt"-tilaisuudessa, joka järjestettiin Itävaltaa koskevan valtiosopimuksen allekirjoittamisen 50-vuotisjuhlan yhteydessä Wienissä
- 15.–18.5. Yhteisöjen tuomioistuimen presidentti ja tuomari Kūris tekivät virallisen vierailun Vilnaan, Liettuaan
- 15.–19.5. Yhteisöjen tuomioistuin oli edustettuna Euroopan perustuslakituomioistuinten konferenssin (Conference of the European Constitutional Courts) XIII kokouksessa Nikosiassa
- 23.5. Yhteisöjen tuomioistuimen presidentti vastaanotti Deutsche Hochschule für Verwaltungswissenschaftenin myöntämän kunniaotohtorin arvon
- 25.5. Yhteisöjen tuomioistuimen presidentti osallistui Trierin yliopistossa keskustelutilaisuuteen, jonka aiheena oli "Feierliche Zeugnisübergabe 2005 in Verbindung mit dem Kongress Internationaler Juristennachwuchs & Praxis anlässlich des 2500. Absolventen der Internationalen Rechtsstudien"
- 30.5. Yhteisöjen tuomioistuin oli edustettuna liittovaltion ylimmän vero-asioita käsittelevän tuomioistuimen presidentin tehtävien päättymisen ja tämän seuraajan tehtävien alkamisen johdosta järjestetyssä juhlallisessa istunnossa Münchenissä

1.6.	Yhteisöjen tuomioistuin oli edustettuna Italian tasavallan kansallispäivän juhlatilaisuudessa Roomassa
2.–3.6.	Yhteisöjen tuomioistuin oli edustettuna Eurooppalaisen tuomareiden neuvostojen verkoston (ENCJ) kolmannessa vuosikokouksessa Barcelonassa
5.–6.6.	Yhteisöjen tuomioistuin oli edustettuna Euroopan unionin korkeimpien hallinto-oikeuksien ja ylimpien hallintotuomioistuinten yhdistyksen hallintoneuvoston kokouksessa sekä yleiskokouksessa Leipzigissa
20.6.	Yhteisöjen tuomioistuimen presidentti osallistui Münsterissä "Veranstaltungsreihen des Centrums für Europäisches Privatrecht"-kokoukseen, jossa hän luennoi aiheesta "Rechtswirkungen von EG-Richtlinien in privatrechtlichen Beziehungen"
20.–21.6.	Yhteisöjen tuomioistuin oli edustettuna ulkomaalais- ja pakolaisasioiden tuomioistuinikäsitteilyä koskevassa seminaarissa Brysselissä
27.6.	Yhteisöjen tuomioistuimen presidentti osallistui Kreikan ylimmän hallintotuomioistuimen presidentin läksiäisjuhlallisuuksiin Ateenassa
28.6.	Yhteisöjen tuomioistuin oli edustettuna Slovenian tasavallan kansallispäivän juhlatilaisuudessa Brysselissä
1.7.	Yhteisöjen tuomioistuin oli edustettuna College van Beroep voor het bedrijfslevenin 50-vuotisjuhlassa Noordwijkissa (Alankomaat)
1.–2.7.	Yhteisöjen tuomioistuin oli edustettuna "Fourth Conference of the Association of European Competition Law Judges"-konferenssissa Lontoossa
2.–4.7.	Yhteisöjen tuomioistuimen presidentti teki virallisen vierailun Puolan perustuslakituomioistuimeen Varsovaan
12.7.	Yhteisöjen tuomioistuin oli edustettuna Espanjan perustuslakituomioistuimen 25-vuotisjuhlallisuuksissa Madridissa
12.–13.7.	Yhteisöjen tuomioistuin oli edustettuna Euroopan parlamentin talousarvion valvontavaliokunnan järjestämässä Euroopan petostentorjuntaviraston (OLAF) asemaa ja institutionaalista kehystä koskevassa kuulemistilaisuudessa Brysselissä
7.–9.9.	Yhteisöjen tuomioistuimen presidentti osallistui Eurooppaoikeuden akatemian "Kolmas eurooppalaisten juristien päivä"-tapahtumaan Genevessä

19.–20.9.	Yhteisöjen tuomioistuimen valtuuskunta osallistui "Comité des conseillers juridiques sur le droit international public" -komitean 30. kokoukseen Strasbourgissa
21.9.	Yhteisöjen tuomioistuin oli edustettuna "Oikeuden yhdenmukaistaminen Afrikan ja Euroopan mantereilla" -tilaisuudessa Bordeaux'ssa
28.9.–1.10.	Yhteisöjen tuomioistuimen presidentti osallistui Tokiossa Deutscher Akademischer Austausch Dienstin ja Alexander von Humboldt-Stiftungin järjestämään kongressiin "Rechtswissenschaftlicher Kongress in Tokio"
29.–30.9.	Yhteisöjen tuomioistuin oli edustettuna tavaramerkkien alalla toimivien eurooppalaisten tuomareiden neljännessä symposiumissa Alicantessa
30.9.	Yhteisöjen tuomioistuin oli edustettuna Itävallan perustuslakituomioistuimen perustamisen juhlallisessa muistotilaisuudessa Wienissä
3.10.	Yhteisöjen tuomioistuin oli edustettuna Saksojen yhdistymisen vuosipäivän virallisessa juhlatilaisuudessa Potsdamissa
3.10.	Yhteisöjen tuomioistuimen valtuuskunta osallistui "Opening of the Legal Year" -tilaisuuteen Lontoossa
17.10.	Yhteisöjen tuomioistuimen presidentti osallistui Europa Institut – Saarland Universityn järjestämään "Europäische Integration und Europäische Wirtschaft" -tilaisuuteen Saarbrückenissä
23.10.	Yhteisöjen tuomioistuin oli edustettuna Deutscher Buchhandelin myöntämän "Friedenspreis"-palkinnon jakotilaisuudessa Frankfurt am Mainissa
31.10.	Yhteisöjen tuomioistuimen presidentti vieraili "Euroopan tulevaisuus nykyisen epävarmuuden jälkeen" -nimisessä symposiumissa Thessalonikissa
2.–4.11.	Yhteisöjen tuomioistuimen presidentti osallistui "6 th International ECLN-Colloquium" -keskustelutilaisuuteen Berliinissä
9.11.	Yhteisöjen tuomioistuimen presidentti luennoi "Sir Thomas More Lecture" -tapahtumassa Lontoossa aiheesta "Fundamental Rights and Fundamental Freedoms: the challenge of striking a delicate balance"
10.11.	Yhteisöjen tuomioistuimen presidentti luennoi UKAEL annual address -tapahtumassa Lontoossa aiheesta "Effet utile versus legal certainty: the case-law of the European Court of Justice on the direct effect of directives"

- 17.11. Yhteisöjen tuomioistuimen presidentti osallistui toimielinten presidenteille ja puheenjohtajille Euroopan oikeusasiamiehen toiminnan aloittamisen 10-vuotisjuhlan yhteydessä järjestetyille illallisille Brysselissä
- 21.11. Yhteisöjen tuomioistuimen presidentti vastaanotti Italian tasavallan myöntämän "Grande Ufficiale della Gran Croce di Lavoro"-kunniamerkin Luxemburgissa
- 22.11. Yhteisöjen tuomioistuin oli edustettuna Euroopan unionin korkeimpien oikeuksien presidenttien verkoston jäsenille ja unionin toimielinten edustajille järjestetyssä työseminaarissa Brysselissä
- 28.–29.11. Yhteisöjen tuomioistuimen valtuuskunta osallistui Buenos Airesissa Euroopan komission Argentiinan edustuston järjestämään seminaariin aiheesta "EU–Argentina: The challenge of reforming democratic States"
- 29.11. Yhteisöjen tuomioistuin oli edustettuna Euroopan unionin jäsenvaltioiden korkeimpien hallinto-oikeuksien ja ylimpien hallintotuomioistuinten yhdistyksen hallintoneuvoston kokouksessa Brysselissä
- 6.12. Yhteisöjen tuomioistuin oli edustettuna Suomen tasavallan presidentin järjestämällä itsenäisyyspäivän vastaanotolla Helsingissä
- 22.12. Yhteisöjen tuomioistuin oli edustettuna Slovenian perustuslakituomioistuimen Perustuslaillisuuden päivän yhteydessä järjestämissä tilaisuuksissa Ljubljanaassa

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

- 24.2. Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentti osallistui Cour de cassationin Pariisissa järjestämään konferenssiin, jonka aiheena oli "Kilpailusääntöjen oikeudelliset ja taloudelliset kysymykset"
- 3.3. Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentti osallistui University College Londonin järjestämään "Anti-trust forum"-tapahtumaan Lontoossa
- 7.3. Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentti tapasi Euroopan komission puheenjohtajan José Manuel Barroson Brysselissä
- 17.3. Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentti osallistui European Women Lawyers Associationin Strasbourgis- sa järjestämään kongressiin ja piti puheen avajaistilaisuudessa
- 8.4. Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentti osallistui Studienvereinigung Kartellrecht E.V:n järjestämään

- "Internationales Forum EG Kartellrecht" -keskustelutilaisuuteen Brysselissä
- 15.4. Tapaaminen kilpailuasioista vastaavan komission jäsenen Neelie Kroesin ja komission oikeudellisen yksikön johtajan Michel Petiten kanssa Brysselissä
- 25.4. Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentti osallistui tilaisuuteen, jossa allekirjoitettiin sopimus Bulgarian ja Romanian liittymisestä Euroopan unioniin
- 28.4. Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentti osallistui Universität St. Gallenin järjestämään "XIIth St. Gallen International Competition Law Forum (ICL)" -keskustelutilaisuuteen Sveitsissä
- 3.5. Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentti osallistui talous- ja kauppaministeriön sekä kilpailuneuvoston järjestämään "Eurooppalainen kilpailuasioden päivä" -tapahtumaan Luxemburgissa
- 9.5. Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentti osallistui British Institute of International and Competition Law'n järjestämään "The Transatlantic Antitrust Dialogue" -konferenssiin Lontoossa
- 26.5. Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentti osallistui Brysselissä The European State Aid Law Instituten järjestämään konferenssiin aiheista "Third Annual Forum of the European State Aid Law Institute" ja "Refining the concept of State Aid"
- 1.6. Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentti osallistui Dansk Konkurrenceretsforeningin (tanskalainen kilpailuoikeusyhdistys) järjestämään seminaariin Kööpenhaminassa
- 10.6. Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentti osallistui Advokatsamfundetin (tanskalainen asianajajayhteisö) järjestämään "Advokatmødet 2005" -seminaariin Koldingissa (Tanska)
- 19.9. Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentti osallistui Suomessa ulkoministeriön järjestämään seminaariin "The Court of First Instance after enlargement: A Court of general competence"
- 20.10. Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentti piti puheen Dublinin yliopistossa Irish Center of European Law'n järjestämän vierailun yhteydessä
- 24.10. Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentti vieraili Euroopan oikeusasiamiehen toimistossa Strasbourgissa

- 31.10. Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentti piti puheen Kööpenhaminan yliopistossa
- 3.11. Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentti osallistui Humboldt-Universitätin järjestämään "6th International ECLN – Colloquium/IACL Round Table: The Future of the European Judicial System. The Constitutional Role of the European Court"-nimiseen kokoukseen Berliinissä
- 4.11. Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentti osallistui "Kilpailuoikeus ja talous"-nimiseen konferenssiin Lissabonissa
- 17.11. Osallistuminen Euroopan oikeusasiamiehen 10-vuotisjuhlallisuuksiin Brysselissä
- 2.12. Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentti osallistui Tukholmassa Europarättslig Tidskriftin (ruotsalainen eurooppaoikeutta käsittelevä julkaisu) ja The Swedish FIDE Associationin järjestämään konferenssiin, jonka aiheena oli "The Modernisation Reform of EC Antitrust enforcement and its effects in the National Legal Order", ja piti esitelmän aiheesta "The EC system of Competition Law Enforcement and the Role of the Community Courts"

V luku

Oikeudenkäyntitilastot

A – Yhteisöjen tuomioistuimen oikeudenkäyntitilastot

Yhteisöjen tuomioistuimen toiminta

1. Ratkaistut asiat, vireille tulleet asiat, vireillä olevat asiat (2000-2005)

Ratkaistut asiat

2. Eri oikeudenkäynnit (2000–2005)
3. Tuomiot, määräykset ja lausunnot (2005)
4. Ratkaisukokoonpano (2005)
5. Kanteen kohde (2005)
6. Annetut välitoimimääräykset: ratkaisun sisältö (2005)
7. Jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevat tuomiot: ratkaisun sisältö (2005)
8. Käsittelyn kesto (2000–2005)

Vireille tulleet asiat

9. Eri oikeudenkäynnit (2000–2005)
10. Suorat kanteet – Kannetyypit (2005)
11. Kanteen kohde (2005)
12. Jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevat kanteet (2000–2005)
13. Nopeatut menettelyt (2000–2005)

Vireillä olleet asiat 31. joulukuuta

14. Eri oikeudenkäynnit (2000–2005)
15. Ratkaisukokoonpano (2005)

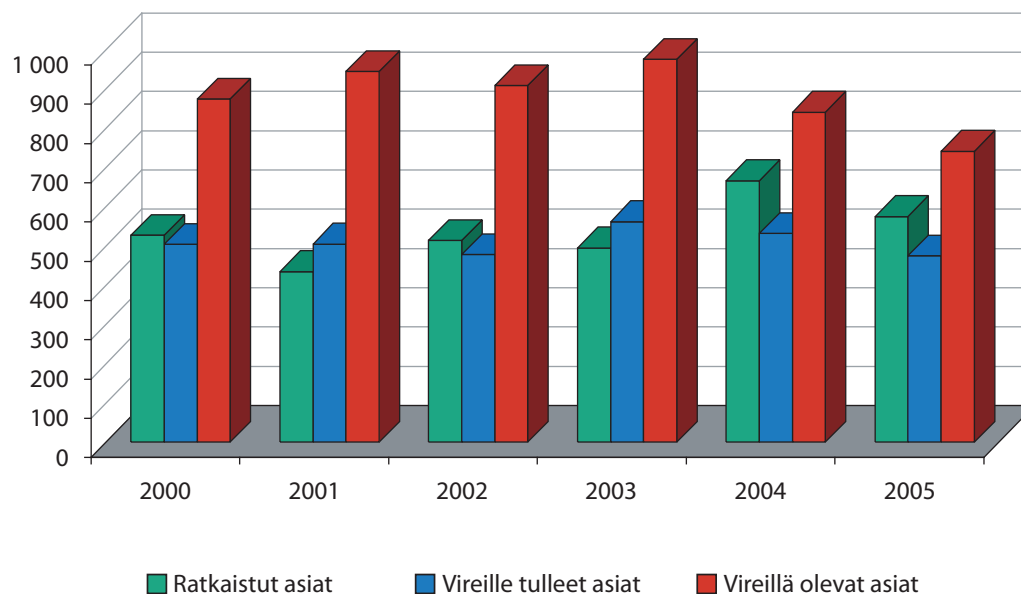
Työmäärän kehittyminen (1952–2005)

16. Vireille tulleet asiat ja annetut tuomiot
17. Esitetyt ennakkoratkaisupyynnöt (jakautuminen jäsenvaltioittain ja vuosittain)
18. Esitetyt ennakkoratkaisupyynnöt (jakautuminen jäsenvaltioittain ja tuomioistuimittain)
19. Nostetut jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevat kanteet

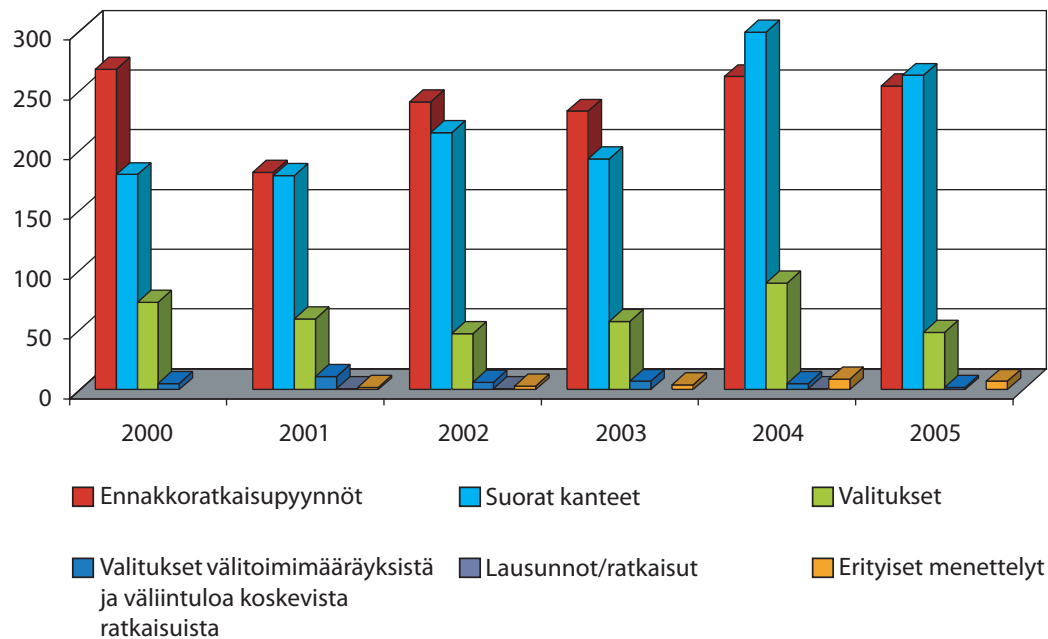
Yhteisöjen tuomioistuimen toiminta

1. Ratkaistut asiat, vireille tulleet asiat ja vireillä olevat asiat (2000–2005)¹

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ratkaistut asiat	526	434	513	494	665	574
Vireille tulleet asiat	503	504	477	561	531	474
Vireillä olevat asiat	873	943	907	974	840	740

¹ Ilmoitetut luvut (bruttoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, johon ei vaikuta toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (yksi asian numero = yksi asia).

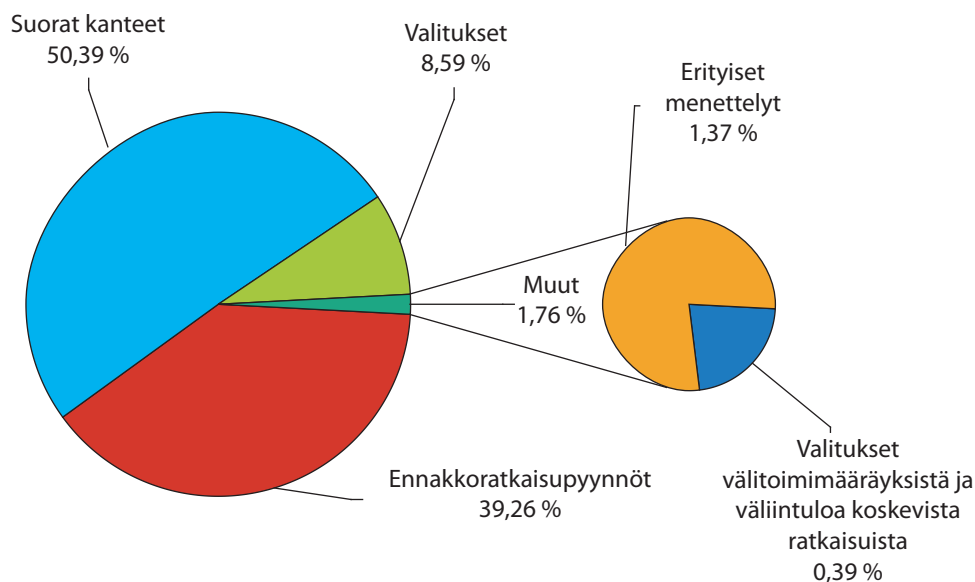
Ratkaistut asiat**2. Eri oikeudenkäynnit (2000–2005)^{1 2}**

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ennakkoratkaisupyyntö	268	182	241	233	262	254
Suorat kanteet	180	179	215	193	299	263
Valitukset	73	59	47	57	89	48
Valitukset välitoimimääräyksistä ja väliintuloa koskevista ratkaisuista	5	11	6	7	5	2
Lausunnot/ratkaisut		1	1		1	
Erityiset menettelyt		2	3	4	9	7
Yhteensä	526	434	513	494	665	574

¹ Ilmoitetut luvut (bruttoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, johon ei vaikuta toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (yksi asian numero = yksi asia).

² Erityisinä menettelyinä pidetään seuraavia: oikeudenkäyntikulujen vahvistaminen (työjärjestyksen 74 artikla); maksuton oikeudenkäynti (työjärjestyksen 76 artikla); takaisinsaanti (työjärjestyksen 94 artikla); kolmannen osapuolen kantelu (työjärjestyksen 97 artikla); tuomion tulkinta (työjärjestyksen 102 artikla); tuomion purkaminen (työjärjestyksen 98 artikla); tuomion oikaisu (työjärjestyksen 66 artikla); takavarikkomenettely (pöytäkirja erioikeuksista ja vapauksista) ja vapauksia koskevat asiat (pöytäkirja erioikeuksista ja vapauksista).

3. Ratkaistut asiat – Tuomiot, määräykset ja lausunnot (2005)¹

	Tuomiot	Tuomioistuimen lainkäyttövaltaa käyttäen annetut määräykset ²	Väliitoimi-määräykset ³	Muut määräykset ⁴	Lausunnot	Yhteensä
Ennakkoratkaisupyyntö	164	19		18		201
Suorat kanteet	177		1	80		258
Valitukset	21	19	3	1		44
Valitukset väliitoimimääräyksistä ja väliintuloa koskevista ratkaisuista			2			2
Lausunnot/ratkaisut						
Erityiset menettelyt		1		6		7
Yhteensä	362	39	6	105	0	512

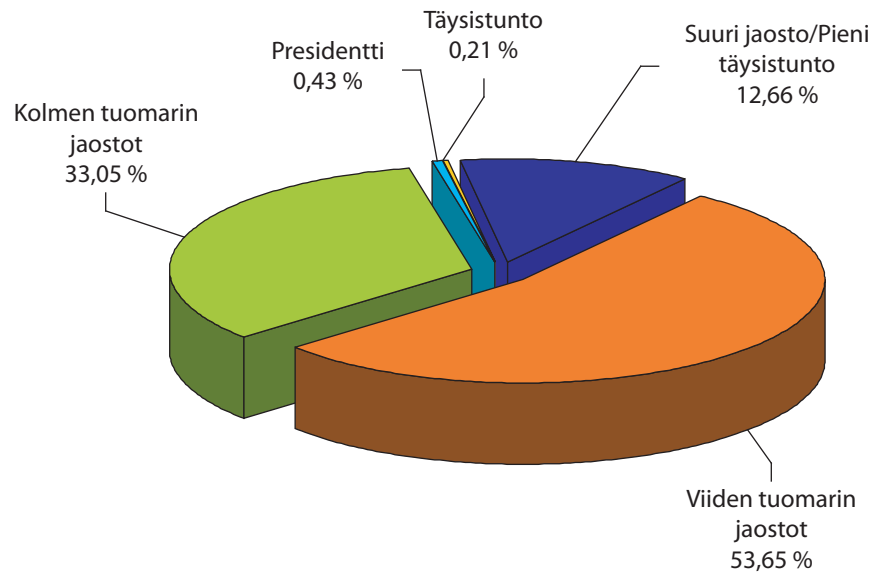
¹ Ilmoitetut luvut (nettoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, jossa on otettu huomioon toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (joukko yhdistettyjä asioita = yksi asia).

² Tuomioistuimen lainkäyttövaltaa käyttäen annetut määräykset, joilla asian käsittely päätetään (tutkimatta jättäminen, tutkittavaksi ottamista koskevien edellytysten selvä puuttuminen jne.).

³ EY:n perustamissopimuksen 185 ja 186 artiklan (joista on tullut EY 242 ja EY 243 artikla) tai EY:n perustamissopimuksen 187 artiklan (josta on tullut EY 244 artikla) tai EA:n ja HT:n vastaavien artiklojen perusteella esitettyjen hakemusten perusteella annetut määräykset tai väliitoimimääräyksistä tai väliintuloa koskevista määräyksistä tehdyistä valituksista annetut määräykset.

⁴ Määräykset, joilla asian käsittely päätetään poistamalla se rekisteristä, toteamalla lausunnon antamisen rauenneen tai siirtämällä asia ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen käsiteltäväksi.

4. Ratkaistut asiat – Ratkaisukokoonpano (2005)¹

	Tuomiot/ lausunnot	Määräykset ²	Yhteensä
Täysistunto	1		1
Suuri jaosto/Pieni täysistunto	59		59
Viiden tuomarin jaostot	245	5	250
Kolmen tuomarin jaostot	103	51	154
Presidentti		2	2
Yhteensä	408	58	466

¹ Ilmoitetut luvut (bruttoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, johon ei vaikuta toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (yksi asian numero = yksi asia).

² Tuomioistuimen lainkäyttövaltaa käyttäen antamat määräykset, joilla asian käsittely päätetään (muut kuin määräykset, joilla asian käsittely päätetään poistamalla se rekisteristä, toteamalla lausunnon antamisen rauenneen tai siirtämällä asia ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen käsiteltäväksi).

5. Ratkaistut asiat – Kanteen kohde (2005)¹

	Tuomiot/ lausunnot	Määräykset ²	Yhteensä
Aluepolitiikka	5		5
Brysselin yleissopimus	8		8
Energia	3		3
Erioikeudet ja vapaudet	1		1
Euroopan unioniin liittyminen	1		1
Euroopan unionin kansalaisuus	2		2
Euroopan yhteisöjen omat varat	2		2
Henkilöiden vapaa liikkuvuus	15	2	17
Immateriaalioikeus	3	2	5
Kalastuspolitiikka	11		11
Kauppapolitiikka	4		4
Kilpailu	14	3	17
Lainsäädäntöjen lähentäminen	38	3	41
Liikenne	16		16
Maatalous	41	22	63
Merentakaisten maiden ja alueiden assosiointi	2		2
Pääomien vapaa liikkuvuus	5		5
Palvelujen tarjoamisen vapaus	9	2	11
Siirtotyöläisten sosiaaliturva	10		10
Sijoittautumisvapaus	4	1	5
Sosiaalipolitiikka	26	3	29
Tavaroiden vapaa liikkuvuus	9	2	11
Teollisuuspolitiikka	11		11
Toimielimiä koskeva oikeus	10	6	16
Tulliliitto	8	1	9
Ulkosuhteet	7	1	8
Valtiontuki	22	1	23
Vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuva alue	5		5
Verotus	34		34
Yhteinen tullitariffi	5	2	7
Yhteisön oikeuden periaatteet	1	1	2
Yhtiöoikeus	24		24
Ympäristö ja kuluttajat	42	2	44
EY:n perustamissopimus	398	54	452
EU:n perustamissopimus	3		3
EHTY:n perustamissopimus	3		3
Euratomin perustamissopimus	1		1
Menettely		1	1
Henkilöstösäännöt	3	3	6
Muut	3	4	7
YHTEENSÄ	408	58	466

¹ Ilmoitetut luvut (bruttoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, johon ei vaikuta toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (yksi asian numero = yksi asia).

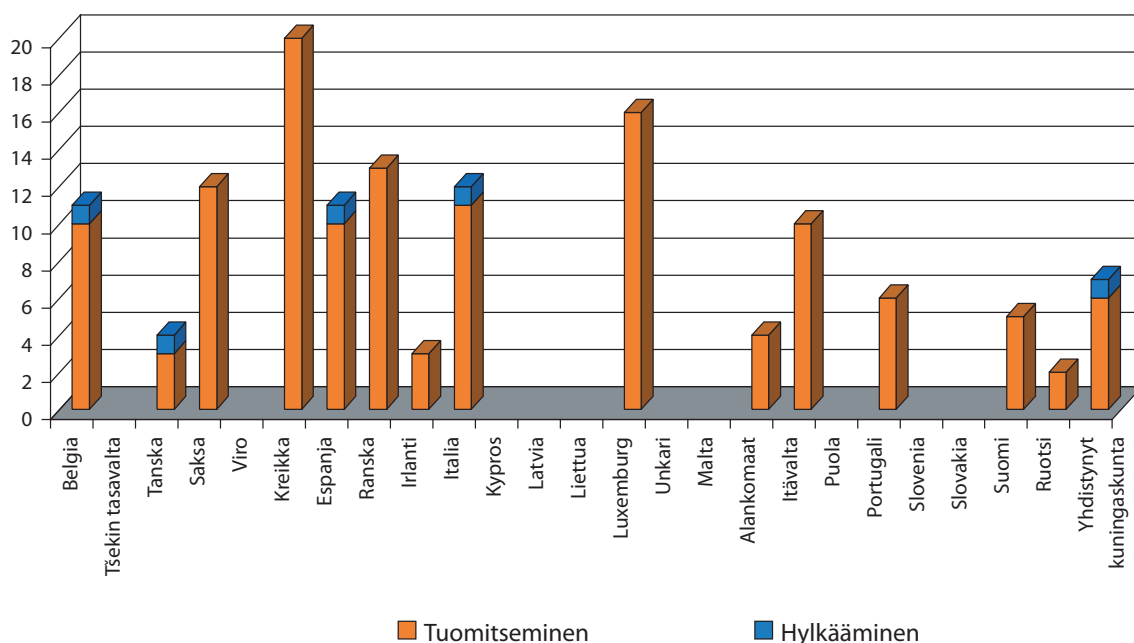
² Tuomioistuimen lainkäyttövaltaa käyttäen antamat määräykset, joilla asian käsittely päätetään (muut kuin määräykset, joilla asian käsittely päätetään poistamalla se rekisteristä, toteamalla lausunnon antamisen rauenneen tai siirtämällä asia ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen käsiteltäväksi).

6. Annetut välitoimimääräykset: ratkaisun sisältö (2005)¹

	Välitoimimenettelyjen lukumäärä	Niiden muutoksenhakujen lukumäärä, jotka liittyvät välitoimiasioihin tai väliintuloon	Ratkaisun sisältö	
			Hylkääminen / Riidanalaisen päätöksen pysyttäminen	Hyväksyminen / Riidanalaisen päätöksen kumoaminen
Maatalous	2		2	
Toimielimiä koskeva oikeus		1	1	
Valtiontuki	1		1	
Ympäristö ja kuluttajat	1	1	2	
EY:n perustamissopimus yhteensä	4	2	6	
Euratomin perustamissopimus				
Muut				
YHTEENSÄ	4	2	6	

¹ Ilmoitetut luvut (nettoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, jossa on otettu huomioon toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (joukko yhdistettyjä asioita = yksi asia).

7. Ratkaistut asiat – Jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisestä koskevat tuomiot: ratkaisun sisältö (2005)¹

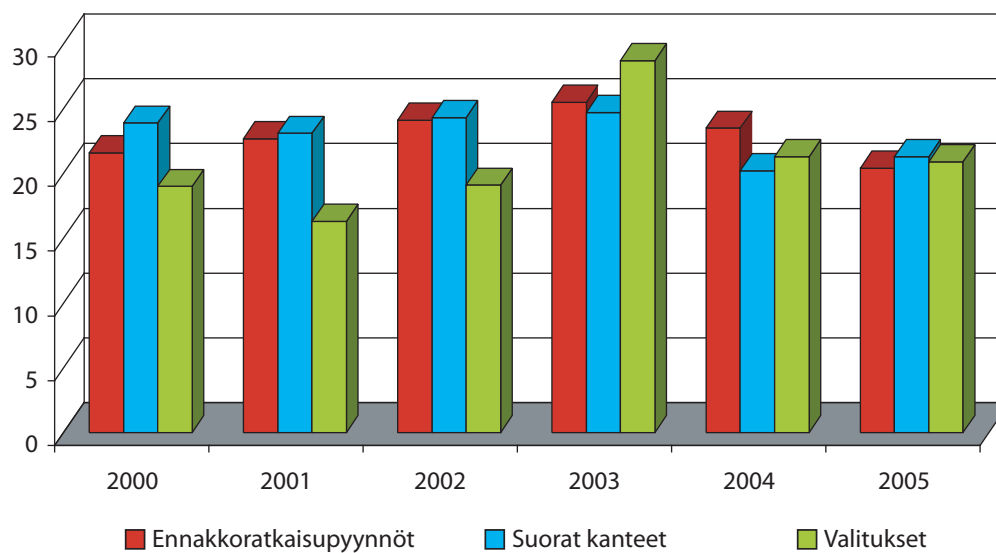

	Tuomitseminen	Hylkääminen	Yhteensä
Belgia	10	1	11
Tšekin tasavalta			
Tanska	3	1	4
Saksa	12		12
Viro			
Kreikka	20		20
Espanja	10	1	11
Ranska	13		13
Irlanti	3		3
Italia	11	1	12
Kypros			
Latvia			
Liettua			
Luxemburg	16		16
Unkari			
Malta			
Alankomaat	4		4
Itävalta	10		10
Puola			
Portugali	6		6
Slovenia			
Slovakia			
Suomi	5		5
Ruotsi	2		2
Yhdistynyt kuningaskunta	6	1	7
Yhteensä	131	5	136

¹ Ilmoitetut luvut (nettoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, jossa on otettu huomioon toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (joukko yhdistettyjä asioita = yksi asia).

8. Ratkaistut asiat – Käsittelyn kesto (2000–2005)¹

(tuomiot ja lainkäyttövaltaa käyttäen annetut määräykset)²

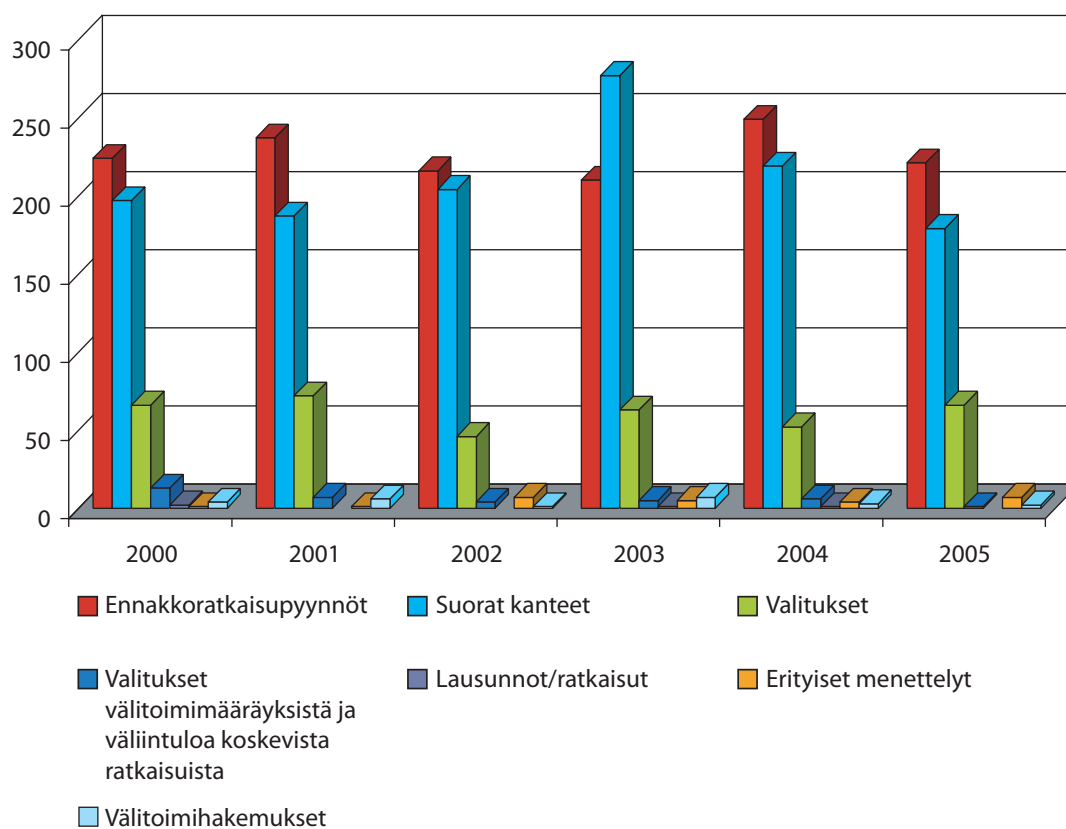

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ennakkoratkaisupyynnöt	21,6	22,7	24,1	25,5	23,5	20,4
Suorat kanteet	23,9	23,1	24,3	24,7	20,2	21,3
Valitukset	19	16,3	19,1	28,7	21,3	20,9

¹ Oikeudenkäyntien kestoissa ei ole otettu huomioon seuraavia: asioita, joissa on annettu välituomio tai joissa on päätetty ryhtyä asian selvittämistoimiin; lausuntoja ja ratkaisuja; erityisiä menettelyjä (joita ovat oikeudenkäyntikulujen vahvistaminen, maksuton oikeudenkäynti, takaisinsaanti, kolmannen osapuolen kantelu, tuomion tulkinta, tuomion purkaminen, tuomion oikaisu, takavarikkomenettelyt ja vapauksia koskevat asiat); asioita, joissa on annettu määräys, jolla asian käsittely päätetään poistamalla se rekisteristä, toteamalla lausunnon antamisen rauenneen tai palauttamalla tai siirtämällä asia ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen käsiteltäväksi; välitoimimenettelyjä eikä välitoimia ja väliintuloa koskevista ratkaisuista tehtyjä valituksia.

Kesto ilmaistaan kuukausina ja kuukausien kymmenesosina.

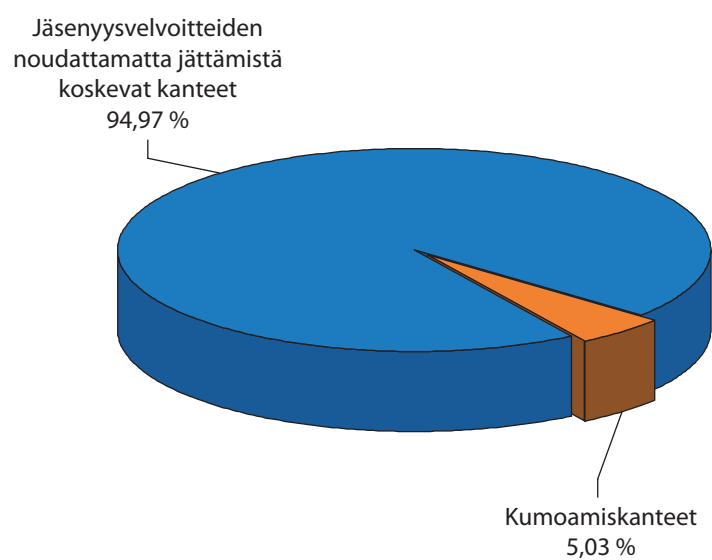
² Kyse on muista määräyksistä kuin niistä, joilla asian käsittely päätetään poistamalla se rekisteristä, toteamalla lausunnon antamisen rauenneen tai siirtämällä asia ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen käsiteltäväksi.

Vireille tulleet asiat**9. Eri oikeudenkäynnit (2000–2005)¹**

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ennakkoratkaisupyyntö	224	237	216	210	249	221
Suorat kanteet	197	187	204	277	219	179
Valitukset	66	72	46	63	52	66
Valitukset väliitoimimääräyksistä ja väliintuloa koskevista ratkaisuista	13	7	4	5	6	1
Lausunnot/ratkaisut	2			1	1	
Erityiset menettelyt	1	1	7	5	4	7
Yhteensä	503	504	477	561	531	474
Väliitoimihakemukset	4	6	1	7	3	2

¹ Ilmoitetut luvut (bruttoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, johon ei vaikuta toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (yksi asian numero = yksi asia).

10. Vireille tulleet asiat – Suorat kanteet – Kannetyypit (2005)¹

Kumoamiskanteet	9
Laiminlyöntikanteet	
Vahingonkorvauskanteet	
Jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisestä koskevat kanteet	170
Yhteensä	179

¹ Ilmoitetut luvut (bruttoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, johon ei vaikuta toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (yksi asian numero = yksi asia).

11. Vireille tulleet asiat¹ – Kanteen kohde (2005)²

	Suorat kanteet	Ennakkoratkaisu- pyynnöt	Valitukset	Muutoksenhaut välitoimiasioihin tai väliintuloon	Yhteensä	Erityiset menettelyt
Aluepolitiikka		2			2	
Brysselin yleissopimus		2			2	
Energia	9				9	
Erioikeudet ja vapaudet		1			1	
Euroopan unionin kansalaisuus	1	1			2	
Euroopan yhteisöjen omat varat	7				7	
Henkilöiden vapaa liikkuvuus	8	16	1		25	
Immateriaalioikeus	6	3	15		24	
Kalastuspolitiikka	6				6	
Kauppapolitiikka		2			2	
Kilpailu	1	7	2		10	
Lainsäädäntöjen lähentäminen	9	17	1		27	
Liikenne	13	1			14	
Maatalous	4	27	4		35	
Oikeus- ja sisäasiat		1	1		2	
Pääomien vapaa liikkuvuus	2	7	1		10	
Palvelujen tarjoamisen vapaus	5	6	1		12	
Siirtotyöläisten sosiaaliturva	2	10			12	
Sijoittautumisvapaus	7	14			21	
Sosiaalipolitiikka	17	15	4		36	
Talous- ja rahapolitiikka	1	1			2	
Tavaroiden vapaa liikkuvuus	8	5			13	
Teollisuuspolitiikka	6	2			8	
Toimielimiä koskeva oikeus	2		8		10	
Tulliliitto		5	4		9	
Ulkomaalaispolitiikka ja yhteinen turvallisuus	1		2		3	
Ulkosuhteet	2	7	1		10	
Valtiontuki	3	1	5		9	
Vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuva alue	2	4			6	
Verotus	9	40			49	
Yhteinen tullitariffi		5			5	
Yhteisön oikeuden periaatteet		2			2	
Yhtiöoikeus	9	3			12	
Ympäristö ja kuluttajat	38	8	4	1	51	
EY:n perustamissopimus	178	215	54	1	448	
EU:n perustamissopimus	1	5			6	
EHTY:n perustamissopimus		1			1	
Erioikeudet ja vapaudet						5
Menettely			1		1	2
Henkilöstösäännöt			11		11	
Muut			12		12	7
YHTEENSÄ	179	221	66	1	467	7

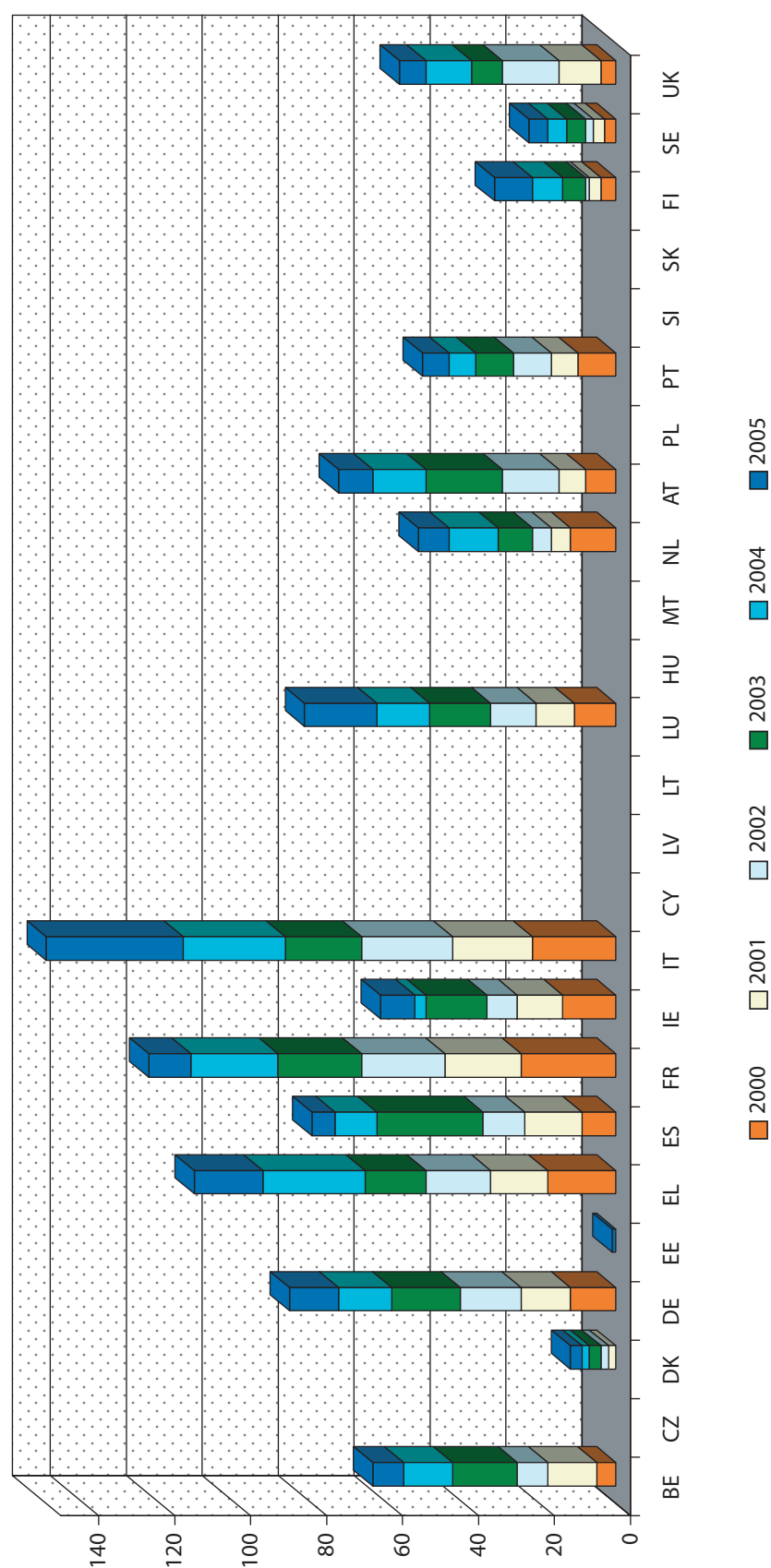
¹ Välitoimihakemuksia lukuun ottamatta.

² Ilmoitetut luvut (bruttoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, johon ei vaikuta toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (yksi asian numero = yksi asia).

12. Vireille tulleet asiat – Jäsenysvelvoitteiden noudattamatta jättämisestä koskevat kanteet (2000-2005)¹⁾

Oikeudenkäyntitilastot

Yhteisöjen tuomioistuin

	BE	CZ	DK	DE	EE	EL	ES	FR	IE	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	SI	SK	FI	SE	UK	Yhteensä ²
2000	5			12		18	9	25	14	22				11			12	8		10			4	3	4	157
2001	13		2	13		15	15	20	12	21				10			5	7		7			3	3	11	157
2002	8		2	16		17	11	22	8	24				12			5	15		10			1	2	15	168
2003	17		3	18		16	28	22	16	20				16			9	20		10			6	5	8	214
2004	13		2	14		27	11	23	3	27				14			13	14		7			8	5	12	193
2005	8		3	13	1	18	6	11	9	36				19			8	9		7			10	5	7	170

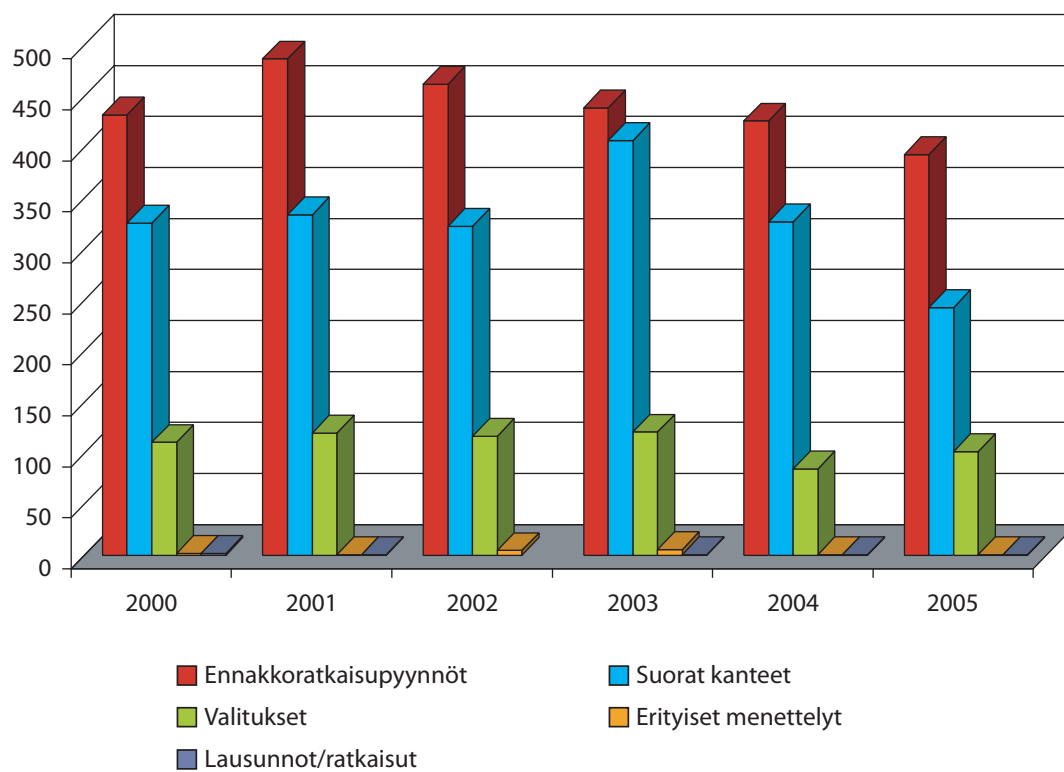
¹ Ilmoitetut luvut (bruttoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, johon ei vaikuta toisinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (yksi asian numero = yksi asia).
EY:n perustamissopimuksen 93, 169, 170, 171 ja 225 artikla (joista on tullut EY 88, EY 226, EY 227, EY 228 ja EY 298 artikla), EA 141, EA 142 ja EA 143 artikla ja HT 88 artikla.

² Joista yksi on EY 170 artiklaan (josta on tullut EY 227 artikla) perustuva kanne.

13. Vireille tulleet asiat – Nopeutetut menettelyt (2000–2005)¹

	2000		2001		2002		2003		2004		2005		Yhteensä
	Hyväksyminen	Asian käsittelyn raukeaminen	Hyväksyminen	Asian käsittelyn raukeaminen	Hyväksyminen	Asian käsittelyn raukeaminen	Hyväksyminen	Asian käsittelyn raukeaminen	Hyväksyminen	Asian käsittelyn raukeaminen	Hyväksyminen	Asian käsittelyn raukeaminen	
Suorat kanteet						1		3	1	2			7
Ennakkoratkaisupyynnöt		1	1	5		1		3		10		5	26
Valitukset				2			1	1					4
Lausunnot										1			1
Yhteensä		1	1	7		2	1	7	1	13		5	38

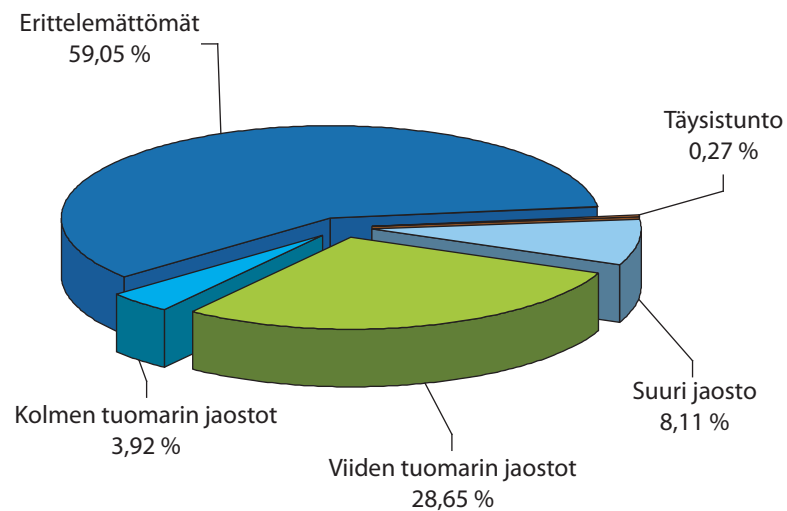
¹ Asian nopeutettu käsittely on mahdollista yhteisöjen tuomioistuimessa työjärjestyksen 62 a, 104 a ja 118 artiklan nojalla 1.7.2000 lukien.

Vireillä olleet asiat 31. joulukuuta**14. Eri oikeudenkäynnit (2000–2005)¹**

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ennakkoratkaisupyynnöt	432	487	462	439	426	393
Suorat kanteet	326	334	323	407	327	243
Valitukset	111	120	117	121	85	102
Erityiset menettelyt	2	1	5	6	1	1
Lausunnot/ratkaisut	2	1		1	1	1
Yhteensä	873	943	907	974	840	740

¹ Ilmoitetut luvut (bruttoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, johon ei vaikuta toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (yksi asian numero = yksi asia).

15. Vireillä olleet asiat 31. joulukuuta – Ratkaisukokoonpano (2005)¹

	Suorat kanteet	Ennakkoratkaisupyynnöt	Valitukset	Muut menettelyt	Yhteensä
Erittelemättömät	170	199	68		437
Täysistunto	1			1	2
Suuri jaosto	14	43	3		60
Viiden tuomarin jaostot	42	142	28		212
Kolmen tuomarin jaostot	16	9	3	1	29
Presidentti					
Yhteensä	243	393	102	2	740

¹ Ilmoitetut luvut (bruttoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, johon ei vaikuta toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (yksi asian numero = yksi asia).

Työmäärän kehittyminen (1952–2005)**16. Vireille tulleet asiat ja annetut tuomiot**

Vuosi	Vireille tulleet asiat ¹						Tuomiot ²
	Suorat kanteet ³	Ennakkoratkaisupyynnöt	Valitukset	Valitukset väliittomimääräyksistä ja väliintuloa koskevista ratkaisuista	Yhteensä	Välitoimihakemukset	
1953	4				4		
1954	10				10		2
1955	9				9	2	4
1956	11				11	2	6
1957	19				19	2	4
1958	43				43		10
1959	47				47	5	13
1960	23				23	2	18
1961	25	1			26	1	11
1962	30	5			35	2	20
1963	99	6			105	7	17
1964	49	6			55	4	31
1965	55	7			62	4	52
1966	30	1			31	2	24
1967	14	23			37		24
1968	24	9			33	1	27
1969	60	17			77	2	30
1970	47	32			79		64
1971	59	37			96	1	60
1972	42	40			82	2	61
1973	131	61			192	6	80
1974	63	39			102	8	63
1975	62	69			131	5	78
1976	52	75			127	6	88
1977	74	84			158	6	100
1978	147	123			270	7	97
1979	1 218	106			1 324	6	138
1980	180	99			279	14	132
1981	214	108			322	17	128
1982	217	129			346	16	185

>>>

Vuosi	Vireille tulleet asiat ¹						Tuomiot ²
	Suorat kanteet ³	Ennakkorat- kaisupyyynnöt	Valitukset	Valitukset väliitoimimääräyksistä ja väliintuloa koskevista ratkaisuista	Yhteensä	Väliitoimihakemukset	
1983	199	98			297	11	151
1984	183	129			312	17	165
1985	294	139			433	23	211
1986	238	91			329	23	174
1987	251	144			395	21	208
1988	193	179			372	17	238
1989	244	139			383	19	188
1990 ⁴	221	141	15	1	378	12	193
1991	142	186	13	1	342	9	204
1992	253	162	24	1	440	5	210
1993	265	204	17		486	13	203
1994	128	203	12	1	344	4	188
1995	109	251	46	2	408	3	172
1996	132	256	25	3	416	4	193
1997	169	239	30	5	443	1	242
1998	147	264	66	4	481	2	254
1999	214	255	68	4	541	4	235
2000	199	224	66	13	502	4	273
2001	187	237	72	7	503	6	244
2002	204	216	46	4	470	1	269
2003	278	210	63	5	556	7	308
2004	220	249	52	6	527	3	375
2005	179	221	66	1	467	2	362
Yhteensä	7 707	5 514	681	58	13 960	341	6 827

¹ Bruttoluvut, joissa ei ole mukana erityisiä menettelyjä.

² Nettoluvut.

³ Lausunnot mukaan luettuina.

⁴ Vuodesta 1990 lähtien kanteet henkilöstöasioissa nostetaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa.

17. Työmäärän kehittyminen (1952–2005) –

Esitetyt ennakkoratkaisupyynnöt (jakautuminen jäsenvaltioittain ja vuosittain)¹⁾

	BE	CZ	DK	DE	EE	EL	ES	FR	IE	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	SI	SK	FI	SE	UK	Benelux ²⁾	Yhteensä
1961																	1										1
1962																	5										5
1963														1			5										6
1964										2							4										6
1965				4				2									1										7
1966																	1										1
1967	5			11				3						1			3										23
1968	1			4				1	1								2										9
1969	4			11				1						1													17
1970	4			21				2	2								3										32
1971	1			18				6	5					1			6										37
1972	5			20				1	4								10										40
1973	8			37				4	5					1			6										61
1974	5			15				6	5								7								1		39
1975	7		1	26				15	14					1			4								1		69
1976	11			28				8	1	12							14								1		75
1977	16		1	30				14	2	7							9								5		84
1978	7		3	46				12	1	11							38								5		123
1979	13		1	33				18	2	19				1			11								8		106
1980	14		2	24				14	3	19							17								6		99
1981	12		1	41				17	11					4			17								5		108
1982	10		1	36				39	18								21								4		129
																											>>>

	BE	CZ	DK	DE	EE	EL	ES	FR	IE	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	SI	SK	FI	SE	UK	Benelux ²	Yhteensä
1983	9		4	36				15	2	7							19								6		98
1984	13		2	38				34	1	10							22								9		129
1985	13			40				45	2	11				6			14								8		139
1986	13		4	18		2	1	19	4	5				1			16								8		91
1987	15		5	32		17	1	36	2	5				3			19								9		144
1988	30		4	34				1	38	28				2			26								16		179
1989	13		2	47		2	2	28	1	10				1			18			1					14		139
1990	17		5	34		2	6	21	4	25				4			9			2					12		141
1991	19		2	54		3	5	29	2	36				2			17			3					14		186
1992	16		3	62		1	5	15		22				1			18			1					18		162
1993	22		7	57		5	7	22	1	24				1			43			3					12		204
1994	19		4	44				13	36	2	46			1			13			1					24		203
1995	14		8	51		10	10	43	3	58				2			19	2		5				6	20		251
1996	30		4	66		4	6	24		70				2			10	6		6			3	4	21		256
1997	19		7	46		2	9	10	1	50				3			24	35		2			6	7	18		239
1998	12		7	49		5	55	16	3	39				2			21	16		7			2	6	24		264
1999	13		3	49		3	4	17	2	43				4			23	56		7			4	5	22		255
2000	15		3	47		3	5	12	2	50							12	31		8			5	4	26	1	224
2001	10		5	53		4	4	15	1	40				2			14	57		4			3	4	21		237
2002	18		8	59		7	3	8		37				4			12	31		3			7	5	14		216
2003	18		3	43		4	8	9	2	45				4			28	15		1			4	4	22		210
2004	24		4	50		18	8	21	1	48				1	2		28	12		1			4	5	22		249
2005	21	1	4	51		11	10	17	2	18				2	3		36	15	1	2			4	11	12		221
Yhteensä	516	1	108	1 465		103	163	693	47	862				59	5		646	276	1	57			42	61	408	1	5 514

¹ EY:n perustamissopimuksen 177 artikla (josta on tullut EY 234 artikla), EU 35 artiklan 1 kohta, HT 41 artikla ja EA 150 artikla, vuoden 1971 pöytäkirja.

² Asia C-265/00, Campina Melkunie.

18. Työmäärän kehittyminen (1952–2005) – Esitetyt ennakkoratkaisupyynnot (jakautuminen jäsenvaltioittain ja tuomioistuimittain)

			Yhteensä
Belgia	Cour de cassation	68	
	Cour d'arbitrage	4	
	Conseil d'État	35	
	Muut tuomioistuimet	409	516
Tšekin tasavalta	Nejvyššího soudu		
	Nejvyšší správní soud		
	Ústavní soud		
	Muut tuomioistuimet	1	1
Tanska	Højesteret	19	
	Muut tuomioistuimet	89	108
Saksa	Bundesgerichtshof	98	
	Bundesverwaltungsgericht	67	
	Bundesfinanzhof	226	
	Bundesarbeitsgericht	16	
	Bundessozialgericht	72	
	Staatsgerichtshof des Landes Hessen	1	
	Muut tuomioistuimet	985	1 465
Viro	Riigikohus		
	Muut tuomioistuimet		
Kreikka	Άρειος Πάγος	9	
	Συμβούλιο της Επικρατείας	25	
	Muut tuomioistuimet	69	103
Espanja	Tribunal Supremo	15	
	Audiencia Nacional	1	
	Juzgado Central de lo Penal	7	
	Muut tuomioistuimet	140	163
Ranska	Cour de cassation	72	
	Conseil d'État	33	
	Muut tuomioistuimet	588	693
Irlanti	Supreme Court	15	
	High Court	15	
	Muut tuomioistuimet	17	47
Italia	Corte suprema di Cassazione	83	
	Consiglio di Stato	51	
	Muut tuomioistuimet	728	862

>>>

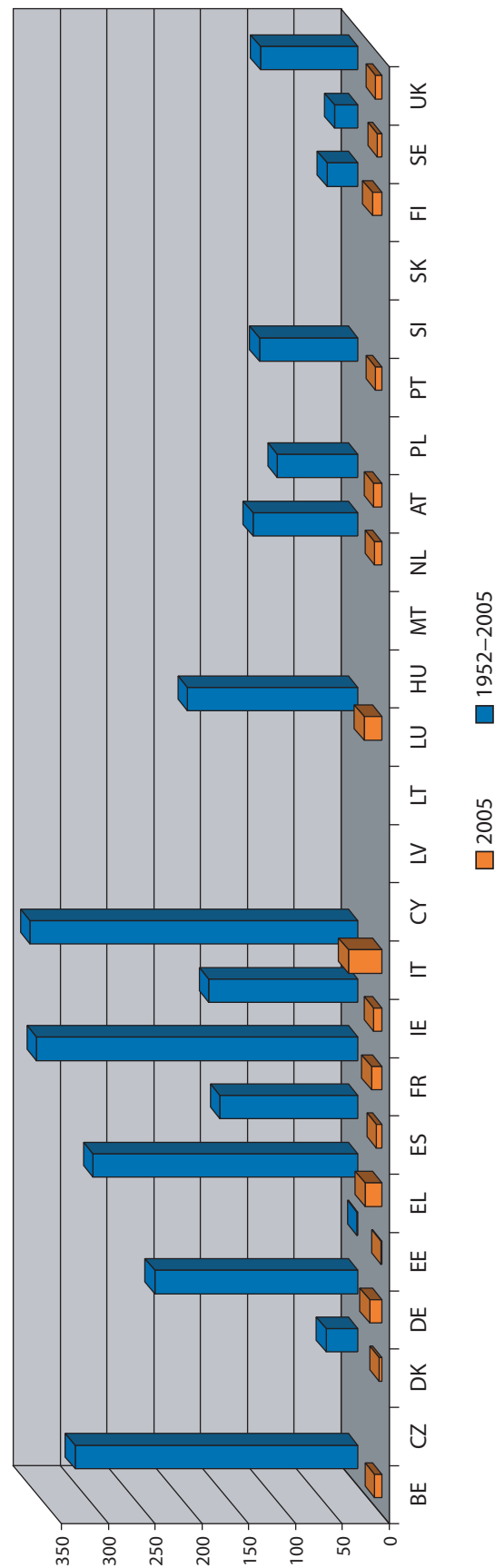
			Yhteensä
Kypros	Ανώτατο Δικαστήριο Muut tuomioistuimet		
Latvia	Augstākā tiesa Satversmes tiesa Muut tuomioistuimet		
Liettua	Konstitucinis Teismas Lietuvos Aukščiausiasis Teismas Vyriausiasis administracinis Teismas Muut tuomioistuimet		
Luxemburg	Cour supérieure de justice Conseil d'État Cour administrative Muut tuomioistuimet	10 13 6 30	59
Unkari	Legfelsőbb Bíróság Muut tuomioistuimet	5	5
Malta	Qorti Kostituzzjonali Qorti ta' l-Appel Muut tuomioistuimet		
Alankomaat	Raad van State Hoge Raad der Nederlanden Centrale Raad van Beroep College van Beroep voor het Bedrijfsleven Tariefcommissie Muut tuomioistuimet	47 139 44 130 34 252	646
Itävalta	Verfassungsgerichtshof Oberster Gerichtshof Oberster Patent- und Markensenat Bundesvergabeamt Verwaltungsgerichtshof Vergabekontrollsenat Muut tuomioistuimet	4 58 1 23 45 3 142	276
Puola	Sąd Najwyższy Naczelny Sąd Administracyjny Trybunał Konstytucyjny Muut tuomioistuimet	1	1

>>>

			Yhteensä
Portugali	Supremo Tribunal de Justiça	1	
	Supremo Tribunal Administrativo	32	
	Muut tuomioistuimet	24	57
Slovenia	Vrhovno sodišče		
	Ustavno sodišče		
	Muut tuomioistuimet		
Slovakia	Ústavný Súd		
	Najvyšší súd		
	Muut tuomioistuimet		
Suomi	Korkein hallinto-oikeus	14	
	Korkein oikeus	7	
	Muut tuomioistuimet	21	42
Ruotsi	Högsta Domstolen	7	
	Marknadsdomstolen	3	
	Regeringsrätten	18	
	Muut tuomioistuimet	33	61
Yhdistynyt kuningaskunta	House of Lords	33	
	Court of Appeal	34	
	Muut tuomioistuimet	341	408
Benelux-maat	Cour de justice/Gerechtshof ¹	1	1
Yhteensä			5 514

¹ Asia C-265/00, Campina Melkunie.

19. Työmäärän kehittyminen (1952–2005) – Nostetut jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevat kanteet¹

	BE	CZ	DK	DE	EE	EL	ES	FR	IE	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	SI	SK	FI	SE	UK	Yhteensä
2005	8		3	13	1	18	6	11	9	36				19			8	9		7			10	5	7	170
1952-2005	302		34	217	1	283	147	343	159	534				182			112	86		105			33	25	104	2 667

Espanjaa vastaan nostetuista kanteista yksi on Belgian nostama EY:n perustamissopimuksen 170 artiklaan (josta on tullut EY 227 artikla) perustuva kanne.

Ranskaa vastaan nostetuista kanteista yksi on Irlannin nostama EY:n perustamissopimuksen 170 artiklaan (josta on tullut EY 227 artikla) perustuva kanne.

Yhdistynyttä kuningaskuntaa vastaan vireille pannuissa asioissa on mukana kolme EY:n perustamissopimuksen 170 artiklaan (josta on tullut EY 227 artikla) perustuvaa kanteita, joista yksi on Ranskan nostama ja kaksi Espanjan nostamia.

¹ EY:n perustamissopimuksen 93, 169, 170, 171 ja 225 artikla (joista on tullut EY 88, EY 226, EY 227, EY 228 ja EY 298 artikla), EA 141, EA 142 ja EA 143 artikla ja HT 88 artikla.

B – Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen oikeudenkäyntitilastot

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen yleinen toiminta

1. Vireille tulleet asiat, ratkaistut asiat, vireillä olevat asiat (2000–2005)

Vireille tulleet asiat

2. Eri oikeudenkäynnit (2000–2005)
3. Kannetyypit (2000–2005)
4. Kanteen kohde (2000–2005)

Ratkaistut asiat

5. Eri oikeudenkäynnit (2000–2005)
6. Kanteen kohde (2005)
7. Kanteen kohde (2000–2005) (tuomiot ja määräykset)
8. Ratkaisukokoonpano (2000–2005)
9. Käsittelyn kesto kuukausina (2000–2005) (tuomiot ja määräykset)

Vireillä olleet asiat 31. joulukuuta

10. Eri oikeudenkäynnit (2000–2005)
11. Kanteen kohde (2000–2005)

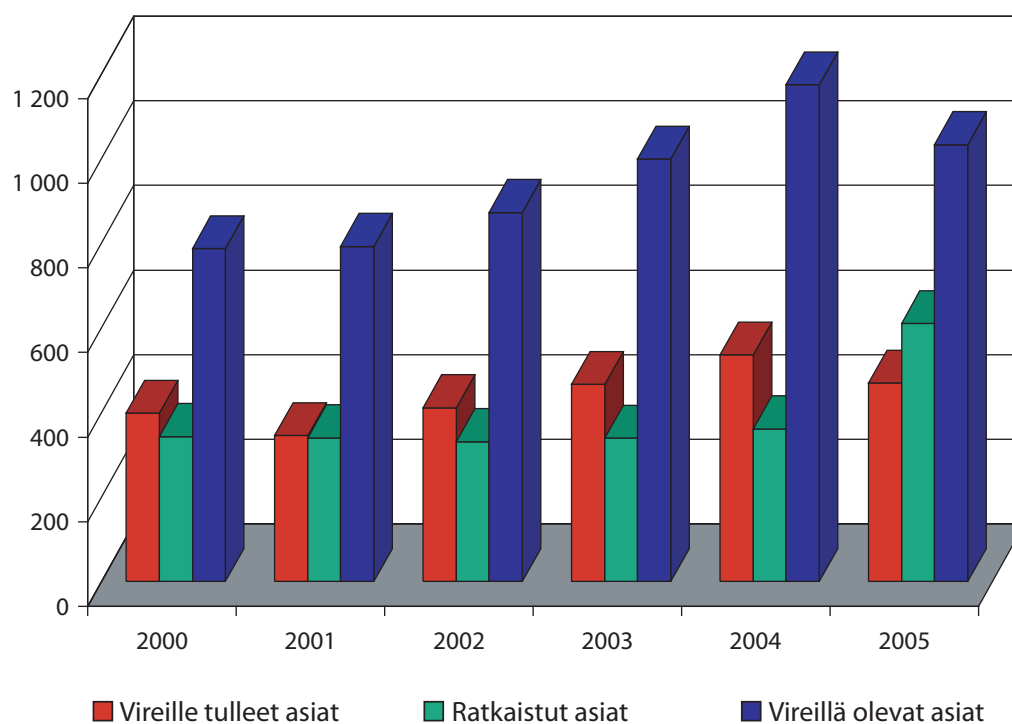
Muuta

12. Annetut välitoimimääräykset (2000–2005)
13. Nopeutetut menettelyt (2001–2005)
14. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ratkaisut, joista on valitettu (1989–2005)
15. Valituksiin annetut ratkaisut (2005) (tuomiot ja määräykset)
16. Työmäärän kehittyminen (1989–2005)
Vireille tulleet asiat, ratkaistut asiat ja vireillä olevat asiat

1. Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toiminta –

Vireille tulleet asiat, ratkaistut asiat, vireillä olevat asiat (2000–2005)¹

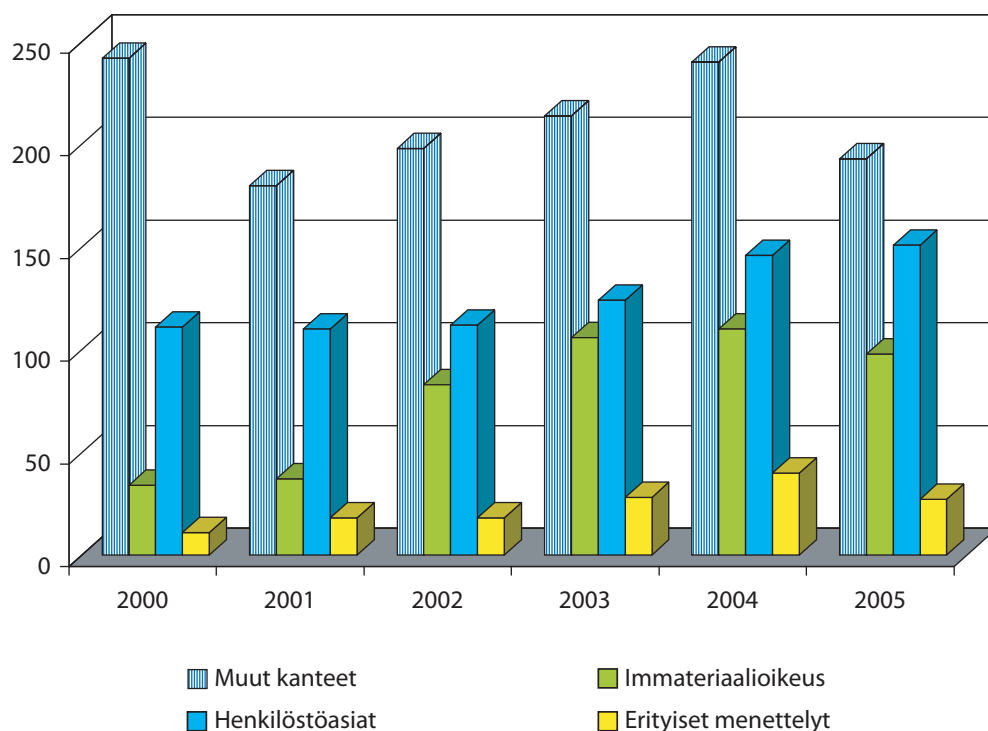

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Vireille tulleet asiat	398	345	411	466	536	469
Ratkaistut asiat	343	340	331	339	361	610
Vireillä olevat asiat	787	792	872	999	1 174	1 033

¹ Jollei toisin ilmoiteta, tässä ja seuraavilla sivuilla olevissa taulukoissa otetaan huomioon erityiset menettelyt.

”Erityisiä menettelyjä” ovat takaisinsaanti (EY:n tuomioistuimen perussäännön 41 artikla; ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 122 artikla); kolmannen osapuolen kantelu (perussäännön 42 artikla; työjärjestyksen 123 artikla); tuomion purkaminen (perussäännön 44 artikla; työjärjestyksen 125 artikla); tuomion tulkinta (perussäännön 43 artikla; työjärjestyksen 129 artikla); oikeudenkäyntikulujen vahvistaminen (työjärjestyksen 92 artikla); maksuton oikeudenkäynti (työjärjestyksen 94 artikla) ja tuomion oikaisu (työjärjestyksen 84 artikla).

2. Vireille tulleet asiat – Eri oikeudenkäynnit (2000–2005)¹

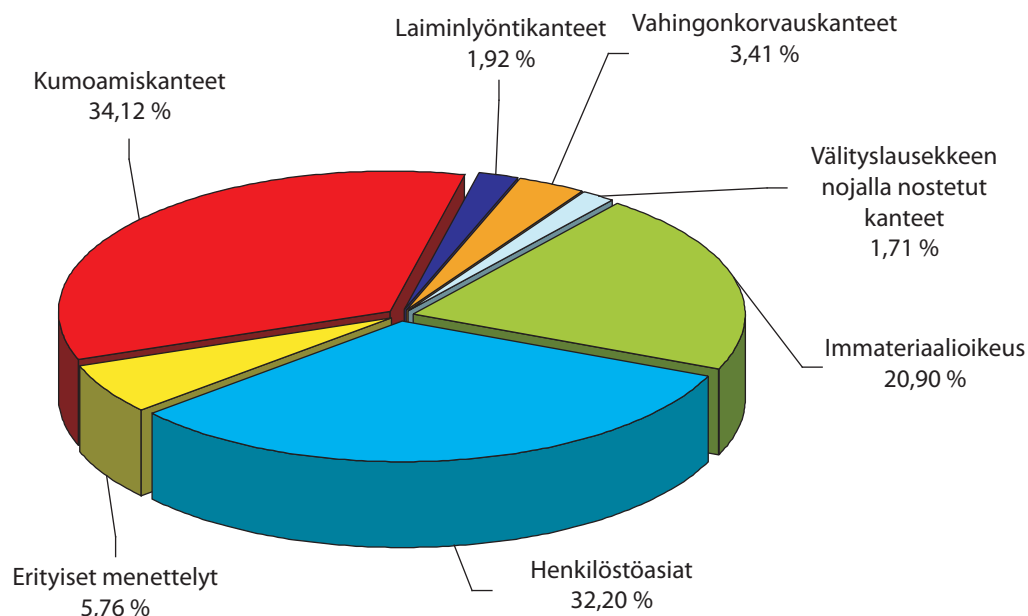

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Muut kanteet	242	180	198	214	240	193
Immateriaalioikeus	34	37	83	100	110	98
Henkilöstöasiat	111	110	112	124	146	151
Erityiset menettelyt	11	18	18	28	40	27
Yhteensä	398	345	411	466	536	469

¹ Tässä taulukossa ja seuraavilla sivuilla olevissa taulukoissa käsitteellä "muut kanteet" tarkoitetaan kaikkia luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden nostamia kanteita mutta ei Euroopan yhteisöjen henkilöstön nostamia kanteita eikä immateriaalioikeuksia koskevia kanteita.

3. Vireille tulleet asiat – Kannetyypit (2000–2005)

Jakautuminen vuonna 2005

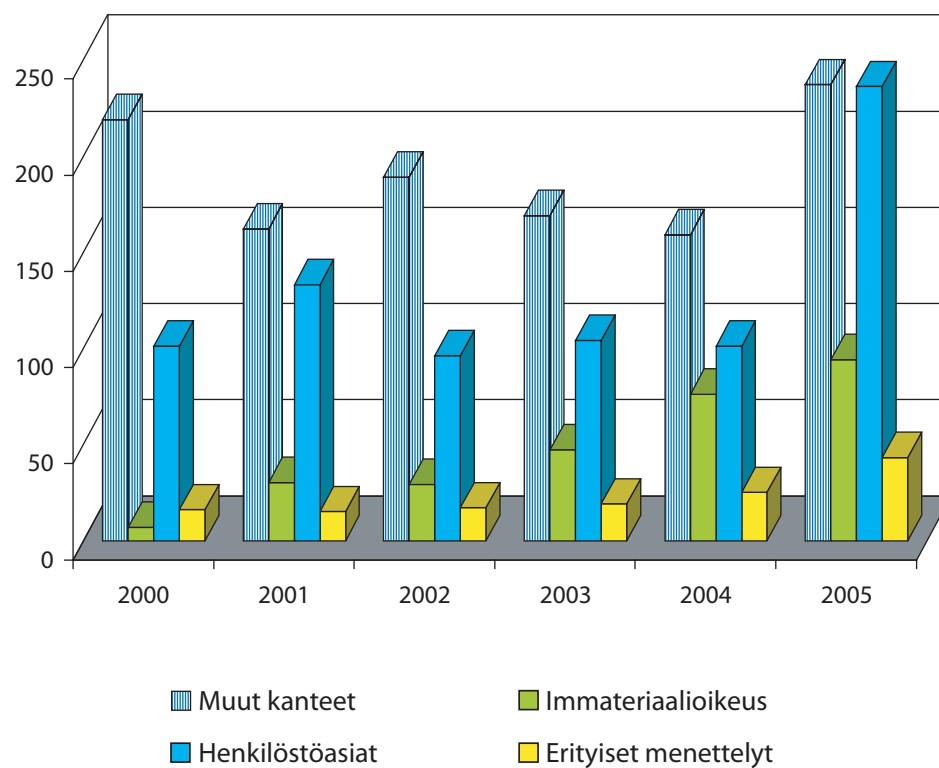

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Kumoamiskanteet	219	134	172	174	199	160
Laiminlyöntikanteet	6	17	12	13	15	9
Vahingonkorvauskanteet	17	21	12	24	18	16
Välityslausekkeen nojalla nostetut kanteet		8	2	3	8	8
Immateriaalioikeus	34	37	83	100	110	98
Henkilöstöasiat	111	110	112	124	146	151
Erityiset menettelyt	11	18	18	28	40	27
Yhteensä	398	345	411	466	536	469

4. Vireille tulleet asiat – Kanteen kohde (2000–2005)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Aluepolitiikka		1	6	7	10	12
Energia		2		2		
Euroopan unioniin liittyminen				1	1	
Euroopan unionin kansalaisuus	2					
Henkilöiden vapaa liikkuvuus	1	3	2	7	1	2
Immateriaalioikeus	34	37	83	101	110	98
Kalastuspolitiikka	5	6	3	25	3	2
Kauppapolitiikka	8	4	5	6	12	5
Kilpailu	36	36	61	43	36	40
Kulttuuri	2	1				
Lainsäädäntöjen lähentäminen		2	1	3	1	
Liikenne		2	1	1	3	
Maatalous	18	17	9	11	25	21
Merentakaisten maiden ja alueiden assosiaatio	6	6		1		
Oikeus- ja sisäasiat		1	1			1
Sijoittautumisvapaus	7	1			1	
Sosiaalipolitiikka	7	1	3	2	5	9
Tavaroiden vapaa liikkuvuus	2	1			1	
Toimielimiä koskeva oikeus	24	16	17	26	33	28
Tulliliitto	14	2	6	5	11	2
Tutkimus, koulutus ja tilastot	1	3	1	3	6	9
Ulko- ja turvallisuuspolitiikka	1	3	6	2	4	
Ulkosuhteet	8	14	8	10	3	2
Välityslauseke		2	1			2
Valtiontuki	80	42	51	25	46	25
Verotus			1	5		
Yhteinen tullitariffi	1	2			1	
Yhteisöjen omat varat						2
Yhtiöoikeus	4	6	3	3	6	12
Ympäristö ja kuluttajat	14	2	8	14	30	18
EY:n perustamissopimus yhteensä	275	213	271	303	349	291
EHTY:n perustamissopimus yhteensä	1	4	2	11		
Euratomin perustamissopimus yhteensä			2		1	
Henkilöstösäännöt	111	110	112	124	146	151
Erityiset menettelyt	11	18	18	28	40	27
YHTEENSÄ	398	345	411	466	536	469

5. Ratkaistut asiat – Eri oikeudenkäynnit (2000–2005)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Muut kanteet	219	162	189	169	159	237
Immateriaalioikeus	7	30	29	47	76	94
Henkilöstöasiat	101	133	96	104	101	236
Erityiset menettelyt	16	15	17	19	25	43
Yhteensä	343	340	331	339	361	610

6. Ratkaistut asiat – Kanteen kohde (2005)

	Tuomiot	Määräykset	Yhteensä
Aluepolitiikka	3	1	4
Henkilöiden vapaa liikkuvuus	1		1
Immateriaalioikeus	69	25	94
Kalastuspolitiikka	1	1	2
Kauppapolitiikka	3	4	7
Kilpailu	23	12	35
Liikenne		1	1
Maatalous	5	29	34
Merentakaisten maiden ja alueiden assosiaatio	1	3	4
Oikeus- ja sisäasiat		1	1
Sijoittautumisvapaus		1	1
Sosiaalipolitiikka	1	5	6
Tavaroiden vapaa liikkuvuus		1	1
Toimielimiä koskeva oikeus	8	27	35
Tulliliitto	4	3	7
Ulko- ja turvallisuuspolitiikka	2	3	5
Ulkosuhteet	7	4	11
Välityslauseke		1	1
Valtiontuki	12	41	53
Yhtiöoikeus	2	4	6
Ympäristö ja kuluttajat	6	13	19
EY:n perustamissopimus yhteensä	148	181	329
EHTY:n perustamissopimus yhteensä		1	1
Euratomin perustamissopimus yhteensä	1		1
Henkilöstösäännöt	73	163	236
Erityiset menettelyt		43	43
YHTEENSÄ	222	388	610

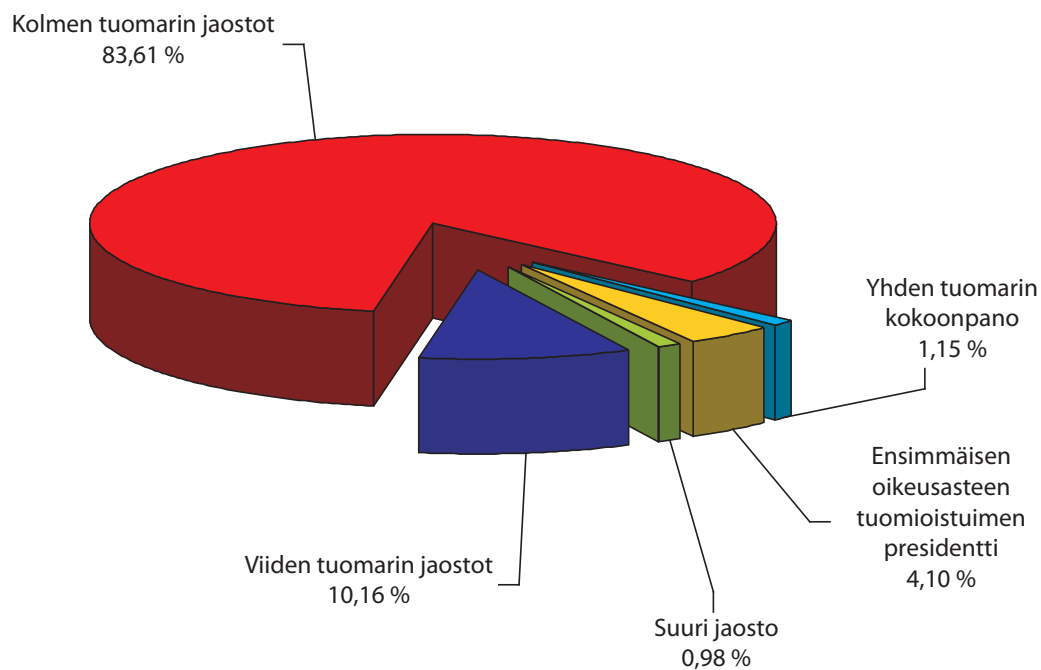
7. Ratkaistut asiat – Kanteen kohde (2000–2005)

(tuomiot ja määräykset)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Aluepolitiikka	5		1		4	4
Euroopan unioniin liittyminen				1		
Euroopan unionin kansalaisuus	1	1				
Henkilöiden vapaa liikkuvuus	1	2		8	2	1
Immateriaalioikeus	7	30	29	47	76	94
Kalastuspolitiikka	1	7	2	2	6	2
Kauppapolitiikka	17	5	6	6	1	7
Kilpailu	61	21	40	38	26	35
Kulttuuri			2	1		
Lainsäädäntöjen lähentäminen			2	1	3	
Liikenne	2		2	2	1	1
Maatalous	14	47	28	21	15	34
Merentakaisten maiden ja alueiden assosiaatio	1	2	6	4		4
Oikeus- ja sisäasiat			1	1		1
Palvelujen tarjoamisen vapaus	1					
Sijoittautumisvapaus	3	4	2			1
Sosiaalipolitiikka	18	2	2	1	4	6
Toimielimiä koskeva oikeus	31	19	15	20	16	35
Tulliliitto	5	15	18	3	3	7
Tutkimus, koulutus ja tilastot	1		2	4		1
Ulko- ja turvallisuuspolitiikka		3			2	5
Ulkosuhteet	6	2	6	11	7	11
Välityslauseke	2			1	2	1
Valtiontuki	35	12	31	26	54	53
Verotus				5	1	
Yhteinen tullitariffi		3		2		
Yhtiöoikeus	4	4	4	2	2	6
Ympäristö ja kuluttajat	7		12	9	4	19
EY:n perustamissopimus yhteensä	223	179	213	216	230	329
EHTY:n perustamissopimus yhteensä	3	10	4		5	1
Euratomin perustamissopimus yhteensä		1	1			1
Henkilöstösäännöt	101	135	96	104	101	236
Erityiset menettelyt	16	15	17	19	25	43
YHTEENSÄ	343	340	331	339	361	610

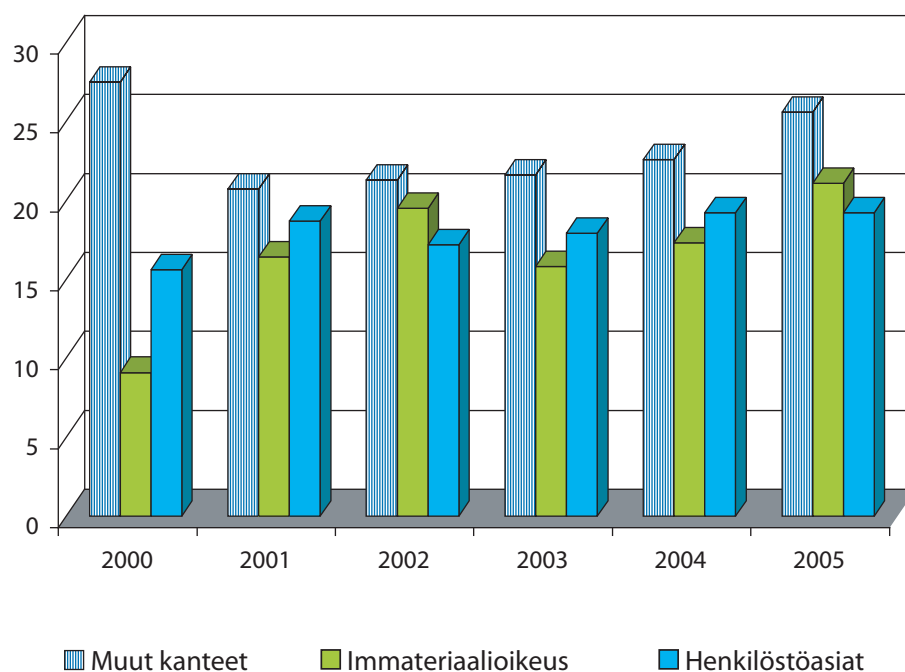
8. Ratkaistut asiat – Ratkaisukokoonpano (2000–2005)

Jakautuminen vuonna 2005

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Suuri jaosto						6
Viiden tuomarin jaostot	112	42	64	39	64	62
Kolmen tuomarin jaostot	213	280	257	277	276	510
Yhden tuomarin kokoonpano	15	12	6	15	14	7
Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentti	3	6	4	8	7	25
Yhteensä	343	340	331	339	361	610

9. Ratkaistut asiat – Käsittelyn kesto kuukausina (2000–2005)¹ (tuomiot ja määräykset)

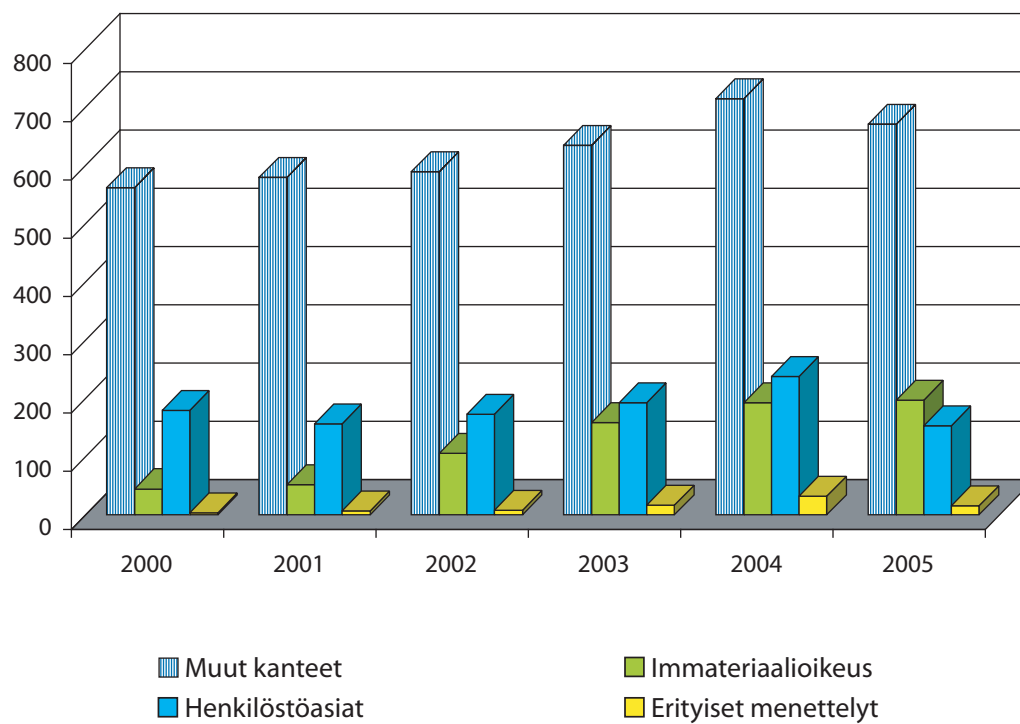

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Muut kanteet	27,5	20,7	21,3	21,6	22,6	25,6
Immateriaalioikeus	9,1	16,4	19,5	15,8	17,3	21,1
Henkilöstöasiat	15,6	18,7	17,2	17,9	19,2	19,2

¹ Oikeudenkäyntien kestossa ei ole otettu huomioon seuraavia asioita, joissa on annettu välituomio; erityisiä menettelyjä; asioita, jotka yhteisöjen tuomioistuimien on siirtänyt yhteisöjen tuomioistuimen ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen välisessä toimivallanjaossa tapahtuneen muutoksen seurauksena; asioita, jotka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimien on siirtänyt henkilöstötuomioistuimen käsiteltäviksi sen aloitettua toimintansa.

Kesto ilmaistaan kuukausina ja kuukausien kymmenesosina.

10. Vireillä olleet asiat 31. joulukuuta – Eri oikeudenkäynnit (2000–2005)

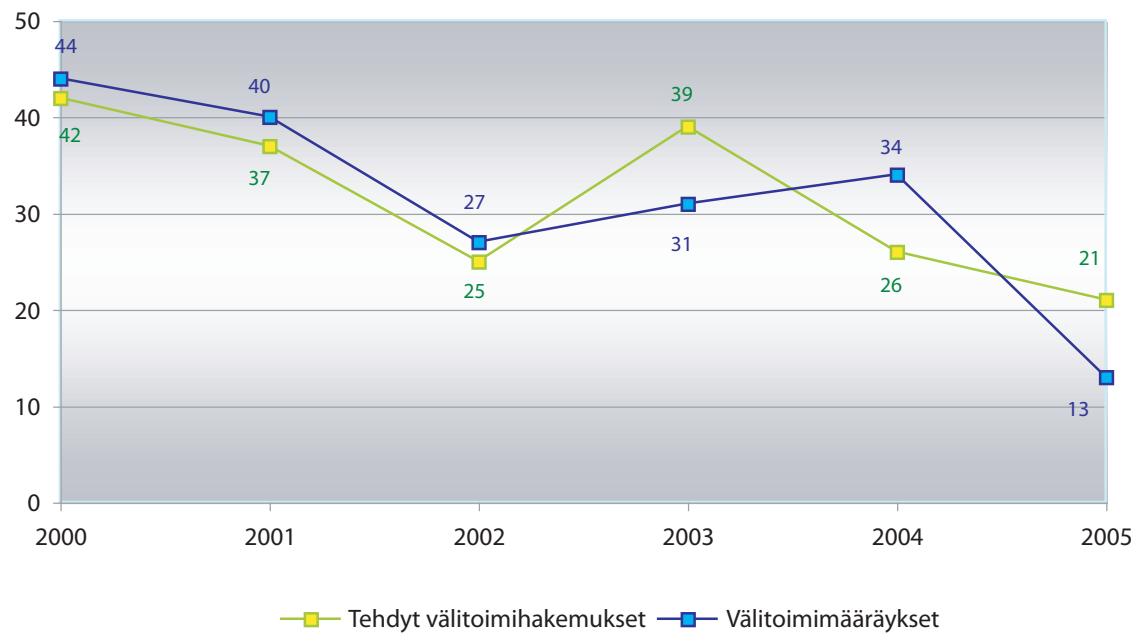

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Muut kanteet	561	579	588	633	714	670
Immateriaalioikeus	44	51	105	158	192	196
Henkilöstöasiat	179	156	172	192	237	152
Erityiset menettelyt	3	6	7	16	31	15
Yhteensä	787	792	872	999	1 174	1 033

11. Vireillä olleet asiat 31. joulukuuta – Kanteen kohde (2000–2005)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Aluepolitiikka		1	6	13	19	27
Energia		2	2	4	4	4
Euroopan unioniin liittyminen					1	1
Euroopan unionin kansalaisuus	1					
Henkilöiden vapaa liikkuvuus		1	3	2	1	2
Immateriaalioikeus	44	51	105	159	193	197
Kalastuspolitiikka	8	7	8	31	28	28
Kauppapolitiikka	16	15	14	14	25	23
Kilpailu	78	93	114	119	129	134
Kulttuuri	2	3	1			
Lainsäädäntöjen lähentäminen		2	1	3	1	1
Liikenne	1	3	2	1	3	2
Maatalous	144	114	95	85	95	82
Merentakaisten maiden ja alueiden assosiaatio	11	15	9	6	6	2
Oikeus- ja sisäasiat		1	1			
Sijoittautumisvapaus	5	2			1	
Talous- ja rahapolitiikka						1
Tavaroiden vapaa liikkuvuus	2	3	1	1	1	
Toimielimiä koskeva oikeus	27	24	26	32	49	42
Tulliliitto	33	20	8	10	18	13
Tutkimus, koulutus ja tilastot	1	4	3	2	8	16
Ulko- ja turvallisuuspolitiikka	3	3	9	11	13	8
Ulkosuhteet	9	21	23	22	18	9
Välityslauseke		2	3	2		1
Valtiontuki	177	207	227	226	218	190
Verotus			1	1		
Yhteinen tullitariffi	3	2	2		1	1
Yhteisöjen omat varat						2
Yhtiöoikeus	4	6	5	6	10	16
Ympäristö ja kuluttajat	15	17	13	18	44	43
EY:n perustamissopimus yhteensä	588	622	686	773	892	854
EHTY:n perustamissopimus yhteensä	14	8	6	17	12	11
Euratomin perustamissopimus yhteensä	1		1	1	2	1
Henkilöstösäännöt	181	156	172	192	237	152
Erityiset menettelyt	3	6	7	16	31	15
YHTEENSÄ	787	792	872	999	1.174	1.033

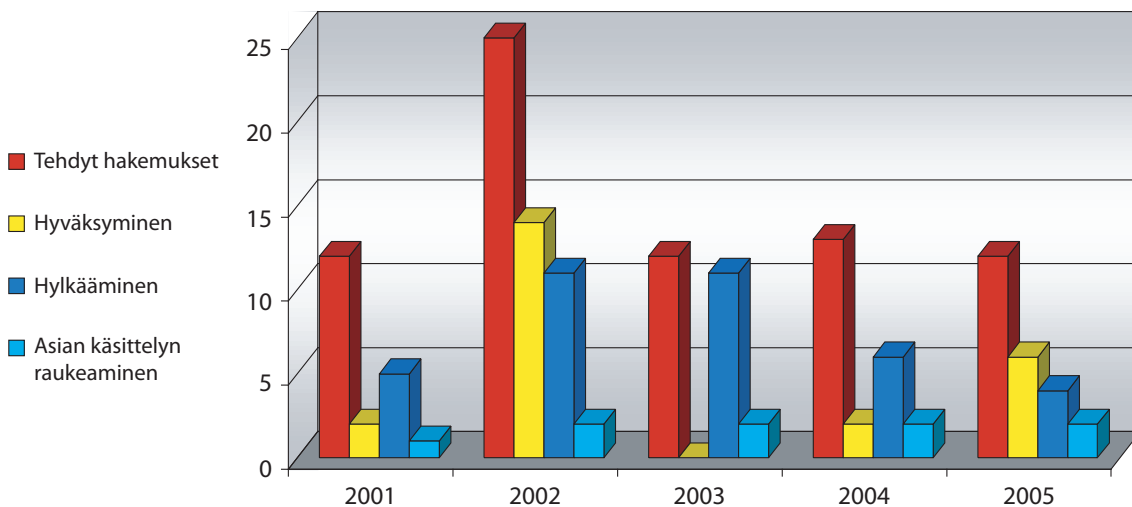
12. Muuta – Annetut välitoimimääräykset (2000–2005)

Jakautuminen vuonna 2005

	Tehdyt välitoimihakemukset	Välitoimimääräykset	Ratkaisujen sisältö		
			Hylkääminen	Hyväksyminen	Rekisteristä poistaminen / lausunnon antamisen raukeaminen
Kilpailu	2				
Yhtiöoikeus	6	5	3		2
Ympäristö ja kuluttajat	5	3	3		
Aluepolitiikka	1	1	1		
EY:n perustamissopimus yhteensä	16	10	7		
Henkilöstösäännöt	5	3	1		2
YHTEENSÄ	21	13	8		5

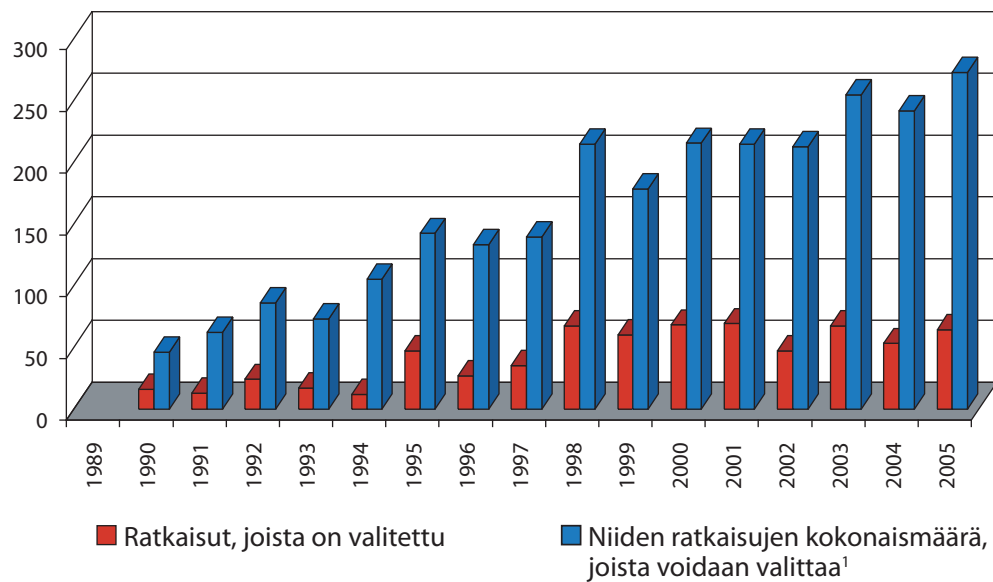
13. *Muuta* – Nopeutetut menettelyt (2001–2005)

	2001				2001				2001				2001				2001			
	Tehdyt hakemukset		Ratkaisujen sisältö		Tehdyt hakemukset		Ratkaisujen sisältö		Tehdyt hakemukset		Ratkaisujen sisältö		Tehdyt hakemukset		Ratkaisujen sisältö		Tehdyt hakemukset		Ratkaisujen sisältö	
	Hyväksyminen	Hylkääminen	Asian käsittelyn raukeaminen		Hyväksyminen	Hylkääminen	Asian käsittelyn raukeaminen		Hyväksyminen	Hylkääminen	Asian käsittelyn raukeaminen		Hyväksyminen	Hylkääminen	Asian käsittelyn raukeaminen		Hyväksyminen	Hylkääminen	Asian käsittelyn raukeaminen	
Henkilöiden vapaa liikkuvuus													1		1					
Henkilöstösäännöt	3		3		2		1	1					1		1					
Kalastuspolitiikka													1		1					
Kauppapolitiikka	1		1		1		1													
Kilpailu	1				15	13	2	1	1		1		3				2	3	2	
Liikenne													1			1				
Maatalous					1				1		2						2			
Tutkimus, koulutus ja tilastot					1							1								
Ulko- ja turvallisuuspolitiikka	1						1													
Ulkosuhteet					1	1			1		1									
Valtiontuki	3	2			2		3		3		2	1								
Yhteisöjen omat varat																	2			
Yhtiöoikeus													4	1	2		3	2	1	1
Ympäristö ja kuluttajat									1		1		1		1		2	1		1
Yhteensä	12	2	5	1	25	14	11	2	12		11	2	13	2	6	2	12	6	4	2

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voi käsitellä asian nopeutetussa menettelyssä työjärjestyksen 76 a artiklan perusteella. Kyseistä määräystä sovelletaan 1.2.2001 lukien. Asian käsittelyn raukeamista koskevaan ryhmään kuului seuraavat tapaukset: hakemuksen peruuttaminen, kanteesta luopuminen ja tapaukset, joissa kanne ratkaistaan määräyksellä ennen kuin nopeutettua menettelyä koskeva hakemus on käsitelty.

14. *Muuta* – Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ratkaisut, joista on valitettu (1989–2005)

	Ratkaisut, joista on valitettu	Niiden ratkaisujen kokonaismäärä, joista voidaan valittaa¹
1989		
1990	16	46
1991	13	62
1992	24	86
1993	17	73
1994	12	105
1995	47	142
1996	27	133
1997	35	139
1998	67	214
1999	60	178
2000	68	215
2001	69	214
2002	47	212
2003	67	254
2004	53	241
2005	64	272

¹ Niiden ratkaisujen kokonaismäärä, joista voidaan valittaa – tuomiot, tutkimatta jättämiset, välitoimimääräykset, määräykset, joissa todetaan lausunnon antamisen rauenneen, ja määräykset, joissa hylätään väliintulohakemus – ja joiden osalta valitusajka on päättynyt tai joista on valitettu.

15. *Muuta – Valituksiin annetut ratkaisut (2005)*

(tuomiot ja määräykset)

	Valituksen hylkääminen	Kumoaminen kokonaan tai osittain niin, että asiaa ei ole palautettu	Kumoaminen kokonaan tai osittain niin, että asia on palautettu	Rekisteristä poistaminen / lausunnon antamisen raukeaminen	Yhteensä
Henkilöiden vapaa liikkuvuus	1				1
Henkilöstösäännöt	5				5
Immateriaalioikeus	3	1		1	5
Kauppapolitiikka	1				1
Kilpailu	12	2		1	15
Lainsäädäntöjen lähentäminen	2				2
Maatalous	1	1			2
Merentakaisten maiden ja alueiden assosiaatio	2				2
Toimielimiä koskeva oikeus	8				8
Tulliliitto		1			1
Ulkosuhteet	2				2
Valtiontuki	2	1			3
Yhteinen tullitariffi	1				1
Ympäristö ja kuluttajat	1	1			2
Yhteensä	41	7		2	50

16. *Muuta – Työmäärän kehittyminen (1989–2005)*

Vireille tulleet asiat, ratkaistut asiat ja vireillä olevat asiat

	Vireille tulleet asiat ¹	Ratkaistut asiat ²	Vireillä olleet asiat 31. joulukuuta
1989	169	1	168
1990	59	82	145
1991	95	67	173
1992	123	125	171
1993	596	106	661
1994	409	442	628
1995	253	265	616
1996	229	186	659
1997	644	186	1 117
1998	238	348	1 007
1999	384	659	732
2000	398	343	787
2001	345	340	792
2002	411	331	872
2003	466	339	999
2004	536	361	1 174
2005	469	610	1 033
Yhteensä	5 824	4 791	

¹ 1989: yhteisöjen tuomioistuin siirsi 153 asiaa juuri perustetulle ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle.
1993: yhteisöjen tuomioistuin siirsi 451 asiaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ensimmäisen toimivallanlaajennuksen seurauksena.

1994: yhteisöjen tuomioistuin siirsi 14 asiaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toisen toimivallanlaajennuksen seurauksena.

2004/2005: yhteisöjen tuomioistuin siirsi 25 asiaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kolmannen toimivallanlaajennuksen seurauksena.

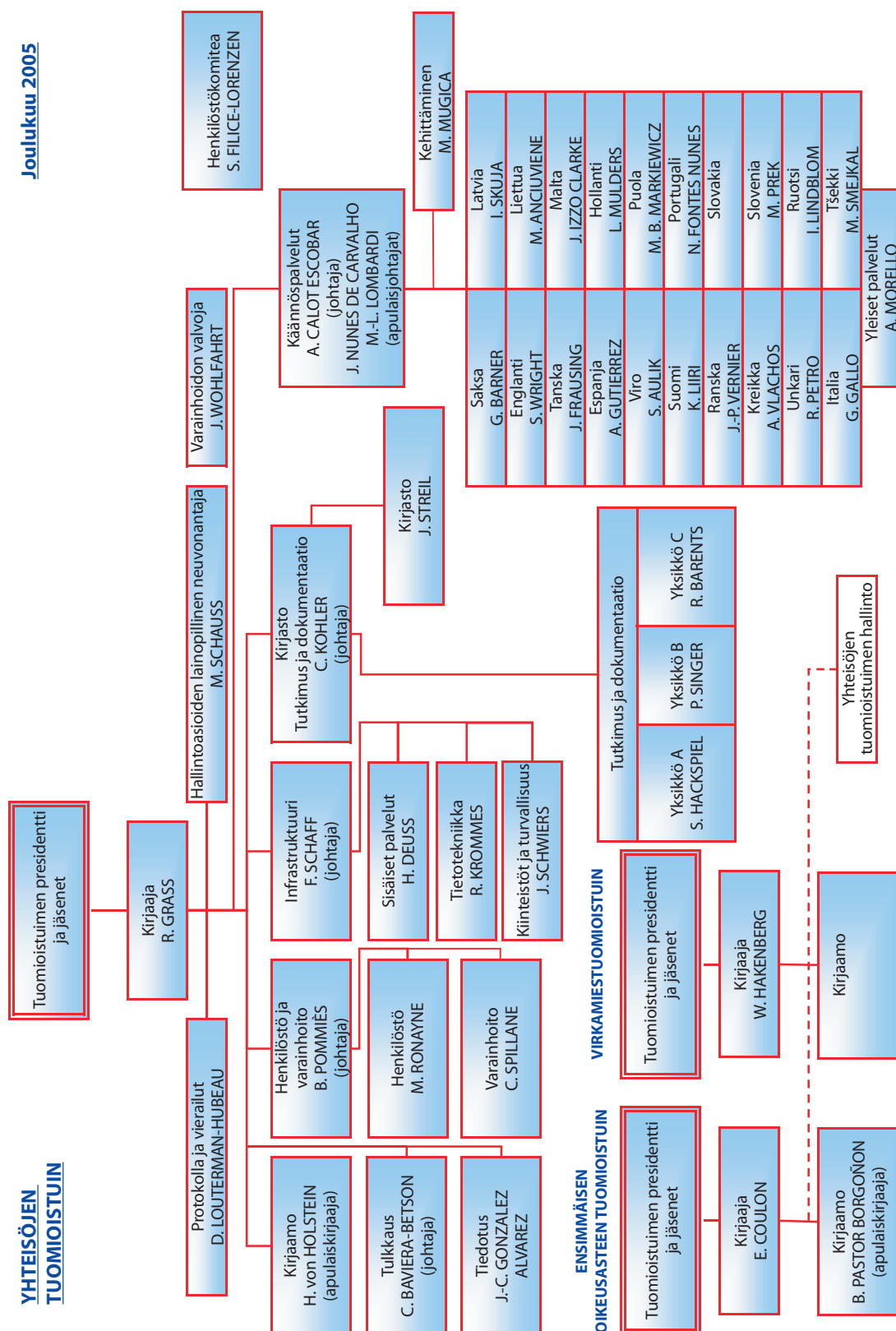
² 2005: ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin siirsi 117 asiaa juuri perustetulle henkilöstötuomioistuimelle.

Suppea organisaatiokaavio

Joulukuu 2005

Yhteisöjen tuomioistuimen yhteystiedot

Yhteisöjen tuomioistuimen yhteystiedot:

Euroopan yhteisöjen tuomioistuin

Postiosoite: L-2925 Luxemburg

Puhelin: (+352) 4301-1

Kirjaamon teleksi: 2510 CURIA LU

Sähkeosoite: CURIA

Yhteisöjen tuomioistuimen faksi: (+352) 4303 2600

Tiedotusosaston faksi: (+352) 4303 2500

Sisäiset palvelut – Julkaisuosaston faksi: (+352) 4303 2650

Tuomioistuimen Internet-osoite: www.curia.eu.int

Euroopan yhteisöjen tuomioistuin

**Vuosikertomus 2005 – Katsaus Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen
ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toimintaan**

Luxemburg: Euroopan yhteisöjen virallisten julkaisujen toimisto

2006 — 245 s. — 21 x 29,7 cm

Luettelonumero: QD-AG-06-001-FI-C

ISBN 92-829-0807-0

ISSN 1680-8320

ISBN 92-829-0807-0

